Natura 2000 Fenntartási Terv

HUON20002 Kőszegi-hegység
Natura 2000 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

Sopron,

2020

Silva Naturalis Kft.

Felelős tervező
Dr. Schmidt Dávid (agrármérnök, botanikus)

Vezető szakértő
Dr. Bartha Dénes (erdőmérnök, botanikus)

Közreműködő szakértők
Andrési Dániel (erdőmérnök, természetvédelmi mérnök)
Fehér Csaba Endre (zoológus)
Gerencsér Noémi (zoológus)
Harsányi Krisztián (természetvédelmi szakértő)
Haszonits Győző (erdőmérnök-jelölt)
Dr. Horváth Bálint (zoológus)
Horváth Jenő (vízi ökológus, hidrobiológus)
Illés Péter Gábor (agrármérnök, zoológus)
Kóródi Blanka (természetvédelmi szakértő)
Dr. Szépligeti Mátyás (természetvédelmi mérnök, botanikus)
Szita Renáta (zoológus)
Tiborcz Viktor (biológus, térinformatikus)

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalom

I. Natura 2000 fenntartási terv ... 4

1. A terület azonosító adatai ... 5
1.1. Név ... 5
1.2. Azonosító kód ... 5
1.3. Kiterjedés ... 5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek ... 5
1.4.1. A terület jelölő élőhelyei ... 5
1.4.2. A terület jelölő fajai ... 6
1.5. Érintett települések ... 7
1.6. Egyéb védettségi kategóriák ... 7
1.7. Tervezési és egyéb előírások ... 8

2. Veszélyeztető tényezők ... 10

3. Kezelési feladatok meghatározása ... 16
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése ... 16
3.2. Kezelési javaslatok ... 16
3.2.1. Élőhelyek kezelése ... 19
3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok ... 19
3.2.1.2. Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok ... 19
3.2.1.2.1 Mezőgazdálkodás ... 20
3.2.1.2.2 Erdőgazdálkodás ... 30
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés ... 72
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések ... 75
3.2.4. Kutatás, monitorozás ... 80
3.2.5 Mellékletek: ... 84
3.2.5.1. A tervezési terület áttekintő térképe. ... 84
3.2.5.2. A tervezési terület kezelési egységei 1. ... 85
3.2.5.3. A tervezési terület kezelési egységei 2. ... 86
3.2.6. A tervezési terület helyrajzi számait érintő kezelési egységek ... 87
3.2.7. A tervezési terület erdőrészleteit érintő kezelési egységek ... 103
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében ... 120
3.3.1. Agrártámogatások ... 120
3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer ... 120
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer ... 126
3.3.2. Pályázati források ... 127
3.4 A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja ... 128
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök ... 128
3.4.2. A kommunikáció címzettjei ... 128
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel ... 129

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció ... 136

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése ... 137
1.1. Környezeti adottságok ... 137
1.1.1. Éghajlati adottságok ... 137
1.1.2. Vízrajzi adottságok ... 137
1.1.3. Talajtani adottságok ... 138
1.2. Természeti adottságok ... 139
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek ... 144
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok ... 158
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok ... 159
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok ... 171
1.3. Területhasználat ... 175
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás ... 175
1.3.2. Tulajdoni viszonyok ... 175
1.3.3. Területhasználat és kezelés ... 175
2. Felhasznált irodalom ... 180
3. Térképek ... 183

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Kőszegi-hegység Natura 2000 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (KJTT).

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUON20002

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	4018,23 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő élőhelyek és fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2018. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. A terület jelölő élőhelyei

- 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris *(Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)
- 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal
- 6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*)
- 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*)
- 9110 Mészkerülő bükkösök (*Luzulo-Fagetum*)
- 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)

* *Kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*

1.4.2. A terület jelölő fajai

- leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)
- adriai sallangvirág (*Himantoglossum adriaticum*)
- nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
- sötétaljú hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*)
- kétcsíkos hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*)
- *kövi rák (*Austropotamobius torrentium*)
- botos kölönte (*Cottus gobio*)
- sárgahasú unka (*Bombina variegata*)
- nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- közönséges denevér (*Myotis myotis*)
- kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)
- csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*)

Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű fajok

- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar rutilus*)
- nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*)

** Kiemelt közösségi jelentőségű jelölő faj*

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1. táblázat: A tervezési terület és az érintett települések átfedésének adatai

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Bozsok	Vas	649,21	16,16	31,05
Cák	Vas	391,93	9,75	60,48
Kőszeg	Vas	2134,32	53,12	39,05
Kőszegdoroszló	Vas	40,68	1,01	4,23
Kőszegszerdahely	Vas	106,42	2,65	14,44
Velem	Vas	695,67	17,31	80,89
Összesen:		4018,23	100,00	

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

2. táblázat: Az tervezési területre vonatkozó egyéb védettségi kategóriák általános adatai

Típus	Kód	Név	Átfedés (ha)	Átfedés (%)	Kapcsolódó jogszabály száma
Országos jelentőségű védett természeti terület	170/TK/1980	Kőszegi Tájvédelmi Körzet	4007,69	99,74	164/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet a Kőszegi Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról
ex lege földvár	-	Bozsok, Sibrik-kastély, Rákóczi F. u. 1. (4 hrsz.)	0,24	0,006	A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény Vidékfejlesztési Értesítő 2012. évi I. száma Bozsok Község Önkormányzatának 3/2016. (III.8.) számú rendelete a község Szabályozási tervéről és a Helyi építési szabályzatról
ökológiai hálózat magterület övezete	MT	-	3954,23	98,41	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
ökológiai hálózat ökológiai folyosó övezete	OF	-	7,14	0,18	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
ökológiai hálózat pufferterület övezete	PT	-	44,59	1,11	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről

1.7. Tervezési és egyéb előírások

Településrendezési eszközök

- Bozsok Község Önkormányzatának 3/2016. (III.8.) számú rendelete a község Szabályozási tervéről és a Helyi építési szabályzatról
- Kőszeg Város Önkormányzatának 17/2014. (IV. 30.) önkormányzati rendelete a környezet- és természetvédelem helyi szabályairól, valamint Kőszeg Város Önkormányzatának 29/2013. (IX. 27.) önkormányzati rendelete Kőszeg Város településképi védelméről.
- Kőszeg Város Önkormányzata Képviselő-testületének 33/2014. (X.3.) önkormányzati rendelete Kőszeg Város településrendezési eszközeiről egységes szerkezetben
- Kőszegpaty község Képviselő Testületének 1/2005. (I.17.) számú rendelete Kőszegpaty község Szabályozási Tervének jóváhagyásáról, valamint Helyi Építési Szabályzatáról
- Kőszegpaty Község Önkormányzat Képviselő-testületének 21/2016. (III./13.) önkormányzati rendelete Kőszegpaty község Szabályozási Tervének jóváhagyásáról, valamint Helyi Építési Szabályzatáról szóló 1/2005. (I. 17.) önkormányzati rendelete módosításáról
- Kőszegszerdahely Község Önkormányzatának 11/2003. (XII.21.) számú rendelete a helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről (Hatályos: 2013. január 1. napjától)
- Kőszegdoroszló: nincs településrendezési terve és jelenleg nem is készül.
- Velem községi Önkormányzatának a helyi építési szabályzatáról szóló 8/2015.(VI.25.) önkormányzati rendelete

Körzeti erdőtervek

- Alpokaljai Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve – ügyiratszám: 11438/2010 – érvényes: 2012. január 1. - 2021. december 31.
- Alpokaljai Erdőtervezési Körzetre vonatkozó erdőterv rendelet (96/2011. (X. 17.) VM rendelet a 2011. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról)

Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A tervezési terület az 503 azonosítóval rendelkező Alpokaljai Vadgazdálkodási Tájegység része. A területre vonatkozó tájegységi vadgazdálkodási terv az agrárminiszter 12/2018. (VII. 3.) AM rendelete az Észak-dunántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről.

A tervezési területet a 18-150110-503 kódszámú vadászterület érinti, ahol a vadászatra jogosult a Szombathelyi Erdészeti Zrt. Az üzemtervet jóváhagyó határozat száma: VA-06/AKF01/00024-5/2019. érvényessége 2019. június 1. - 2037. február 28.

Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

A Kormány 1155/2016. (III. 31.) Korm. határozata Magyarország felülvizsgált, 2015. évi vízgyűjtő-gazdálkodási tervéről.
(http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149)
A Kőszegi-hegység területével kapcsolatos információk az 1-3 Rába tervezési alegység Vízgyűjtő-gazdálkodási tervében és mellékleteiben találhatók (Kiadja: Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság, 2016. április). A Kőszegi-hegység területére vonatkozó adatok a Gyöngyös-patak (Rába vízgyűjtő), a Szerdahelyi-patak, az Arany-patak és vízrendszere felszíni vízfolyás víztestek kapcsán találhatók a tervekben. A felszín alatti víztestek esetében a következő víztestekkel kapcsolatos adatok kapcsolódnak a Kőszegi-hegység területéhez:

sp. 1.3.1 Rába-Gyöngyös-vízgyűjtő (sekély-porózus), sh.1.11 Kőszegi-hegység, Vas-hegy (sekély hegyvidéki), p.1.3.1 Rába-Gyöngyös-vízgyűjtő (porózus), h.1.11 Kőszegi-hegység, Vas-hegy (hegyvidéki).

Halgazdálkodási tervek

A tervezési területen nem található nyilvántartott halgazdálkodási vízterület.

2. Veszélyeztető tényezők

3. táblázat: a tervezési területen jellemző veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kicsi)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre, vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A06	Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	H	10	A kaszálás felhagyása következtében megjelenő özönnövények és a természetes szukcesszió átalakítják a lágyszárú növényzetet, amely következtében eltűnik a vérfű- és sötétaljú hangyaboglárka (*Maculinea teleius, M. nausithous*), illetve a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar rutilus*) lárválís tápnövénye. Emellett a záródó cserjeszint alatt visszaszorulnak a virágzó lágyszárúak, melyek számos további nappali lepkefaj imágóinak biztosítanak nektárforrást. A kaszálás elmaradásának következményeként fellépő füvesedés a gyepképző szálfüvek feldúsulásához vezet, ami együtt jár a gyepben élő kétszikű növényfajok (pl. leánykökörcsin - *Pulsatilla grandis*) populációiméretének fokozatos csökkenésével.
				A kaszálás felhagyásával fellépő szukcesszió (cserjésedés, erdősödés) eltűnéssel fenyegeti a gyepeket (6510 Sík-és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*).
A08	Gyepterület kaszálása vagy vágása	H	10	A nem megfelelő időben végzett kaszálás a 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) élőhely leromlását okozza. A kaszálások gyakoriságának növekedése eredményeként egyes réteken előfordul a júliusban vagy augusztusban történő kaszálás. A júliusi kaszálás eltünteti a sötétaljú hangyaboglárka (*Maculin ea nausithous*) és vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) hernyóinak kizárólagos tápnövényét az őszi vérfű (*Sanguisorba*

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kicsi)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre, vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				officinalis) virágait. Az augusztusi kaszálás során pedig a növényzettel együtt elpusztítják az őszi vérfű virágzatában fejlődő hangyaboglárka (*Maculinea*) hernyókat.
				A Zsidó-réten és az üde kaszálóréteken a nem megfelelő időben és az előírások figyelmen kívül hagyásával elvégzett kaszálás a leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*) populációjának megsemmisüléséhez vezet.
A09	Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés	M	10	Az intenzív legeltetés következtében átalakuló lágyszárú növényzet, illetve a nektárforrások erős csökkenése, vagy hiánya kedvezőtlen a nappali lepkefajok, így különösen a vérfű- és sötétaljú hangyaboglárka (*Maculinea teleius, M. nausithous*), és a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar rutilus*) számára.
				Az egységnyi területre jutó számosállat optimálistól eltérő (magasabb) száma a fokozott taposás és tápanyagfelhalmozódás következtében érzékenyen érinti a 6510 Sík-és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) ésa a 6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia**)** állományait.
B03	Erdőfelújítás idegenhonos, vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)	H	40	Az ültetett fenyvesek (lucfenyő – *Picea abies*, erdeifenyő – *Pinus sylvestris*, vörösfenyő – *Larix decidua*) jelentős területeket vesznek el a terület jelölő élőhelytípusaitól, természetes erdőtársulásaitól (9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*), 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal). Az idegenhonos állományok miatt csökken a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) élőhelye. A tűavar felhalmozódás

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kicsi)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre, vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				miatt az erdei lágyszárúak eltűnése következik be.
B06	Fakitermelés (kivéve tarvágás)	M	30	A nem megfelelő időben és eréllyel, ill. módon végzett nevelővágások a faállomány szerkezetének uniformizálódását eredményezik, ami fajelszegényedéshez is vezet. Az eljárás különösen a 91G0* (Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal) jelölő élőhely természetességére van káros hatással. Az intenzív erdőgazdálkodás megszünteti a közönséges denevér (*Myotis myotis*) táplálkozóterületeit.
B08	Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)	H	70	A rövid ciklusú (<110 év) vágásos erdőgazdálkodás korlátozza az idős bükkösökhöz kötődő számos jelölő állatfaj, pl. nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), szarvasbogár (*Lucanus cervus*) életterét.
F02	Építkezés vagy átalakítás (pl. lakott területé vagy településé) meglévő városi vagy rekreációs területeken	M	5	Az épületek korszerűsítése, szigetelése és a tetőszerkezet átalakítása megszűnteti a közönséges denevér (*Myotis myotis*) szaporodóhelyeit.
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	M	50	A kaszálók szegélyében, illetve gyakran a kaszálók területén is előfordulnak idegenhonos, intenzíven terjedő, illetve inváziós növényfajok, leggyakrabban a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) és aranyvessző fajok (*Solidago* spp.). A kaszálás esetleges felhagyása után a gyepek szegélyéből igen hamar kolonizálhatják a réteket az özönnövények, átalakítva a társulás fajkészletét, amely a vérfű- és sötétaljú hangyaboglárka (*Maculinea teleius*, *M. nausithous*), a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar rutilus*) eltűnését eredményezhetik.
				A Gyöngyös és a Szerdahelyi-patak mentén helyenként összefüggő bíbor nebáncsvirág (*Impatiens glandulifera*) állomány teljesen

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kicsi)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre, vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				átalakítja, elszegényíti a 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) lágyszárú fajkészletét.
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlatnak által okozott közvetlen változás)	M	10	A kaszálás felhagyása következtében a természetes szukcesszió révén csökken az adriai sallangvirág és (*Himantoglossum adriaticum*) számos nappali lepkefaj lárválís tápnövénye és imágóinak nektárforrása. A szukcesszió veszélyével érintett jelölő fajok a vérfű- és sötétaljú hangyaboglárka (*Maculinea teleius, M. nausithous*), a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar rutilus*).
				A kaszálás ill. legelés elmaradása a 6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*), illetve a 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) állományaiban egyaránt gyors cserjésedést, majd erdősödést eredményez, aminek következtében eltűnik a gyeptársulások jellemző fajai (elsősorban a jelölő lepke- és növényfajok).
L01	Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, kiszáradás, elsüllyedés, szikesedés)	M	10	Széldöntéstől sújtott hegyoldalakon (bükkösök), illetve a szúkárosított lucosok egészségügyi fakitermelésének helyén nagy területű nyílt felszínek alakultak ki, amelyek hirtelen heves csapadéktevékenység esetén nem képesek a talajréteg megtartására, így a hegyoldalról könnyen sárfolyamok indulhatnak meg, veszélyeztetve a 9110 Mészkerülő bükkösök (*Luzulo-Fagetum*) és a 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*) élőhelyeket.
L06	Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás)	M	10	A békákat érintő betegségek (kitridiomikózis) terjedése feltételezhetően közrejátszik a

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kicsi)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre, vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				sárgahasú unka (*Bombina variegata*) állományának csökkenésében. A rákpestis behurcolása veszélyezteti a kövi rák (*Austropotamobius torrentium*) állományát.
N09	Egyéb változások az abiotikus viszonyokban a klímaváltozás következtében	M	50	A csapadékviszonyok szélsőségesebbé válása (éves csapadék mennyiségének erős ingadozása), az aszályos periódusok egyre gyakoribbá válása, valamint a hőhullámok korábbinál magasabb száma az elmúlt időszakban a hegységre jellemző kedvező felszíni- és talajvízviszonyok negatív megváltozásával (csökkené-sével, apadásával) járt, amely veszélyezteti a 9110 Mészkerülő bükkösök (*Luzulo-Fagetum*) és a 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*) élőhelyeket.
N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	M	70	A klímaváltozás miatt szélsőségesebbé váló időjárás, a tartósan száraz időszakok miatt romlik a 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) élőhely állapotas. A kiszáradó pocsolyák, vízgyűjtők, valamit az özönvízszerű esőzések nyomán lezúduló víztömegek hátrányosan érintik a kétéltűek, így a sárgahasú unka (*Bombina variegata*) szaporodóhelyeit. A patakok iszapos, vízállásos ágai gyakran emlősdagonyaként szolgálnak, nem alkalmasak kétéltűek szaporodására. Olyan alkalmas kerékcsapából is alig van, ami vízzel töltődhetne fel és nem szárad ki.

4. táblázat: A tervezési területre jellemző jövőbeli potenciális veszélyeztető tényezők

B06	Fakitermelés (kivéve tarvágás)	M	1	A túlzott gyérítések és bontóvágások csökkenthetik a kövi rák (*Austropotamobius torrentium*), valamint a kétcsíkos hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*) élőhelyét jelentő patakok árnyalását és a víz felmelegedését okozhatják.
F07	Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek	L	5	Cák és a Pogányok között lovarda kialakítása van folyamatban. A tereplovaglás potenciális veszélyt jelent a 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) és a 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) jelölő élőhelytípusokra. A barlangok zavarása pedig az ott szaporodó kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*) állományát veszélyezteti. Turisztikai szempontú további forrásfoglalások és környezetük kiépítése (zavarás növekedése), a vízfolyások feltáró utakkal történő további fragmentációja a kétcsíkos hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*) és a botos kölönte *(Cottus gobio)* állományát veszélyezteti. A turisztikai tevékenységek, szabadidős sportok veszélyeztetik a rendkívül sérülékeny 9180* Lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői élőhelyet.
F14	Felszíni vagy felszín alatti vizek pontszerű szennyezését okozó egyéb lakossági vagy rekreációs tevékenységek és struktúrák	H	1	A kövi rák (*Austropotamobius torrentium*), a botos kölönte *(Cottus gobio)*, valamint a kétcsíkos hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*) élőhelyét jelentő patakok szennyezése nagyban veszélyezteti ezeket a fajokat.
N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	L	1	A kisebb vízfolyások időszakos kiszáradása a vízfolyások mikrohabitat jellegének megváltozásával járhat, ami kedvezőtlen a kétcsíkos hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*) és a botos kölönte *(Cottus gobio)* populációira nézve.

Xo	Államhatáron kívülről érkező veszélyek és hatások	L	5	A Gyöngyösön ausztriai oldalról érkező szennyezés nem jellemző, de potenciális veszélyeztető tényező, mert a kis távolság miatti alacsony reagálási idő következtében Kőszeg városára is hatással van.

** kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Dunántúl legmagasabb csúcsát is magában foglaló Kőszegi-hegység Magyarország kiemelten fontos tájegységei közé tartozik. Földrajzi elhelyezkedése miatt mind az éghajlatát, mind az élővilágát tekintve hazánkban itt érezhető legmarkánsabban az Alpok közelsége.

A Natura 2000 terület elsődleges, leghangsúlyosabb rendeltetését és gyakorlati természetvédelmi célját a tájképi és természeti adottságok, a biológiai sokféleség, a szubalpin klíma sajátosságaival jellemezhető élőhelyek természetes növénytársulásainak megóvása, a jelölő növény- és állatfajok életfeltételeinek megőrzése jelentik.

Általános természetvédelmi célkitűzések:

- A Natura 2000 kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

- A Kőszegi-hegységet meghatározó szubmontán és montán bükkösök illetve gyertyános-kocsánytalan tölgyes társulások kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, valamint természetességük javítása.

Specifikus célok:

- Változatos szerkezetű, természetszerű erdőállományok fokozatos kialakítása, a folyamatos erdőborítást biztosító gazdálkodás előtérbe helyezése.

- Rendszeres kaszálással fenntartani, helyreállítani a számos értékes növényfajjal bíró hegyi kaszálóréteket, megakadályozni beerdősülésüket.

- A vízfolyások mentén végzendő erdészeti munkák során a vízfolyások érintetlenségének, és ezáltal a mikrohabitatok megőrzésének biztosítása.

3.2. Kezelési javaslatok

A Kőszegi-hegység Natura 2000 területtermészetvédelmi szempontú kezelési javaslatainak könnyebb áttekinthetősége érdekében ún. kezelési egységeket állapítottunk meg, melyek lehatárolása a 2016-ban aktualizált, az Általános Nemzeti Élőhelyosztályozási Rendszer 2011-ben kiadott változatán (ÁNÉR 2011) alapú élőhelytérkép alapján történt (2. táblázat). Ennek során az azonos kezelést igénylő élőhelyfoltokat összevontuk, illetve az élőhelyfolton belül

különböző kezelést igénylőket leválasztottuk. Ennek alapján 18 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5. fejezet mutatja be.

A kezelési egységek lehatárolása során arra törekedtünk, hogy az előírás-javaslatok megfelelő mértékben specifikusak legyenek, így az eltérő kezelést igénylő élőhelyeket elkülönítettük. Ugyanakkor azt is szem előtt tartottuk, hogy a kezelési egységek rendszere könnyen áttekinthető legyen és a terület ne legyen indokolatlanul felaprózva. A kezelési előírás-javaslatokat a kezelési egységeken előforduló jelölő értékek élőhelyigényeinek figyelembevételével és a kezelési egység jelenlegi állapotának függvényében határoztuk meg. Önálló egységbe soroltuk a bozsoki kastélyparkot, valamint a beépített emberi élőhelyeket (KE-0), amelyre jellegüknél fogva nem fogalmaztunk meg külön kezelési javaslatokat.

A fejezet tárgyalása során elsőként az egész tervezési területre vonatkozó gazdálkodáshoz nem kötődő kezelési javaslatokat adjuk meg, majd a gazdálkodáshoz köthető javaslatokat. A gazdálkodáshoz köthető javaslatokat két alfejezetben tárgyaljuk, annak megfelelően, hogy a javaslatok a mezőgazdálkodásra vagy az erdőgazdálkodásra vonatkoznak. A gazdálkodáshoz köthető javaslatokat minden esetben kezelési egységenként adjuk meg a következő tagolásban. Elsőként minden kezelési egységre általános kezelési javaslatokat adunk, majd ezt követik a kezelési egységekre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok. Ezen belül kötelezően betartandó és önkéntesen vállalható előírásokat különböztetünk meg. A gazdálkodáshoz köthető javaslatokat követik az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok, majd a gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok.

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) *A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.*”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

5. táblázat: a kezelési egységek összefoglaló táblázata

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett ÁNÉR élőhelytípusok	Érintett Natura 2000 élőhelytípusok	Érintett terület (ha)
KE-0	Kezelést nem igénylő területek	P6, U2, U3, U4, U10, U11	--	79,40
KE-1	Láprétek	D2 x E1	6410, 6510	1,74
KE-2	Félszáraz és üde rétek	D34, D6, E1, E2, H4, E1 x OD, E1 x P2b, E1 x RA	6210, 6430, 6510, 6520	25,04
KE-3	Jellegtelen és gyomos gyepek	OB, OD, OB x RA	--	12,99
KE-4	Szántóterületek	T1, T2, T5, T1 x T9	--	18,53

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett ÁNÉR élőhelytípusok	Érintett Natura 2000 élőhelytípusok	Érintett terület (ha)
KE-5	Kertek, szőlők, gyümölcsösök	T7, T8, T9	--	70,09
KE-6	Sziklai erdeifenyves	N2	--	1,66
KE-7	Mészkerülő lombos erdők	K2, K5, K7a, K7b, L4a, L4b	9110, 9130, 91G0 *	257,07
KE-8	Mészkerülő lombelegyes fenyvesek	N13	--	24,28
KE-9	Bükkösök és gyertyános-tölgyesek	K2, K5, LY2, LY4, RDa, K2 x K7b, K2 x L4a, K2 x N13, K2 x S4, K2 x S5, K5 x K7a, K5x J5, K5 x P8, K5 x RB, K5 x RC, K5 x S4, K5 x S5	9110, 9130, 9180, 91E0 *, 91G0 *	1654,39
KE-10	Fenyőelegyes gyertyános-tölgyesek	K2, K2 x K5, K2 x K5 x S4, K2 x K7b, K2 x N13, K2 x S4, K2 x S4 x K5, K2 x S5		414,63
KE-11	Ligeterdők	J4, J5, J4 x D6, J4 x OD, J5 x RC	91E0 *, 6430	30,17
KE-12	Fiatalosok	P1, P8, P8 x K2, P8 x RC, RB, RC, RC x S4, RC x S5	91G0 *	410,24
KE-13	Jellegtelen lombos erdők	RA, RB, RC, RC x P8, RB x E34, RB x OB, RC x D6, RDa, RDa x P2a, RDb	6430, 6510	469,00
KE-14	Kultúrfenyvesek	S4, S5, S6, S7, P8 x S4, S4 x K2, S4 x K5, S4 x OD, S4 x RC, S5 x K5, S5 x P8, S5 x RB, S5 x RC	9130, 91G0 *	452,33
KE-15	Akácosok és akácelegyes lomberdők	S1, S7, K2 x S1, RC, RDa, RDb	91G0 *	31,50
KE-16	Kultúrgesztenyés	P45, P45 x K2	91G0 *	74,85
KE-17	Üde és száraz cserjések	P2a, P2b	--	5,90

* *kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok

A Kőszegi-hegység belső részeit behálózó erdészeti úthálózat bővítése, vagy a közforgalomba való bevonása kerülendő, természetvédelmi szempontból nem kívánatos, mivel az élőhelyek feldarabolódásával, az élőlények szabad mozgásának akadályozásával jár.

A tervezési területen található beépített területek kis kiterjedésűek és közvetlenül nincsenek hatással a jelölő értékekre, így azokra kezelési javaslatokat nem fogalmazunk meg. Az emberi tevékenység által közvetlenül érintett területek közül az utak a tervezési területen 42,147 hektárt fednek (az összes terület 1,04 %-a). A hegység belsejét behálózó aszfaltos erdészeti úthálózat mentén, különösen a parkolók, rakodók környezetében előfordul illegális hulladéklerakás (pl. Okmányos pihenő, Hörmann-forrás), aminek megszüntetése, illetve a hulladék elszállítása javasolt.

3.2.1.2. Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok

A tervezési terület magasabb, 600 méter tengerszint feletti magasságú részén jellemző klímazonális hegyvidéki bükkösök létfeltételei adottak, ezért törekedni kell a felújítások természetvédelmi szempontból fontos kritériumainak betartására. A tervezési területen a lucfenyő (*Picea abies*) nagy valószínűséggel sehol sem őshonos, amit az utóbbi évtizedekben bekövetkezett tömeges pusztulás látványos módon jelez. A lucfenyő mellett a vörösfenyő (*Larix decidua*), a feketefenyő (*Pinus nigra*), a duglászfenyő (*Pseudotsuga menziesii*) sem őshonos, emiatt a felújításokban való alkalmazásuk sehol sem kívánatos. A hegység belső, magasabb térszínein, speciális edafikus feltételek között (meredek, kisavanyodó oldalakon) az erdeifenyő (*Pinus sylvestris*) és mély termőrétegű talajokon, magas tengerszint feletti magasságú részeken a jegenyefenyő (*Abies alba*) őshonosnak tekinthető, elegyesen történő ültetésük a megfelelő kezelési egységekben (lásd ott) megengedett, ugyanakkor az elegyetlen, egykorú állományok létrehozását mellőzni kell.

Kis térfoglalással bíró, de a nevezetes élőhelyek közé tartoznak a tájtörténeti, florisztikai és faunisztikai szempontból is jelentős kultúrgesztenyések, gyümölcsösök. Hajdan jellemző változatosságuk romlóban, fajgazdagságuk évtizedek óta csökkenőben van, amelynek megállítását csak hosszú távú folyamat eredményeként lehet elképzelni. Törekedni kell a gyümölcsösök, elsősorban a megmaradt gesztenyések extenzív módon való művelésére, az inváziós növényfajok távol tartására.

A természetszerű gyepterületek közül legjelentősebbek az üde kaszálórétek, valamint a csekély kiterjedéssel bíró láprétek. Mindkét élőhely országosan is ritka állat- és növényfajokat rejt, ezért a rétművelésre, különösképpen a kaszálásra vonatkozó javaslatok elsődlegesen fontosak.

3.2.1.2.1 Mezőgazdálkodás

Gyepek

A gyepes élőhelyek számára három kezelési egységet alakítottunk ki. A KE-1 *láprét* kezelési egységet – jelentősége hangsúlyozása érdekében – a bozsoki Zsidó-rét legnedvesebb, kékperjés foltja számára jelöltük ki. Az egész tervezési területen csak itt előforduló jelölő fajok védelme miatt kezelése némileg különbözik a környező üde kaszálórétekétől, amelynek állományába ágyazva fordul elő. Megőrzése alapvető fontosságú két jelölő lepkefaj, földön fészkelő védett madárfajok és több védett növényfaj (leánykökörcsin – *Pulsatilla grandis*, osztrák tárnicska – *Gentianella austriaca*) egyedüli Kőszegi-hegységi állományainak fenntartása érdekében is. Ezeken a területeken fontos a kaszálás időzítése, a kezeletlenül hagyott területek megfelelő kijelölése. A tervezési terület déli és délkeleti peremén a művelt területek és az erdőtömb között elszórtan előforduló, esetenként kiemelkedően gazdag fajkészlettel rendelkező gyepeket a KE-2 *üde és félszáraz rétek* kezelési egységbe soroltuk. Kezelésük szempontjából a legfontosabb javaslatok a természetvédelmi szempontból legkedvezőbb kaszálás, illetve legeltetés körülményeire vonatkoznak. A *jellegtelen és gyomos* gyepek a KE-3 egységbe kerültek. A megadott kezelési javaslatok ennél az egységnél a szukcesszió kedvező irányba történő elmozdulását kívánják elősegíteni.

(a) ***Kezelési egység kódja:*** KE-1

(b) ***Kezelési egység meghatározása:*** láprétek
Kis területfoglalású, de a tervezési terület egyik legfontosabb, legértékesebb fátlan élőhelye a bozsoki Zsidó-réten. Tipikus megjelenésben a rét alsó, a szivárgó víztől egész évben jó vízellátottágú harmadában látható, míg az élőhelyfolt többi részén a fajkészlet fokozatos átmenetet mutat a kaszálórétek felé. Kiterjedése 1,74 hektár. Természetességi állapota jó. A kezelési egység teljes terjedelmében átfed a Kőszegi Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területtel.

(c) ***Kezelési egység megfeleltetése:***

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- D2 Kékperjés rétek x E1 Franciaperjés rétek

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 6440 Folyóvölgyek *Cnidion dubii*-hoz tartozó mocsárrétjei
- 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*)

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)
vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
sötétaljú hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

lápi nyúlfarkfű (*Sesleria uliginosa*), osztrák tárnicska (*Gentianella austriaca*)

(d) ***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***
Az ökológiai feltételekre érzékeny védett fajok előfordulása miatt a terület kezelésére eddig is kiemelt figyelmet fordítottak, mely tapasztalatok alapján a változatos, fajgazdag gyepvegetáció fenntartásának érdekében az évi egyszeri-kétszeri kaszálás célszerű, mely teret nyit a kisebb

versenyképességű kétszikű fajoknak a fűfélékkel szemben, féken tartja az inváziós gyomokat. Természetvédelmi szempontból legkedvezőbb a június 15. előtt és augusztus 15. után végzett kaszálás. Fontos javaslat, hogy az élőhelyfolt közepén elhelyezkedő, legjobb vízellátottságú (tocsogós) láprét-foltban, valamint a felszíni víz mozgásának irányából (mintegy 10-15 méter távolságig) ne történjék kaszálás, mert az a túlságosan kis területű élőhelyfolt nedvességviszonyait negatív rányban befolyásolja. Kaszálásból kimaradó területet minden kaszálásnál javasolt meghagyni, törekedve a mozaikosságra. Célszerű mindig máshol kijelölni e foltokat, amelyeket a kaszálás elvégzésekor ki kell keríteni.
Legeltetéses hasznosítás a terület csekély kiterjedése, az ingadozó fűhozam, a környező élőhelyfoltok (Bozsok-szőlőhegy) mozaikossága miatt, valamint tájtörténeti okokból sem javasolt. A tavaszi tisztítókaszálást március 1-ig javasolt elvégezni, későbbi időpontban – a leánykökörcsin és a fekete kökörcsin populáció védelmében – erre a célra már csak kézi kaszálás javasolt. A leánykökörcsin megőrzése érdekében szükséges további specifikus kezelési javaslatokat a 3.2.3. fejezetben adjuk meg.

(e) **Gazdálkodáshoz köthető, konkrét kezelési előírás-javaslatok*:***

a) *Kötelezően betartandó előírások:*

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.)
- Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18) Kormány rendeletben meghatározott előírások.
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény.

b) *Javasolt előírások:*

Kód	Kezelés leírása
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY23	A felhalmozódott fűavar eltávolítása.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY71	Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.
GY76	Kaszálás augusztus 15. után lehetséges.
GY92	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY95	15-20% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY100	A kaszálatlan terület legalább 50%-ának a tábla belsejében történő biztosítása.
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása.
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:
A kezelési egységen élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.

(g) ***Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:***
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) ***Kezelési javaslatok indoklása:***
A fajgazdag gyepek legeltetéssel való hasznosítása a múltban nem volt elterjedt a Kőszegi-hegységben. Az edafikus viszonyok (talajtípus, lejtőszög), az élőhelyek nagyfokú mozaikossága, valamint a növénytársulások fajösszetétele miatt a legeltetés hosszabb távon valószínűsíthetően az élőhely leromlásához és gyomosodáshoz vezetne. Ezért kizárólagosan az évi kétszeri kaszálás az elsődlegesen támogatandó használati forma. A sötétaljú hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*) és a vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) lepkefajok az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) virágára helyezik petéiket. Abból kifolyólag, hogy a vérfű a hangyaboglárka fajok július második felében történő rajzásáig képes legyen újrasarjadni és virágozni, korai (május vége-június eleje) vagy késői (augusztus második fele) kaszálás javasolt. Ez a kaszálási időzítés a tervezési területen már csak néhány helyen előforduló leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*) és osztrák tárnicska (*Gentianella austriaca*) állományának, valamint a földön fészkelő madaraknak is megfelel, mert a virágzási és termésérési, illetve a költési és fiókanevelési időszakot nem, vagy csak részben érinti.
A felülvetés, gyepszellőztetés, hengerezés szegényíti a gyepek fajkészletét, a felázott talajon való munkavégzés a gyepnemez felszaggatásával gyomosodáshoz, egyes fajok eltűnéséhez vezethet. A gyepek becserjésedése, erdősödése kedvezőtlen folyamat, mert a rétvegetációhoz kötődő élővilág eltűnését eredményezi. A változatosabb, kétszikűekben gazdagabb gyepösszetétel elérése érdekében az évi kétszeri kaszálás célszerű, mivel az egyszeri kaszálás inkább a szálfüveknek kedvez. Mivel a gyepeken élő számtalan élőlény igényeinek nem lehet maradéktalanul eleget tenni, a mozaikos, időben eltolt kezelés és a kaszálatlanul hagyott területrészek nyújthatnak megoldást. Az inváziós gyomok leghatékonyabban a virágzásban végzett kaszálással szoríthatóak vissza.

(a) ***Kezelési egység kódja:*** KE-2

(b) ***Kezelési egység meghatározása:*** üde és félszáraz rétek
Ide tartoznak a láposodást nem mutató, többnyire üde (réti csenkeszes) vagy üde-félszáraz (franciaperjés), jól szellőző gyepterületek, valamint a félszáraz erdőssztyepprétek és a hegyi rétek. Kiterjedésük 25,0 hektár. Természetességi állapotuk közepes, néhány fajgazdagabb állományé jó vagy nagyon jó. A kezelési egység teljes terjedelmében átfed a Kőszegi Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területtel.

(c) ***Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata*:**

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- D34 Mocsárétek
- D6 Ártéri és mocsári magaskórósok
- E1 Franciaperjés rétek
- E2 Hegyvidéki rétek
- H4 Erdőssztyepprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok
- E1 Franciaperjés rétek x OD Lágyszárú özönfajok állományai
- E1 Franciaperjés rétek x P2b Galagonyás-kökényes száraz cserjések
- E1 Franciaperjés rétek x RA Őshonos fafajú facsoportok, erdősávok

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*)
- 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
- 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*)
- 6520 Hegyi kaszálórétek

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)
vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
sötétaljú hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

palástfüvek *(Alchemilla* spp.), hegyi lednek (*Lathyrus linifolius*), kövi pimpó *(Potentilla rupestris*), agár sisakoskosbor (*Anacamptis morio*), tarka nőszirom (*Iris variegata*), fekete kökörcsin (*Pulsatilla nigricans*)

(d) ***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***

A gyep túlterhelését célszerű elkerülni, a folyamatos rövid füvű állapot kiszáradást, leromlást eredményez. A mocsárrétek, franciaperjések legelőként és kaszálással is hasznosíthatók. Kisebb területeken célszerű szakaszoló legeltetést, nagyobb összefüggő gyepterületeken átgondolt, tervszerű járatást alkalmazni az adott gyephozamnak megfelelő legeltetési sűrűség mellett. 5-20%-nyi, évenként váltakozó helyű legelésből kizárt terület fenntartása is szükséges. Ezen keresztül biztosítani lehet, hogy elegendő szaporodásra alkalmas élőhely legyen július-augusztusban a hangyaboglárkák (*Maculinea* spp.) számára. Lejtős területen törekedni kell, hogy a kaszálás legyen az elsődlegesen alkalmazandó hasznosítási módszer, így a Stájerházak kis területű hegyi rétje, valamint Bozsok félszáraz gyepjei ilyen módon kezelendők. A Stájerházaknál problémát jelent a gyep állapotára nézve a jelentős vad kártétel és a gyep felszaggatása, melynek mérséklésére anagyvad állomány visszaszorítására van szükség. A leánykökörcsin megőrzése érdekében szükséges további specifikus kezelési javaslatokat a 3.2.3. fejezetben adjuk meg.

(e) **Gazdálkodáshoz köthető, konkrét kezelési előírás-javaslatok*:***

a) *Kötelezően betartandó előírások*:

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendeletben meghatározott előírások.
- Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18) Kormány rendeletben meghatározott előírások.
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény.

b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.

Kód	Kezelés leírása
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltok meghagyása.
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéhez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető.
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.
GY71	Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.
GY76	Kaszálás augusztus 15. után lehetséges.
GY81	A gyepet évente legalább kétszer szükséges kaszálni.
GY89	10 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárzúzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárzúzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárzúzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdeni.
GY92	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY95	15-20% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY100	A kaszálatlan terület legalább 50%-ának a tábla belsejében történő biztosítása.
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása.
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.

(f) ***Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***
A kezelési egységen élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.

(g) ***Gazdálkodáshoz nem köthető kezelkési javaslatok:***
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) ***Kezelési javaslatok indoklása:***
A Nyugat-Dunántúlon igen csekély számban megjelenő jó állapotú hegyi rétek becserjésedése, erdősödése kedvezőtlen folyamat, mert a fajokban gazdag (pl. palástfüvek - *Alchemilla* spp., hegyi lednek - *Lathyrus linifolius,* kövi pimpó - *Potentilla rupestris*) hegyvidéki rétvegetációhoz kötődő élővilág eltűnését eredményezi. A fészkelő madarak védelmének érdekében a cserjeirtás a költési, fiókanevelési időszakon kívül végzendő. A változatosabb, kétszikűekben gazdagabb

gyepösszetétel elérése érdekében az évi kétszeri kaszálás célszerű, mivel az egyszeri kaszálás inkább a szálfüveknek kedvez. A trágyadepóniák, szénakazlak helyén a növényzet eltűnik, a tápanyag- feldúsulás gyomosodást, jellegtelenedést okoz. A felülvetés, gyepszellőztetés, hengerezés szegényíti a gyepek fajkészletét, a felázott talajon való munkavégzés a gyepnemez felszaggatásával gyomosodáshoz, egyes fajok eltűnéséhez vezethet. A gyepek égetése csak szabályozott keretek között történhet, mert a gerinctelen fauna és a növényzet is tetemes károkat szenvedhet egy rosszul időzített kezelés során. A gyepek becserjésedése, erdősödése kedvezőtlen folyamat, mert a rétvegetációhoz kötődő élővilág eltűnését eredményezi. Kisebb cserjecsoportok meghagyása viszont az élőhelyi változatosság érdekében indokolt lehet. A fészkelő madarak védelmének érdekében a cserjeirtás a költési, fiókanevelési időszakon kívül végzendő. Fontos a méretes fák meghagyása, a fáslegelők megőrzése, hiszen az idős faegyedek számos fajnak élőhelyet biztosítanak. A gyepterületeken előforduló tájidegen faegyedek leghatékonyabban injektálással kezelhetőek, minimálisra csökkentve az újrasarjadás veszélyét. Mivel a gyepeken élő számtalan élőlény igényeinek nem lehet maradéktalanul eleget tenni, a mozaikos, időben eltolt kezelés, legelésből kizárt területrészek nyújthatnak megoldást. Az inváziós gyomok – a tervezési terület gyepterületein leginkább a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) – leghatékonyabban a virágzásban végzett kaszálással szoríthatóak vissza.

(a) ***Kezelési egység kódja:*** KE-3

(b) ***Kezelési egység meghatározása:*** jellegtelen és gyomos gyepek
Elgyomosodott, korábban legeltetéssel vagy szántóként hasznosított területek, melyek állapota – elsősorban a tápanyagfelhalmozódás, emberi bolygatás, és egyes inváziós gyomok miatt – kedvezőtlen, de megfelelő kezeléssel javítható. Összkiterjedése 12,98 hektár. A kezelési egység teljes terjedelmében átfed a Kőszegi Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területtel.

(c) ***Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:***

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- OB Jellegtelen üde gyepek
- OD Lágyszárú özönfajok állományai
- OD Lágyszárú özönfajok állományai x RA Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok

Érintett Natura 2000 élőhelyek:
Nem érint Natura 2000 élőhelyet.

Érintett közösségi jelentőségű fajok:
A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű fajt.

Érintett, egyéb kiemelt fajok:
A kezelési egység nem érint egyéb kiemelt fajt.

(d) ***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***
A jellegtelen gyepek helyreállítása kaszálással és legeltetéssel egyaránt történhet. Kaszálás esetén az évi kétszeri kaszálás hozhat eredményt. Az egyszeri kaszálás sarjúlegeltetéssel kombinálható. A túlnyomórészt gyomok által uralt gyepterületeken a teljes terület kezelendő, egyéb esetben kaszálatlanul hagyott és legeléskizárt területrészeket kell kialakítani. Az aranyvesszővel (*Solidago* sp.) borított területeken, kaszálással történő kezelés esetén legalább egyszer, a virágzás kezdetén (július vége-augusztus eleje) szükséges kaszálni, az egyszeri korai kaszálás nem elegendő.

(e) **Gazdálkodáshoz köthető, konkrét kezelési előírás-javaslatok*:***

a) *Kötelezően betartandó előírások*:

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormány rendeletben meghatározott előírások.
- Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18) Kormány rendeletben meghatározott előírások.
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény.

b) *Javasolt előírások:*

Kód	Kezelés leírása
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéhez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető.
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedek vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.
GY43	Legeltetési sűrűség 0,6-1,0 állategység/ha.
GY81	A gyepet évente legalább kétszer szükséges kaszálni.
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása.
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.

*(f)) **Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***
A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.

(g) ***Gazdálkodáshoz nem köthető kezelkési javaslatok:***
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:
A fajkészlet regenerálódásának elősegítése intenzív, de kontrollált kezelést igényel. A felülvetés, gyepszellőztetés, hengerezés szegényíti a gyepek fajkészletét, a felázott talajon való munkavégzés a gyepnemez felszaggatásával gyomosodáshoz, egyes fajok eltűnéséhez vezethet. A gyepek égetése csak szabályozott keretek között történhet, mert a gerinctelen fauna és a növényzet is tetemes károkat szenvedhet egy rosszul időzített kezelés során. A gyepek becserjésedése, erdősödése kedvezőtlen folyamat, mert a rétvegetációhoz kötődő élővilág eltűnését eredményezi. Kisebb cserjecsoportok meghagyása viszont az élőhelyi változatosság érdekében indokolt lehet. A fészkelő madarak védelmének érdekében a cserjeirtás a költési, fiókanevelési időszakon kívül végzendő. Fontos a méretes fák meghagyása, a fáslegelők megőrzése, hiszen az idős faegyedek számos fajnak élőhelyet biztosítanak. A gyepterületeken előforduló tájidegen faegyedek leghatékonyabban injektálással kezelhetőek, minimálisra csökkentve az újrasarjadás veszélyét. A változatosabb, kétszikűekben gazdagabb gyepösszetétel elérése érdekében az évi kétszeri kaszálás célszerű, mert az egyszeri kaszálás inkább a szálfüveknek kedvez. Mivel a gyepeken élő számtalan élőlény igényeinek nem lehet maradéktalanul eleget tenni, a mozaikos, időben eltolt kezelés és a kaszálatlanul hagyott illetve legelésből kizárt területrészek nyújthatnak megoldást. Az inváziós gyomok – a tervezési terület gyepterületein leginkább a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) – leghatékonyabban a virágzásban végzett kaszálással szoríthatóak vissza. A levágott anyagot azonban mielőbb el kell távolítani a területről, mert ha csak pusztán le van kaszálva, takarja a talajt, gátolja más fajok csírázását és újbóli felnövekedését, ezáltal a várt hatás elmarad. A tisztásokat évi 1-2 alkalommal történő kaszálással lehet fenntartani.

Szántók

Az *intenzív szántók* (KE-4) térfoglalása igen csekély a területen. Az előírás-javaslatok az extenzívebb művelést igyekeznek fenntartani, ahol pedig még nem így zajlik, ott előmozdítani, elsősorban azért, hogy a táblákkal határos jelölő élőhelyek állapotát ne befolyásolják negatív irányba. Megítélésünk szerint a gyepeket körülvevő szántók egy részének visszagyepesítése, vagy erdősítése is indokolt lenne.

(a) ***Kezelési egység kódja:*** KE-4

(b) ***Kezelési egység meghatározása:*** szántóterületek
A tervezési területen néhány nagyüzemi parcella található Bozsok és Kőszegszerdahely területén, emellett a kisebb területű, de ugyancsak vegyszerezett (nem extenzíven művelt) keskenyebb parcellák is jelen vannak Cák, Kőszegszerdahely és Bozsok térségében. A vetett gyepek (újonnan kialakított vadföldek) a szántóföldi kultúrákkal való nagyfokú egyezőségük miatt ugyancsak itt szerepelnek. Összkiterjedésük csekély, mindössze 18,54 hektár. A kezelési egység teljes terjedelmében átfed a Kőszegi Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területtel.

(c) ***Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata***:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:
- T1 Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák
- T2 Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák
- T5 Vetett gyepek, füves sportpályák

Érintett Natura 2000 élőhelyek:
A kezelési egység nem érint Natura 2000 élőhelyet.

Érintett közösségi jelentőségű fajok:
A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű fajt.

Érintett, egyéb kiemelt fajok:
A kezelési egység nem érint egyéb kiemelt fajt.

(d) ***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***
A szántók a területen igen csekély arányban jelenlévő élőhelyek, így negatív hatásuk elhanyagolható a jelölő élőhelyekre. Javasolt az extenzív művelés folytatása, vegyszermentes táblaszegélyek kialakítása.

(e) **Gazdálkodáshoz köthető, konkrét kezelési előírás-javaslatok*:***

a) *Kötelezően betartandó előírások*:

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004.(X.8.) Kormány rendeletben meghatározott előírások.
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- Az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot" fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról szóló 50/2008 (IV. 24) FVM rendelet

b) *Javasolt előírások:*

Kód	Kezelés leírása
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés nem megengedett.
SZ14	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegély elhagyása, a táblaszegélyben szükség esetén mechanikai gyomirtás végzése.
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
SZ21	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás nem megengedett.
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek nem alkalmazhatók.
SZ24	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
SZ25	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.
SZ27	Vegyszer gyomirtás, kivéve az özönnövények mechanikus irtását kiegészítő vegyszeres kezelést, nem végezhető.
SZ28	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 2 hektár.
SZ43	Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény nem telepíthető.
SZ46	Melioráció nem megengedett.
SZ48	Drénezés nem megengedett.
SZ54	Szántó füves élőhellyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
SZ67	Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék nem alkalmazható, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.

(f) ***Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***

A gyepekkel szomszédos szántók esetében a spontán felhagyás lenne a legkedvezőbb, amely a szomszédos jelölő élőhelyek magterületének védelméhez járulna hozzá, ráadásul a szántóföldi művelésből kivont területen meginduló spontán gyepesedés során az élőhely szukcessziója 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) jelölő élőhely felé indulhat meg.

(g) ***Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:***
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) ***Kezelési javaslatok indoklása:***
A tervezési terület szántóterületeinek többsége a települések és az erdőhatár között, jelölő élőhelyek szomszédságában található meg. A tradicionálisan művelt keskeny parcellákon a vegyszerezés és műtrágyázás mellőzése a szomszédos jelölő élőhelyek védelmét szolgálja. A kijuttatott herbicidek és műtrágya a lejtő irányába mosódik le, ami a szomszédos jelölő élőhelyek (kaszálórétek, regenerálódási folyamatban lévő gyepek) állapotát nagymértékben rontja, illetve irányát kedvezőtlenül befolyásolja.

(a) ***Kezelési egység kódja:*** KE-5

(b) ***Kezelési egység meghatározása:*** kertek, szőlők, gyümölcsösök
Bozsok és Kőszegszerdahely kiskertes övezetében, a település beépített területe és az erdőtömb között találhatók kiskertek, szőlők és gyümölcsösök. Kőszeghegyalja hagyományos extenzív gyümölcsösei, szőlőparcellái külön kiemelendők. A nagy tömbben megjelenő egységeken belül közbeékelődő kisparcellás szántók, felhagyott szőlők, üde kaszálórétek találhatók. Összkiterjedésük 70 hektár. A kezelési egység teljes terjedelmében átfed a Kőszegi Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területtel.

(c) ***Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata***:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- T7 Intenzív szőlők, gyümölcsösök
- T8 Extenzív szőlők, gyümölcsösök
- T9 Kiskertek
- T9 Kiskertek x T8 Extenzív szőlők, gyümölcsösök

Érintett Natura 2000 élőhelyek:
A kezelési egység nem érint Natura 2000 élőhelyet.

Érintett közösségi jelentőségű fajok:
A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű fajt.

Érintett, egyéb kiemelt fajok:
havasalji tarsóka (*Thlaspi caerulescens*), *fekete kökörcsin* (*Pulsatilla nigricans*)

(d) ***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***
Törekedni kell a szőlők, gyümölcsösök és a gyepes kiskertek hagyományos, tájba illeszkedő módon megvalósított, természetes fenntartására és kezelésére. Az egymással érintkező telkek között néhány méter széles füves sáv (rendszerint a telekhatáron futó mezsgye) meghagyása célszerű, ami élőhelyfolyosót biztosít a rovar- és növényfajoknak. Kerülni kell a tájba nem

illeszkedő beépítési módokat.

(e) **Gazdálkodáshoz köthető, konkrét kezelési előírás-javaslatok*:***

a) *Kötelezően betartandó előírások*:

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormány rendeletben meghatározott előírások.
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- Az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot" fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról szóló 50/2008 (IV. 24) FVM rendelet

b) *Javasolt előírások:*

Kód	Kezelés leírása
SZ29	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 5 hektár.
SZ35	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.
SZ43	Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény nem telepíthető.
SZ58	Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése korábbi erdőterületen támogatható.
SZ67	Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék nem alkalmazható, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.

(f) ***Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***
A korábbi erdőterületek helyén javasolt tájhonos fa- és cserjefajok telepítésével erdők létrehozása.

(g) ***Gazdálkodáshoz nem köthető kezelkési javaslatok:***
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) ***Kezelési javaslatok indoklása:***
A szomszédos jelölő élőhelyek hatásos védelme megkívánná az extenzívebb szántóföldi gazdálkodást, ezzel a határos területek gyomosodása, leromlása megelőzhető lenne. Jelölő élőhelyekkel szomszédos foltokon a komposztálás, valamint a szerves hulladék- és trágya lerakása által okozott tápanyagbemosódás könnyen erős gyomosodáshoz vezethet.

3.2.1.2.2 Erdőgazdálkodás

Az erdei élőhelyek 11 kezelési egységet foglalnak magukba. A kezelési egységek felállítása az erdőállományok gyakorlati kezelésének figyelembevételével történt, ezért több típusnál nagyfokú összevonásokat alkalmaztunk. Valamennyi egységnél elsőrendű célként fogalmaztuk meg a folyamatos erdőborítást biztosító fahasználati módok alkalmazását, valamint a tarvágások területének minimalizálását. Magántulajdonú erdőkben amennyiben nincs szándék örökerdő, átmeneti vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód bevezetésére, akkor a készletgondozó használat előírása is megoldást jelenthet. A jelenleg homogén korösszetételű erdőállományoknál törekedni kell a változatos koreloszlás és ezáltal a mozaikos térszerkezet kialakítására, így

egyszerre biztosítható az erdőállományok gazdasági célokat szolgáló hozama, jobb egészségi állapota, a faegyedek és facsoportok állékonysága, valamint az erdőterület fajgazdagsága is. A területen évtizedek óta túlszaporodott nagyvadállomány él. Erdőfelújításokban és különösen a hegység belsejében lévő gyepekben a vaddisznó (*Sus scrofa*) érzékeny károkat okoz túrásával. A szarvasfélék (*Cervidae*) rágásaukkal és hántásukkal nemcsak az erdőfelújításokat és fiatalabb állományokat veszélyeztetik, hanem esetenként a ritka előfordulású növényeket is. Az erdőgazdálkodás és a természetvédelem közös érdeke a vadtűrőképesség határát el nem érő nagyvadállomány fenntartása, mely a közeljövő sürgető feladata.

A Péterics-hegy sziklai erdeifenyves (KE-6) élőhelyének megtartása miatt javasolt a lombos fafajok (gyűrűzéssel történő) visszaszorítása, a lombalom eltávolítása. Mészkerülő lombos erdők (KE-7) néven fogtuk egybe azokat a lombos fafajok által uralt, fenyőelegyet nem tartalmazó erdőket, amelyek termőhelye jellegükben kisavanyodó, tipikusnak mondható. Állományaik többségének kialakulását és fennmaradását a (meredek, erózióra hajlamos) domborzati viszonyok tették lehetővé. A mészkerülő lombelegyes fenyvesekben (KE-8) a termőhelyi és vegetációs viszonyok figyelembevételével őshonosnak és termőhelyhonosnak tekintjük az erdeifenyőt, ezért a gazdálkodás során a meglévő tűlevelű fafaj elegyarány fenntartása indokolt és adott esetben növelhető is. A bükkösök és gyertyános-tölgyesek (KE-9) csoportjába kerültek az igen nagy területet érintő elegyetlen bükkösök, valamint a már heterogénebb összetételű gyertyános-kocsánytalan tölgyesek. A megvalósítandó célok (elsősorban a folyamatos erdőborítás) egyezősége miatt szintén ebben az egyégbe soroltuk a fenyőelegyes bükkösöket is (a fenyőelegyes gyertyános-tölgyeseket azonban nem!). A gyertyános-kocsánytalan tölgyesek természetességi állapotát elsősorban az intenzív erdőnevelési és erdőfelújítási eljárások következtében történő eljellegtelenedés rontja. Mind a bükkösök, mind a gyertyános-kocsánytalan tölgyesek esetében fontos cél a holt faanyag mennyiségének növelése, amely több jelölő és védett faj (denevérek, madarak, bogarak) kizárólagos élőhelyét jelentik. A megfelelő mértékű (legfeljebb 30 %) fenyőelegyről továbbra sem célszerű lemondani, amely a faji diverzitást is növeli, ugyanakkor felkarolandó a jó árnytűrő képességű jegenyefenyő, mely a folyamatos erdőborítás megvalósítására is alkalmas fafaj. Az igen elteredt fenyőelegyes gyertyános-tölgyesekben (KE-10) valamennyi fenyőfaj tájidegennek tekintendő, ezért az erdőnevelések és erdőfelújítások során visszaszorításuk indokolt. A ligeterdők (KE-11) esetében a patakvölgyekben a fatermesztési tevékenység minimalizálása javasolt, ajánlott minél több állományt faanyagtermesztést nem szolgáló üzemmódba helyezni, különösen a hegység belsejében. A fiatalosok (KE-12) esetében általános irányelv az uniformizáló, homogenizáló szemléletű hagyományos beavatkozás (ápolás, tisztítás) helyett a foltonkénti egyenlőtlen erélyű ápolások, tisztítások végzése, valamint a megfelelő elegyarány, a faji és szerkezeti változatosság kialakítása. Fenyőelegy csak a megfelelő termőhelyen hagyandó meg. A jellegtelen lombos erdők (KE-13) alacsony természetességi állapota a nevelővágások és véghasználatot követő felújítások során növelhető. Állományaikban kímélendő minden őshonos elegyfafaj. Fenyőelegyes állományaik állapota mindenekelőtt a termőhelynek megfelelő fenyőfajok (erdeifenyő vagy jegenyefenyő) megfelelő elegyarányának kialakításával és a nemkívánatos fenyőfajok (lucfenyő, vörösfenyő, duglászfenyő) visszaszorításával javíthatók. A kultúrfenyvesek (KE-14) a tervezési területen nemkívánatos faállománytípusok, amelyet véghasználati koruk elérése után át kell alakítani. Átalakításuk csak tarvágással és mesterséges felújítással vezet eredményre. Az erdőfelújítást a termőhelynek megfelelő őshonos fafajokkal kell végezni úgy, hogy a szaporítóanyag a térségből származzon, s a kellő elegyarány biztosítva legyen. Az egyelőre az erdőtömb határán csak néhol előforduló akácosok és akácelegyes lomberdők (KE-15) állományaiból az akác visszaszorítása, illetve a területről való eltüntetése az erdőnevelések és erdőfelújítások során mindenképpen indokolt. A kultúrgesztenyések (KE-16) a hagyományos kezelés felhagyásának következtében elvesztették ligetes jellegüket, florisztikai összetételük lassan átalakul, emellett a tintabetegség fellépésével fokozott pusztulásnak vannak kitéve. A cserjések (KE-17) esetében a természetes vegetációfejlődésre kell csupán hagyatkozni,

azok kímélete a cél. Az özönnövények elleni védekezéshez szükséges cserjeirtás azonban elvégezhető.

(a) ***Kezelési egység kódja:*** KE-6

(b) ***Kezelési egység meghatározása:*** *sziklai erdeifenyvesek*
Kizárólag a velemi Péterics-hegy mészfillit kibukkanásán jelenik meg. A tetőhelyzetű állomány kiterjedése mindössze 1,66 hektár. A társulást először az 1950-es évek elején jelezték, hazánkban máshol állománya nem ismert és nem is valószínűsíthető. Az Alpok sziklai erdeifenyveseivel rokonítható. Aktuális állapotára jellemző a lombos fafajok előrenyomulása és erős konkurenciája, ami miatt lényegesen átalakult az élőhely. A jellegzetes lágyszárú fajok ma már csak szórványosan találhatók meg, példányszámuk, térfoglalásuk azonban jóval kisebb, mint évtizedekkel ezelőtt (leírásuk idején) volt. A kezelési egység teljes terjedelmében átfed a Kőszegi Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területtel és a Hosszú-völgyi Erdőrezervátum része.

(c) ***Kezelési egység megfeleltetése:***
Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- N2 Mészkedvelő erdeifenyvesek

Érintett Natura 2000 élőhelyek:
Nem érint közösségi jelentőségű élőhelyet.

Érintett közösségi jelentőségű fajok:
A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű fajt.

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

- hosszúlevelű aggóvirág (*Tephroseris longifolia*)

(d) ***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***
Gazdálkodást a kis kiterjedés és az unikális jelleg miatt nem indokolt ebben az élőhelytípusban folytatni, fenntartása speciális természetvédelmi kezelést igényel (ld. (g) pont).

(e) ***Gazdálkodáshoz köthető, konkrét kezelési előírás-javaslatok:***

a) *Kötelezően betartandó előírások:*

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormány rendeletben meghatározott előírások.
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

b) *Javasolt előírások:*

Kód	Kezelés leírása
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló és/vagy fekvő holtfa folyamatos fenntartása.
E22	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, kifejezetten vastag (30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása *(Megjegyzés: pl. 6-8 db biotópfa hektáronként, vagy 10%-nyi facsoport meghagyása a területen, lábon száradt odvas faegyedek minden egyede).*
E44	Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között.
	Vadgazdálkodási előírások
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

(f) ***Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***
A kezelési egységen élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség, de az élőhely kedvezőbb természetvédelmi helyzetbe hozása mindenképpen indokolt.

(g) ***Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:***
A lombos fafajok (főként bükk – *Fagus sylvatica*, gyertyán – *Caprinus betulus*) előrenyomulása miatt az élőhelyet az ellombosodás veszélye fenyegeti, amely akár teljes átalakulással is járhat. Ugyanakkor jelentős a lombalom felhalmozódása is. A sziklai erdeifenyves élőhely megtartása miatt javasolt a lombos fafajok (gyűrűzéssel történő) visszaszorítása, a lombalom eltávolítása. Csak a minerális talajfelszín, a sziklakibukkanások és a konkurencia mentesség biztosítja az erdeifenyő felújulását és folyamatos fennmaradását. A terjedő lombos fafajok magoncait, csemetéit kézzel célszerű gyéríteni, elsősorban ott, ahol az élőhely jellemző lágyszárú fajközössége még töredékesen fennmaradt.

(h) ***Kezelési javaslatok indoklása:***
Elhelyezkedéséből, nehéz megközelíthetőségéből és csekély kiterjedéséből fakadóan mindennemű beavatkozás fokozott körültekintést igényel. A hosszúlevelű aggóvirág (*Tephroseris longifolia*) kis állományának megóvása csak a kézi erővel történő természetvédelmi

kezelés biztosíthatja. A terület bekerítése a vadkár miatt és a vad trágyázásának, taposásának kizárása miatt lenne szükséges.

(a) ***Kezelési egység kódja*****:** KE-7

(b) ***Kezelési egység meghatározása*****:** *mészkerülő lombos erdők*
Mészkerülő lombos erdők néven fogtuk egybe azokat a lombos fafajok által uralt, fenyőelegyet nem tartalmazó erdőket, amelyek termőhelye jellegükben kisavanyodó, tipikusnak mondható. Ide tartoznak a mészkerülő tölgyesek (157 hektár), a mészkerülő gyertyános-tölgyesek (74 hektár) és a mészkerülő bükkösök (16 hektár). Állományaik többségének kialakulását és fennmaradását a (meredek, erózióra hajlamos) domborzati viszonyok tették lehetővé, ugyanakkor vannak emberi behatásra keletkezett, másodlagos úton létrejött foltjaik is, amelyek domborzati okokkal nem hozhatók összefüggésbe. Ezek a másodlagos állományok sokszor üde lomboserdőkkel vagy elsődlegesen létrejött mészkerülő erdőkkel mozaikosak, nehezen felismerhetők. A mozaikosságot ez esetben az egykori alomszedés, fakitermelés okozta erodáltság (települések környékén) idézte elő. Jellemző az acidofrekvens fajok előfordulása, amelyek néha magas egyedszámmal vannak jelen (pl. vánkosmoha - *Leucobryum glaucum,* fekete áfonya - *Vaccinium myrtillus*). Az áfonyás foltok több tápnövény-specialista lepkefaj élőhelyét biztosítják, amilyen pl. a hullámos zöldaraszoló (*Jodis putata*), amelynek publikált előfordulása csak a Kőszegi-hegységből és a Soproni-hegyvidékről ismert. A kezelési egység teljes terjedelmében átfed a Kőszegi Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területtel.

(c) ***Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata*****:**

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- K7a Mészkerülő bükkösök
- K7a Mészkerülő bükkösök x K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek
- K7a Mészkerülő bükkösök x K5 Bükkösök
- K7b Mészkerülő gyertyános-tölgyesek
- K7b Mészkerülő gyertyános-tölgyesek x K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek
- K7b Mészkerülő gyertyános-tölgyesek x K5 Bükkösök
- L4a Zárt mészkerülő tölgyesek
- L4a Zárt mészkerülő tölgyesek x K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek
- L4a Zárt mészkerülő tölgyesek x K7b Mészkerülő gyertyános-tölgyesek
- L4b Nyílt mészkerülő tölgyesek
- L4b Nyílt mészkerülő tölgyesek x K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek
- L4b Nyílt mészkerülő tölgyesek x K7b Mészkerülő gyertyános-tölgyesek

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 9110 Mészkerülő bükkösök (*Luzulo-Fagetum*)
- 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)
- 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal
- 9110 Mészkerülő bükkösök (*Luzulo-Fagetum*) x 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal*
- 9110 Mészkerülő bükkösök (*Luzulo-Fagetum*) x 9130 Szubmontán és montán bükk-ösök (*Asperulo-Fagetum*)

  ** kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), sárgahasú unka (*Bombina variegata*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

fehérlő vánkosmoha (*Leucobryum glaucum*), hegyi lednek (*Lathyrus linifolius*), kapcsos korpafű (*Lycopodium clavatum*), kétlevelű sarkvirág (*Platanthera bifolia*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A tipikus mészkerülő foltok fokozott kímélete az erdőműveléssel szembeni érzékenységük miatt kívánatos, a talajszövet sérülése után ugyanis igen nehezen, vagy egyáltalán nem regenerálódó társulásokról van szó. A természetes erózión túl a mesterséges erózió (pl. teljes vagy hosszúfás közelítés, nagygépek alkalmazása) tovább ronthatja a termőhely állapotát, ezért valamennyi fahasználati tevékenység fokozott elővigyázatosságot igényel. A sárgahasú unka és a közösségi jelentőségű denevérfajok megőrzése érdekében szükséges további specifikus kezelési javaslatokat a 3.2.3. fejezetben adjuk meg.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormány rendeletben meghatározott előírások.
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

b) Javasolt előírások

Kód	Kezelés leírása
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével.
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m^3/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.

Kód	Kezelés leírása
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló és/vagy fekvő holtfa folyamatos fenntartása.
E22	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, kifejezetten vastag (30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása *(Megjegyzés: pl. 6-8 db biotópfa hektáronként, vagy 10%-nyi facsoport meghagyása a területen, lábon száradt odvas faegyedek minden egyede).*
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.
E42	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészleten belül csak kötélpálya, facsúszda, lófogat, állati erővel vont közelítő kerékpár, szán vagy a rakomány emelve történő közelítésére alkalmas más eszköz használata.
E44	Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. Megjegyzés: bükk, kocsánytalan tölgy, gyertyán, madárberkenye, rezgő nyár, bibircses nyír, kislevelű hárs, erdei fenyő
E53	Természetes újulat esetében mesterséges felújítás nem alkalmazható.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. Megjegyzés: bükk, kocsánytalan tölgy, gyertyán, madárberkenye, rezgő nyár, bibircses nyír, kislevelű hárs, erdei fenyő
E61	Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a tájhonos fafajok tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.

Kód	Kezelés leírása
E70	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E73	Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.

	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

*(f)) **Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***
A kezelési egységen élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.

*(g) **Gazdálkodáshoz nem köthető kezelkési javaslatok:***
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

*(h) **Kezelési javaslatok indoklása:***
A humuszos szint hiánya vagy sekély volta miatt a nagymagvú/makkú fafajok felújulása vontatott, érdekükben is fontos a speciális mikroélőhelyek (pl. alomösszesodródások, fekvő holtfa, korhadt holtfa, mohapárna) fokozott kímélete. A nehezebb felújulási képesség miatt a sarj eredetű egyedek megtartása indokolt. A nagyvad távoltartása fontos, ugyanis taposásukkal fokozzák az eróziót, trágyázásukkal megváltoztatják a tápanyagviszonyokat, mely következtében az acidofrekvens fajok kiszorulhatnak. Egyes közösségi jelentőségű denevérfajok (pl. nagyfülű denevér – *Myotis bechsteinii,* nyugati piszedenevér - *Barbastella barbastellus*) állományait az idős, odvas faegyedek, az álló holtfa eltávolítása, illetve az idős fákat tartalmazó erdőrészletek háborgatása közvetlenül veszélyezteti, míg a folyamatos erdőborítást igénylő fajokat (pl. közönséges denevér - *Myotis myotis*) az egykorú erdőállományok nagy területeken történő letermelése veszélyezteti.

(a) ***Kezelési egység kódja:*** KE-8

(b) ***Kezelési egység meghatározása:*** mészkerülő lombelegyes fenyvesek
Klimatikus és talajviszonyok szempontjából kedvezőtlen termőhelyen tenyésző edafikus állományok, amelyekben 50%-ot meghaladó elegyarányban tűlevelű fafajok (elsősorban erdeifenyő - *Pinus sylvestris*, ritkábban lucfenyő - *Picea abies,* jegenyefenyő - *Abies alba*, igen ritkán vörösfenyő - *Larix decidua*) fordulnak elő. Figyelembe véve a termőhelyi és vegetációs viszonyokat, az erdeifenyő kőszegi-hegységi őshonosságát ebben az élőhelycsoportban tekintettük csak elfogadottnak. Összesített területfoglalása mintegy 24,29 hektár. A kezelési egység teljes terjedelmében átfed a Kőszegi Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területtel.

(c) ***Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata***:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- N13 Mészkerülő lombelegyes fenyvesek

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

Nem érint közösségi jelentőségű élőhelyet.

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), sárgahasú unka (*Bombina variegata*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*),

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

fehérlő vánkosmoha (*Leucobryum glaucum*), hegyi lednek (*Lathyrus linifolius*), kapcsos korpafű (*Lycopodium clavatum*), kétlevelű sarkvirág (*Platanthera bifolia*)

(d) ***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***
A gazdálkodás során a meglévő tűlevelű fafaj elegyarány fenntartása indokolt és adott esetben növelhető is. Elsősorban az erdeifenyő megőrzése, fenntartása indokolt, a zárterdei tűlevelű fafajok (lucfenyő, jegenyefenyő) nem biztosítják az élőhely karakterét és sajátos ökológiai viszonyait, a vörösfenyő tűalma nincs különösebb hatással a gyepszintben megőrzendő acidofrekvens fajokra nézve. Az ellombosodás megakadályozása mindenképpen indokolt, ugyancsak fontos, hogy a második lombkoronaszint és a cserjeszint alacsony záródású/borítású vagy éppen hiányzó legyen. A közösségi jelentőségű denevérfajok megőrzése érdekében szükséges további specifikus kezelési javaslatokat a 3.2.3. fejezetben adjuk meg.

(e) ***Gazdálkodáshoz köthető, konkrét kezelési előírás-javaslatok:***

a) *<u>Kötelezően betartandó előírások</u>*:

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormány rendeletben meghatározott előírások.
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m^3/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló és/vagy fekvő holtfa folyamatos fenntartása.
E22	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, kifejezetten vastag (30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
E32	Örökerdő üzemmódra való áttérés.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználata során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása *(Megjegyzés: pl. 6-8 db biotópfa hektáronként, vagy 10%-nyi facsoport meghagyása a területen, lábon száradt odvas faegyedek minden egyede).*
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.

Kód	Kezelés leírása
E44	Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. Megjegyzés: erdei fenyő, madárberkenye, rezgő nyár, bibircses nyír, kocsánytalan tölgy
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. Megjegyzés: erdei fenyő, madárberkenye, rezgő nyár, bibircses nyír, kocsánytalan tölgy
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása. Megjegyzés: madárberkenye, rezgő nyár, bibircses nyír
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E73	Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.

	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

(f) ***Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***
A kezelési egységben élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség. A talajfelszín teljes árnyalásának elkerülése és a tűalom megtartása érdekében a felső lombkoronaszint záródása ne érje el a 100 %-ot, az alsó lombkoronaszint hiányozzon vagy csak alacsony záródású legyen, a cserjeszint borítása – a szegélyeket leszámítva – közelítsen a 0 %-hoz, a nyershumusz ill. móder felhalmozódása ne legyen akadályozott.

(g) ***Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:***
Az ide sorolt állományok jellemző erdőképének és fajösszetételének kialakulására és fennmaradására, évszázadokig nagy hatást gyakoroltak az erdei mellékhaszonvételi módok. A gyantászás, gallygyűjtés, avargereblyézés és alomszedés nyomai ma is láthatók. Ma már reliktum jellegűnek számítanak, és különleges értékkel bírnak a korábbi erdőkiélésekből, mellékhasználatokból származó gyantászott törzsű erdeifenyők. Természetvédelmi szempontból ezek a beavatkozások természetközeli erdőkép kialakulását eredményezték, aminek fenntartása a jövőben is fontos lenne, ezért e tevékenységek körültekintően tervezett felélesztése fontos lenne.

(h) ***Kezelési javaslatok indoklása:***
Jellemző az acidofrekvens fajok előfordulása, amelyek néha magas egyedszámmal vannak jelen (pl. fehérlő vánkosmoha - *Leucobryum glaucum,* csarab - *Calluna vulgaris,* fekete áfonya - *Vaccinium myrtillus*). A tipikus mészkerülő foltok fokozott kímélete az erdőműveléssel szembeni érzékenységük miatt kívánatos, a talajszövet sérülése után ugyanis igen nehezen, vagy egyáltalán nem regenerálódó társulásokról van szó. Az élőhely jellegének megőrzése miatt fontos a talajfelszín teljes árnyalásának elkerülése, valamint a tűalom arányának megtartása, illetve növelése. Egyes közösségi jelentőségű denevérfajok (pl. nagyfülű denevér – *Myotis bechsteinii,* nyugati piszedenevér - *Barbastella barbastellus*) állományait az idős, odvas faegyedek, az álló holtfa eltávolítása, illetve az idős fákat tartalmazó erdőrészletek háborgatása közvetlenül veszélyezteti, míg a folyamatos erdőborítást igénylő fajokat (pl. közönséges denevér - *Myotis myotis*) az egykorú erdőállományok nagy területeken történő letermelése veszélyezteti, emiatt indokoltak az erdőgazdálkodásra vonatkozó kezelési javaslatok.

(a) ***Kezelési egység kódja:*** KE-9

(b) ***Kezelési egység meghatározása:*** bükkösök és gyertyános-tölgyesek
A szubmontán bükkösök a tervezési terület nagy kiterjedésű klímazonális társulása, amelynek területfoglalása önmagában megközelíti a tervezési terület harmadát (1234 hektár). Ezen egységbe soroltuk az egyéb lombelegyet (gyertyán, kocsánytalan tölgy – *Quercus petraea*) is tartalmazó állományokat, valamint a számottevő tűlevelű fafaj elegyaránnyal (elsősorban *Picea abies,* kevesebb *Abies alba, Pinus sylvestris, Pseudotsuga menziesii, Larix decidua*) rendelkező bükkösöket is. Nem lehet kizárni, hogy a klasszikus (jegenye)fenyőelegyes bükkös a Kőszegi-hegység magasabb régióiban (elsősorban az Írottkő környékén) természetes úton is előfordult, viszont az elmúlt évszázadokban a kultúr lucfenyvesek létesítése gyakorlatilag megsemmisítette, átalakította őket. A bükkösök öve és a településhatár között sávszerűen megjelenő gyertyános-kocsánytalan tölgyesek a tervezési terület másik nagy térfoglalású klímazonális erdőtársulása. Igen változatos szerkezetű és fajösszetételű állományok kaptak ide besorolást. A kezelési egység összkiterjedése 1654 hektár. A kezelési egység teljes terjedelmében átfed a Kőszegi Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területtel.

(c) ***Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:***

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek
- K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek x K5 Bükkösök
- K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek x K7b Mészkerülő gyertyános-tölgyesek
- K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek x L4a Zárt mészkerülő tölgyesek
- K5 Bükkösök
- K5 Bükkösök x J5 Égerligetek
- K5 Bükkösök x K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek
- K5 Bükkösök x K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek x S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek
- K5 Bükkösök x K7b Mészkerülő bükkösök
- K5 Bükkösök x P8 Vágásterületek
- K5 Bükkösök x RB Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
- K5 Bükkösök x RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
- K5 Bükkösök x S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek
- K5 Bükkösök x S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek x S5 Egyéb tájidegen fenyvesek
- K5 Bükkösök x S5 Egyéb tájidegen fenyvesek
- LY2 Törmeléklejtő-erdők
- LY4 Tölgyes jellegű sziklaerdők

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 9110 Mészkerülő bükkösök (*Luzulo-Fagetum*)
- 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)
- 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*) x 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal
- 9180 * Lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői
- 91G0 * Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal
- 91G0 * Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal x 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)
- 91E0 * Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)

  ** kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), sárgahasú unka (*Bombina variegata*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

hegyi lednek (*Lathyrus linifolius*), osztrák tarsóka (*Thlaspi goesingense*), széleslevelű harangvirág (*Campanula latifolia),* fecsketárnics (*Gentiana asclepiadea*), ágas holdruta (*Botrychium matricariifolium*), bükkös buglyospáfrány (*Phegopteris connectilis*), közönséges tölgyespáfrány (*Gymnocarpium dryopteris*), tölcséres hegyipáfrány (*Oreopteris limbosperma*), gérbics (*Limodorum abortivum*), fürtös bodza (*Sambucus racemosa*), , nagyfejű alhavasi futrinka (*Carabus cephalotes*), feketebordás aranyfutrinka (*Carabus auronitens kraussii*), alpesi Linné-futrinka (*Carabus linnei transdanubialis*), nagy nyárfalepke (*Limenitis populi*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), foltos szalamandra

(*Salamandra salamandra*)

(d) ***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***

A bükk árnytűrő képessége és mérsékelt vadkárérzékenysége jó lehetőséget biztosít a folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodási módok alkalmazására. A faj- és élőhelyvédelem miatt általában nem követendő a fokozatos felújító vágás, amely eddig homogén állományokat eredményezett és a jövőben is ezt tartana fenn. (A jelenleg idős (>80 év) bükkösök esetében azonban elképzelhető a hosszabb (>15 év) ciklusú fokozatos felújítóvágás, valamint a több bontóvágást alkalmazó fokozatos felújítóvágás is.) A szálalás és adott esetben a szálalóvágás az ajánlott út, ennek megvalósításához egyre nagyobb tapasztalat áll rendelkezésre. A bükkös övben a megfelelő mértékű (legfeljebb 30 %) fenyőelegyről nem célszerű lemondani, amely a faji diverzitást is növeli. A lucfenyő klímaérzékenysége miatt, a vörösfenyő és a duglászfenyő idegenhonossága miatt visszaszorítandó, az erdeifenyőnek pedig ezek a termőhelyek nem megfelelőek. Felkarolandó a térségben is háttérbe szorult, a bükkhöz hasonlóan jó árnytűrő képességű jegenyefenyő, mely a folyamatos erdőborítás megvalósítására is alkalmas fafaj. A gyertyános-kocsánytalan tölgyesek természetességi állapotát elsősorban a korábban alkalmazott intenzív erdőnevelési és erdőfelújítási eljárások következtében történő eljellegtelenedés rontja, amely az erdők lágyszárú szintjét fokozatosan elszegényíti, elfüvesíti. Termőhelyét részben a más fafajokkal (főként erdeifenyő) elegyetlenül végzett felújítások is károsan befolyásolják, a lombos fafajokhoz kötődő állat- és növényfajok eltűnnek a területről. Az erdőgazdálkodás során a kocsánytalan tölgy és a gyertyán elegyarányát egy tágabb intervallumban (40-60 %, ill. 20-40 %) úgy kell fenntartani, hogy a jellemző elegyfafajok is teret kaphassanak. A folyamatos erdőborítás kialakítása és fenntartása mindenképpen indokolt, amely alól kivételt az elgyertyánosodott foltok, inváziós fafajokkal fertőzött foltok jelenthetnek, de itt is törekedni kell a tarvágások területének minimalizálására, illetve a fokozatos felújító vágások alkalmazására. A sárgahasú unka és a közösségi jelentőségű denevérfajok megőrzése érdekében szükséges további specifikus kezelési javaslatokat a 3.2.3. fejezetben adjuk meg.

(e) ***Gazdálkodáshoz köthető, konkrét kezelési előírás-javaslatok:***

a) *Kötelezően betartandó előírások*:

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormány rendeletben meghatározott előírások.
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

b) *Javasolt előírások:*

Kód	Kezelés leírása
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével.
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes

Kód	Kezelés leírása
	érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E15	A kijelölt területen az erdőneveléssel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása (beleértve a közelítést és készletezést is).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m^3/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló és/vagy fekvő holtfa folyamatos fenntartása.
E22	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, kifejezetten vastag (30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása *(Megjegyzés: pl. 6-8 db biotópfa hektáronként, vagy 10%-nyi facsoport meghagyása a területen, lábon száradt odvas faegyedek minden egyede).*
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E44	Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás

Kód	Kezelés leírása
	elhagyása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása. Megjegyzés: bükk, kocsánytalan tölgy, gyertyán, kislevelű hárs, nagylevelű hárs, magas kőris, hegyi juhar, korai juhar, mezei juhar, madárcseresznye, hegyi szil
E53	Természetes újulat esetében mesterséges felújítás nem alkalmazható.
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása. Megjegyzés: kislevelű hárs, nagylevelű hárs, magas kőris, hegyi juhar, korai juhar, mezei juhar, madárcseresznye, hegyi szil
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E73	Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

*(f)) **Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***
Az elegyetlen, ültetvényszerű túlevelű faállományok (lucfenyvesek, erdeifenyvesek, vörösfenyvesek) lecserélése mindenütt javasolt a fent ismertetett elegyes állományokra.

*(g)**Gazdálkodáshoz nem köthető kezelkési javaslatok:***
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

*(h) **Kezelési javaslatok indoklása:***
A bükkösökben és gyertyános-tölgyesekben a legfontosabb cél a folyamatos erdőborítást biztosító erdőkezelési módok kiterjesztése, mert a vágásos erdőgazdálkodás folytatásánál, a vég- vagy a tarvágás után hosszú időre (20-30 év) kiszorulnak onnan az odúlakó fajok (pl. harkályok, légykapók, cinegék). A vágásos – ajánlottan szálalóvágásos – erdőgazdálkodással kezelt erdőrészletek erdőfelújításánál lényegesen több hagyásfa-csoportot kell hagyni, mert az idős facsoportok fészkelőhelyet biztosítanak a ragadozó madarak számára. Különösen a fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*), a kis légykapó (*Ficedula parva*) és a hamvas küllő (*Picus canus*) védelmének érdekében a fakitermelés a költési, fiókanevelési időszakon kívül végzendő. A kezelési egység által érintett jelölő élőhelyek állapotának javítása érdekében a többkorú, horizontálisan és vertikálisan tagolt állományok kialakítása szükséges. Több jelölő faj, mint a nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii),* nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), illetve a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), a ritka nagyfejű alhavasi futrinka (*Carabus cephalotes*), feketebordás aranyfutrinka (*Carabus auronitens kraussii*) és alpesi Linné-futrinka (*Carabus linnei transdanubialis*) igényli a holtfa jelentős létét az erdőben. A folyamatos erdőborítást igénylő fajokat (pl. közönséges denevér - *Myotis myotis*) miatt kerülni kell az egykorú erdőállományok nagy területeken történő letermelését. A Szent Vid-hegyen, középkorú bükkös sziklatörmelékes peremén fordul elő (az országban csak e helyen) az osztrák tarsóka (*Thlaspi goesingense*), továbbá ehhez a kezelési egységhez kötődnek olyan jelentős növényfajok, mint a széleslevelű harangvirág (*Campanula latifolia),* fecsketárics (*Gentiana asclepiadea*), erdei bükköny (*Vicia sylvatica*). A talajelőkészítést a lágyszárú szint sínyli meg, ezért ezt célszerű mellőzni.

*(a) **Kezelési egység kódja:*** KE-10

*(b) **Kezelési egység meghatározása**: fenyőelegyes gyertyános-kocsánytalan tölgyesek*
A fenyőelegyet minimálisan szálanként, de jellemzően legalább 20%-ot elérő elegyarányban tartalmazó, igen változatos szerkezetű és fajösszetételű gyertyános-kocsánytalan tölgyesek kerültek ebbe a kezelési egységbe. A tervezési területen nagy térfoglalással rendelkeznek, különösen az erdeifenyő (*Pinus sylvestris*) elegyet tartalmazó állományok jellemzőek. Kiterjedésük összesen 414,65 hektár. A kezelési egység teljes terjedelmében átfed a Kőszegi Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területtel.

***Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata*:**

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek
- K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek x K5 Bükkösök
- K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek x K5 Bükkösök x S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek
- K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek x K7b Mészkerülő gyertyános-tölgyesek
- K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek x N13 Mészkerülő lombelegyes fenyvesek
- K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek x S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek

- K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek x S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek x K5 Bükkösök
- K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek x S5 Egyéb tájidegen fenyvesek

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 9110 Mészkerülő bükkösök (*Luzulo-Fagetum*)
- 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)
- 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal
- 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal x 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)

  ** kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), sárgahasú unka (*Bombina variegata*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), örvös légykapó (*Ficedula albicollis*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

nagyfejű alhavasi futrinka (*Carabus cephalotes*), feketebordás aranyfutrinka (*Carabus auronitens kraussii*), alpesi Linné-futrinka (*Carabus linnei transdanubialis*), alhavasi futrinka (*Carabus irregularis cephalotes*), feketebordás aranyfutrinka (*Carabus auronitens kraussii*), kárpáti futrinka (*Carabus linnei*)

(c) ***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***

Az erdeifenyő, csakúgy, mint a többi fenyőfaj, a gyertyános-kocsánytalan tölgyesek termőhelyén mindenütt tájidegennek tekintendő, ezért az erdőnevelések és erdőfelújítások során visszaszorítása indokolt. Az erdőgazdálkodás során a kocsánytalan tölgy és a gyertyán elegyarányát egy tágabb intervallumban (40-60 %, ill. 20-40 %) úgy kell fenntartani, hogy a jellemző elegyfafajok is teret kaphassanak. A folyamatos erdőborítás kialakítása és fenntartása mindenképpen indokolt, amely alól kivételt az elgyertyánosodott foltok, a nagy fenyő elegyaránnyal bíró foltok, az inváziós fafajokkal fertőzött foltok jelenthetnek, de itt is törekedni kell a tarvágások területének minimalizálására, illetve a fokozatos felújító vágások alkalmazására. A közösségi jelentőségű denevérfajok megőrzése érdekében szükséges további specifikus kezelési javaslatokat a 3.2.3. fejezetben adjuk meg.

(d) ***Gazdálkodáshoz köthető, konkrét kezelési előírás-javaslatok:***

a) *<u>Kötelezően betartandó előírások</u>*:

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormány rendeletben meghatározott előírások.
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

b) *Javasolt előírások:*

Kód	Kezelés leírása
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével.
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.
E11	A fával nem, vagy gyengén fedett területek (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó) egyéb részlet szerinti lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E15	A kijelölt területen az erdőneveléssel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása (beleértve a közelítést és készletezést is).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m^3/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló és/vagy fekvő holtfa folyamatos fenntartása.
E22	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, kifejezetten vastag (30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása.
E24	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.

Kód	Kezelés leírása
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása *(Megjegyzés: pl. 6-8 db biotópfa hektáronként, vagy 10%-nyi facsoport meghagyása a területen, lábon száradt odvas faegyedek minden egyede).*
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E42	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészleten belül csak kötélpálya, facsúszda, lófogat, állati erővel vont közelítő kerékpár, szán vagy a rakomány emelve történő közelítésére alkalmas más eszköz használata.
E44	Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása. Megjegyzés: bükk, kocsánytalan tölgy, gyertyán, erdeifenyő, kislevelű hárs, nagylevelű hárs, magas kőris, hegyi juhar, korai juhar, mezei juhar, madárcseresznye, hegyi szil
E53	Természetes újulat esetében mesterséges felújítás nem alkalmazható.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. Megjegyzés: bükk, kocsánytalan tölgy, gyertyán, erdeifenyő, kislevelű hárs, nagylevelű hárs, magas kőris, hegyi juhar, korai juhar, mezei juhar, madárcseresznye, hegyi szil
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása. Megjegyzés: erdeifenyő, kislevelű hárs, nagylevelű hárs, magas kőris, hegyi juhar, korai juhar, mezei juhar, madárcseresznye, hegyi szil
E61	Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a tájhonos fafajok tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az

Kód	Kezelés leírása
	engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E73	Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E78	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedését mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) kell megakadályozni.
	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

(f) ***Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***
A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.

(g) ***Gazdálkodáshoz nem köthető kezelkési javaslatok:***
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) ***Kezelési javaslatok indoklása:***
A fenyőelegyes gyertyános-kocsánytalan tölgyes állományok természetességének javítása a vertikális és horizontális szerkezet differenciálásával, az árnyaló második lombkoronaszint megtartásával/kialakításával, a fenyőelegy eltüntetésével, a cserjeszint megtűrésével, az inváziós fajok visszaszorításával érhető el. Az idős fák és a holtfa mechanikai úton történő eltávolítása mindenütt kerülendő, mert a korhadéklakó rovarfajok, az odúlakó madárfajok, a szaprotróf életmódot folytató növény-, moha- és gombafajok életterét szünteti meg. Több ebben a kezelési egységben jelen lévő közösségi jelentőségű faj, mint a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii)* nyugati piszedenevér *(Barbastella barbastellus*), fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), örvös légykapó (*Ficedula albicollis*), valamint az igen ritka alhavasi futrinka (*Carabus irregularis cephalotes*), feketebordás aranyfutrinka (*Carabus auronitens kraussii*), kárpáti futrinka (*Carabus linnei*) igényli a holtfa jelentős létét az erdőben.

a) ***Kezelési egység kódja*:** KE-11

b) ***Kezelési egység meghatározása*:** *ligeterdők*
A hegység vízfolyásai mentén megjelenő intrazonális erdők. Legjellemzőbbek az égerligetek,

amelyeket néhány kisebb foltban (pl. a Stájer-házak mellett) források környékének felázott talaján is megtaláljuk. A belső patakvölgyekben állományaik igen keskenyek, néhol csak 5-10 méter szélesek, ezeken a helyeken rendszerint bükkösökkel együtt jelennek meg. Páfrányflórájuk igen gazdag. Összkiterjedésük: 30,18 hektár. A kezelési egység teljes terjedelmében átfed a Kőszegi Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területtel.

c) ***Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata*:**

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- J4 Fűz-nyár ártéri erdők
- J4 Fűz-nyár ártéri erdők x D6 Ártéri és mocsári magaskórósok
- J4 Fűz-nyár ártéri erdők x OD Lágyszárú özönfajok állományai
- J5 Égerligetek
- J5 Égerligetek x OD Lágyszárú özönfajok állományai x RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)
  ** kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

sárgahasú unka (*Bombina variegata*), kövi rák (*Austropotamobius torrentium*), kétcsíkos hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros),* botos kölönte *(Cottus gobio),* skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

hármaslevelű kakukktorma (*Cardamine trifolia*), foltos szalamandra (*Salamandra salamandra*), fehér zászpa (*Veratrum album*), struccharaszt (*Matteuccia struthiopteris*), karélyos vesepáfrány (*Polystichum aculeatum*)

d) ***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***

Átfogóan a patakokat övező árnyaló állományok megtartása mindenképp fontos, a vízhőmérséklet emelkedésének, így a kisebb vízfolyások időszakos kiszáradásának elkerülésére. (Pl. Vogelsangbach vízfolyás egyik oldalán letermelték az árnyékoló állomány egy részét, ennek következtében az amúgy is kis hozamú vízfolyás júliusra kiszáradt egy szakaszon.) Mindenképpen fontos, hogy az erdőtervezés során a patakvölgyekben a patakok legalább 50 méter széles sávjában az erdőállományok külön erdőrészlet besorolást kapjanak, függetlenül attól, hogy milyen széles maga a ligeterdő sáv. Ajánlott minél több állományt faanyagtermesztést nem szolgáló üzemmódba helyezni, különösen a hegység belsejében. A legnagyobb gondot a taposás jelenti, ezért a faanyag készletezését, közelítő nyomok és szállító utak kijelölését nem a patakvölgyekben kell magvalósítani. A patak, a ligeterdő keskeny sávja jó természetességi állapotban csak a környező állományból kihasított védősáv (legkevesebb 50 méter széles) kijelölésével, fenntartásával és szálalásos vagy szálalóvágásos kezelésével őrizhető meg. Javasolt az idegenhonos hibrid japánkeserűfű (*Fallopia* x *bohemica*) állományának csökkentése a vízfolyások természetességének növelése és fenntartása céljából (Gyöngyös, Szerdahelyi-patak). A sárga hasú unka megőrzése érdekében szükséges további specifikus kezelési

javaslatokat a 3.2.3. fejezetben adjuk meg.

e) ***Gazdálkodáshoz köthető, konkrét kezelési előírás-javaslatok:***

a) *Kötelezően betartandó előírások:*

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormány rendeletben meghatározott előírások.
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

b) *Javasolt előírások:*

Kód	Kezelés leírása
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével.
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.
E11	A fával nem, vagy gyengén fedett területek (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó) egyéb részlet szerinti lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával.
E15	A kijelölt területen az erdőneveléssel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása (beleértve a közelítést és készletezést is).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m^3/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló és/vagy fekvő holtfa folyamatos fenntartása.
E22	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, kifejezetten vastag (30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása.
E24	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának

Kód	Kezelés leírása
	fenntartása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E32	Örökerdő üzemmódra való áttérés.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása *(Megjegyzés: pl. 6-8 db biotópfa hektáronként, vagy 10%-nyi facsoport meghagyása a területen, lábon száradt odvas faegyedek minden egyede).*
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E42	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészleten belül csak kötélpálya, facsúszda, lófogat, állati erővel vont közelítő kerékpár, szán vagy a rakomány emelve történő közelítésére alkalmas más eszköz használata.
E44	Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása. Megjegyzés: mézgás éger, hamvas éger, törékeny fűz, hegyi szil, magas kőris, fehér fűz, rezgő nyár, zselnicemeggy
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. Megjegyzés: mézgás éger, hamvas éger, törékeny fűz, hegyi szil, magas kőris, fehér fűz, rezgő nyár, zselnicemeggy
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása. Megjegyzés: hamvas éger, törékeny fűz, hegyi szil, magas kőris, fehér fűz, rezgő nyár, zselnicemeggy
E61	Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a tájhonos fafajok minden tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése.
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak

Kód	Kezelés leírása
	továbbterjedését mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.
	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

(f) ***Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***
A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.

(g) ***Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:***
Kerülendő a források foglalása, környezetük kiépítése (zavarás minimalizálása), a vízfolyások feltáró utakkal történő további feldarabolódása, és a vízfolyásokat érő bármely szennyezés, melyek közvetve és/vagy közvetlenül érinthetik a felsorolt fajok életben maradását. Az emberi bolygatás, elszántás, hulladéklerakás, útkezelés elsősorban a Gyöngyös-patak Kőszeghez közel eső szakaszán és a Pogányoknál figyelhető meg, mindezeket meg kell szüntetni.

(h) ***Kezelési javaslatok indoklása:***
A patakvölgyekben a fatermesztési tevékenység minimalizálásának indoka, hogy rendkívül értékes és ugyanakkor könnyen sebezhető élőhelyek találhatók ezekben, melyekhez számos jelölő faj kapcsolódik. A belső patakvölgyek égerligeteiben élő hármaslevelű kakukktorma (*Cardamine trifolia*), kövi rák (*Austropotamobius torrentium*), kétcsíkos hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros),* botos kölönte *(Cottus gobio)* állományainak megőrzése érdekében a természetközeli állapotú vízfolyásszakaszok természetes vízjárás és mederfejlődési folyamatainak biztosítása és fenntartása az elsődleges cél. Több lepkefaj fordul elő itt, amelyek szűk fejlődési optimumuk, vagy speciális tápnövény igényük miatt lokális előfordulásúak. Az őshonos árnyaló faállomány fenntartása mindenképpen szükséges, megfelelő záródás biztosítása mellett a japánkeserűfű elhatalmasodása megakadályozható. A kétcsíkos hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros)* időszakosan elviseli a szárazságot a mederanyagba fúródva, hosszabb távon azonban eltűnik a területről. Az özönnövények térhódítása, különösen a bíbor nebáncsvirág (*Impatiens glandulifera*), helyenként a hibrid japánkeserűfű (*Fallopia x bohemica)* tömeges fellépése a Gyöngyös-patak mentén jelentős.

(a) ***Kezelési egység kódja:*** KE-12

(b) ***Kezelési egység meghatározása*****:** *fiatalosok*
Bükkel, gyertyánnal, kocsánytalan tölggyel, igen ritkán magas kőrissel történt erdőfelújítások, illetve fiatalosaik kaptak ide besorolást. A korábbi évek vágásos erdőgazdálkodásának termékei, arányuk is utal arra, hogy a folyamatos erdőborítást eredményező erdőgazdálkodási módok alig kaptak a múltban figyelmet. Néhány pionír jellegű, nagy jelentőségű növényfaj ezekben az állományokban él. Ilyen a korhadéklakó gérbics (*Limodorum abortivum*) és a hazánkban jelenleg csak a Kőszegi-hegység egyik gyertyános fiatalosának szélén előforduló ágas holdruta (*Botrychium matricariifolium*). A kezelési egység összkiterjedése 410,24 hektár. A kezelési egység teljes terjedelmében átfed a Kőszegi Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területtel.

(c) ***Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata*:**

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- P1 Őshonos fafajú fiatalosok
- P8 Vágásterületek
- P8 Vágásterületek x K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek
- P8 Vágásterületek x RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
- RB Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
- RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
- RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők x S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek
- RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők x S5 Egyéb tájidegen fenyvesek

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal
  ** kiemelt közösségi lójelentőségű élőhelytípus*

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

- csíkos medvelepke (*Euplagia quadripunctaria*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

- gérbics (*Limodorum abortivum*)
- ágas holdruta (*Botrychium matricariifolium*)

(d) ***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***

Mindenféle uniformizáló, homogenizáló szemléletű hagyományos beavatkozás (ápolás, tisztítás) tovább növeli ezen állományok egyhangúságát, csökkenti az egyébként is alacsony faji és szerkezeti diverzitásukat. Ennek következtében javasolt a foltonkénti egyenlőtlen erélyű ápolások, tisztítások végzése, az elegyfafajok, pionír fafajok és cserjék megőrzése, az esetlegesen felverődött sarjak legfeljebb 10%-os mértékig történő, valamint a hagyásfa-foltok meghagyása, a jövő idős fáinak, böhönceinek, különleges alakú faegyedeinek kijelölése.

(e) ***Gazdálkodáshoz köthető, konkrét kezelési előírás-javaslatok:***

a) *<u>Kötelezően betartandó előírások</u>:*

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormány rendeletben meghatározott előírások.
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

b) *<u>Javasolt előírások:</u>*

Kód	Kezelés leírása
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével.
E11	A fával nem, vagy gyengén fedett területek (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó) egyéb részlet szerinti lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet

Kód	Kezelés leírása
	megosztásával.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.
E24	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E73	Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló

Kód	Kezelés leírása
	erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedését mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.

	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

(f) ***Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***
A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.

(g) ***Gazdálkodáshoz nem köthető kezelkési javaslatok:***
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) ***Kezelési javaslatok indoklása:***
A megfelelő elegyarány, a faji és szerkezeti változatosság kialakítása érdekében javasoltak a kezelések, ahol a nemkívánatos fafajok (fenyőfajok, akác) eltávolításával javítható a természetességi állapot. A vágásterületek és fiatalosok lágyszárú növényzete megfelelő fejlődési feltételeket teremtenek a területen egyébként elterjedt csíkos medvelepkének (*Euplagia quadripunctaria*).

(a) ***Kezelési egység kódja*****:** KE-13

b) ***Kezelési egység meghatározása*****:** *jellegtelen lombos erdők*
Szegényes fajkészlettel jellemezhető, többnyire vágásos üzemmódban kezelt erdők, amelyek a hosszú idő óta fennálló intenzív erdőművelés következtében messze állnak a természetközeli állapottól. Az ide sorolt állományok jelentős része valamely klímazonális erdőtípus, (bükkös, gyertyános-kocsánytalan tölgyes) leromlott származéka, továbbá ide tartoznak a meredek oldalakon álló degradálódott fenyőelegyes lomberdők, a kis területű facsoportok és erdősávok és a spontán beerdősödött területek. A lombkoronaszintben sokféle fafaj (lombos és fenyő egyaránt) megjelenik, közös jellemzőjük a hiányzó vagy igen fejletlen (eltávolított vagy vadak által lerágott) cserjeszint, és a gyér, esetenként teljesen hiányzó gyepszint. Összkiterjedésük 469 hektár. A kezelési egység teljes terjedelmében átfed a Kőszegi Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területtel.

c) ***Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata*:**

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- RA Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
- RB Őshonos fafajú puhafás jellegtelen erdők
- RB Őshonos fafajú puhafás jellegtelen erdők x OB Jellegtelen üde gyepek
- RB Őshonos fafajú puhafás jellegtelen erdők x E1 Franciaperjés kaszálórétek
- RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
- RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők x P8 Vágásterületek
- RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők x D6 Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet
- RDa Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők
- RDa Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők x P2a Üde és nedves cserjések
- RDb Őshonos lombos fafajokkal elegyes vegyes erdők

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
- 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*)

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű fajt.

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

A kezelési egység nem érint egyéb kiemelt fajt.

d) ***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***

E jellegtelen, alacsony természetességi állapotú állományok természetessége a nevelővágások és véghasználatot követő felújítások során növelhető. Kímélendő minden őshonos elegyfafaj, pionír fafaj, valamint a cserjefajok, visszaszorítandók az intenzíven terjedő, illetve inváziós, fafajok (elsősorban az akác), a fenyőfajok közül az erdeifenyő vagy a jegenyefenyő a nekik megfelelő termőhelyen (erodált, kisavanyodó részek, illetve a hegység magasabban fekvő, mély termőrétegű területei), legfeljebb 20 % elegyarányig megtűrhetők. A nevelővágások során a tisztításokat, gyérítéseket foltonként egyenlőtlen eréllyel kell végrehajtani, legfeljebb 10%-os mértékig meg kell hagyni a különleges alakú vagy sarj eredetű faegyedeket, böhöncöket, leendő hagyásfákat, hagyásfa-csoportokat. A megfelelő módon elvégzett törzskiválasztó gyérítések elvégzése után eldönthető, hogy mely állományokat lehet átmeneti üzemmódban kezelni, mely állományok esetében indokolt az elnyújtott felújítási ciklusú fokozatos felújító vágás.

e) ***Gazdálkodáshoz köthető, konkrét kezelési előírás-javaslatok:***

a) <u>*Kötelezően betartandó előírások*</u>:

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormány rendeletben meghatározott előírások.
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

b) *Javasolt előírások:*

Kód	Kezelés leírása
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m^3/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló és/vagy fekvő holtfa folyamatos fenntartása.
E22	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, kifejezetten vastag (30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása.
E24	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása *(Megjegyzés: pl. 6-8 db biotópfa hektáronként, vagy*

Kód	Kezelés leírása
	10%-nyi facsoport meghagyása a területen, lábon száradt odvas faegyedek minden egyede).
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E44	Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. Megjegyzés: a konkrét fafajokat a termőhely függvényében kell meghatározni.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. Megjegyzés: a konkrét fafajokat a termőhely függvényében kell meghatározni.
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása. Megjegyzés: a konkrét fafajokat a termőhely függvényében kell meghatározni.
E61	Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a tájhonos fafajok tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése.
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E72	Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E73	Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl.

Kód	Kezelés leírása
	lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedését mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.
	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

f) ***Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***
A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.

h) ***Kezelési javaslatok indoklása:***
A kezelési egységbe tartozó élőhelyek állapotának javításához a megfelelő elegyarány, a faji és szerkezeti változatosság kialakítására van szükség, amely elsősorban az elegyfajok kíméletével, a holtfa mennyiségének növelésével, az odúlakó állatok számára szaporodóhelyet jelentő odvas fák meghagyásával, valamint az idegenhonos fa- és lágyszárú fajok (eltávolításával érhető el.

a) ***Kezelési egység kódja*:** KE-14

b) ***Kezelési egység meghatározása*:** *kultúrfenyvesek*
Olyan fenyves állományok, ahol valamelyik fenyőfaj (erdeifenyő - *Pinus sylvestris,* feketefenyő - *Pinus nigra,* vörösfenyő - *Larix decidua,* lucfenyő - *Picea abies,* jegenyefenyő - *Abies alba,* duglászfenyő - *Pseudotsuga menziesii*) elegyaránya meghaladja az 75%-ot. A lombelegyet (elsősorban bükk, gyertyán, kocsánytalan tölgy) részben tartalmazó állományok előfordulása mellett az ide tartozó erdők jelentősebb része elegyetlen kultúrfenyves (főként lucos vagy erdeifenyves). Összkiterjedésük 452 hektár. A kezelési egység teljes terjedelmében átfed a Kőszegi Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területtel.

c) ***Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata*:**

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek
- S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek x K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek
- S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek x K5 Bükkösök
- S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek x RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
- S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek x OD Lágyszárú özönfajok állományai
- S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek x S5 Egyéb tájidegen fenyvesek
- S5 Egyéb tájidegen fenyvesek
- S5 Egyéb tájidegen fenyvesek x K5 Bükkösök
- S5 Egyéb tájidegen fenyvesek x P8 Vágásterületek

- S5 Egyéb tájidegen fenyvesek x RB Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
- S5 Egyéb tájidegen fenyvesek x RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
- S5 Egyéb tájidegen fenyvesek x S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek
- S6 Nem őshonos fafajok spontán állományai
- S7 Nem őshonos facsoportok, erdősávok, fasorok
- P8 Vágásterületek
- P8 Vágásterületek x S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)
- 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal
  ** kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*

Érintett közösségi jelentőségű fajok:
A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű fajt.

Érintett, egyéb kiemelt fajok:
A kezelési egység nem érint egyéb kiemelt fajt.

d) ***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***
A kezelési egység területén nemkívánatos faállománytípusok találhatók, amelyet véghasználati koruk elérése után javasolt átalakítani. Átalakításuk az elegyetlen kultúrfenyveseknél csak tarvágással és mesterséges felújítással vezet eredményre, a lombelegyes kultúrfenyvesek esetében amennyiben a lombelegy térbeli eloszlása és mennyisége lehetővé teszi, úgy az elnyújtott felújítási ciklusú fokozatos felújító vágás vagy a szálalóvágás is célra vezethet. A tarvágás utáni mesterséges erdőfelújítást a termőhelynek megfelelő őshonos fafajokkal kívánatos végezni úgy, hogy a szaporítóanyag a térségből származzon, s a kellő elegyarány biztosítva legyen.

e) ***Gazdálkodáshoz köthető, konkrét kezelési előírás-javaslatok:***

a) *Kötelezően betartandó előírások:*

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormány rendeletben meghatározott előírások.
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

b) *Javasolt előírások:*

Kód	Kezelés leírása
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m^3/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok

Kód	Kezelés leírása
	kímélete.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása *(Megjegyzés: pl. 6-8 db biotópfa hektáronként, vagy 10%-nyi facsoport meghagyása a területen, lábon száradt odvas faegyedek minden egyede).*
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E44	Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között.
E48	Mesterséges felújítás, illetve kiegészítés esetén géppel részleges talaj-előkészítés.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. Megjegyzés: a konkrét fafajokat a termőhely függvényében kell meghatározni.
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.
E55	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. Megjegyzés: a konkrét fafajokat a termőhely függvényében kell meghatározni.
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása. Megjegyzés: a konkrét fafajokat a termőhely függvényében kell meghatározni.
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.
E64	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a tájhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen

Kód	Kezelés leírása
	felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E72	Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E73	Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedését mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.
	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

f) ***Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***

A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra van szükség, a termőhelynek megfelelő lombos fafajok visszahozatalával, a potenciális természetes erdőtársulást alkotó bükkösök és gyertyános-tölgyesek kialakításával.

g) ***Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:***

A kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok.

h) ***Kezelési javaslatok indoklása:***

A kezelési javaslatok az élőhelyrekonstrukció érdekében, a potenciális természetes erdőtársulás helyreállítását célozzák.

a) ***Kezelési egység kódja:*** KE-15

b) ***Kezelési egység meghatározása:*** *akácosok és akácelegyes lomberdők*

Elsősorban Velem, Kőszegszerdahely térségében találunk akácelegyet is tartalmazó, változatos szerkezetű, de erősen leromló fázisban lévő erdőállományokat. Akácos ültetvények Velem és Cák között fordulnak elő. Kiterjedésük 31,51 hektár. A kezelési egység teljes terjedelmében átfed a Kőszegi Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területtel.

c) ***Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata*:**

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- S1 Ültetett akácosok
- S6 Nem őshonos fafajok spontán állományai
- K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek x S1 Ültetett akácosok

- RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
- RDa Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők x RDb Őshonos lombos fafajokkal elegyes vegyes erdők
- RDb Őshonos lombos fafajokkal elegyes vegyes erdők

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal
  ** kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

- nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

A kezelési egység nem érint egyéb kiemelt fajt.

d) ***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***

Az ültetvényszerű akácos egyértelműen nemkívánatos faállománytípus, amely a lehető legrövidebb időn belül átalakítandó, s ezzel a terület akácfertőzése is csökkenthető. Átalakítás csak tarvágással, vegyszeres kezeléssel és mesterséges felújítással vezet eredményre. Az erdőfelújítást a termőhelynek megfelelő őshonos fafajokkal kívánatos végezni úgy, hogy a szaporítóanyag a térségből származzon, s a kellő elegyarány biztosítva legyen. Az akácelegyet tartalmazó állományok esetében a természetességi állapot drasztikusan romlik, ezért az akáctalanítás szintén sürgős és nem megkerülhető feladat. Az erdőgazdálkodás során a kocsánytalan tölgy és a gyertyán elegyarányát egy tágabb intervallumban (40-60 %, ill. 20-40 %) úgy kell fenntartani, hogy a jellemző elegyfafajok is teret kaphassanak. A folyamatos erdőborítás kialakítása és fenntartása távlatilag indokolt, az akácfertőzés megszüntetése érdekében a kisterületű tarvágások, mesterséges felújítások és vegyszeres beavatkozások elfogadhatóak.

e) ***Gazdálkodáshoz köthető, konkrét kezelési előírás-javaslatok:***

a) *Kötelezően betartandó előírások:*

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormány rendeletben meghatározott előírások.
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

b) *Javasolt előírások:*

Kód	Kezelés leírása
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a

Kód	Kezelés leírása
	közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével.
E11	A fával nem, vagy gyengén fedett területek (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó) egyéb részlet szerinti lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m^3/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok minden egyedének megkímélése.
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló és/vagy fekvő holtfa folyamatos fenntartása.
E22	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, kifejezetten vastag (30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása.
E24	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása *(Megjegyzés: pl. 6-8 db biotópfa hektáronként, vagy 10%-nyi facsoport meghagyása a területen, lábon száradt odvas faegyedek minden egyede)*.
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.

Kód	Kezelés leírása
E42	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészleten belül csak kötélpálya, facsúszda, lófogat, állati erővel vont közelítő kerékpár, szán vagy a rakomány emelve történő közelítésére alkalmas más eszköz használata.
E44	Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása. Megjegyzés: a konkrét fafajokat a termőhely függvényében kell meghatározni.
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása. Megjegyzés: a konkrét fafajokat a termőhely függvényében kell meghatározni.
E61	Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a tájhonos fafajok minden tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E73	Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E78	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedését mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.
	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok

Kód	Kezelés leírása
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

f) ***Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***

Az akácosok átalakítását szükséges elvégezni tarvágással, vegyszeres kezeléssel és mesterséges felújítással.

g) ***Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:***

A kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok.

h) ***Kezelési javaslatok indoklása:***

Az akác visszaszorítása, illetve a területről való eltüntetése idegenhonossága, jelentős termőhelyátalakító képessége, inváziós tulajdonsága miatt az erdőnevelések és erdőfelújítások során mindenképpen indokolt. Az akácelegyes gyertyános-kocsánytalan tölgyes állományok természetességének javítása a vertikális és horizontális szerkezet differenciálásával, az árnyaló második lombkoronaszint megtartásával/kialakításával, az akácelegy lehető legsürgősebb eltüntetésével, a cserjeszint megtűrésével, a további inváziós fajok visszaszorításával érhető el. Az idős fák és a holtfa mechanikai úton történő eltávolítása mindenütt kerülendő, mert a korhadéklakó rovarfajok, az odúlakó madárfajok, a szaprotróf életmódot folytató növény-, moha- és gombafajok életterét szünteti meg. A végvágások alkalmazásakor hagyásfák, hagyásfa-csoportok fenntartása mindenképpen indokolt a közösségi jelentőségű xilofág bogárfajok megőrzése érdekében.

a) ***Kezelési egység kódja:*** KE-16

b) ***Kezelési egység meghatározása:*** *kultúrgesztenyések*

Összefüggő tömbben a Bozsok-Velem-Kőszegszerdahely háromszögben jelennek meg, kisebb részben Cák közelében. Összkiterjedésük 74,84 hektár. Országos szinten is unikális állományok tartoznak ide. A kezelési egység teljes terjedelmében átfed a Kőszegi Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területtel.

c) ***Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata*:**

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- P45 Fáslegelők, fáskaszálók, gesztenyeligetek
- P45 Fáslegelők, fáskaszálók, gesztenyeligetek x K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű élőhelytípust.

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű fajt.

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

rutén bordamag (*Laserpitium pruthenicum*), kígyónyelv (*Ophioglossum vulgatum*), sömörös sisakoskosbor (*Neotinea ustulata*), bodzaszagú ujjaskosbor (*Dactylorhiza sambucina*)

d) ***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***

A kultúrgesztenyések a tintabetegség néven ismert, a fák kéregleválását és elhalását okozó gombafajok (*Phytophtora cambivora, Melanconis modonica, Cryphonectria parasitica*) fellépésével jelenleg is fokozott pusztulásnak vannak kitéve. Az idős, pusztulóban lévő gesztenyések területét fokozatosan újra az erdő veszi birtokba, emiatt a sajátos fajkészlet szegényedik. A hagyományos kezelés, a kaszálás visszaállítására van szükség az eredeti társulások fa- és cserjefajainak, az állományok ligetes jellegének, florisztikai összetételének fenntartásához. Hipovirulens törzsek alkalmazásával csökkenthető a gombafertőzésből eredő probléma.

e) ***Gazdálkodáshoz köthető, konkrét kezelési előírás-javaslatok:***

a) *Kötelezően betartandó előírások*:

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormány rendeletben meghatározott előírások.
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

b) *Javasolt előírások:*

Kód	Kezelés leírása
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E15	A kijelölt területen az erdőneveléssel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása (beleértve a közelítést és készletezést is).
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E23	A kijelölt egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) részleges vagy teljes háborítatlanságának biztosítása.
E24	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.

Kód	Kezelés leírása
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
E70	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E72	Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E73	Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

f) ***Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***

A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.

g) ***Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:***

A kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok.

h) ***Kezelési javaslatok indoklása:***

A kezelési javaslatok a Kőszeghegyaljára évszázadok óta jellemző kultúrgesztenyések regenerációját, fenntartását hivatottak alátámasztani.

a) ***Kezelési egység kódja:*** KE-17

b) ***Kezelési egység meghatározása*****:** üde és száraz cserjések
A különböző eredetű cserjések foltjai a tervezési terület keleti peremén, a településekhez közel eső részeken alakult ki. Egykoron legeltetett, már felhagyott üde-félszáraz rétekből alakultak ki spontán cserjésedéssel. Összesített területfoglalásuk csekély, 5,91 hektár. Az állományok többsége nem áll kezelés alatt, a cserjésedés előrehaladóban van. A kezelési egység teljes terjedelmében átfed a Kőszegi Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területtel.

c) ***Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata*****:**

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- P2a Üde és nedves cserjések
- P2b Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

Nem érint közösségi jelentőségű élőhelyet.

Érintett közösségi jelentőségű fajok:
A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű fajt.

Érintett, egyéb kiemelt fajok:
A kezelési egység nem érint egyéb kiemelt fajt.

d) ***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***
Az esetek többségében a cserjés állományokban a természetes vegetációfejlődésre kell csupán hagyatkozni, a cél a szukcessziós folyamatok gördülékenységének biztosítása. Egyes állományok (pl. Cák határában a Pogányok mellett) azonban az optimális felételek miatt erős térhódítást mutatnak a környező üde gyepek rovására, ezen a területen fékezni szükséges a további cserjésedést. Ennek módja a cserjeirtást követően a terület kaszálása és/vagy legeltetése, ezáltal a cserjések alatt fennmaradt gyep fenntartása. Az özönnövények elleni védekezéshez szükséges cserjeirtás mindenütt elvégezendő. Így eredményesen növelhető a jelölő fajok számára szükséges ökológiai folyosók és egyes jelölő élőhelyek aránya. Az inváziós fajok eltávolítása azonban fontos feladat. A cáki gesztenyés oldalon (a pincesor fölött) a legeltetést azokra a helyekre kell korlátozni, amelyeket nem kaszáltak az elmúlt évtizedekben. Ily módon a legeltetés ezeken a részben elcserjésedett területeken újabb gyepterületet szabadítana fel a szukcesszió okozta nyomásból. Ezzel együtt elkerülhető a gesztenyés kaszáló oldalon előforduló ritka fajok (kígyónyelv – *Ophioglossum vulgatum*, sömörös sisakoskosbor – *Neotinea ustulata*, bodzaszagú ujjaskosbor – *Dactylorhiza sambucina*) taposásból és nitrogénbőségből adódó eltűnése.

e) ***Gazdálkodáshoz köthető, konkrét kezelési előírás-javaslatok:***

(a) *Kötelezően betartandó előírások*:

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormány rendeletben meghatározott előírások.
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény

(b) *Javasolt előírások:*

Kód	Kezelés leírása
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.
E11	A fával nem, vagy gyengén fedett területek (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó) egyéb részlet szerinti lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával.
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E23	A kijelölt egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) részleges vagy teljes háborítatlanságának biztosítása.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása.
	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

f) ***Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***
A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.

g) ***Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:***
A kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok.

h) ***Kezelési javaslatok indoklása:***
Az érintett állományok állapotának javítása, későbbi helyreállítások révén a jelölő élőhelytípusok arányának növelése a honos fajok alkotta cserjés területek és a bennük található őshonos fák, idős faegyedek kímélete, valamint az inváziós fajok, főként a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) visszaszorításának útján érhető el. Az özönnövények elleni védekezéshez szükséges cserjeirtás, valamint a túlzott mértékű cserjés foltok eltávolításának következtében eredményesen növelhető a védett lepkefajok (pl. *Lycaena dispar*) számára szükséges ökológiai folyosókaránya.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Gyeprekonstrukció

Háttér és célkitűzések:
A tervezési területen pályázatalapú élőhelyrekonstrukciós beavatkozások nem történtek. További gyeprekonstrukcióra a Pogányok (Cák) és a Szerdahelyi-patak területén lenne szükség, ahol az érintett üde gyepek (KE-2) egy részén előrehaladott szukcesszió miatt erős cserjésedés figyelhető meg, amely károsan érinti a kaszálórétek fajösszetételét, különösen a gyepekhez kötődő jelölő lepkefajok élőhelyeit. A terület kaszálással és/vagy legeltetéssel is fenntartható lenne, erre vonatkozó kezdeményezések már megfigyelhetők.

Alkalmazandó módszerek:
A cserjék kézi erővel történő kivágása, majd a területen történő aprítékolása és elszállítása. A cserjék eltávolítását követően legalább három éven keresztül a sarjak eltávolítása évi két alkalommal történő szárzúzással, a keletkező apríték eltávolítása. Szükség esetén tuskómarás, folyamatos és intenzív legeltetés vagy kaszálás.

Érintett jelölő élőhelyek:

- 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
- 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*)

Érintett kezelési egységek:

- KE-2 Üde és félszáraz gyepek

Résztvevők:
A területek tulajdonosai az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság (ŐNPI) szakmai segítségével.

Tervezett költségvetés és forrás
Jelenleg nincs pályázati forrás a magántulajdonban lévő gyepek helyreállítására.

Erdőrekonstrukció

Háttér és célkitűzések:

A Péterics-hegyen található sziklai erdeifenyvest (KE-6) erdőrezervátummá nyilvánították, kerítéssel kerítették körül, beavatkozás nem történhet. A bükkös előretörése azonban annyira fenyegeti az élőhely megmaradását, hogy beavatkozás lenne szükséges.

Alkalmazott módszerek:

Javasolt a lombos fafajok (gyűrűzéssel történő) visszaszorítása, a lombalom eltávolítása, továbbá kézi cserjeirtás lenne szükséges.

Résztvevők:
Az ŐNPI szakemberei a beavatkozásokat irányító szakmai felügyelők segítségével.

Tervezett költségvetés és forrás

Jelenleg nem áll rendelkezésre pályázati forrás.

Idegenhonos és nem tájhonos erdők átalakítása

Háttér és célkitűzések:

A Kőszegi-hegység területének jelenleg mintegy 11,7 %-át borítják különböző idegenhonos fafajok ültetvényei. Ezek közül a tűlevelű erdők bírnak a legnagyobb aránnyal (KE-15). A lucfenyvesek és vörösfenyvesek területfoglalási aránya 6,8 %, az erdeifenyveseké 3,6 %. Az elegyetlen lucfenyvesek legnagyobb állományai a magasabb, 600 méter feletti régióra korlátozódik (Kendig, Írott-kő, Kalapos-kő környéke). A lucfenyőt napjainkban már közvetlenül, súlyos mértékben érintő drasztikus szűkárosítás nyomán a lucosok visszaszorítása és fafajcserés

felújítása megkezdődött, ugyanakkor kisebb arányban a természetes felújításuk folyik. A még lábon álló állományainak bükkösökké történő fokozatos átalakításának folytatása kívánatos. Ugyancsak kívánatos az ültetvényszerűen, elegyetlenül megjelenő erdeifenyvesek, vörösfenyvesek és duglászfenyvesek átalakítása, a termőhelyi körülmények figyelembevételével bükkösökké, illetve gyertyános-tölgyesekké. A tűlevelű erdők közül kizárólag a mészkerülő lombelegyes fenyvesek megfelelő környezeti adottságokkal rendelkező, természetközeli állapotú állományainak fenntartása, illetve létrehozása lehet cél.

A tájhonos főfafajú klímazonális lomberdők közül a gyertyános-tölgyesek esetében különböző elegyarányban megjelenő idegenhonos fenyőfajok (lucfenyő, vörösfenyő, feketefenyő, duglászfenyő, erdeifenyő) egyedeinek eltávolítására különösen a magasabb tűlevelű elegyarány esetén kell törekedni (KE-10). Ugyanez vonatkozik a fenyőelegyet tartalmazó fiatalosokra és befejezetlen erdőfelújításokra (KE-12), valamint a jellegtelen lombos erdőkre (KE-13) is.

Az ültetett akácosok és akácelegyes lomberdők (KE-16) részesedése elenyészőnek mondható (0,75%). A Velem és Bozsok térségében néhány helyen jellemző erdőszéli elakácosodás veszélyét a gesztenyések pusztulása és a peremhelyzettel összefüggő fokozott emberi hatás együttesen fokozza. Felszámolása a még kis területű akácosok, akácelegyes erdők cseres-, vagy gyertyános-tölgyesekké való átalakításával, illetve kaszálórétekké történő átalakításával válik lehetségessé.

Érintett jelölő élőhelyek:

- 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)
- 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeá*val és *Carpinus betulus*szal
  ** kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*

Érintett kezelési egységek:

- KE-10 Fenyőelegyes gyertyános-tölgyesek
- KE-12 Fiatalosok
- KE-13 Jellegtelen lombos erdők
- KE-15 Kultúrfenyvesek
- KE-16 Akácosok és akácelegyes lomberdők

Alkalmazandó módszerek:

Fenyvesek

A kultúrfenyvesek esetében a tarvágás és a mesterséges erdőfelújítás látszik járható útnak, ahol a vágásterületek minimalizálására kell törekedni. Vegyszerhasználat nem indokolt. Esetenként az alátelepítéssel is lehet próbálkozni, fészkes makkrakás után fokozatos bontásokkal lehet átalakítani az állományokat lombos erdőkké.

A fenyőelegyes állományok esetében a nevelővágások során már csökkenteni lehet a fenyőfajok elegyarányát. Amennyiben nagyobb csoportokban, foltokban lépnek fel a fenyőfajok, úgy mesterséges pótlással kell a felújulást segíteni, lombos erdővé az állományokat átvezetni.

Akácosok

Az akácot 90-100%-ban tartalmazó erdők átalakítására a leghatékonyabb és legdrasztikusabb módszereket kell választani, amelyek hosszú távon orvosolják a problémát. A 8 cm-nél nagyobb törzsátmérőjű egyedek esetében a vegyszeres injektálás, majd a fa pusztulása után annak eltávolítása alkalmazható. A kisebb fák esetében pedig a vegyszeres lekenést szükséges alkalmazni. Ezt követően a vágásterületet a termőhelynek megfelelő jelölő élőhelyre jellemző fa- és cserjefajokkal javasolt felújítani.

Résztvevők:

Erdőtulajdonosok

Tervezett költségvetés és forrás:

Jelenleg nem áll rendelkezésre pályázati forrás.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A leánykökörcsin (Pulsatilla grandis) állomány megőrzését szolgáló intézkedések:

A faj nagyobb számban ma már csak a bozsoki Zsidó-réten él. A terület kezelését 2009 óta egy kőszegi gazdálkodó haszonbérleti szerződéssel, a természetvédelmi előírásokat figyelembe véve kaszálással végzi. Tapasztalatok szerint az állománynagyság 40-50 tő körül ingadozik, a nedvesebb években a virágzó egyedek száma jóval kevesebb (2016-ban 4 tő).
A tavaszi tisztítókaszálás elvégzése március 1-ig történhet meg, ezt követően június 1-ig kézi kaszálást lehet csak végezni, a leánykökörcsin populáció termőhelyének védelmével (kikerítésével). Javasolt a jelenleg alkalmazott kezelés további folytatása, a kaszálások pontos idejét az adott év időjárásának, valamint a kökörcsin fenológiai ritmusának figyelembevételével kell elvégezni. A terület kezelőjének folyamatosan tájékozódnia kell a területileg illetékes természetvédelmi őrtől a betartandó előírásokról.
A korábban jelzett cáki lelőhelyről évek óta nem került elő a faj. Kisebb, néhány tőből álló, igen veszélyeztetett populációi ismertek még a bozsoki országhatár menti gyepekből, illetve Kőszegen a Tanító bányája fölötti gyepből.

Érintett kezelési egységek: KE-1, KE-2

A sárgahasú unka (Bombina variegata) állomány megőrzését szolgáló intézkedések:

A sárgahasú unka, a gőték és egyéb kétéltű fajok szaporodási esélyét növelné meg, ha a Kőszegi-hegységben elsősorban a vízfolyások közelében olyan „tóka" jellegű vízállásokat, kisebb mélyedéseket alakítanának ki, amelyek a fakadó, szivárgó vízzel könnyen feltöltődnének, s a nyári aszályos időszakban sem száradnának ki, alkalmasak lennének az unka és egyéb kétéltű fajok (alpesi gőte) szaporodására. A következő helyeken volna érdemes ezeket kialakítani: a Stájer-patak völgyében (a Ciklámen-forrás patakjának befolyása alatt, távolabb attól, ahol kövi rákok élnek), a Hármas-patak völgyében, a Hámorban, a Hosszú-völgyben, a Bozsoki-patak mentén, az Enikő-forrás völgyében (Doroszlói-patak mentén). A tókák dagonyává alakulását úgy lehetne megakadályozni, ha a hangyabolyokhoz hasonlóan fakerítéssel vennék azokat körbe, ami a nagyvadakat távol tartaná.

Érintett kezelési egységek: KE-1-11

A kövi rák (Austropotamobius torrentium) állomány megőrzését szolgáló intézkedések:

A populáció stabilnak mondható, de több tényező jelenthet veszélyt a Kőszegi-hegységben jelenleg már csak a Ciklámen-forrás patakjában előforduló állományra. Eddig ugyan nem fordult elő szennyezés, de már egy kis szennyező hatás is komoly kárt tenne az amúgy igen sekély és kis vízhozamú patakban élő rák állományban. Az élőhely megváltozása és az azzal együtt járó árnyékolás megszűnése) szintén károsan érintené az állományt. A kutatás is csak indokolt esetben,

korlátozottan, s csak a kövi rákra veszélyt jelentő rákpestis (*Aphanomyces*) terjesztését megelőző óvintézkedések maximális betartása mellett lehetséges.
Javaslatok az állomány megőrzésére:

- a Ciklámen-forrásnál (Stájer-házak környékén) mindennemű szennyező hatás kerülése,
- a Ciklámen-forrásnál minden vízkivételt kerülni kell (kivétel turisták számára ivóvíz),
- a területen a meglévő bükkös és égeres állományt fenn kell tartani,
- kutatás csak korlátozottan legyen lehetséges (az igen sekély vizű patakban, az alkalmas kövekre való taposás is kárt okoz),
- elkerülni a rákpestis (*Aphanomyces*) behurcolását steril eszközök használatával.

Érintett kezelési egységek: KE-11

A botos kölönte (Cottus gobio) állomány megőrzését szolgáló intézkedések:

A Kőszegi-hegységben két élőhelyen ismert a jelenléte. Ezeken a helyeken eddig nincs tudomásunk szennyezésről, de már egy kis szennyező hatás is komoly kárt tenne az amúgy igen sekély és kis vízhozamú patakban élő állományban. Az élőhely megváltozása szintén károsan érintené az állományt.
Javaslatok az állomány megőrzésére:

- a Hármas- és Ciklámen-patakoknál mindennemű szennyező hatás kerülése,
- a Hármas- és Ciklámen-patakokból minden vízkivétel mellőzése,
- a területen a meglévő erdőállományok fenntartása a patakok 50 m-es sávjában, árnyékolást biztosító folyamatos erdőborítás mellett,
- kutatás csak korlátozottan legyen lehetséges (az igen sekély vizű patakban, az alkalmas kövekre való taposás is kárt okoz).

Érintett kezelési egységek: KE-11

A közösségi jelentőségű denevérfajok (nyugati piszedenevér - Barbastella barbastellus, kis patkósdenevér - Rhinolophus hipposideros, közönséges denevér - Myotis myotis, csonkafülű denevér - Myotis emarginatus, nagyfülű denevér - Myotis bechsteinii) állomány megőrzését szolgáló intézkedések:

Valamennyi faj számára fontos szempont az állománynevelési munkák során a cserjeszint és az alsó lombkoronaszinteket alkotó faegyedek meghagyása a kiegyenlített táplálékkínálat biztosítása érdekében. A nyári száraz időszakban el kell kerülni a denevérek számára alkalmas nyílt vizű ivóhelyek kiszáradását akár források vizének néhány tíz négyzetméternyi visszaduzzasztásával, végső esetben mesterséges vízpótlással.
A csonkafülű denevéren (*Myotis emarginatus*) kívül valamennyi faj élőhelyét veszélyezteti a hegységben található tárók lezárása, így azokat oly módon kell megoldani, hogy azokba illetéktelen személyek ne tudjanak bejutni, de a denevérek szabadon tudjanak közlekedni.
A nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*) és nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*) védelme érdekében az állományok felújításánál szem előtt kell tartani a változatos korstruktúra kialakítását oly módon, hogy a faegyedek állékonysága megmaradjon.
A nagyfülű denevér *(Myotis bechsteinii)* és a nyugati piszedenevér *(Barbastella barbastellus)* számára az erdőterületeken biztosítani kell a faj szálláshelyéül szolgáló odvas és kéregleválásos fák fennmaradását. E két faj gyakran napi rendszerességgel változtatja szálláshelyét, ezért a megfelelő szálláshelyek (lábon álló odvas vagy kéregleválásos fák) egész hálózatára van szükség az állományok fennmaradása érdekében. Különösen a bükkös és bükkelegyes állományokban (ideális esetben teljes mértékben) javasoltfelhagyni az egészségügyi gyérítésekkel. A kis

patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), a közönséges denevér (*Myotis myotis*) védelme szempontjából fontos a faj szülőkolóniáinak otthont adó épületek feltérképezése, a kolóniák háborítatlanságának biztosítása.

Érintett kezelési egységek: KE-7-10

A kis légykapó* (Ficedula parva) *állomány megőrzését szolgáló intézkedések:

A fokozottan védett kis légykapó hazai állományának (100-300 pár) nem elhanyagolható részét képezi a Kőszegi-hegység területén előforduló 9-10 revír. Az idős, zárt lombkoronaszintű, elsősorban patakvölgyben lévő bükkösök mindennemű megváltozása (fakivágás, gyérítés) negatívan érinti a fajt. A Sötét-völgy elején néhány éve a völgy északi oldalán lévő idősebb bükköst nagyrészt kitermelték, néhány idősebb fát-facsoportot meghagyva. Korábban a völgynek ezen a szakaszán is volt egy kis légykapó revír, de az élőhely felnyílása, megváltozása után itt már nem, csak feljebb, a zárt bükkösben került elő. Az élőhely (idős faállományú, zárt, völgyi bükkösök) megőrzése a garancia a faj hosszú távú megmaradására a hegységben. Ezeken az élőhelyeken javasolt korlátozni az erdészeti tevékenységet.

Érintett kezelési egységek: KE-9-10

A fehérhátú fakopáncs* (Dendrocopos leucotos) *állomány megőrzését szolgáló intézkedések:

A fokozottan védett fehérhátú fakopáncs hazai állományának foltszerű előfordulását jelenti a Kőszegi-hegység bükköseiben előforduló 1-2 pár. A magasabban fekvő (Kopasz-domb, Péterics, Stájer-házak-Hármas-patak, Hosszú-völgy), idősebb (öreg) bükköseiben jelenik meg, ahol a lombkoronaszint jól záródó, az idős faállományon holt csonkok szép számmal találhatók, illetve lábon álló vagy kidőlt, holt faanyagban bővelkedik az erdő. A kevés számú, zárt, időskorú és sok holt faanyaggal rendelkező bükkösök egy részén (Kopasz-domb, Hosszú-völgy) a faj számára adottak a feltételek, más részein (Stájer-házaktól délre, Hétforrás környéke) végvágás illetve erdőfelújítás eltüntette a meglévő idős bükkösöket. Az utóbbi évek hó- és jégtörései, valamint különösen az Yvette ciklon is jelentős károkat okozott a bükkös állományokban (Sötét-völgy vége). A faj megmaradása érdekében elengedhetetlen a zárt, idős korú, holt faanyaggal rendelkező bükkösök meghagyása, ott a zavartalanság biztosítása.

Érintett kezelési egységek: KE-9-10

A fekete harkály (Dryocopus martius) állomány megőrzését szolgáló intézkedések:

Idősebb tölgyesek és bükkösök jellemző, de nem gyakori fészkelője. Fészkelését elősegíti az odúnak alkalmas idős bükkök meghagyása, valamint az álló, holt törzsek meghagyása, mert szívesen táplálkozik ilyen korhadó fatörzseken.

Érintett kezelési egységek: KE-9-10

Az örvös légykapó (Ficedula albicollis) állomány megőrzését szolgáló intézkedések:

A középkorú és idősebb zárt gyertyános tölgyesekben, idősebb bükkösökben szép számmal fészkelő odúlakó madár. Előfordulását meghatározó tényező a faállomány életkora, azaz a legalább középkorú erdő, olyan bükkösök és tölgyesek meghagyása, ahol a harkályok vájta odúk adottak az örvös légykapó számára. A folyamatos erdőborítás a harkályok megtartásával az örvös légykapó számára is fennmaradást biztosít.

Érintett kezelési egységek: KE-9-10

Az uhu (Bubo bubo) állomány megőrzését szolgáló intézkedések:

A Cáki kőbánya fészkelőhelyen lévő sziklapárkányára tavaly egy telektulajdonos szőlőkordon drótot szórt, ami télen eltávolításra került. A bányaudvar területén néha motoros, kvados zavarás történik. A több szempontból is káros tevékenységet a bejáratnál elhelyezett hatékonyabb fémsorompó telepítésével kell korlátozni. A Kenyér-hegyi fészkelőpárkányt, illetve az omlásveszélyes kőbánya sziklapárkányt jelenleg nem éri emberi zavarás. Az uhu fészkelőhelyek körzetében már a területfoglalás idejétől (november-decembertől) kívánatos az erdészeti munkálatok korlátozása. Fel kell hívni a lakosság figyelmét arra, hogy a hegység lakó- és pihenő övezetében - természetvédelmi okból - kerüljék a méreggel történő rágcsáló (patkány) irtást, mert a Kenyér-hegyi pár esetén valószínűsíthető a madarak ilyen okból való eltűnése.

Érintett kezelési egységek: KE-9-10

Az alpesi Linné-futrinka (Carabus linnei transdanubialis) állomány megőrzését szolgáló intézkedések:

Az alpesi Linné-futrinka (*C. linnei transdanubialis*) hazánkban csak a Kőszegi-hegységben fordul elő. Az idős fenyvesekhez és bükkösökhöz kötődő faj megmaradása érdekében kulcsfontosságú a nagy területű, összefüggő idős bükkösök fenntartása, különösen fontos a kellő mennyiségű holt faanyag meghagyása ezekben az erdőkben.

Érintett kezelési egységek: KE-9-10

A feketebordás aranyfutrinka (Carabus auronitens kraussi) állomány megőrzését szolgáló intézkedések:

Magyarországon a Kőszegi- és a Soproni-hegységben, elsősorban bükkös övezetben fordul elő. Az idős fenyves és lombos erdők tarvágása negatívan érinti a fajt, ezért célszerű minél kevesebb kezelést végezni ezen erdőkben a faj fenntartása érdekében. Ezen kívül javasolt természetközeli erdőgazdálkodási módszereket alkalmazni, amelyek során az erdőket átmeneti , majd örökerdő üzemmódban kell kezelni. A faj kedvelt pihenő és telelő helyei a korhadó félben lévő fekvő holt faanyag, így ügyelni kell a megfelelő mennyiségű holt faanyag területen hagyására.

Érintett kezelési egységek: KE-9-10

A nagyfejű alhavasi futrinka (Carabus irregularis cephalotes) állomány megőrzését szolgáló intézkedések:

Magyarországon ez az alfaj csak a Kőszegi- és a Soproni-hegységben él. Zárt erdei faj, olyan erdőkben él, ahol a bükk is előfordul. A nagymértékű idős bükkösök végvágása negatívan érinti az állományát. Az idős bükkösökben célszerű minél kevesebb kezelést végezni a faj fenntartása érdekében. A rövid ciklusú vágásos erdőgazdálkodás helyett javasolt az elnyújtott ciklusú vagy a folyamatos erdőborítású üzemmódok alkalmazása. A faj leginkább éjszakai életmódú. Lárvája nyáron korhadt fákban bábozódik, majd imágó állapotban telel. A nappalt szintén korhadó fákban és fák kérge alatt tölti. Fontos a megfelelő mennyiségű és különböző stádiumú álló és fekvő holtfa biztosítása az erdőkben.

Érintett kezelési egységek: KE-9-10

A vérfű hangyaboglárka (Maculinea teleius) és sötétaljú hangyaboglárka (Maculinea nausithous) állomány megőrzését szolgáló intézkedések:

A Kőszegi-hegység lábánál, a tervezési terület határain belül csak kevés tenyésző populációt ismerünk. Mivel a két faj együtt fordul elő, illetve ökológiai igényeik és életmenetük is igen hasonló, jelen fajvédelmi intézkedések mindkét fajra alkalmazhatóak. Elsődleges cél az élőhelyeik megfelelő állapotban tartása, amelyhez a következő javaslatokat tesszük:

- Élőhelyeiket évente egyszeri kaszálással javasolt hasznosítani.
- Figyelemmel kell lenni a rétek szegélyének kezelésére is, mivel ezeken a helyeken magasabb borítású az inváziós magas aranyvessző (*Solidago gigantea*).
- Kaszálni június 1. előtt és szeptember végén javasolt, ugyanis így biztosított teljes mértékben a tápnövény jelenléte a rajzási periódus során.
- A lekaszált növényzetet mielőbb eltávolítandó a területről.
- A cserjésedő foltokat mechanikusan visszaszorítandók.
- Ugyanakkor ügyelni kell a természetközeli állapotú erdő, vagy bokros szegélyek meglétére/kialakítására, mivel ezeket az élőhelyfoltokat a sötétaljú hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*) intenzívebben használja, mint a rétbelsőt.
- Azokat a növényzeti foltokat, amelyekben igen magas a *S. gigantea* jelenléte, évente három alkalommal szükséges lekaszálni. Ehhez kizárólag kézi (motoros) kasza használata javasolt, annak érdekében, hogy a kezelés ne terjedjen ki a természetközeli állapotú gyeprészekre.

Érintett kezelési egységek: KE-1-2

A nagy tűzlepke (Lycaena dispar rutilus) állomány megőrzését szolgáló intézkedések:

A nagy tűzlepkének több potenciális élőhelye is előfordul a Kőszegi-hegységben, de a tervezési területnek csak kevés pontjáról ismert az imágó jelenléte. Ezek gyakran azonosak a hangyaboglárka fajok (Maculinea spp.) előfordulásaival. A hangyaboglárkák számára előírt kezelési és fajvédelmi javaslatok alkalmazhatóak a nagy tűzlepke esetében is. Ugyanakkor a június 1. előtti kaszálás kevésbé kedvező a L. dispar 1. generációja szempontjából, amely májusban repül. Ennek ismeretében a faj megőrzése érdekében a következőket javasoljuk:

- Élőhelyeiket évente egyszeri kaszálással szükséges hasznosítani.
- Figyelemmel kell lenni a rétek szegélyének kezelésére is, mivel ezeken a helyeken magasabb borítású az inváziós magas aranyvessző (*Solidago gigantea*).
- Kaszálni június 15. után és szeptember végén javasolt, ugyanis így biztosított teljes mértékben a tápnövény jelenléte a rajzási periódus során.
- Abban az esetben, ha a L. dispar a Maculinea fajokkal azonos gyepekben fordul elő, a nagy tűzlepke tápnövény (Rumex spp.) foltjai és pihenő területei (általában sásos élőhelyfoltokban tartanak territóriumot a hímek) kímélendők a kaszálások során.
- A cserjésedő foltokat mechanikusan vissza kell szorítani.

Azokat a növényzeti foltokat, amelyekben igen magas a *S. gigantea* jelenléte, évente három alkalommal szükséges lekaszálni. Ehhez kizárólag kézi (motoros) kasza használata javasolt, annak érdekében, hogy a kezelés ne terjedjen ki a természetközeli állapotú gyeprészekre.

Érintett kezelési egységek: KE-1-2

A kis apollólepke (Parnassius mnemosyne) állomány megőrzését szolgáló intézkedések:

A faj jelenléte üde lombos erdőkhöz köthető, a tervezési területen gyertyános-tölgyesekben és bükkösökben fejlődik, ahol tápnövényei (keltike-fajok, *Corydalis* spp.) is megtalálhatóak. Míg a hernyó az erdőállományokban fejlődik, addig az imágó napos, virágos élőhelyfoltokat (erdőszegélyek, erdei tisztások, vágásterületek, erdőket szegélyező rétek) keres fel a rajzási periódus során. A lepkefaj állományainak megőrzése elsősorban az erdők állománynevelési és véghasználati módjától függ. Figyelmet kell fordítani az imágók számára alkalmas táplálkozó és szaporodó helyek kíméletére.

Érintett kezelési egységek: KE-7-11

A kétcsíkos hegyiszitakötő (Cordulegaster heros) állomány megőrzését szolgáló intézkedések:

A Kőszegi-hegység kisebb-nagyobb hegyvidéki vízfolyásaiban (kevés kivétellel) megtalálható a faj. Az élő állományok megőrzése érdekében a természetközeli állapotú vízfolyásszakaszok természetes vízjárás és mederfejlődési folyamatainak biztosítása és fenntartása az elsődleges cél. Továbbá a környező erdőállományok folyamatos borításának/borítottságának a fenntartása, a patakok minimum 50 méteres körzetében. Kerülendő a források foglalása, környezetük kiépítése (zavarás minimalizálása), a vízfolyások feltáró utakkal történő további feldarabolódása, és a vízfolyásokat érő bármely szennyezés, melyek közvetve és/vagy közvetlenül érinthetik a faj életben maradását.

Érintett kezelési egységek: KE-11

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A terület állapotának nyomonkövetése szempontjából, illetve a kezelési javaslatok aktuálitásának fenntartása miatt fontos a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszernek (NBmR) megfelelő élőhelytérképezés és a jelölő állatfajok állományfelmérésének legalább 10 évente történő megismétlése. A tervezési területen előforduló jelölő fajok tekintetében nincs érvényben lévő fajmegőrzési terv.

<u>Leánykökörcsin:</u>
A fennmaradt bozsoki leánykökörcsin-populáció a Zsidó-rét alsó részén könnyen bejárható, ezért célszerű az állományfelmérést évenként elvégezni. A monitorozás során javasolt a virágzó tövek mellett a nem virágzó egyedek, és a tövenkénti virágzó hajtások számának, valamint a virágzási időnek a feljegyzése. Lehetőség szerint el kellene végezni az állomány ellenőrzését termésérési fenológiai fázisban is, a termést hozott hajtások számának megállapítására.

<u>Kövi rák:</u>
A kövi rák hazánk legritkább, az IUCN Vörös Könyv szerint a „hiányosan ismert” kategóriába tartozó, kiemelt közösségi jelentőségű, védett rákfaja. Minthogy a felmért terület (Stájer-házak, Ciklámen-patak és ágai) a faj egyedüli ismert élőhelyét jelenti a Kőszegi-hegységben, ezért az esetleges változások (expanzió-retrakció) nyomon követése végett öt évenként jelenlét-hiány vizsgálat indokolt lenne – az esetleges változások nyomon követésére, míg tíz évenként pedig az állománysűrűségre vonatkozó kiterjedtebb vizsgálat (mintaterületeken). A korábbi élőhelyén is indokolt tíz évenként a jelenlét-hiány vizsgálat, mert van rá példa, hogy az ilyen helyeken ismételten előkerül. A patak az egyelés vagy a kisméretű pille-palackos csapdázás módszert teszi lehetővé. Az állomány kis népessége miatt az egyes egyedek elpusztításával járó vizsgálatot még

kutatási cél sem indokolhatja.

Közösségi jelentőségű lepkefajok:

A vérfű- és sötétaljú hangyaboglárka (*Maculinea teleius, Maculinea nausithous*), valamint a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar rutilus*) állományának nyomonkövetésére azok 3 évenkénti felmérésére van szükség 1-1 mintaterületen. A felmérésre az NBmR protokollja szerint kerülhet sor, azzal a módosítással, hogy mindhárom faj esetében a sávmenti számlálás alkalmazandó.
Jelenlegi ismereteink alapján a tervezési területen 5 közösségi jelentőségű lepkefaj és 1 egyenesszárnyú faj fordul elő. Az érintett fajok populációs trendjének nyomon követéséhez szükséges monitorozást javasolt minden évben elvégezni. A fajok vizsgálata során állománybecslési eljárások alkalmazása szükséges, szabványosított módszerrel.

- A vérfű- és sötétaljú hangyaboglárka fajok jelenlét-hiány vizsgálatát július közepe és augusztus közepe között szükséges elvégezni, nappali egyelés módszerével. A populációméret becsléshez ajánlott a legalább 14 mintavételi napból álló jelölés-visszafogás.
- A nagy tűzlepke jelenlét-hiány vizsgálatát május és/vagy augusztus hónapokban szükséges elvégezni. Az augusztusi második nemzedék általában magasabb egyedszámú, mint a májusi, ezért ekkor kisebb időráfordítással eredményesebb lehet a vizsgálat. A jelenlét-hiány vizsgálatok során megközelítőleg 1 hektáronként szükséges a faj előfordulásának koordinátáit. A populációméret becslését kellően magas egyedszám esetén lehet jelölés-visszafogás módszerrel végezni, de a tapasztalatok szerint a Kőszegi-hegységben nem tenyészik ehhez alkalmas méretű populációja a fajnak. Ezért szükség szerint szabványosított transzekt menti számlálással lehetséges a populációs trendek nyomon követése. Ehhez a 2,5 m-es távolságon belül (jobbra, balra előre és felfelé) észlelt egyedeket szükséges számlálni.

Kétcsíkos hegyiszitakötő:

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer szitakötő populáció szintű monitorozására kidolgozott programjának keretében javasolt a Kőszegi-hegység vízfolyásainak kétcsíkos hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*) állományainak felmérése. Javasolt a patakok minimum háromévenkénti monitorozása a szitakötő faj lárváinak feltérképezésére. Ezen felül javasolt kelési időszakban (május-augusztus) a potenciális élőhelyek felkeresése minimum havi rendszerességgel exuvium gyűjtés céljából elsősorban az állomány fejlődésdinamikájának felmérésére.

Botos kölönte:

A jelölő halfajok monitorozására az NBmR-ben, a közösségi szintű vizsgálatra használt módszertan alkalmazása mellett, mely esetében a mintavételi egység egy meghatározott hosszúságú összefüggő mederszakasz, az egyes fajok által preferált élőhelytípusokra vonatkozó kiegészítő mintavétel alkalmazása javasolt. Ez azzal indokoltható, hogy az egyes jelölő halfajok élőhelyigénye különböző és előfordul, hogy az adott mintázott folyószakaszra jellemző összefüggő mintavételi szakasz éppen nem tartalmaz bizonyos fajok által preferált élőhelytípusokat. Minden konkrét mintavétel esetében, ha a mintavételi szakasz nem tartalmaz bizonyos fajok számára alkalmas élőhelyfoltokat, indokolt az adott folyószakaszon az NBmR protokoll szerint felmért mintavételi szakaszon túl, annak környezetében kiegészítő felmérést végezni speciálisan e fajok számára potenciálisan alkalmas élőhelyfoltokon. Az ilyen kiegészítő mintavételek esetében a mintavételi eszköz és a felmérés módszertani alapja megegyezik az NBmR protokollban alkalmazott módszerrel, csak a felmérésre kerülő mintavételi egység kiválasztása tér el annyiban, hogy speciálisan adott fajok élőhelyeire koncentrált felmérés

történik. A területen élő botos kölöntére javasolt az NBMR protokoll szerinti 2-5 évenkénti monitoring az ismert élőhelyeken illetve a még fel nem tárt vízfolyásokon.

Sárgahasú unka:
A sárgahasú unka (*Bombina variegata*) felmérést az NBmR protokoll alapján javasolt 5 évente elvégezni.

Közösségi jelentőségű denevérfajok:
Indokolt mind a négy jelölő denevérfaj (nyugati piszedenevér-*Barbastella barbastellus*, közönséges denevér-*Myotis myotis*, kis patkósdenevér-*Rhinolophus hipposideros*, csonkafülű denevér-*Myotis emarginatus*), valamint a jelölőfajnak javasolt nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*) állományméretének rendszeres nyomon követése – ideális esetben évente háromszor, de legalább évi egyszeri gyakorisággal, ideális esetben 20 mintavételi helyen a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) mintavételi módszertana, illetve a „Közösségi jelentőségű, illetve védett és fokozottan védett állatfajok felmérése és monitoring módszertan kidolgozása Vas, Zala és Somogy megye Natura 2000 területein" című kutatási program során kidolgozott protokoll szerint. A tervezési területhez tartozó új mintavételi hely felvételét az országos monitorozó program mintavételi helyei közé javasoljuk.
A Kőszegi-hegység denevérfaunisztikai kutatása során egy olyan módszerkombináció (ultrahangvizsgálat – denevérbefogás – vizuális megfigyelés) alkalmazása történt, mely a területeken előforduló denevérfajok fajhatározására, a fajok jelenlétének/hiányának megállapítására a legkisebb torzítással használható. Az egyes fajok jelenlét/hiányának megállapítása céljából az alább ismertetett módszerek egymás eredményességét kiegészítő együttes alkalmazása volt szükséges. A befogást és határozást érvényes denevérgyűrűző vizsgával és engedéllyel rendelkező szakember végezte.

- ***Vizuális módszerek***

  Befogás nélküli vizuális adatgyűjtésre elsősorban a szálláshelyeken pihenő állatok, illetve az ezekről a helyekről kirepülő példányok megfigyelésével van lehetőség. Denevérek szálláshelyei leggyakrabban épületekben, földalatti üregekben (pl. pincék, barlangok, bányavágatok) és faodvakban találhatók. A Kőszegi-hegység területén felkerestük az összes ismert barlangot és tárót, de mind közül csak egyben, a Borha-forrás melletti táróban találtunk denevért.

- ***Befogásos módszerek***

  Denevérek befogására használt módszerek közül a kutatás során a függönyhálós befogást alkalmaztuk. Munkánk során ECOTONE gyártmányú finomabb szálvastagságú (70/2 denier), 6 és 9 m hosszú, 3 m széles, 5 zsebes hálókkal dolgoztunk.
  A különböző hálótípusok használatával történt élő állatok befogásának sikere a vizsgált Natura 2000 terület strukturális mintázatától nagymértékben függ, nem is volt alkalmazható bármelyik élőhely-típusban sikerrel, a módszert elsősorban a párzóhelyeken, táplálkozó- és ivóhelyeken alkalmaztuk sikerrel.

- ***Akusztikai módszerek***

  A vizsgálat során Pettersson D500x detektorokat használtunk.
  Annak érdekében, hogy az adott vizsgálati területen élő denevérfaunából adott időegység alatt a lehető legtöbb fajt kimutathassuk, a detektorokat víztestek illetve lineáris tájelemek mellett helyeztük ki.
  Ultrahangdetektorok segítségével gyűjtött bioakusztikus hangmintákat mindegyik vizsgálati ponton sikerrel gyűjtöttünk, de az összegyűjtött adatok utólagos és rendkívül időigényes kiértékelésével kapott eredmények egyes fajok és fajcsoportok esetében csak megfelelő szakmai tapasztalaton alapuló kiegészítő ismeretek birtokában használhatók. A „járulékos adatok" gyűjtésének ezért nagy jelentősége van.

Futóbogárfajok:

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer szerint a talajcsapdázás a futóbogarak közösségi monitorozásánk legfőbb eszköze, azonban a módszer egyes fajok monitorozására is alkalmas. A futóbogárfajok csapdázása potenciális élőhelyeik környékén (Stájerházak, Írott-kő, Hörmann-forrás, valamint idősebb fenyvesekben történtek. Mivel a futóbogárfajoknak csak kis populációja található meg a hegységben, ezért a fajok elpusztításával járó vizsgálatok még kutatási célból sem indokoltak a továbbiakban. Legcélszerűbb élvefogó talajcsapdákat alkalmazni. A fajok jelenlét-hiány kimutatását csalétkekkel lehet megkönnyíteni. Ezek a csapdák nagyon sok munkát igényelnek, hiszen naponta, kétnaponta célszerű azokat üríteni, mert az esetlegesen csapdába kerülő nagyobb fajok elfogyasztják a kisebb fajokat. A jelenlét-hiány vizsgálatokat öt évenként célszerű vizsgálni. Mindhárom *Carabus*-faj imágó állapotban korhadó fákban telel, illetve a nappalt fák kérge alatt, fekvő, holtfákban töltik. Tél végén, tavasz elején célszerű egyelést végezni korhadó félben lévő fekvő holtfák környékén. Az egyeléses vizsgálatokkal is kimutatható a fajok jelenlát-hiánya, ezért célszerű azt is ötévenként elvégezni.

3.2.5 Mellékletek:

3.2.5.1. A tervezési terület áttekintő térképe.

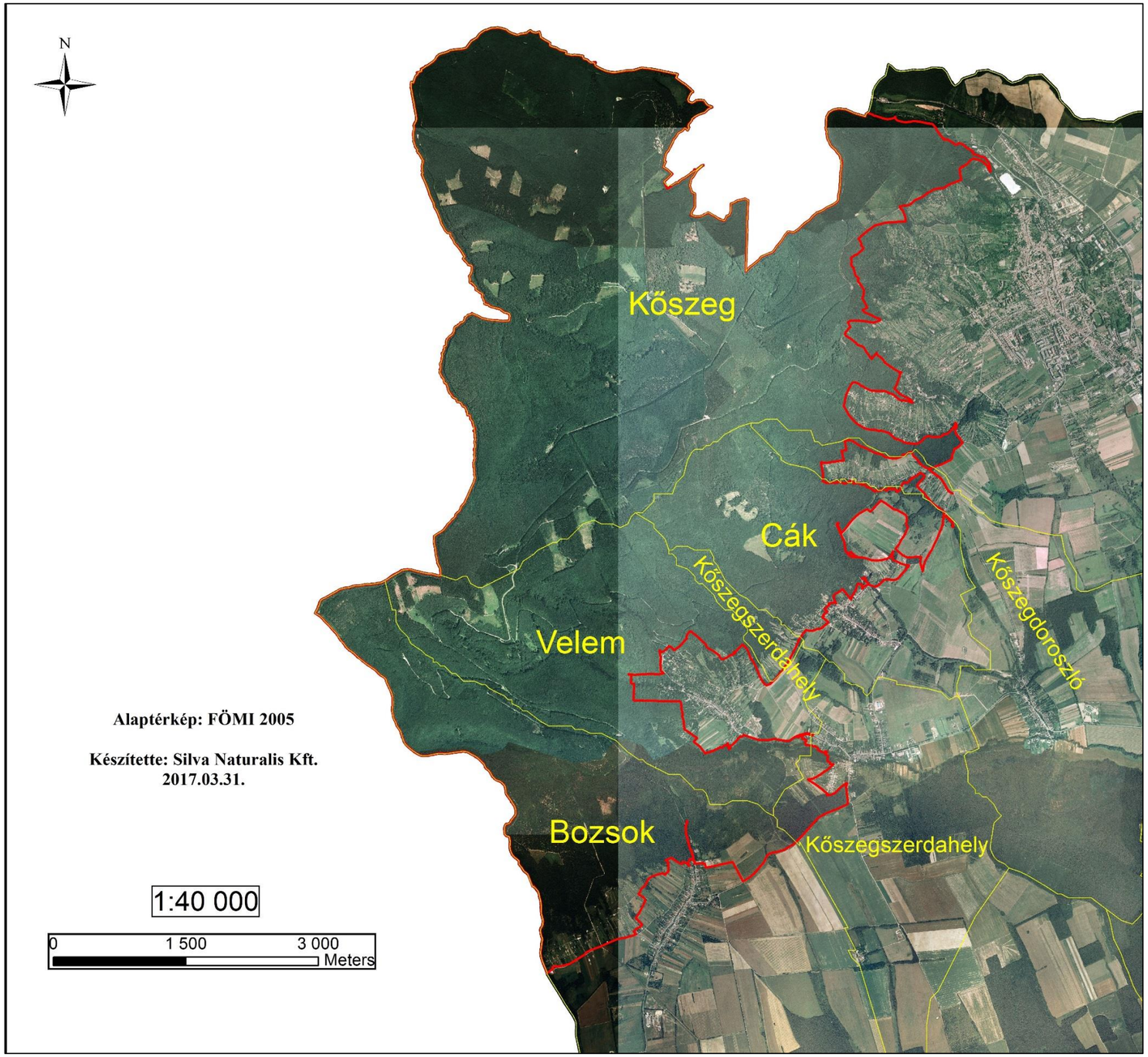

3.2.5.2.A tervezési terület kezelési egységei 1.

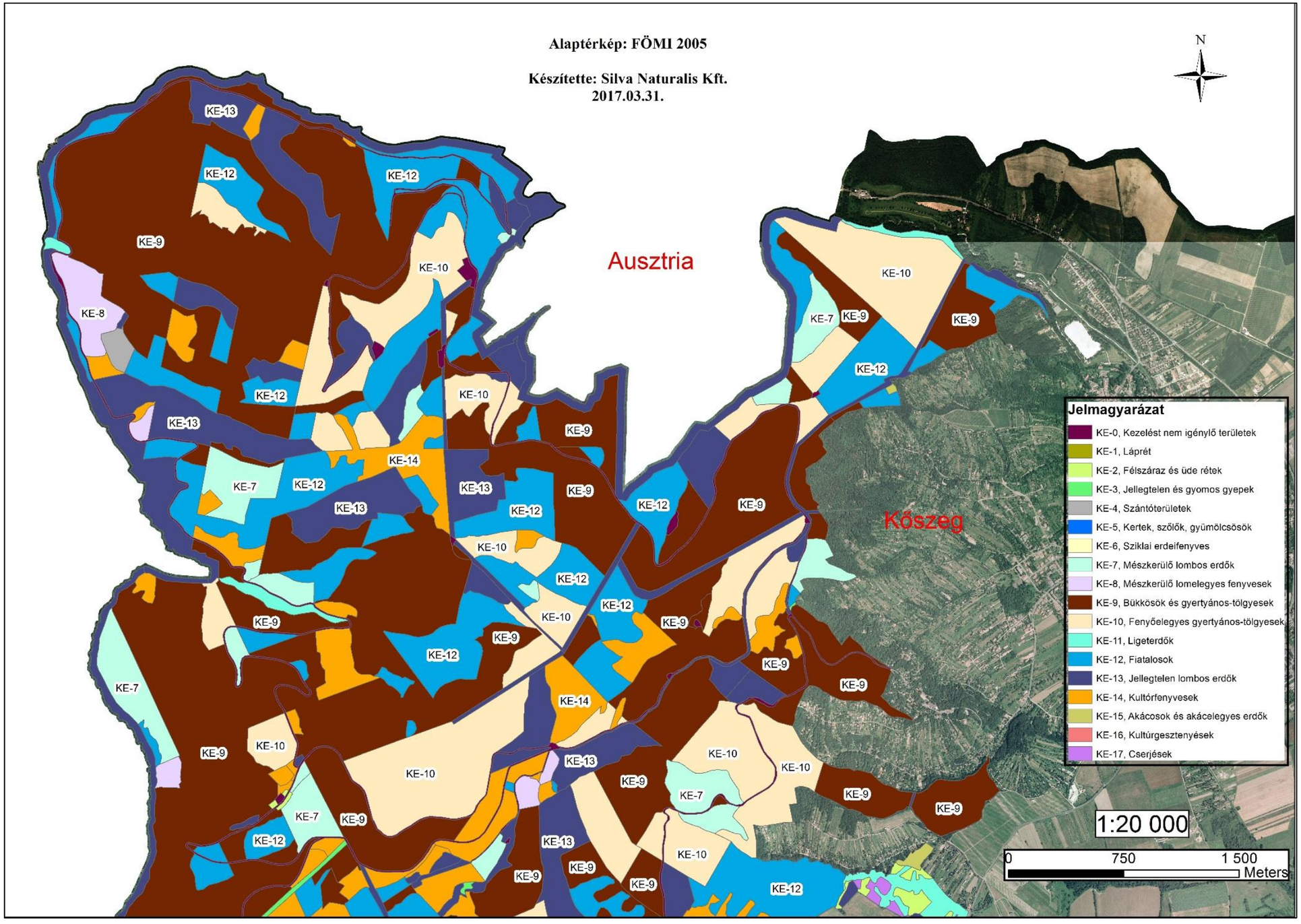

3.2.5.3. A tervezési terület kezelési egységei 2.

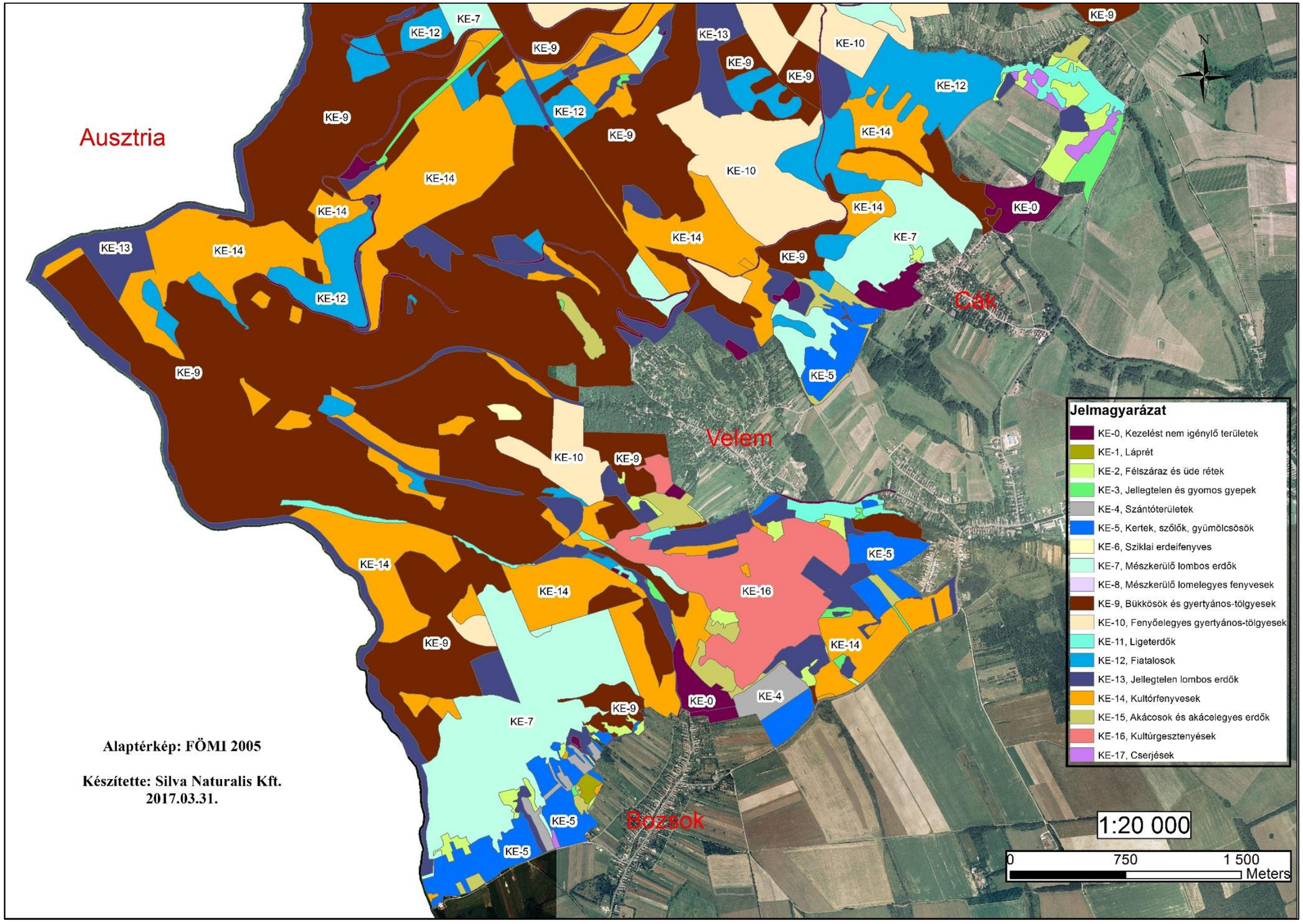

3.2.6. A tervezési terület helyrajzi számait érintő kezelési egységek

Település	Hrsz.	Kezelési egység
Bozsok	011/1	KE-13
Bozsok	011/10	KE-2
Bozsok	011/11	KE-2, KE-7
Bozsok	011/12	KE-2, KE-7
Bozsok	011/13	KE-7, KE-13
Bozsok	011/5	KE-2
Bozsok	011/6	KE-2
Bozsok	011/7	KE-2
Bozsok	011/8	KE-2
Bozsok	011/9	KE-2, KE-5
Bozsok	012/33	KE-7
Bozsok	012/35	KE-5
Bozsok	012/43	KE-1, KE-7
Bozsok	012/44	KE-1, KE-7
Bozsok	012/45	KE-1, KE-7
Bozsok	012/48	KE-9
Bozsok	012/50	KE-7
Bozsok	012/51	KE-9, KE-15, KE-14
Bozsok	012/52	KE-9
Bozsok	012/53	KE-7
Bozsok	012/54	KE-1, KE-7
Bozsok	012/55	KE-1, KE-7
Bozsok	012/56	KE-7
Bozsok	012/57	KE-7
Bozsok	012/58	KE-7
Bozsok	012/61	KE-7
Bozsok	012/62	KE-7
Bozsok	012/63	KE-7, KE-5
Bozsok	012/64	KE-7, KE-5
Bozsok	012/65	KE-7, KE-5
Bozsok	012/66	KE-7, KE-5
Bozsok	012/67	KE-2, KE-5
Bozsok	012/68	KE-7, KE-5
Bozsok	012/69	KE-2, KE-7
Bozsok	012/70	KE-2, KE-7
Bozsok	012/71	KE-2
Bozsok	012/72	KE-2
Bozsok	012/73	KE-2
Bozsok	012/74	KE-2
Bozsok	012/75	KE-2
Bozsok	012/76	KE-2, KE-7
Bozsok	012/77	KE-7
Bozsok	012/78	KE-7
Bozsok	012/79	KE-7
Bozsok	0195/11	KE-5
Bozsok	0195/12	KE-5

Település	Hrsz.	Kezelési egység
Bozsok	0195/14	KE-9
Bozsok	0195/15	KE-2, KE-13, KE-15, KE-15
Bozsok	0195/16	KE-2, KE-15, KE-16
Bozsok	0195/17	KE-13, KE-15, KE-16
Bozsok	0195/18	KE-16
Bozsok	0195/19	KE-16
Bozsok	0195/2	KE-5
Bozsok	0195/20	KE-16
Bozsok	0195/21	KE-16
Bozsok	0195/22	KE-16
Bozsok	0195/23	KE-16
Bozsok	0195/24	KE-16
Bozsok	0195/25	KE-15, KE-16
Bozsok	0195/26	KE-15, KE-16
Bozsok	0195/27	KE-15, KE-16
Bozsok	0195/28	KE-15, KE-16
Bozsok	0195/29	KE-15, KE-16
Bozsok	0195/30	KE-15, KE-16
Bozsok	0195/31	KE-15, KE-16
Bozsok	0195/32	KE-15, KE-16
Bozsok	0195/33	KE-15, KE-16
Bozsok	0195/34	KE-16
Bozsok	0195/35	KE-16
Bozsok	0195/36	KE-16
Bozsok	0195/37	KE-16
Bozsok	0195/38	KE-16
Bozsok	0195/39	KE-16
Bozsok	0195/40	KE-16
Bozsok	0195/41	KE-16
Bozsok	0195/42	KE-16
Bozsok	0195/43	KE-13, KE-16
Bozsok	0195/46	KE-4
Bozsok	0195/47	KE-4
Bozsok	0195/48	KE-4
Bozsok	0195/49	KE-4
Bozsok	0195/4a	KE-2, KE-9, KE-14
Bozsok	0195/4b	KE-2, KE-14
Bozsok	0195/4c	KE-2, KE-13, KE-14
Bozsok	0195/50	KE-4
Bozsok	0195/51	KE-4
Bozsok	0209/a	KE-9, KE-13, KE-14
Bozsok	0209/b	KE-9, KE-13, KE-14
Bozsok	0209/c	KE-3, KE-7, KE-9, KE-14
Bozsok	0209/d	KE-9, KE-14
Bozsok	0213/2	KE-3, KE-12
Bozsok	0213/3	KE-13, KE-14
Bozsok	0213/4	KE-9
Bozsok	0213/5	KE-14

Település	Hrsz.	Kezelési egység
Bozsok	0213/6	KE-9, KE-14
Bozsok	0215/	KE-0
Bozsok	0216/1	KE-0
Bozsok	0216/2	KE-0
Bozsok	0216/3	KE-11, KE-12, KE-13
Bozsok	0218/	KE-0
Bozsok	0219/1	KE-9, KE-15, KE-14
Bozsok	0219/2a	KE-7, KE-9, KE-9, KE-9, KE-10, KE-13, KE-14
Bozsok	0219/2b	KE-9, KE-10, KE-13, KE-14
Bozsok	0219/2c	KE-7, KE-9, KE-14
Bozsok	0219/2d	KE-9, KE-14
Bozsok	0219/2f	KE-9, KE-14
Bozsok	0222/	KE-15
Bozsok	0228/2	KE-9
Bozsok	0229/	KE-9, KE-13, KE-14
Bozsok	0230/1	KE-9, KE-14
Bozsok	0230/2	KE-9
Bozsok	0230/4	KE-9
Bozsok	0230/5a	KE-9, KE-9, KE-9, KE-12, KE-12, KE-14
Bozsok	0230/5b	KE-9
Bozsok	0230/5c	KE-9
Bozsok	0230/5d	KE-9
Bozsok	0230/5f	KE-9, KE-11
Bozsok	0230/5g	KE-9
Bozsok	0230/5h	KE-11
Bozsok	0230/5j	KE-11
Bozsok	0230/5k	KE-9
Bozsok	0230/5l	KE-9, KE-13
Bozsok	0231/	KE-0
Bozsok	03/	KE-1, KE-2, KE-3, KE-7, KE-9, KE-13, KE-15, KE-15, KE-14, KE-17, KE-4, KE-5, KE-0
Bozsok	2/	KE-0
Bozsok	4/	KE-0, KE-0
Bozsok	454/	KE-0
Cák	0104/	KE-11
Cák	0106/	KE-12
Cák	0107/	KE-12, KE-14
Cák	0109/	KE-12
Cák	0110/	KE-12, KE-14
Cák	0111/	KE-12
Cák	0112/	KE-9, KE-12, KE-14
Cák	0115/	KE-9, KE-14
Cák	0116/	KE-9
Cák	0117/	KE-9
Cák	0118/	KE-9
Cák	0121/	KE-9
Cák	0123/	KE-9
Cák	0124/	KE-9
Cák	0125/	KE-9
Cák	0126/	KE-9
Cák	0127/	KE-9
Cák	0128/	KE-9
Cák	0129/	KE-9
Cák	0130/	KE-9
Cák	0131/	KE-9
Cák	0132/	KE-9, KE-0

Település	Hrsz.	Kezelési egység
Cák	0134/	KE-9
Cák	0135/	KE-9
Cák	0136/	KE-7, KE-9
Cák	0137/	KE-9
Cák	0139/	KE-12, KE-14
Cák	0140/	KE-9, KE-12, KE-14
Cák	0141/	KE-7, KE-14
Cák	0142/1	KE-12, KE-12, KE-14
Cák	0142/2	KE-7
Cák	0143/	KE-14
Cák	0144/	KE-7, KE-9, KE-14
Cák	0145/	KE-7
Cák	0146/	KE-7
Cák	0147/	KE-7
Cák	0148/	KE-7
Cák	0149/	KE-7
Cák	0150/	KE-7
Cák	0151/	KE-7
Cák	0152/	KE-7
Cák	0153/	KE-7
Cák	0154/1	KE-7
Cák	0154/2	KE-7
Cák	0155/	KE-7, KE-16
Cák	0156/	KE-7
Cák	0157/1	KE-7
Cák	0157/2	KE-7, KE-14
Cák	0158/	KE-7
Cák	0159/	KE-7
Cák	0160/	KE-7, KE-16
Cák	0169/	KE-7
Cák	0170/2	KE-7
Cák	0170/4	KE-7
Cák	0171/	KE-15
Cák	0172/	KE-7, KE-15, KE-16, KE-5, KE-0
Cák	0173/	KE-15, KE-5
Cák	0178/1	KE-15
Cák	0178/2	KE-15, KE-5
Cák	0179/1	KE-15
Cák	0179/2	KE-15
Cák	0179/3	KE-15
Cák	0179/4	KE-15
Cák	0179/5	KE-7, KE-12, KE-15
Cák	0180/1	KE-9, KE-12
Cák	0180/2	KE-9, KE-12
Cák	0181/	KE-12
Cák	0182/	KE-9, KE-12
Cák	0183/	KE-7, KE-9, KE-12
Cák	0184/	KE-7, KE-15, KE-0
Cák	0185/	KE-7, KE-12, KE-14
Cák	0186/	KE-7, KE-12
Cák	0187/	KE-7, KE-9, KE-12, KE-12
Cák	0189/1	KE-10, KE-14
Cák	0189/2	KE-7, KE-9, KE-12, KE-14
Cák	0190/1	KE-10
Cák	0190/2	KE-14
Cák	0190/3	KE-0

Település	Hrsz.	Kezelési egység
Cák	0191/1	KE-10, KE-12
Cák	0191/3	KE-7, KE-14
Cák	0191/4	KE-9, KE-12, KE-14
Cák	0192/	KE-13
Cák	0193/	KE-10
Cák	0194/1	KE-9, KE-10
Cák	0194/2	KE-9, KE-14
Cák	0195/1a	KE-7, KE-9, KE-9, KE-13, KE-14
Cák	0195/1b	KE-9, KE-10
Cák	0195/1c	KE-9, KE-10
Cák	0195/2	KE-9, KE-13
Cák	0196/3	KE-12, KE-13
Cák	0196/4	KE-12, KE-13
Cák	0197/	KE-10, KE-13
Cák	0198/a	KE-9, KE-13
Cák	0198/b	KE-9, KE-13
Cák	0198/c	KE-9, KE-10, KE-12, KE-13
Cák	0201/1	KE-10
Cák	0201/3	KE-9, KE-10
Cák	0201/4	KE-12, KE-13
Cák	0204/	KE-12
Cák	0205/	KE-10
Cák	0206/1	KE-9, KE-10
Cák	0206/2	KE-10
Cák	0208/1	KE-10
Cák	0208/2	KE-12, KE-13
Cák	0208/3	KE-0
Cák	053/1	KE-11
Cák	053/2a	KE-2, KE-13
Cák	053/2b	KE-2, KE-17
Cák	053/2c	KE-2, KE-11
Cák	054/	KE-11
Cák	055/1	KE-2, KE-17
Cák	055/10	KE-17
Cák	055/11	KE-2, KE-17
Cák	055/12	KE-17
Cák	055/2	KE-2, KE-17
Cák	055/4	KE-2, KE-17
Cák	055/6	KE-2, KE-17
Cák	055/9	KE-17
Cák	056/1	KE-17
Cák	056/3	KE-2, KE-3
Cák	056/4	KE-2
Cák	056/5a	KE-3
Cák	056/5b	KE-3
Cák	057/	KE-2, KE-17
Cák	075/	KE-9
Cák	076/	KE-9
Cák	077/	KE-9, KE-0
Cák	081/	KE-9
Cák	093/3	KE-12
Cák	093/4	KE-12
Cák	093/5	KE-12
Cák	093/6	KE-12
Cák	099/2a	KE-13
Cák	099/2b	KE-2, KE-11, KE-12, KE-13, KE-17

Település	Hrsz.	Kezelési egység
Cák	099/2c	KE-2, KE-17
Cák	099/2d	KE-2, KE-17
Kőszeg	0342/12	KE-9, KE-9, KE-10, KE-12, KE-12, KE-14
Kőszeg	0342/14	KE-7, KE-13, KE-0
Kőszeg	0342/17	KE-9, KE-10
Kőszeg	0342/22	KE-7
Kőszeg	0342/23a	KE-7
Kőszeg	0342/23b	KE-12
Kőszeg	0342/23c	KE-10, KE-12
Kőszeg	0342/24	KE-10, KE-12, KE-13
Kőszeg	0342/25	KE-13
Kőszeg	0342/26	KE-9, KE-12
Kőszeg	0342/27	KE-15
Kőszeg	0342/28	KE-13
Kőszeg	0342/29a	KE-9, KE-9, KE-12, KE-12, KE-13
Kőszeg	0342/29b	KE-12
Kőszeg	0342/31	KE-14
Kőszeg	0342/32	KE-13
Kőszeg	0342/33	KE-13
Kőszeg	0342/38a	KE-7, KE-8, KE-9, KE-9, KE-9, KE-10, KE-11, KE-12, KE-12, KE-12, KE-13, KE-13, KE-14
Kőszeg	0342/38b	KE-0
Kőszeg	0342/38c	KE-0
Kőszeg	0342/39	KE-9
Kőszeg	0342/4	KE-9, KE-10
Kőszeg	0342/41	KE-9, KE-7, KE-10
Kőszeg	0342/42	KE-9
Kőszeg	0342/43a	KE-9, KE-10, KE-13, KE-14
Kőszeg	0342/43b	KE-10
Kőszeg	0342/43c	KE-0
Kőszeg	0342/43d	KE-9, KE-10
Kőszeg	0342/5	KE-13, KE-14
Kőszeg	0342/6	KE-13, KE-0
Kőszeg	0342/8a	KE-7, KE-9, KE-9, KE-9, KE-10, KE-11, KE-12, KE-13
Kőszeg	0342/8b	KE-0
Kőszeg	0342/8c	KE-13
Kőszeg	0343/	KE-9, KE-12, KE-0
Kőszeg	0344/a	KE-7, KE-9, KE-12, KE-12, KE-14, KE-0
Kőszeg	0344/b	KE-2, KE-3, KE-3, KE-7, KE-0, KE-0
Kőszeg	0344/c	KE-2, KE-0
Kőszeg	0345/	KE-13, KE-0
Kőszeg	0346/1	KE-13
Kőszeg	0346/2	KE-13
Kőszeg	0347/1	KE-13
Kőszeg	0347/2	KE-13
Kőszeg	0347/3	KE-13
Kőszeg	0348/2	KE-0
Kőszeg	0348/3	KE-0
Kőszeg	0348/4	KE-9
Kőszeg	0348/6a	KE-7, KE-9, KE-9, KE-9, KE-10, KE-11, KE-12, KE-12, KE-12, KE-13, KE-14, KE-4
Kőszeg	0348/6b	KE-0
Kőszeg	0348/7	KE-0
Kőszeg	0348/8	KE-0
Kőszeg	0348/9	KE-0
Kőszeg	0349/	KE-13
Kőszegdoroszló	080/10	KE-9

Település	Hrsz.	Kezelési egység
Kőszegdoroszló	080/8	KE-0
Kőszegdoroszló	080/9	KE-9
Kőszegdoroszló	081/1	KE-7, KE-9, KE-9
Kőszegdoroszló	081/2	KE-0
Kőszegdoroszló	082/1	KE-7, KE-9, KE-10
Kőszegdoroszló	082/2	KE-7, KE-10
Kőszegdoroszló	084/	KE-10
Kőszegdoroszló	085/	KE-10
Kőszegdoroszló	088/1	KE-11
Kőszegdoroszló	088/2	KE-11
Kőszegdoroszló	089/1	KE-2, KE-11
Kőszegdoroszló	089/2	KE-2, KE-11, KE-15
Kőszegdoroszló	090/	KE-15
Kőszegdoroszló	091/	KE-11, KE-15
Kőszegdoroszló	092/	KE-15
Kőszegdoroszló	093/2	KE-2, KE-11
Kőszegdoroszló	093/3	KE-2, KE-11
Kőszegdoroszló	093/4	KE-2, KE-11
Kőszegdoroszló	093/5	KE-2, KE-11
Kőszegdoroszló	093/6	KE-11
Kőszegdoroszló	093/7	KE-11
Kőszegszerdahely	0160/	KE-7, KE-15, KE-13, KE-5
Kőszegszerdahely	0165/4	KE-7
Kőszegszerdahely	0168/1	KE-7
Kőszegszerdahely	0168/2	KE-7
Kőszegszerdahely	0169/	KE-7
Kőszegszerdahely	0170/2a	KE-0
Kőszegszerdahely	0170/2b	KE-13, KE-0
Kőszegszerdahely	0170/2c	KE-0
Kőszegszerdahely	0170/3	KE-7, KE-15, KE-13, KE-0
Kőszegszerdahely	0170/4	KE-0
Kőszegszerdahely	0172/1	KE-9, KE-13, KE-14
Kőszegszerdahely	0172/2	KE-0
Kőszegszerdahely	0173/	KE-7, KE-12
Kőszegszerdahely	0174/	KE-7
Kőszegszerdahely	0175/	KE-9, KE-14
Kőszegszerdahely	0176/3	KE-14
Kőszegszerdahely	0176/4	KE-9
Kőszegszerdahely	0178/2	KE-9, KE-14
Kőszegszerdahely	060/a	KE-13
Kőszegszerdahely	060/b	KE-3, KE-14
Kőszegszerdahely	060/c	KE-13, KE-13, KE-14
Kőszegszerdahely	060/d	KE-3, KE-13, KE-14
Kőszegszerdahely	060/f	KE-13
Kőszegszerdahely	060/g	KE-14
Kőszegszerdahely	060/h	KE-3, KE-13, KE-14
Kőszegszerdahely	060/j	KE-13
Kőszegszerdahely	063/	KE-13, KE-15, KE-5
Kőszegszerdahely	064/4	KE-9, KE-11
Kőszegszerdahely	064/5	KE-9
Velem	03/1	KE-2
Velem	04/2	KE-11, KE-16
Velem	04/7	KE-13
Velem	04/8	KE-11, KE-13
Velem	04/9	KE-16

Település	Hrsz.	Kezelési egység
Velem	04/10	KE-16
Velem	04/11	KE-16
Velem	04/12	KE-16
Velem	04/13	KE-16
Velem	04/14	KE-16
Velem	04/15	KE-16
Velem	04/16	KE-16
Velem	04/17	KE-16
Velem	04/18	KE-16
Velem	04/19	KE-16
Velem	04/20	KE-16
Velem	04/21	KE-16
Velem	04/22	KE-16
Velem	04/23	KE-16
Velem	04/24	KE-16
Velem	04/25	KE-16
Velem	04/26	KE-16
Velem	04/27	KE-16
Velem	04/28	KE-16
Velem	011/	KE-13, KE-13, KE-14
Velem	012/	KE-13, KE-13, KE-14
Velem	0123/10	KE-0
Velem	0123/11	KE-0
Velem	0123/12	KE-0
Velem	0123/13	KE-0
Velem	0123/14	KE-0
Velem	0123/15	KE-0
Velem	0123/17	KE-0
Velem	0123/18	KE-0
Velem	0123/19	KE-0
Velem	0123/20	KE-0
Velem	0123/21	KE-13, KE-0
Velem	0123/22	KE-0
Velem	0123/23	KE-13, KE-0
Velem	0123/3	KE-9, KE-13
Velem	0123/4	KE-13, KE-0
Velem	0123/5	KE-13, KE-0
Velem	0123/8	KE-13, KE-0
Velem	0123/9	KE-0
Velem	0124/1	KE-9
Velem	0124/3	KE-10, KE-14
Velem	0124/5	KE-9, KE-10, KE-14
Velem	0124/6	KE-9, KE-14
Velem	0126/1	KE-14
Velem	0126/2	KE-14
Velem	0127/1	KE-14
Velem	0128/1	KE-14
Velem	0128/2	KE-9, KE-10, KE-13

Település	Hrsz.	Kezelési egység
Velem	0129/1	KE-9, KE-13, KE-14
Velem	0129/2	KE-10, KE-14
Velem	0129/4	KE-9, KE-9, KE-10, KE-13
Velem	0129/5	KE-9, KE-13, KE-14
Velem	013/	KE-16
Velem	0131/	KE-14
Velem	0132/	KE-14
Velem	0136/1	KE-9, KE-14
Velem	0136/2	KE-13
Velem	0136/3	KE-0
Velem	0137/	KE-13
Velem	0138/2	KE-9, KE-14
Velem	0138/4	KE-7, KE-9, KE-14
Velem	0138/5	KE-13
Velem	0139/1	KE-9, KE-9
Velem	0139/2	KE-13
Velem	014/1	KE-13
Velem	014/3	KE-16
Velem	014/4	KE-16
Velem	014/5	KE-16
Velem	014/6	KE-16
Velem	0140/3	KE-9, KE-9, KE-14
Velem	0140/5	KE-13
Velem	0140/6	KE-13
Velem	0140/7	KE-13
Velem	0141/	KE-0
Velem	0142/1	KE-13
Velem	0142/2	KE-0
Velem	0142/3	KE-9
Velem	0143/1	KE-9, KE-9, KE-13
Velem	0143/2	KE-0
Velem	0144/	KE-9, KE-9, KE-14
Velem	0145/	KE-9
Velem	0146/	KE-9, KE-9
Velem	0147/	KE-9, KE-12, KE-13
Velem	0148/1	KE-9, KE-9
Velem	0148/3	KE-9
Velem	0148/4	KE-9
Velem	0148/5	KE-9
Velem	0148/6	KE-9
Velem	0148/7	KE-9
Velem	0148/8	KE-9
Velem	015/	KE-14
Velem	0150/1	KE-9
Velem	0150/2a	KE-9, KE-9
Velem	0150/2b	KE-9
Velem	0151/	KE-9, KE-9
Velem	0153/	KE-9

Település	Hrsz.	Kezelési egység
Velem	0155/1	KE-9, KE-9
Velem	0155/2	KE-9, KE-15
Velem	0155/3	KE-3, KE-15
Velem	0155/4	KE-3, KE-15
Velem	0155/5	KE-15
Velem	0155/6	KE-15
Velem	0155/7	KE-9
Velem	0156/	KE-9
Velem	0157/	KE-9
Velem	0158/1	KE-9
Velem	0158/2	KE-9
Velem	0159/1	KE-9
Velem	0159/2	KE-9
Velem	0159/3	KE-9
Velem	016/1	KE-13, KE-5
Velem	016/10	KE-11
Velem	016/11	KE-5
Velem	016/12	KE-5
Velem	016/2	KE-2, KE-13
Velem	016/3	KE-13
Velem	016/4	KE-13
Velem	016/5	KE-13
Velem	016/6	KE-13
Velem	016/7	KE-13
Velem	016/8	KE-13
Velem	016/9	KE-11
Velem	0161/1	KE-9, KE-9
Velem	0161/2	KE-9, KE-9
Velem	0161/4	KE-9, KE-9
Velem	0161/5	KE-13
Velem	0164/1	KE-9
Velem	0165/	KE-9, KE-10, KE-16
Velem	0167/	KE-9
Velem	0168/	KE-9
Velem	0169/1	KE-9, KE-10, KE-14
Velem	0169/2	KE-9, KE-9, KE-10
Velem	0169/3	KE-16
Velem	0169/4	KE-9
Velem	0170/1	KE-16
Velem	0170/2	KE-9
Velem	0175/1	KE-13
Velem	0175/10	KE-10, KE-13
Velem	0175/11	KE-15
Velem	0175/12	KE-15
Velem	0175/13	KE-15
Velem	0175/14	KE-15
Velem	0175/15	KE-0
Velem	0175/16	KE-0

Település	Hrsz.	Kezelési egység
Velem	0175/17	KE-0
Velem	0175/18	KE-16
Velem	0175/19	KE-16
Velem	0175/20	KE-16
Velem	0175/21	KE-16
Velem	0175/22	KE-16
Velem	0175/23	KE-16
Velem	0175/24	KE-16
Velem	0175/25	KE-16
Velem	0175/26	KE-9, KE-16
Velem	0175/27	KE-9, KE-16
Velem	0175/28	KE-9, KE-16
Velem	0175/29	KE-9, KE-16
Velem	0175/3	KE-15
Velem	0175/30	KE-9
Velem	0175/31	KE-9
Velem	0175/32	KE-9
Velem	0175/33	KE-9
Velem	0175/34	KE-9
Velem	0175/35	KE-9
Velem	0175/36	KE-9
Velem	0175/37	KE-9
Velem	0175/38	KE-2, KE-9
Velem	0175/39	KE-2, KE-9
Velem	0175/4	KE-15, KE-15
Velem	0175/40	KE-2, KE-9
Velem	0175/41	KE-9
Velem	0175/42	KE-9
Velem	0175/43	KE-9
Velem	0175/44	KE-9, KE-13
Velem	0175/45	KE-9, KE-13
Velem	0175/46	KE-2, KE-13
Velem	0175/47	KE-2, KE-9, KE-13
Velem	0175/48	KE-13
Velem	0175/49	KE-9, KE-13
Velem	0175/6	KE-15
Velem	0176/1	KE-15
Velem	0176/2	KE-15
Velem	0176/3	KE-10, KE-15
Velem	0178/	KE-9
Velem	0179/1	KE-9, KE-13
Velem	0179/2	KE-13
Velem	0179/4	KE-10, KE-13, KE-14
Velem	0179/5	KE-9, KE-10, KE-14
Velem	0179/6	KE-9
Velem	018/	KE-11, KE-13
Velem	0180/	KE-15, KE-14
Velem	0181/	KE-13

Település	Hrsz.	Kezelési egység
Velem	0182/	KE-11, KE-16
Velem	0183/	KE-16
Velem	0184/	KE-9, KE-16
Velem	0185/10	KE-9, KE-13, KE-14
Velem	0185/11	KE-9
Velem	0185/2	KE-13, KE-14
Velem	0185/3	KE-11, KE-14
Velem	0185/4	KE-11, KE-14
Velem	0185/5	KE-9, KE-14
Velem	0185/6	KE-11, KE-14
Velem	0185/7	KE-13
Velem	0185/8	KE-13
Velem	0185/9	KE-13
Velem	0188/	KE-9, KE-13
Velem	0189/1	KE-9, KE-13
Velem	0189/2	KE-9, KE-13
Velem	019/	KE-0
Velem	0195/	KE-13, KE-13
Velem	0196/1	KE-9
Velem	0196/2	KE-13
Velem	0197/1	KE-9
Velem	0197/2	KE-9
Velem	0198/	KE-9
Velem	0199/	KE-9
Velem	020/	KE-11, KE-16, KE-5
Velem	0200/	KE-9
Velem	0203/	KE-9, KE-9
Velem	0204/	KE-9, KE-9, KE-12, KE-0
Velem	0205/	KE-9, KE-9, KE-14
Velem	0206/	KE-9
Velem	0207/	KE-13
Velem	021/	KE-2
Velem	0210/	KE-9, KE-13
Velem	0213/	KE-6, KE-9, KE-9, KE-10, KE-12, KE-14
Velem	0214/	KE-9, KE-9
Velem	0215/	KE-10
Velem	0216/	KE-10
Velem	0217/1	KE-9, KE-9, KE-12, KE-14
Velem	0217/2	KE-9
Velem	0218/	KE-13
Velem	0219/	KE-13
Velem	022/1	KE-14
Velem	022/10	KE-16
Velem	022/11	KE-16
Velem	022/12	KE-16
Velem	022/13	KE-16
Velem	022/14	KE-16
Velem	022/15	KE-16

Település	Hrsz.	Kezelési egység
Velem	022/18	KE-16
Velem	022/19	KE-16
Velem	022/20	KE-16
Velem	022/21	KE-16
Velem	022/22	KE-16
Velem	022/23	KE-16
Velem	022/24	KE-16
Velem	022/25	KE-16
Velem	022/26	KE-16
Velem	022/27	KE-16
Velem	022/28	KE-16
Velem	022/29	KE-2
Velem	022/3	KE-2
Velem	022/30	KE-2
Velem	022/31	KE-2
Velem	022/32	KE-2
Velem	022/8	KE-16
Velem	022/9	KE-16
Velem	0220/	KE-13
Velem	0221/	KE-13
Velem	0222/	KE-13
Velem	023/	KE-16
Velem	0231/	KE-9, KE-9, KE-12, KE-13, KE-14
Velem	0232/	KE-9, KE-14
Velem	0234/	KE-9, KE-9, KE-14
Velem	0235/1	KE-9, KE-12, KE-12, KE-12, KE-14
Velem	0235/2	KE-9, KE-12, KE-13
Velem	0236/	KE-14
Velem	0237/	KE-9, KE-9, KE-12, KE-14
Velem	0238/	KE-9, KE-9, KE-13
Velem	0239/	KE-9, KE-9
Velem	024/10	KE-16
Velem	024/11	KE-16
Velem	024/12	KE-16
Velem	024/13	KE-16
Velem	024/14	KE-16
Velem	024/15	KE-16
Velem	024/16	KE-16
Velem	024/17	KE-16
Velem	024/18	KE-16
Velem	024/19	KE-16
Velem	024/20	KE-16
Velem	024/21	KE-16
Velem	024/22	KE-16
Velem	024/23	KE-16
Velem	024/24	KE-16
Velem	024/25	KE-16

Település	Hrsz.	Kezelési egység
Velem	024/26	KE-16
Velem	024/27	KE-16
Velem	024/28	KE-16
Velem	024/29	KE-16
Velem	024/3	KE-16
Velem	024/30	KE-16
Velem	024/31	KE-16
Velem	024/32	KE-16
Velem	024/33	KE-16
Velem	024/4	KE-16
Velem	024/5	KE-16
Velem	024/6	KE-16
Velem	024/7	KE-16
Velem	024/8	KE-16
Velem	024/9	KE-16
Velem	0240/	KE-9, KE-13, KE-14
Velem	025/	KE-16
Velem	026/	KE-16
Velem	027/10	KE-16
Velem	027/11	KE-16
Velem	027/12	KE-16
Velem	027/13	KE-16
Velem	027/14	KE-16
Velem	027/15	KE-16
Velem	027/16a	KE-16
Velem	027/16b	KE-16
Velem	027/16c	KE-16
Velem	027/18	KE-16
Velem	027/19	KE-16
Velem	027/20	KE-16
Velem	027/21	KE-16
Velem	027/22	KE-16
Velem	027/23	KE-16
Velem	027/24	KE-16
Velem	027/25	KE-16
Velem	027/26	KE-16
Velem	027/27	KE-16
Velem	027/28	KE-16
Velem	027/29	KE-16
Velem	027/2a	KE-16
Velem	027/2b	KE-16
Velem	027/30	KE-16
Velem	027/5	KE-16
Velem	027/6	KE-16
Velem	027/8	KE-14, KE-16
Velem	028/1	KE-0
Velem	028/2	KE-16
Velem	029/	KE-16

Település	Hrsz.	Kezelési egység
Velem	030/1	KE-2, KE-16
Velem	030/10	KE-16
Velem	030/2	KE-2, KE-16
Velem	030/3	KE-2, KE-16
Velem	030/4	KE-2, KE-16
Velem	030/5	KE-2, KE-16
Velem	030/6	KE-16
Velem	030/7	KE-16
Velem	030/8	KE-16
Velem	030/9	KE-16
Velem	031/	KE-16
Velem	036/1	KE-0
Velem	036/2	KE-16
Velem	037/10	KE-16
Velem	037/11	KE-16
Velem	037/12	KE-16
Velem	037/13	KE-16
Velem	037/14	KE-16
Velem	037/15	KE-16
Velem	037/16	KE-16
Velem	037/17	KE-16
Velem	037/18	KE-16
Velem	037/19	KE-16
Velem	037/2	KE-13
Velem	037/20	KE-13
Velem	037/21	KE-13
Velem	037/22	KE-13
Velem	037/23	KE-13
Velem	037/24	KE-13
Velem	037/25	KE-13
Velem	037/26	KE-13
Velem	037/27	KE-16
Velem	037/28	KE-16
Velem	037/29a	KE-16
Velem	037/29b	KE-16
Velem	037/30	KE-13
Velem	037/5	KE-16
Velem	037/6	KE-16
Velem	037/7	KE-16
Velem	037/8	KE-16
Velem	037/9	KE-16
Velem	038/1	KE-16
Velem	038/2	KE-16
Velem	039/1	KE-16
Velem	039/2	KE-16
Velem	039/3	KE-16
Velem	039/4	KE-16
Velem	039/5	KE-16

Település	Hrsz.	Kezelési egység
Velem	039/6	KE-13
Velem	039/7	KE-13
Velem	044/1	KE-0
Velem	044/2	KE-16
Velem	045/	KE-0
Velem	049/1	KE-5
Velem	049/2	KE-13
Velem	050/	KE-5
Velem	051/1	KE-16
Velem	051/10	KE-13, KE-5
Velem	051/11	KE-13, KE-5
Velem	051/12	KE-13, KE-5
Velem	051/14	KE-9
Velem	051/16	KE-11
Velem	051/17a	KE-2
Velem	051/17b	KE-2
Velem	051/18a	KE-2, KE-14
Velem	051/18b	KE-2, KE-14
Velem	051/20a	KE-13
Velem	051/20b	KE-2
Velem	051/20c	KE-2
Velem	051/21	KE-2, KE-3, KE-9, KE-11
Velem	051/3	KE-5
Velem	051/4	KE-5
Velem	051/5	KE-5
Velem	051/6	KE-16
Velem	051/7	KE-5
Velem	051/8	KE-5
Velem	051/9	KE-5
Velem	052/	KE-11
Velem	056/1	KE-11
Velem	056/2	KE-3, KE-11, KE-5,
Velem	057/	KE-11
Velem	058/1	KE-11
Velem	058/2	KE-11
Velem	058/3	KE-11
Velem	058/4	KE-11
Velem	06/	KE-13
Velem	07/	KE-13
Velem	08/	KE-13
Velem	085/	KE-15
Velem	086/	KE-15
Velem	090/	KE-13, KE-14

3.2.7. A tervezési terület erdőrészleteit érintő kezelési egységek

Település	Erdőtag	Erdőrészlet	Kezelési egység
Bozsok	1	A	KE-14
Bozsok	1	B	KE-9
Bozsok	1	C	KE-9
Bozsok	1	NY 1	KE-9, KE-9
Bozsok	1	NY 2	KE-9
Bozsok	2	A	KE-13
Bozsok	2	B	KE-12, KE-14
Bozsok	2	NY	KE-12, KE-14
Bozsok	2	TI	KE-12, KE-14
Bozsok	3	A	KE-12, KE-14
Bozsok	3	B	KE-9
Bozsok	3	BT 1	KE-9, KE-14
Bozsok	3	BT 2	KE-9
Bozsok	3	C	KE-9
Bozsok	3	NY	KE-9
Bozsok	4	A	KE-9
Bozsok	4	B	KE-9
Bozsok	4	BT	KE-9, KE-9
Bozsok	4	C	KE-9
Bozsok	4	NY	KE-9
Bozsok	5	A	KE-9
Bozsok	5	B	KE-9
Bozsok	5	BT	KE-9
Bozsok	5	C	KE-9
Bozsok	5	D	KE-9
Bozsok	5	NY	KE-9
Bozsok	6	A	KE-9
Bozsok	6	B	KE-9
Bozsok	6	BT	KE-0
Bozsok	6	C	KE-9
Bozsok	6	D	KE-9, KE-14
Bozsok	6	NY	KE-9
Bozsok	7	A	KE-9, KE-14
Bozsok	7	B	KE-9, KE-13, KE-14
Bozsok	7	BT	KE-0
Bozsok	7	C	KE-9
Bozsok	7	NY	KE-9
Bozsok	8	A	KE-9
Bozsok	8	B	KE-9, KE-12, KE-14
Bozsok	8	BT 1	KE-0
Bozsok	8	BT 2	KE-11
Bozsok	8	C	KE-9, KE-14
Bozsok	8	NY	KE-9, KE-12, KE-14
Bozsok	8	TI	KE-13
Bozsok	9	A	KE-11, KE-14
Bozsok	9	B	KE-14
Bozsok	9	C	KE-14
Bozsok	9	NY	KE-14
Bozsok	10	A	KE-14
Bozsok	10	B	KE-9, KE-9
Bozsok	10	NY	KE-9, KE-9, KE-14
Bozsok	11	A	KE-9
Bozsok	11	B	KE-9
Bozsok	11	C	KE-14

Település	Erdőtag	Erdőrészlet	Kezelési egység
Bozsok	11	D	KE-14
Bozsok	11	NY	KE-9, KE-14
Bozsok	12	A	KE-9, KE-9, KE-13
Bozsok	12	B	KE-13
Bozsok	12	BT	KE-10, KE-13
Bozsok	12	C	KE-7
Bozsok	13	A	KE-9
Bozsok	13	B	KE-9, KE-14
Bozsok	13	C	KE-9, KE-9, KE-10, KE-14
Bozsok	13	D	KE-9, KE-9, KE-10, KE-14
Bozsok	13	NY 1	KE-9, KE-10, KE-14
Bozsok	13	NY 2	KE-9, KE-10
Bozsok	14	A	KE-13
Bozsok	14	B	KE-9, KE-12
Bozsok	14	BT 1	KE-13
Bozsok	14	BT 2	KE-9
Bozsok	14	C	KE-9, KE-9
Bozsok	14	D	KE-9, KE-9
Bozsok	14	E	KE-9, KE-14
Bozsok	14	F	KE-9
Bozsok	14	G	KE-9
Bozsok	14	H	KE-9, KE-9
Bozsok	14	I	KE-9, KE-14
Bozsok	14	NY 1	KE-9
Bozsok	14	NY 2	KE-9
Bozsok	15	A	KE-7, KE-9
Bozsok	15	B	KE-7
Bozsok	15	C	KE-7
Bozsok	15	D	KE-7
Bozsok	15	NY	KE-7, KE-9
Bozsok	16	A	KE-9, KE-14
Bozsok	16	B	KE-14
Bozsok	16	NY	KE-14
Bozsok	17	A	KE-13
Bozsok	17	B	KE-13, KE-14
Bozsok	17	BT	KE-14
Bozsok	17	C	KE-11, KE-12, KE-13
Bozsok	17	D	KE-9
Bozsok	17	E	KE-7, KE-9
Bozsok	17	F	KE-14
Bozsok	17	G	KE-13
Bozsok	17	TI	KE-3, KE-13
Bozsok	18	A	KE-15
Bozsok	19	A	KE-7
Bozsok	19	B	KE-7
Bozsok	19	C	KE-7
Bozsok	19	D	KE-7
Bozsok	19	E	KE-7
Bozsok	19	F	KE-7
Bozsok	19	NY	KE-7
Bozsok	19	TI	KE-7
Bozsok	20	A	KE-7
Bozsok	20	B	KE-7
Bozsok	20	C	KE-7
Bozsok	20	D	KE-7
Bozsok	20	E	KE-9

Település	Erdőtag	Erdőrészlet	Kezelési egység
Bozsok	20	F	KE-7
Bozsok	20	G	KE-7
Bozsok	20	NY	KE-7
Bozsok	21	A	KE-9, KE-14
Bozsok	21	B	KE-9
Bozsok	21	C	KE-14
Bozsok	21	D	KE-9, KE-14
Bozsok	21	E	KE-15
Bozsok	21	F	KE-14
Bozsok	21	NY	KE-7, KE-9
Bozsok	22	A	KE-2, KE-15
Bozsok	22	B	KE-2, KE-13, KE-15, KE-15
Bozsok	22	TI	KE-2, KE-13
Bozsok	34	A	KE-13
Bozsok	34	B	KE-9, KE-13
Bozsok	34	C	KE-9, KE-13
Bozsok	34	D	KE-13, KE-14
Bozsok	34	E	KE-13, KE-14
Bozsok	34	F	KE-13
Bozsok	34	TI	KE-13
Cák	1	A	KE-3, KE-13, KE-14
Cák	1	B	KE-9
Cák	1	C	KE-9
Cák	1	CT	KE-13
Cák	2	A	KE-13
Cák	2	B	KE-13
Cák	2	C	KE-10
Cák	2	D	KE-9, KE-13
Cák	3	A	KE-12, KE-13
Cák	3	B 1	KE-3
Cák	3	B 2	KE-3, KE-9
Cák	3	C	KE-10
Cák	3	NY	KE-9, KE-13
Cák	4	A	KE-9
Cák	4	B	KE-10
Cák	4	NY	KE-9, KE-10
Cák	5	A	KE-10, KE-14
Cák	5	B	KE-10
Cák	5	CT	KE-0
Cák	6	A	KE-10
Cák	6	B	KE-12
Cák	6	C	KE-9, KE-12
Cák	6	CT	KE-0
Cák	6	D	KE-12, KE-14
Cák	6	E	KE-9, KE-14
Cák	10	A	KE-12, KE-14
Cák	11	A	KE-9, KE-13
Cák	12	A	KE-10
Cák	12	B	KE-9
Cák	12	C	KE-9
Cák	12	D	KE-10
Cák	12	E	KE-9
Cák	12	F	KE-10
Cák	12	G	KE-9
Cák	13	A	KE-10
Cák	13	B	KE-10

Település	Erdőtag	Erdőrészlet	Kezelési egység
Cák	13	C	KE-12
Cák	13	D	KE-12
Cák	14	A	KE-13
Cák	14	B	KE-12
Cák	14	C	KE-12, KE-14
Cák	14	D	KE-14
Cák	14	E	KE-9, KE-12
Cák	14	F	KE-9, KE-14
Cák	15	A	KE-12, KE-14
Cák	15	B	KE-9, KE-14
Cák	15	C	KE-7, KE-9, KE-14
Cák	15	D	KE-9
Cák	15	F	KE-9
Cák	15	G	KE-9
Cák	15	H	KE-9
Cák	15	I	KE-9
Cák	15	J	KE-7
Cák	15	K	KE-7, KE-14
Cák	15	L	KE-7, KE-14
Cák	15	M	KE-7
Cák	15	N	KE-7
Cák	16	A	KE-9, KE-12
Cák	16	B	KE-9, KE-12, KE-14
Cák	16	C	KE-7, KE-12, KE-14
Cák	16	D	KE-7, KE-9, KE-12
Cák	16	E	KE-9, KE-12
Cák	16	F	KE-7, KE-12, KE-15
Cák	16	G	KE-15
Cák	17	A	KE-7
Cák	17	B	KE-7, KE-14
Cák	20	A	KE-11
Cák	20	B	KE-11
Cák	20	C	KE-2, KE-11, KE-17
Cák	21	A	KE-12
Cák	21	B	KE-2, KE-13
Kőszeg	1	A	KE-12
Kőszeg	1	B	KE-11
Kőszeg	1	C	KE-9
Kőszeg	1	D	KE-9
Kőszeg	1	KT	KE-0
Kőszeg	2	A	KE-9, KE-12
Kőszeg	2	B	KE-9
Kőszeg	2	C	KE-9, KE-9
Kőszeg	2	D	KE-13
Kőszeg	2	KT	KE-0
Kőszeg	2	NY	KE-13
Kőszeg	3	A	KE-9
Kőszeg	3	B	KE-9
Kőszeg	3	C	KE-9
Kőszeg	3	D	KE-9
Kőszeg	3	E	KE-9
Kőszeg	3	F	KE-9
Kőszeg	3	KT	KE-0
Kőszeg	3	NY	KE-9, KE-9, KE-13
Kőszeg	4	A	KE-9, KE-12
Kőszeg	4	B	KE-9

Település	Erdőtag	Erdőrészlet	Kezelési egység
Kőszeg	4	C	KE-8
Kőszeg	4	D	KE-9
Kőszeg	4	E	KE-9, KE-12
Kőszeg	4	KT	KE-0
Kőszeg	4	NY	KE-9, KE-9, KE-14
Kőszeg	5	A	KE-8
Kőszeg	5	B 1	KE-8, KE-13, KE-4
Kőszeg	5	B 2	KE-12, KE-4
Kőszeg	5	C	KE-8, KE-13, KE-14
Kőszeg	5	D	KE-12
Kőszeg	5	E	KE-13, KE-14
Kőszeg	5	F	KE-14
Kőszeg	5	G	KE-12, KE-13
Kőszeg	5	KT 1	KE-0
Kőszeg	5	KT 2	KE-0
Kőszeg	5	NY 1	KE-12, KE-13, KE-14
Kőszeg	5	NY 2	KE-12, KE-13
Kőszeg	6	A 1	KE-12, KE-13
Kőszeg	6	A 2	KE-13
Kőszeg	6	B	KE-9, KE-12
Kőszeg	6	C	KE-12
Kőszeg	6	D	KE-13
Kőszeg	6	KT	KE-0
Kőszeg	6	NY 1	KE-7, KE-14
Kőszeg	6	NY 2	KE-12, KE-13
Kőszeg	7	A	KE-7
Kőszeg	7	B 1	KE-7, KE-14
Kőszeg	7	B 2	KE-7
Kőszeg	7	B 3	KE-12
Kőszeg	7	C	KE-12, KE-14
Kőszeg	7	D	KE-14
Kőszeg	7	E	KE-7, KE-14
Kőszeg	7	F	KE-9
Kőszeg	7	KT	KE-0
Kőszeg	7	NY 1	KE-7, KE-9
Kőszeg	7	NY 2	KE-12
Kőszeg	8	A	KE-9
Kőszeg	8	B	KE-9, KE-13
Kőszeg	8	KT	KE-9
Kőszeg	8	NY 1	KE-9
Kőszeg	8	NY 2	KE-13
Kőszeg	9	A	KE-12
Kőszeg	9	B	KE-13
Kőszeg	9	C	KE-13
Kőszeg	9	KT	KE-12
Kőszeg	9	NY 1	KE-9, KE-12
Kőszeg	9	NY 2	KE-9, KE-13
Kőszeg	10	A	KE-9, KE-13
Kőszeg	10	B 1	KE-9, KE-14
Kőszeg	10	B 2	KE-9, KE-14
Kőszeg	10	B 3	KE-12
Kőszeg	10	C	KE-9
Kőszeg	10	D	KE-9, KE-9, KE-14
Kőszeg	10	KT	KE-9
Kőszeg	10	NY 1	KE-9
Kőszeg	10	NY 2	KE-9

Település	Erdőtag	Erdőrészlet	Kezelési egység
Kőszeg	11	A	KE-9
Kőszeg	11	B	KE-9
Kőszeg	11	C	KE-9, KE-13
Kőszeg	11	D 1	KE-12
Kőszeg	11	D 2	KE-12
Kőszeg	11	D 3	KE-13
Kőszeg	11	D 4	KE-14
Kőszeg	11	E	KE-9, KE-12
Kőszeg	11	KT	KE-9, KE-9
Kőszeg	11	NY	KE-10
Kőszeg	12	A	KE-10
Kőszeg	12	B	KE-10
Kőszeg	12	C	KE-10
Kőszeg	12	D	KE-9
Kőszeg	12	E	KE-9
Kőszeg	12	F	KE-9
Kőszeg	12	G	KE-9
Kőszeg	12	KT	KE-9
Kőszeg	12	NY	KE-10
Kőszeg	13	A	KE-13
Kőszeg	13	B	KE-9
Kőszeg	13	C	KE-9
Kőszeg	13	D	KE-9, KE-12
Kőszeg	13	KT	KE-9
Kőszeg	13	NY	KE-9
Kőszeg	13	TN	KE-12
Kőszeg	14	A	KE-9
Kőszeg	14	B	KE-14
Kőszeg	14	C	KE-13
Kőszeg	14	D	KE-9
Kőszeg	14	E	KE-9
Kőszeg	14	F	KE-13
Kőszeg	14	KT 1	KE-0
Kőszeg	14	KT 2	KE-0
Kőszeg	14	NY	KE-9
Kőszeg	15	A	KE-12
Kőszeg	15	B	KE-12
Kőszeg	15	KT 1	KE-0
Kőszeg	15	KT 2	KE-0
Kőszeg	15	NY	KE-9
Kőszeg	15	RA 1	KE-12
Kőszeg	15	RA 2	KE-12
Kőszeg	16	A	KE-12
Kőszeg	16	B	KE-13
Kőszeg	16	C	KE-9, KE-12, KE-13
Kőszeg	16	D 1	KE-7, KE-12
Kőszeg	16	D 2	KE-12
Kőszeg	16	KT	KE-0
Kőszeg	17	A	KE-12, KE-12
Kőszeg	17	B	KE-10
Kőszeg	17	KT	KE-0
Kőszeg	18	A	KE-9
Kőszeg	18	B	KE-9, KE-12
Kőszeg	18	C	KE-9
Kőszeg	18	D	KE-9
Kőszeg	18	KT	KE-9, KE-9

Település	Erdőtag	Erdőrészlet	Kezelési egység
Kőszeg	19	A	KE-12
Kőszeg	19	B	KE-10
Kőszeg	19	C	KE-9, KE-12
Kőszeg	19	KT	KE-0
Kőszeg	19	NY	KE-10, KE-12
Kőszeg	20	A	KE-10
Kőszeg	20	B	KE-9, KE-13
Kőszeg	20	C	KE-10
Kőszeg	20	D	KE-10
Kőszeg	20	E	KE-10
Kőszeg	20	KT	KE-0
Kőszeg	21	A	KE-12
Kőszeg	21	B	KE-9, KE-9
Kőszeg	21	C	KE-9, KE-10
Kőszeg	21	D	KE-12
Kőszeg	21	E	KE-12
Kőszeg	21	F	KE-7, KE-13
Kőszeg	21	G	KE-9
Kőszeg	21	KP	KE-0
Kőszeg	21	KT	KE-0
Kőszeg	21	NY 1	KE-13
Kőszeg	21	NY 2	KE-9, KE-13
Kőszeg	22	A	KE-9
Kőszeg	22	B	KE-10, KE-12
Kőszeg	22	C	KE-14
Kőszeg	22	D 1	KE-12
Kőszeg	22	D 2	KE-10
Kőszeg	22	E	KE-13
Kőszeg	22	F	KE-12
Kőszeg	22	G	KE-12, KE-14
Kőszeg	22	H	KE-12, KE-14
Kőszeg	22	I	KE-14
Kőszeg	22	J	KE-14
Kőszeg	22	KT	KE-12, KE-13
Kőszeg	22	NY 1	KE-9
Kőszeg	22	NY 2	KE-10, KE-14
Kőszeg	23	A	KE-9, KE-13
Kőszeg	23	B	KE-13
Kőszeg	23	C	KE-9, KE-13
Kőszeg	23	D	KE-12
Kőszeg	23	E	KE-9
Kőszeg	23	KT	KE-9, KE-13
Kőszeg	23	NY 1	KE-12
Kőszeg	23	NY 2	KE-13
Kőszeg	24	A	KE-12
Kőszeg	24	B	KE-12, KE-14
Kőszeg	24	C	KE-12, KE-14
Kőszeg	24	D	KE-14
Kőszeg	24	E	KE-12
Kőszeg	24	F	KE-14
Kőszeg	24	G	KE-14
Kőszeg	24	NY	KE-10, KE-13
Kőszeg	25	A	KE-12
Kőszeg	25	B	KE-9, KE-9
Kőszeg	25	C	KE-13
Kőszeg	25	D	KE-10

Település	Erdőtag	Erdőrészlet	Kezelési egység
Kőszeg	25	E	KE-9, KE-9, KE-10, KE-13
Kőszeg	25	KT	KE-0
Kőszeg	26	A	KE-9
Kőszeg	26	B	KE-13
Kőszeg	26	C	KE-12
Kőszeg	26	NY	KE-12, KE-15
Kőszeg	27	A	KE-9, KE-9, KE-12, KE-12
Kőszeg	27	B	KE-12, KE-12
Kőszeg	27	C	KE-12
Kőszeg	27	NY	KE-9, KE-9
Kőszeg	28	A	KE-9, KE-9, KE-12
Kőszeg	28	B	KE-9
Kőszeg	28	C	KE-9, KE-9
Kőszeg	28	KT	KE-0
Kőszeg	28	NY	KE-9
Kőszeg	29	A	KE-9
Kőszeg	30	A	KE-9, KE-12
Kőszeg	30	B	KE-9, KE-12
Kőszeg	30	C	KE-9
Kőszeg	30	D	KE-9
Kőszeg	30	KT	KE-0
Kőszeg	30	NY	KE-9
Kőszeg	30	TN	KE-9
Kőszeg	31	A	KE-9, KE-9
Kőszeg	31	B	KE-9, KE-9
Kőszeg	31	C	KE-9, KE-9
Kőszeg	31	D	KE-9
Kőszeg	31	E	KE-12, KE-13
Kőszeg	31	F	KE-12
Kőszeg	31	G	KE-10, KE-12
Kőszeg	31	KT	KE-9, KE-9
Kőszeg	31	NY	KE-10, KE-13
Kőszeg	32	A	KE-7
Kőszeg	32	B	KE-9, KE-12
Kőszeg	32	C	KE-9, KE-9, KE-14
Kőszeg	32	D	KE-11
Kőszeg	32	KT	KE-0
Kőszeg	32	NY	KE-9, KE-9
Kőszeg	33	A	KE-9
Kőszeg	33	B	KE-9
Kőszeg	33	C	KE-12
Kőszeg	33	KT	KE-0
Kőszeg	34	A	KE-9
Kőszeg	34	B	KE-9, KE-12
Kőszeg	34	C 1	KE-12
Kőszeg	34	C 2	KE-9, KE-12, KE-14
Kőszeg	34	D	KE-9, KE-12, KE-12, KE-14
Kőszeg	34	E	KE-9
Kőszeg	34	F	KE-9, KE-12
Kőszeg	34	KT 1	KE-0
Kőszeg	34	KT 2	KE-0
Kőszeg	34	NY 1	KE-9
Kőszeg	34	NY 2	KE-9
Kőszeg	34	NY 3	KE-12
Kőszeg	34	TI	KE-12
Kőszeg	35	A	KE-9

Település	Erdőtag	Erdőrészlet	Kezelési egység
Kőszeg	35	B	KE-10
Kőszeg	35	C	KE-7
Kőszeg	35	D	KE-9
Kőszeg	35	E	KE-9
Kőszeg	35	KT	KE-0
Kőszeg	35	NY 1	KE-10
Kőszeg	35	NY 2	KE-7
Kőszeg	35	NY 3	KE-9
Kőszeg	36	A	KE-9
Kőszeg	36	B	KE-9
Kőszeg	36	C	KE-9
Kőszeg	36	NY	KE-9
Kőszeg	37	A	KE-9, KE-14
Kőszeg	37	B	KE-9
Kőszeg	37	C	KE-9
Kőszeg	38	A	KE-7
Kőszeg	38	B	KE-7
Kőszeg	38	C	KE-7, KE-12
Kőszeg	38	NY	KE-7
Kőszeg	39	A	KE-14
Kőszeg	39	B	KE-9
Kőszeg	39	C	KE-9, KE-12
Kőszeg	39	D	KE-9
Kőszeg	39	KT	KE-0
Kőszeg	39	NY	KE-9, KE-9
Kőszeg	40	A	KE-9
Kőszeg	40	B	KE-9
Kőszeg	40	C	KE-9, KE-9
Kőszeg	40	D	KE-9
Kőszeg	40	E	KE-9, KE-14
Kőszeg	40	KT	KE-0
Kőszeg	40	NY	KE-9, KE-14
Kőszeg	41	A	KE-9
Kőszeg	41	B	KE-9, KE-9
Kőszeg	41	C	KE-14
Kőszeg	41	D	KE-13, KE-14, KE-0
Kőszeg	41	E	KE-9
Kőszeg	41	KT 1	KE-0
Kőszeg	41	KT 2	KE-0
Kőszeg	41	KT 3	KE-9, KE-14
Kőszeg	41	NY	KE-3, KE-9, KE-14
Kőszeg	42	A	KE-9
Kőszeg	42	B	KE-9
Kőszeg	42	C	KE-9, KE-14
Kőszeg	42	D	KE-14
Kőszeg	42	E	KE-14
Kőszeg	42	F	KE-12
Kőszeg	42	G	KE-9, KE-12
Kőszeg	42	H	KE-9
Kőszeg	42	I	KE-9, KE-14
Kőszeg	42	J	KE-12, KE-13
Kőszeg	42	K	KE-14
Kőszeg	42	KT 1	KE-0
Kőszeg	42	KT 2	KE-9, KE-14
Kőszeg	42	L	KE-14
Kőszeg	42	M	KE-14

Település	Erdőtag	Erdőrészlet	Kezelési egység
Kőszeg	42	N 1	KE-14
Kőszeg	42	N 2	KE-14
Kőszeg	42	NY 1	KE-3
Kőszeg	42	NY 2	KE-9, KE-13
Kőszeg	42	NY 3	KE-13
Kőszeg	43	A	KE-9
Kőszeg	43	B	KE-9, KE-10
Kőszeg	43	C	KE-9
Kőszeg	43	D	KE-10
Kőszeg	43	E	KE-14
Kőszeg	43	F	KE-9
Kőszeg	43	G	KE-9, KE-13
Kőszeg	43	H	KE-9, KE-12
Kőszeg	43	I	KE-7, KE-9
Kőszeg	43	KP	KE-2, KE-0
Kőszeg	43	KT	KE-0
Kőszeg	43	NY 1	KE-9, KE-10
Kőszeg	43	NY 2	KE-9
Kőszeg	43	NY 3	KE-9
Kőszeg	43	NY 4	KE-9
Kőszeg	43	TI	KE-3, KE-7, KE-14
Kőszeg	44	A	KE-9
Kőszeg	44	B	KE-9, KE-10
Kőszeg	44	C	KE-9
Kőszeg	44	D	KE-9
Kőszeg	44	E	KE-9, KE-12
Kőszeg	44	F	KE-9, KE-12
Kőszeg	44	KT 1	KE-0
Kőszeg	44	KT 2	KE-0
Kőszeg	44	NY	KE-9
Kőszeg	44	TI	KE-9, KE-12
Kőszeg	45	A	KE-12
Kőszeg	45	B	KE-9, KE-12
Kőszeg	45	C	KE-10
Kőszeg	45	D	KE-9
Kőszeg	45	KT	KE-10
Kőszeg	46	A	KE-10
Kőszeg	46	B	KE-10, KE-13
Kőszeg	46	C	KE-14
Kőszeg	46	D	KE-13
Kőszeg	46	KT	KE-0
Kőszeg	46	NY 1	KE-13
Kőszeg	46	NY 2	KE-14
Kőszeg	47	A	KE-9
Kőszeg	47	B	KE-10
Kőszeg	47	C	KE-10
Kőszeg	47	D	KE-10
Kőszeg	47	KT	KE-10
Kőszeg	47	NY 1	KE-9
Kőszeg	47	NY 2	KE-10
Kőszeg	47	NY 3	KE-10
Kőszeg	48	A	KE-10
Kőszeg	48	B	KE-9, KE-14
Kőszeg	48	C	KE-9
Kőszeg	48	KT	KE-0
Kőszeg	48	NY 1	KE-9

Település	Erdőtag	Erdőrészlet	Kezelési egység
Kőszeg	48	NY 2	KE-10
Kőszeg	48	NY 3	KE-14
Kőszeg	49	A	KE-14
Kőszeg	49	B	KE-9, KE-12
Kőszeg	49	C	KE-13, KE-14
Kőszeg	49	D	KE-13, KE-14
Kőszeg	49	E	KE-13
Kőszeg	49	F	KE-14
Kőszeg	49	KT	KE-0
Kőszeg	49	NY 1	KE-14
Kőszeg	49	NY 2	KE-9, KE-13
Kőszeg	50	A	KE-14
Kőszeg	50	B	KE-8, KE-12, KE-14, KE-0
Kőszeg	50	C	KE-8, KE-9, KE-13
Kőszeg	50	D	KE-10, KE-14
Kőszeg	50	KT	KE-0
Kőszeg	50	NY 1	KE-13
Kőszeg	50	NY 2	KE-9
Kőszeg	50	NY 3	KE-13, KE-14
Kőszeg	51	A	KE-9, KE-14
Kőszeg	51	B	KE-9
Kőszeg	51	C	KE-9, KE-13
Kőszeg	51	D	KE-9, KE-13
Kőszeg	51	E	KE-9, KE-9
Kőszeg	51	KT	KE-0
Kőszeg	51	NY 1	KE-9
Kőszeg	51	NY 2	KE-9, KE-13
Kőszeg	52	A	KE-9
Kőszeg	52	B	KE-12
Kőszeg	52	C	KE-14
Kőszeg	52	D	KE-14
Kőszeg	52	E	KE-12
Kőszeg	52	F	KE-12, KE-14
Kőszeg	52	NY	KE-13
Kőszeg	53	A	KE-10, KE-12, KE-14
Kőszeg	53	B	KE-12
Kőszeg	53	C	KE-10
Kőszeg	53	D	KE-7, KE-12
Kőszeg	53	KT	KE-0
Kőszeg	53	NY	KE-12
Kőszeg	54	A	KE-9
Kőszeg	54	B	KE-9
Kőszeg	54	KT	KE-0
Kőszeg	54	NY 1	KE-13
Kőszeg	54	NY 2	KE-9
Kőszeg	55	A	KE-9
Kőszeg	55	B	KE-9
Kőszeg	55	C	KE-9, KE-9, KE-0
Kőszeg	55	D	KE-9
Kőszeg	55	E	KE-12
Kőszeg	55	NY	KE-13
Kőszeg	56	A	KE-9
Kőszeg	56	B	KE-9, KE-10
Kőszeg	56	C	KE-10, KE-14
Kőszeg	56	D	KE-9, KE-10
Kőszeg	56	NY	KE-13

Település	Erdőtag	Erdőrészlet	Kezelési egység
Kőszeg	57	A	KE-13
Kőszeg	57	B	KE-10
Kőszeg	57	C	KE-10
Kőszeg	57	D	KE-14
Kőszeg	57	E	KE-10, KE-14
Kőszeg	57	F	KE-9, KE-14
Kőszeg	57	G	KE-14
Kőszeg	57	H	KE-9
Kőszeg	57	I	KE-9, KE-14
Kőszeg	57	J	KE-9
Kőszeg	57	KT	KE-0
Kőszeg	57	NY 1	KE-0
Kőszeg	57	NY 2	KE-9
Kőszeg	58	A	KE-13
Kőszeg	58	B	KE-9, KE-10
Kőszeg	58	C	KE-10
Kőszeg	58	D	KE-10
Kőszeg	58	E	KE-10
Kőszeg	58	KT	KE-0
Kőszeg	58	NY 1	KE-10, KE-13
Kőszeg	58	NY 2	KE-9
Kőszeg	58	NY 3	KE-10
Kőszeg	58	TN	KE-10
Kőszeg	59	A	KE-9, KE-10
Kőszeg	59	B	KE-9
Kőszeg	59	KT	KE-9
Kőszeg	59	NY	KE-13
Kőszeg	60	A	KE-9
Kőszeg	60	KT	KE-0
Kőszeg	61	A	KE-7
Kőszeg	61	B	KE-10, KE-12
Kőszeg	61	C	KE-10
Kőszeg	61	NY 1	KE-12
Kőszeg	61	NY 2	KE-3, KE-10
Kőszeg	62	A	KE-10
Kőszeg	62	B	KE-9
Kőszeg	62	C	KE-7, KE-9
Kőszeg	62	NY	KE-13
Kőszeg	63	A	KE-9
Kőszeg	63	B	KE-9, KE-10
Kőszeg	63	KT	KE-0
Kőszeg	63	NY	KE-13
Kőszeg	64	A	KE-12
Kőszeg	64	B	KE-9
Kőszeg	64	C	KE-13
Kőszeg	64	D	KE-13
Kőszeg	64	E	KE-10
Kőszeg	64	F	KE-7
Kőszeg	64	G	KE-7, KE-9
Kőszeg	64	NY	KE-10
Kőszeg	65	A	KE-12
Kőszeg	65	B	KE-9
Kőszeg	65	C	KE-7
Kőszeg	65	D	KE-10
Kőszeg	65	NY	KE-10
Kőszeg	66	A	KE-12

Település	Erdőtag	Erdőrészlet	Kezelési egység
Kőszeg	66	B	KE-12, KE-13
Kőszeg	66	C	KE-10
Kőszeg	66	D	KE-12, KE-13
Kőszeg	66	E	KE-12, KE-13, KE-0
Kőszeg	66	NY 1	KE-10, KE-13
Kőszeg	66	NY 2	KE-13
Kőszeg	67	A	KE-11
Kőszeg	67	B	KE-10
Kőszeg	67	C	KE-10
Kőszeg	67	NY	KE-13
Kőszeg	68	A	KE-10
Kőszeg	68	B	KE-10
Kőszeg	68	C	KE-11
Kőszeg	68	D	KE-10
Kőszeg	68	NY	KE-10
Kőszeg	122	A	KE-13
Kőszeg	122	B	KE-12
Kőszeg	122	C	KE-9
Kőszeg	122	D	KE-9
Kőszeg	122	E	KE-9
Kőszeg	122	F	KE-9, KE-13
Kőszeg	122	G	KE-9, KE-12
Kőszeg	122	H	KE-12, KE-13
Kőszeg	122	NY	KE-12
Kőszeg	123	A	KE-9
Kőszeg	123	B	KE-12
Kőszeg	125	A	KE-7
Kőszeg	126	A	KE-7, KE-13, KE-14, KE-0
Kőszeg	127	A	KE-9, KE-13, KE-14
Kőszeg	127	B	KE-13
Kőszeg	127	C	KE-11, KE-13
Kőszeg	127	D	KE-11, KE-13
Kőszeg	127	E	KE-13
Kőszeg	127	F	KE-13
Kőszeg	127	G	KE-13
Kőszegdoroszló	1	A	KE-9, KE-9
Kőszegdoroszló	1	B	KE-7
Kőszegdoroszló	1	C	KE-7, KE-9
Kőszegdoroszló	1	D	KE-7, KE-10
Kőszegdoroszló	1	KT	KE-0
Kőszegdoroszló	5	A	KE-7, KE-9, KE-10
Kőszegdoroszló	5	B	KE-10
Kőszegdoroszló	6	A	KE-15
Kőszegdoroszló	6	B	KE-15
Kőszegszerdahely	1	A	KE-9
Kőszegszerdahely	1	B	KE-9
Kőszegszerdahely	1	C	KE-14
Kőszegszerdahely	1	D	KE-14
Kőszegszerdahely	1	E	KE-14
Kőszegszerdahely	1	F	KE-14
Kőszegszerdahely	1	G	KE-14
Kőszegszerdahely	1	H	KE-14
Kőszegszerdahely	1	I	KE-14
Kőszegszerdahely	1	J	KE-14
Kőszegszerdahely	1	K	KE-13, KE-14
Kőszegszerdahely	1	KT 1	KE-9, KE-14

Település	Erdőtag	Erdőrészlet	Kezelési egység
Kőszegszerdahely	1	KT 2	KE-0
Kőszegszerdahely	1	L	KE-9
Kőszegszerdahely	2	A	KE-7, KE-12, KE-14
Kőszegszerdahely	5	A	KE-9, KE-15, KE-13
Kőszegszerdahely	5	B	KE-13, KE-0
Kőszegszerdahely	5	C	KE-7, KE-13, KE-0
Kőszegszerdahely	5	D	KE-7, KE-15
Kőszegszerdahely	5	E	KE-7
Kőszegszerdahely	5	F	KE-7
Kőszegszerdahely	6	A	KE-7
Kőszegszerdahely	8	A	KE-9
Kőszegszerdahely	9	A	KE-13
Kőszegszerdahely	9	B	KE-13, KE-14
Kőszegszerdahely	9	C	KE-13
Kőszegszerdahely	9	D	KE-14
Kőszegszerdahely	9	E	KE-13, KE-14
Kőszegszerdahely	9	F	KE-13, KE-14
Kőszegszerdahely	9	G	KE-13
Kőszegszerdahely	9	NY	KE-3
Kőszegszerdahely	9	TI 1	KE-3
Kőszegszerdahely	9	TI 2	KE-3, KE-13
Velem	1	A	KE-9, KE-12
Velem	1	B	KE-12
Velem	1	C	KE-12
Velem	2	A	KE-9, KE-12
Velem	2	B	KE-12
Velem	2	C	KE-9, KE-12
Velem	2	D	KE-9, KE-12, KE-14
Velem	2	E	KE-12, KE-14
Velem	2	F	KE-12, KE-12
Velem	2	VT 1	KE-9, KE-14
Velem	2	VT 2	KE-0
Velem	3	A	KE-14
Velem	3	B	KE-14
Velem	3	C 1	KE-14
Velem	3	C 2	KE-14
Velem	3	D	KE-14
Velem	3	E	KE-14
Velem	3	F	KE-9, KE-14
Velem	3	VT	KE-14
Velem	4	A	KE-9, KE-9, KE-14
Velem	4	B	KE-9, KE-12
Velem	4	C	KE-9
Velem	4	VT	KE-9
Velem	5	A	KE-9, KE-9
Velem	5	B	KE-9
Velem	5	C	KE-9
Velem	5	VT	KE-9, KE-14
Velem	6	A	KE-9, KE-14
Velem	6	B	KE-9, KE-13
Velem	6	C	KE-13, KE-14
Velem	6	D	KE-14
Velem	6	E	KE-9
Velem	6	F	KE-14
Velem	6	G	KE-7, KE-14
Velem	6	VT	KE-9

Település	Erdőtag	Erdőrészlet	Kezelési egység
Velem	7	A	KE-13
Velem	7	B	KE-13
Velem	7	C	KE-9, KE-9
Velem	7	D	KE-9, KE-10
Velem	7	E	KE-14
Velem	7	NY	KE-9
Velem	7	VT	KE-0
Velem	8	A	KE-9, KE-13
Velem	8	B	KE-13, KE-14
Velem	8	C	KE-9, KE-14
Velem	8	D	KE-9, KE-14
Velem	8	E	KE-9, KE-9
Velem	8	F	KE-7
Velem	8	VT	KE-0
Velem	9	A	KE-9, KE-9
Velem	9	B	KE-9, KE-12, KE-13
Velem	9	C	KE-9, KE-9
Velem	9	D	KE-9
Velem	10	A	KE-9, KE-13
Velem	10	B	KE-9, KE-13
Velem	10	C	KE-9
Velem	10	D	KE-13
Velem	10	E	KE-9, KE-13
Velem	10	F	KE-13
Velem	10	VT	KE-14
Velem	11	A	KE-13, KE-14
Velem	11	B	KE-13, KE-14
Velem	11	C	KE-9, KE-9
Velem	11	D	KE-9
Velem	11	E	KE-9, KE-12, KE-13
Velem	11	F 1	KE-9, KE-9
Velem	11	F 2	KE-9, KE-9
Velem	11	G	KE-9
Velem	11	VT 1	KE-13, KE-14
Velem	11	VT 2	KE-0
Velem	12	A	KE-12, KE-14
Velem	12	B	KE-14
Velem	12	C	KE-12, KE-14
Velem	12	VT 1	KE-12, KE-12
Velem	12	VT 2	KE-0
Velem	13	A	KE-9, KE-9
Velem	13	B	KE-9, KE-14
Velem	13	C	KE-9, KE-14
Velem	13	D	KE-9
Velem	13	E	KE-9, KE-9
Velem	13	VT	KE-9
Velem	14	A	KE-9, KE-12
Velem	14	B	KE-9, KE-9
Velem	14	C	KE-9
Velem	14	D	KE-9
Velem	14	E	KE-9
Velem	14	NY	KE-9, KE-9
Velem	14	VT 1	KE-9
Velem	14	VT 2	KE-9
Velem	14	VT 3	KE-9
Velem	14	VT 4	KE-9

Település	Erdőtag	Erdőrészlet	Kezelési egység
Velem	15	A	KE-12, KE-14
Velem	15	B	KE-9, KE-9
Velem	15	C	KE-12, KE-13, KE-14
Velem	15	NY 1	KE-9
Velem	15	NY 2	KE-14
Velem	15	VT	KE-9
Velem	16	A	KE-9
Velem	16	B	KE-9
Velem	16	C	KE-9, KE-13
Velem	16	NY 1	KE-9
Velem	16	NY 2	KE-9
Velem	16	NY 3	KE-9
Velem	16	VT	KE-9
Velem	17	A	KE-9, KE-9
Velem	17	KI	KE-9
Velem	17	VT 1	KE-0
Velem	17	VT 2	KE-9
Velem	18	A	KE-13, KE-14
Velem	18	B	KE-9, KE-13, KE-14
Velem	18	C	KE-6, KE-9, KE-10
Velem	18	VT	KE-13
Velem	19	A	KE-9, KE-10, KE-14
Velem	19	B	KE-9, KE-10
Velem	19	C	KE-9, KE-13
Velem	19	NY	KE-9
Velem	19	VT 1	KE-10
Velem	19	VT 2	KE-9
Velem	25	A	KE-9
Velem	25	B	KE-9
Velem	25	C	KE-9
Velem	25	TN 1	KE-9
Velem	25	TN 2	KE-9
Velem	26	A	KE-9
Velem	26	B	KE-9
Velem	26	C	KE-9
Velem	26	D	KE-9, KE-9
Velem	26	E	KE-9
Velem	26	F	KE-9
Velem	26	G	KE-9
Velem	27	A	KE-9
Velem	27	B	KE-9
Velem	27	C	KE-9
Velem	27	D	KE-9, KE-9
Velem	27	E	KE-9, KE-9
Velem	27	F	KE-9
Velem	28	B	KE-13
Velem	28	C	KE-9, KE-13
Velem	28	D	KE-9, KE-13
Velem	28	E	KE-9, KE-13
Velem	29	A	KE-9
Velem	30	A	KE-14
Velem	31	A	KE-14
Velem	34	A	KE-10, KE-13
Velem	34	B	KE-9, KE-10
Velem	34	C	KE-9
Velem	34	D	KE-10

Település	Erdőtag	Erdőrészlet	Kezelési egység
Velem	34	E	KE-9
Velem	35	A	KE-10
Velem	35	B	KE-10
Velem	35	C	KE-10
Velem	35	D	KE-10, KE-13
Velem	35	E	KE-13
Velem	36	A	KE-9, KE-13
Velem	36	B	KE-13
Velem	36	C	KE-9, KE-13
Velem	36	VT	KE-10
Velem	37	A	KE-10, KE-14
Velem	37	B	KE-9, KE-10, KE-11, KE-14
Velem	37	C	KE-9
Velem	37	D	KE-13
Velem	38	A	KE-15
Velem	38	B	KE-15
Velem	39	A	KE-9, KE-11, KE-16
Velem	39	B	KE-9, KE-15
Velem	40	A	KE-13
Velem	40	B	KE-13
Velem	40	C	KE-13
Velem	40	CE	KE-13
Velem	40	D	KE-13
Velem	40	E	KE-13, KE-13, KE-14
Velem	40	F	KE-13, KE-14, KE-16
Velem	40	G	KE-13
Velem	41	A	KE-16
Velem	41	B	KE-16
Velem	42	A	KE-16
Velem	43	A	KE-16
Velem	44	A	KE-16
Velem	44	B	KE-14, KE-16
Velem	45	A	KE-16
Velem	45	B	KE-16
Velem	46	A	KE-11
Velem	46	B	KE-11
Velem	46	TI	KE-11
Velem	47	A	KE-9
Velem	48	A	KE-13, KE-13
Velem	49	A	KE-13
Velem	49	B	KE-13

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület megőrzését számos jogszabály és intézkedés teszi lehetővé. Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területként vonatkozik rá az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X.8) Kormány rendelet, amely a kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és fajok megőrzéséhez szükséges szabályokat állapítja meg. A Natura 2000 területen belül a gyepként hasznosított élőhelyek természetvédelmi szempontból megfelelő kezelését a 275/2007 (X.18) Kormány rendelet írja elő. A tervezési terület az országos jelentőségű Kőszegi Tájvédelmi Körzet része, amelynek fenntartásáról a 164/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet rendelkezik, védelmét a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény biztosítja. A tervezési terület teljes egészében az országos ökológiai hálózat magterület övezetébe esik, így az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény korlátozza annak beépíthetőségét.

A tervezési terület termőföldjeinek több mint 95%-a állami tulajdonban van, vagyonkezelését legtöbb esetben a Szombathelyi Erdészeti Zrt. és az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság látja el. A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzéseit és az ezekhez rendelt intézkedéseket elsősorban különböző kompenzációs és önkéntes alapon működő támogatásokon keresztül lehet elérni. A magántulajdonosok számára mind az erdők, mind pedig a gyepek és a szántók esetében támogatások érhetőek el az alább részletezett módon.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Bevezetés

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a 2015-2018 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végéhez közeledve – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. évre egy átmeneti időszakot hirdetettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti évben várhatóan a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2022-től indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.
Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetők el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem.
Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.
Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.
Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előíráscsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár, biotikus károsítás) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen elérhető támogatások rövid ismertetése
A tervezési terület jellemzően erdős, a támogatható területek összesen nem érik el a 100 ha-t.

KAP I. pillér

1.) Alaptámogatás

A támogatás célja:
A támogatás célja a mezőgazdasági termelők területalapon megvalósuló jövedelemstabilizációja. A támogatás révén a termelési, éghajlati illetve piaci folyamatokból fakadó negatív hatások következtében megjelenő jövedelemcsökkenés hatásának mérséklésére nyílik mód.

A támogatás igénybevételének feltételei:
Az igénybevétel feltételeit az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott egységes területalapú támogatás, valamint az ahhoz kapcsolódó átmeneti nemzeti támogatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 5/2015. (II. 19.) FM rendelet tartalmazza.

2.) Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás (zöldítés)

A támogatás célja:
Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös gyakorlatok kötelező előírásának célja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők nagyobb mértékben járuljanak hozzá a környezeti és természeti erőforrások megőrzéséhez.

A támogatás igénybevételének feltételei:
A támogatás igénybevételének részletes feltételeit az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről szóló 10/2015. (III. 13.) FM rendelet tartalmazza.
Támogatásra jogosult az egységes területalapú támogatást igénylő, a tárgyévben egységes kérelmet benyújtó mezőgazdasági termelő.

3.) Területalapú termeléshez kötött támogatások

A támogatás célja:
A termeléshez kötött támogatások célja, hogy egyes érzékeny ágazatok célzott támogatása. Ezen ágazatok esetében a piaci helyzet vagy a termelési sajtárosságok alapján válik szükségessé külön források biztosítása. E jogcímek keretében azon termelők jutnak – az alaptámogatáson és a zöldítési támogatáson felül – többlettámogatáshoz, akik a tárgyévben érdemi és ténylegesen megvalósuló termelést végeznek.

A támogatás igénybevételének feltételei:
A támogatás igénybevételének részletes feltételeit a termeléshez kötött közvetlen támogatások igénybevételének szabályairól szóló 9/2015. (III. 13.) FM rendelet tartalmazza.
Termeléshez kötött közvetlen támogatás az alábbi támogatási jogcímekre vehető igénybe:
a) rizstermesztés támogatása,
b) cukorrépa termesztés támogatása,

c) zöldségnövény termesztés támogatása
d) ipari zöldségnövény termesztés támogatása,
e) extenzív gyümölcstermesztés támogatása,
f) intenzív gyümölcstermesztés támogatása
g) szemes fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása,
h) szálas fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása,
i) ipari olajnövény termesztés támogatása.

Fő szabály szerint az egyes jogcímek esetében a támogatható terület nagyságának legalább egy hektárnak kell lenni. Kivéve a zöldségnövény termesztés támogatását valamint az extenzív és az intenzív gyümölcstermesztés támogatását, ahol a támogatható terület nagysága 0,3 hektár, de az egységes területalapú támogatási kérelem alapján jóváhagyott területnek legalább egy hektárnak kell lenni.

Támogatásra jogosult az egységes területalapú támogatást igénylő, a tárgyévben egységes kérelmet benyújtó mezőgazdasági termelő.

KAP II. pillér

A Vidékfejlesztési Program 2014-2020-ból elérhető, élőhelykezeléssel összefüggő támogatások

Élőhelykezeléssel összefüggő mezőgazdasági támogatások

VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG 2015) és VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG 2016)

A két felhívás fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), a természet, a víz, és a talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a **környezettudatos gazdálkodás** és fenntartható tájhasználat kialakításával.
Fenti célokat a felhívások úgy próbálják elérni, hogy a gazdálkodók olyan **önkéntes vállalásokat** tehetnek, amelyeknek pozitív környezeti hozzáadott értékei vannak. Ezekért az önkéntes vállalásokért cserébe a gazdálkodók normatív, vissza nem térítendő, területalapú támogatásban részesülnek. A kötelezettségvállalási időszak **5 év**, amely időszak alatt a gazdálkodók éves szinten az egységes kérelmen keresztül igényelhetik a kifizetést.

Az AKG 2015 felhívás esetében a gazdálkodók 16 különböző tematikus előíráscsoportból (TECS) választhattak a támogatási kérelmeik összeállítása során. A 16 TECS-ből 4 horizontális, 12 pedig zonális előíráscsoport volt. A különbség a két kategória között az, hogy míg a horizontális TECS-ek az adott földhasználati kategóriának megfelelően az országban **bárhol** igényelhetők, addig a zonális TECS-ek igénylései a földhasználati kategórián belül **adott területi lehatároláshoz** kötöttek (pl. MTÉ területek). Az AKG 2016 felhívás esetében két horizontális TECS: a horizontális szántó és a horizontális ültetvény került meghirdetésre.

A TECS-ken belül vannak úgynevezett alapvállalások (*zonális TECS-ekben bővítettek ezek az alapvállalások*), amelyeket a gazdálkodóknak kötelező betartani és mindezek mellé a támogatásban résztvevő gazdálkodók kötelesek legalább kettő választható előírást is választani. Az előírásokhoz annak függvényében, hogy mekkora a környezeti hozzáadott értékük és mekkora többletköltséget (esetleg bevételkiesést) generálnak a gazdálkodónak adott támogatási összeg van rendelve, ezek összeadódásából áll össze a végső támogatási összeg, amit a gazdálkodó évente megkap. Továbbá mindkét felhívás

kötelezően megvalósítandó elemei a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése, **tápanyaggazdálkodási-terv** készítése éves szinten és az 5 éves kötelezettségvállalási időszak alatt egyszeri **képzésen** való részvétel.

VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 15) és VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 18)

A felhívások célja egyrészt a konvencionális területek ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése, másrészt az ökológiai művelésbe vont területeken a gazdálkodási mód fenntartása. Az ökológiai gazdálkodási támogatás olyan önkéntes alapon működő kifizetési rendszer, amelyben a résztvevők az ökológiai gazdálkodási célok elérésének érdekében a gazdálkodásuk során többlet tevékenységek elvégzését vállalják.

A támogatás feltétele az ökológiai gazdálkodás minősítési előírásainak megfelelő gazdálkodás folytatása a kötelezettségvállalás 5 éves időtartama alatt az átállás alatt levő és az átállt területeknél egyaránt.

VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

A felhívás célja kompenzációs támogatás nyújtása azoknak a gazdálkodóknak, akik Natura 2000 mezőgazdasági területeken folytatnak gazdálkodást. Ezzel a támogatással biztosítható a jogszabályi előírásoknak megfelelő gazdálkodás által generált esetleges bevételkiesés vagy többletköltség ellentételezése. A támogatásra való jogosultság úgy kerül meghatározásra, hogy amennyiben a támogatási kérelemben benyújtott igényelt tábla terület, illetve az igényelt tábla több mint 50%-a a Natura 2000 tematikus fedvényre esik, akkor az igényelt tábla egész terület az adott fedvényre esőnek tekintendő – ez után fogja kapni a gazdálkodó a támogatási összeget.

A támogatás kötelezettségvállalási időszaka 1 év, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart. A gazdálkodók a támogatási kérelmet – ami egyben kifizetési igénylésnek is minősül – minden évben az adott évi egységes kérelemben nyújthatják be. A felhívás további kötelezően megvalósítandó elemei a gazdálkodási napló naprakész vezetése, illetve egyszeri képzésen való részvétel.

VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások

A felhívás célja az agrár-élőhelyek környezeti hozzáadott értékének növelése, az élőhelyek közötti mozaikosság, illetve ökológiai folyosók biztosítása különböző telepítéseken keresztül. A gazdálkodók 4 különböző célterületi telepítés közül választhatnak:

- zöldugar
- gyep
- sövény
- méhlegelő

Egy mezőgazdasági táblára csak egy célterület valósítható meg, kivétel a sövénytelepítés, ami a többi célterületi telepítéssel kombinálható. A felhívásra **kizárólag** támogatásra jogosult **szántó hasznosítású** területtel lehet pályázni – a gyepfeltörés szigorúan tilos. Gazdálkodók a támogatás **keretében egyszeri telepítési költség kifizetésben** részesülnek, ettől függetlenül az adott célterületi telepítést a felhívásban meghatározott ideig fenn kell tartaniuk.

VP4-10.2.1.1.-15 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése

A felhívás célja az alacsony létszámmal rendelkező védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták nőivarú – baromfifélék esetén vegyes ivarú – állományának a fajták **eredeti tartási-, takarmányozási körülményekhez hasonló**, in situ feltételek közötti, tenyésztésben történő életképes populációjának fenntartása a genetikai állomány megőrzéséről és az adott állatfajták fennmaradását biztosító tenyésztési programokról szóló jogszabályok keretein

belül. A felhívás közvetetten kapcsolódik a Natura 2000 területek megőrzéséhez azáltal, hogy a védett őshonos állatfajtákat az eredeti tartási körülményeiknek megfelelően szükséges a támogatás keretében is tartani – így a támogatásban résztvevő állatok legeltetéses területkezelésre is alkalmazhatók.

Erdészeti támogatások

VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
A felhívás célja kompenzációs támogatás nyújtása azoknak a magán erdőgazdálkodóknak, akik Natura 2000 erdőterületeken folytatnak gazdálkodást. Ezzel a támogatással biztosítható a jogszabályi előírásoknak megfelelő gazdálkodás által generált esetleges bevételkiesés vagy többletköltség ellentételezése. A támogatásra való jogosultság a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet szerinti MePAR és az Országos Erdőállomány Adattárban szereplő lehatárolásokat figyelembe véve kerül meghatározásra. A támogatási összegek mértéke függ az igényelt faállomány-típustól és korcsoporttól.
A támogatás kötelezettségvállalási időszaka **1 év**, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart. A gazdálkodók a támogatási kérelmet – ami egyben kifizetési igénylésnek is minősül – minden évben az adott évi egységes kérelemben nyújthatják be. A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme az egyszeri **képzésen** való részvétel.

VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések
A felhívás célja, hogy támogatást nyújtson azon erdőgazdálkodóknak, akik **önkéntes alapon**, a vonatkozó jogszabályi előírásokban és az erdőtervben foglalt jogosultságaikat kihasználva, a kötelezettségeken túlmutató erdő-környezetvédelmi vállalásokat tesznek. Mindezzel a tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztését, a fafajok adaptációs készségének növelését, az egyes területeken az erdőtípus, fafaj-összetétel, illetve gazdálkodási mód megváltoztatását kívánjuk előmozdítani. A felhívás keretében 3 különböző célterületre igényelhető támogatás:
Örökerdő gazdálkodás;
Erdőállományok kézimunka igényes ápolása;
Természetkímélő anyagmozgatás.

VP5- 8.5.1.-17 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
A felhívás a meglévő erdő természetességi állapotához képest magasabb természetességi állapotú vagy a sarjeredetű állomány helyett magasabb ökológiai értékű, legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozását kívánja előmozdítani. Az erdő egyes szerkezeti elemeinek átalakítása, több szintes állományszerkezet kialakítása, valamint az adott termőhelynek megfelelő természetes erdőtársulásokká történő átalakítás erdőszerkezet átalakítás segítségével valósítható meg. A felhívás keretében az intenzíven terjedő idegenhonos fa- és cserjefajok eltávolítása is támogatható. Az erdei élőhelyek változatosságának növelése szempontjából további fontos élőhelyfejlesztési lehetőség az erdei tisztások kialakítása vagy helyreállítása.

VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása
A támogatás célja az erdőtüzek vagy egyéb természeti katasztrófák – az éghajlatváltozással összefüggő eseményeket is beleértve – és a katasztrófaesemények által károsított erdőgazdálkodási potenciál helyreállítása. Csak olyan káresemények esetén igényelhető a támogatás, ahol korábban a gazdálkodó vagy a szakszemélyzet eleget tett a *az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról szóló 61/2017. (XII. 21.) FM*
rendelet (továbbiakban: Vhr.) 40.§ szerint előírt bejelentési kötelezettségének, és a károsodás

mértéke az erdészeti hatóság által igazoltan eléri a meghatározott mértéket.

VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek
A felhívás célja az erdők gazdasági értékének növelése olyan erdészeti beavatkozásokkal, amelyek által az erdők nagyobb mértékben képesek ellátni gazdasági értékteremtő funkciójukat. Ide kell érteni azokat a beavatkozásokat is, amelyek hatásai nem azonnal, hanem a jövőben várható fahasználatok során tapasztalhatók.
A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

- kézi befejezett ápolás, gépi befejezett ápolás;
- tisztítás fahasználat;
- magas törzsnyesés (5m), kihordás, sorba rendezés, vagy aprítás.

VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése
A felhívás célja, hogy a magyar erdők közjavainak ingyenes elérhetőségének lehetősége jelentősen bővüljön. A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:
A) **erdei pihenőhely kialakítása vagy továbbfejlesztése:** jellemzően gyalogos kirándulás vagy gyalogtúra során rövid pihenésre szolgáló, közúton jellemzően nem megközelíthető, kisebb közjóléti berendezés-együttes,
B) **erdei kirándulóhely és településkörnyéki kirándulóhely kialakítása vagy továbbfejlesztése:** intenzíven látogatott, huzamosabb ott tartózkodást biztosító vagy kirándulási célt szolgáló, többfunkciós közjóléti berendezés-együttes, amely a kirándulók számára pihenési, rekreációs lehetőséget is biztosít.

VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások
A felhívás célja az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához és a természetközeli erdőgazdálkodási módok elterjedéséhez szükséges eszközök és géppark kialakításának ösztönzése, valamint az erdei termékek és melléktermékek gazdasági hasznosításához szükséges **elsődleges feldolgozást** szolgáló gépek és berendezések biztosítása, beleértve a **lokális megújuló energia rendszer kiszolgálását**, faipari feldolgozás előkészítését szolgáló gépeket, technológiát is.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Mezőgazdálkodás

A mezőgazdasági területek jelenlegi támogatásával az alapvető probléma, hogy a programok nem eléggé specifikusak és nem veszik figyelembe a területen előforduló jelölő értékeket és azok élőhelyigényeit. Emellett probléma az is, hogy a gyepeken lévő cserjés élőhelyszegélyek kiesnek a támogatható területből.

A jelenleg elérhető horizontális AKG programokat a Natura 2000 területre specifikus programmal javasolt kiváltani. Ennek a programnak az alapját a jelen tervben rögzített kezelési előírás-javaslatok képeznék, amelyek kifejezetten a terület jelölő értékeinek és egyéb védett természeti értékeinek megőrzését célozzák. Ennek keretében kellene felülvizsgálni a cserjés szegélyélőhelyek támogatható területbe vonásának lehetőségét, hogy azok fenntartása ne okozzon jövedelemkiesést a gazdálkodónak. A tervben foglalt kezelési javaslatoknak megfelelően a cserjések a terület maximum 10%-ig kellene, hogy támogathatók legyenek. A támogatásra jogosult területek alapegységét a kezelési egységek jelentenék, így egy, az adott élőhelyre specifikus kezelési előírás-javaslat sorból lehetne válogatni a vállalni kívánt előírásokat. A jogszabályban rögzített előírásokért nem járna kifizetés ebben a programban,

hiszen ezeket hivatott fedezni a kompenzációs támogatás. A lehívható támogatás mértéke a jövedelemkieséssel, illetve beruházási költséggel arányosan, de az előírás-javaslat természetvédelmi hozadékát is figyelembe véve kerülne megállapításra. A jelenlegi AKG programokkal ellentétben nem célprogramok nagy előíráscsomagjai közül lehetne választani fix támogatási összeggel, hanem egyes előírás-javaslatok közül választhatna minden gazdálkodó annyit, amennyit vállalni hajlandó. Ebben a rendszerben az előírás-javaslatonként igényelhető támogatás összege lenne az, ami arra ösztönzi a gazdálkodókat, hogy minél többet vállaljanak az előírások közül.

Erdőgazdálkodás

Az erdőterületek jelenlegi támogatásával két lényeges probléma merül fel: az állami tulajdonú gazdálkodók támogatásokból való kizárása és az elérhető programok túlságosan általános jellege.

A jövőben javasolt az állami tulajdonú gazdálkodókra is kiterjeszteni a kompenzációs támogatás igénybevételének lehetőségét. Ezzel az állami gazdálkodók is ösztönözhetőek lennének a földhasználati szabályok pontosabb betartására. Emellett fontos lenne a kompenzáció mértékét az erdőtervben előírt természetvédelmi célú korlátozások függvényében megállapítani.
A jelenlegi erdő-környezetvédelmi programot a Natura 2000 területre specifikus programmal javasolt kiváltani. Például támogathatóvá válna az 10 m^3/ha-nál nagyobb mennyiségű holtfa, valamint az 10%-nál nagyobb területű hagyásfa csoport visszahagyása is. Ennek a programnak az alapját a jelen tervben rögzített kezelési előírás-javaslatok képeznék, amelyek kifejezetten a terület jelölő értékeinek és egyéb védett természeti értékeinek megőrzését célozzák. A támogatásra jogosult területek alapegységét a kezelési egységek jelentenék, így egy, az adott élőhelyre specifikus kezelési előírás-javaslat sorból lehetne válogatni a vállalni kívánt korlátozásokat. Az erdőtervben rögzített előírásokért nem járna kifizetés ebben a programban, hiszen ezeket hivatott fedezni a kompenzációs támogatás. A lehívható támogatás mértéke a jövedelemkieséssel, illetve beruházási költséggel arányosan, de az előírás-javaslat természetvédelmi hozadékát is figyelembe véve kerülne megállapításra. A jelenlegi EKV programokkal ellentétben nem célprogramok nagy előíráscsomagjai közül lehetne választani fix támogatási összeggel, hanem egyes előírások-javaslatok közül választhatna minden gazdálkodó annyit, amennyit vállalni hajlandó. Ebben a rendszerben a javaslatonként igényelhető támogatás összege lenne az, ami arra ösztönzi a gazdálkodókat, hogy minél többet vállaljanak az előírások közül. A rendszer elindításához szükséges a kezelési egységek és az erdőrészletek átfedésének egyeztetése. Amennyire lehetséges, kívánatos az erdőrészlethatárokat a kezelési egységek határaihoz igazítani. Ahol ez nem lehetséges, a kezelési egységeket állományrészekként kell elkülöníteni a részleten belül.

3.3.2. Pályázati források

A tervezési területen nincsen olyan jelenleg futó vagy tervezett pályázat, amely a kezelési javaslatok megvalósulását elősegítené.

6. táblázat: közelmúltban lezárt pályázatok

Kód	Cím	Kedvezmé-nyezett	Időtar-tam	Költség-vetés	Fenntartási tervhez való kapcsolódás
KEOP-3.1.2/2F/09-11-2011-0010	Erdei élőhelyrekonstrukciók Vas megye védett természeti területein	Konzorcium az ŐNPI részvételével	2012-2015		A megalapozó dokumentáció elkészítéséhez kapcsolódó

					felmérések.

3.4 A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

A Kőszegi-hegység különleges természetmegőrzési terület fenntartási tervének készítése során az önkormányzatokkal, a Vas megyei Kormányhivatal szakembereivel, valamint az egyéb érintettekkel (pl. vadásztársaságok) megtörtént a kapcsolatfelvétel. Ezek célja többnyire adatkérés, adategyeztetés, tájékoztatás volt.

Előkészítés
A véleményezés előkészítésének fázisában összegyűjtöttük az érintett települések önkormányzatainak (polgármesterek, jegyzők, önkormányzati hivatalok), az érintett hatóságok és állami kezelő szervezetek, szakmai érdekképviseletek, civil szervezetek, tudományos és szakmai intézmények és szakemberek elérhetőségeit. A lista összeállításában az érintett kormányhivatal munkatársaitól kaptunk segítséget.

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A terv az Őrségi Nemzeti Park honlapján kész formában került feltöltésre, amely letöltés után olvasható formátumban (PDF) véleményezhető volt. Ezzel egy időben az érintettek elektronikus úton értesítést kaptak, melyben felkértük őket a terv véleményezésére, egyúttal a terv elérhetőségéről (letöltés elérhetősége a világhálón) is útmutatót kaptak. Az elektronikus levélben megkeresett települési önkormányzatok képviselőitől a megadott határidőre nem érkezett be észrevétel.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Felhasznált kommunikációs eszköz	Érintett célcsoport	Kommunikáció címzettje	Időpont	Levelek, e-mailek, résztevők száma
Az érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező települési önkormányzatok	Bozsok Község Önkormányzata	2017.02.28	1 db e-mail
		Cák Község Önkormányzata	2017.02.28	1 db e-mail
		Kőszeg Város Önkormányzata	2017.02.28	1 db e-mail
		Kőszegdoroszló Község Önkormányzata	2017.02.28	1 db e-mail
		Kőszegszerdahely Község Önkormányzata	2017.02.28	1 db e-mail
		Velem Község Önkormányzata	2017.02.28	1 db e-mail
	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek	Vas Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága	2017.04.04	5 db e-mail
		Vas Megyei Kormányhivatal Növény és Talajvédelmi Igazgatósága	2017.03.25	1 db e-mail
		Vas Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága	2017.03.25	1 db e-mail

		Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és (Vízügyi) Felügyelőség	2017.03.25	1 db e-mail
		Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság	2017.03.25	1 db e-mail
	A Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői	Szombathelyi Erdészeti Zrt.	2017.04.04	4 db e-mail
Önkormányzati közzététel	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező települési önkormányzatok	Bozsok Község Önkormányzata	2017.05.28	1 db e-mail
		Cák Község Önkormányzata	2017.05.28	1 db e-mail
		Kőszeg Város Önkormányzata	2017.05.28	1 db e-mail
		Kőszegdoroszló Község Önkormányzata	2017.05.28	1 db e-mail
		Kőszegszerdahely Község Önkormányzata	2017.05.28	1 db e-mail
		Velem Község Önkormányzata	2017.05.28	1 db e-mail
	A Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői	Szombathelyi Erdészeti Zrt.	2017.05.28	1 db e-mail

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A véleményezésre jogosultak részéről a megkeresésre küldött válaszokat, véleményeket a 7. sz. táblázatban foglaljuk össze. Véleményeket elsősorban a hatóságoktól (28 db) és az állami kezelő szervektől (9 db) kaptunk.

7. táblázat: Vélemények összesítése

S.sz.	Szervezet személy	Időpont, helyszín	Forrás	Nyilatkozat, javaslat észrevétel	Kezelés, felhasználás módja
1	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	Elsőfokú erdészeti hatóságként az erdőtervezett területekre vonatkozóan fogalmazott meg véleményt. Megjegyzik, hogy az üzemterv fogalmát a jelen erdőtörvény nem használja, a körzeti erdőtervekből gazdálkodói erdőtervek készülnek (erdőterv határozat).	Figyelembe vettük, a megfelelő helyen átírtuk.
2	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	Véleményük szerint zavaró az idös, zárt lombkoronaszintű bükkösöket és a patakvölgyben lévö bükkösök halmazát egységesen kezelni.	Figyelembe véve.
3	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	A veszélyeztető tényezők kapcsán megemlítik, hogy elegyetlen fenyő felújítások nem tervezettek a területen.	Figyelembe véve.
4	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	A lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolításával, mint veszélyzetető tényezővel egyetértenek, megjegyezve, hogy a fekvő holtfa összegyűjtése erdőgazdálkodói hatáskör.	Helyben hagyva.
5	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	A rövid lefutási idejű vágásos erdőgazdálkodás kapcsán felvetik a kérdést, hogy a Kőszegi-hegységben mit jelent a "rövid lefolyási idejű" gazdálkodás? Véleményük szerint nem jelenthető ki, hogy mindez korlatázozza az idős bükkösökhöz kötődő számos jelölő állatfaj életterét.	A megfogalmazás pontosítva. A vélemény elvetve, mert az odúlakó madárfajok és korhadt faanyagot igénylő állatfajok kifejezetten az idős faegyedekből álló bükkösöket kedvelik.
6	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	Érvényes előírások szerint hagynak a gazdálkodók hagyásfa csoportokat a véghasználatok során. Felvetik, hogy a jelenlegi gyakorlat szerint fent hagyott hagyásfacsoportok mennyisége nem elégséges-e a 400 ha-os vágáskor nélküli faanyagtermelést nem szolgáló erdők mellett?	Nem elégséges, változatlanul hagyva.
7	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	A széldöntések és szúkárok helyén azonnal megindul az erdőfelújítás és a fiatal erdők vízmegtartó képessége sokszor jobb, mint az időseké.	Elvetve, mert meredek hegyoldalakon a friss vágásterületen komoly problémát okoz.
8	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	Szélvihar, forgószél. A szélvihar és forgószél okozta problémákkal és megállapítással a hegységre vonatkozóan maximálisan egyetértenek, de nemcsak bükkösökre, hanem	A szövekben kiegészítve.

S.sz.	Szervezet személy	Időpont, helyszín	Forrás	Nyilatkozat, javaslat észrevétel	Kezelés, felhasználás módja
				minden állományra veszélyt jelent a szél.	
9	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	Véleményük szerint az "általános élőhelyleromlás" és az eljellegtelenedés negatívan tünteti fel az elmúlt időszak nem csekély természetvédelmi célú erdészeti erőfeszítéseit.	A fajok viszont eltűntek vagy példányszámuk csökken, így a megállapítás igaz.
10	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	A folyamatos erdőborítás, különösen a szálalás magasabb feltártságot igényel. Emiatt megengedőbb fogalmazást javasolnak a következő megállapításra vonatkozóan: A hegység belső részeit behálózó erdészeti úthálózat bővítése, vagy a kozforgalomba való bevonása kerülendő, természetvédelmi szempontból nem kívánatos.	Elvetve. A feldarabolódás mértékének növekedése negatív folyamat.
11	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	Az utóbbi évtizedekben bekövetkezett tömeges lucfenyő pusztulás kapcsán megjegyzik, hogy az Írottkő gerinc alatti sikeres lucfenyő természetes felújítások mit jeleznek (Velem 1-2 tagok)? Szerintük a lucfenyő őshonosságot legalább határesetnek kell tekinteni.	A megfogalmazás kiegészítve: „nagy valószínűséggel" nem őshonos.
12	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	A lucfenyő és vörösfenyő elegyben történő megjelenése illetve ültetése véleményük szerint csak javítja az erdők változatosságát és esztétikai értékét.	Elvetve.
13	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	A folyamatos erdőborítást inkább lehet üzemmódhoz kötni, mint fahasználathoz. Ez egy rendkívül széles témakör és sokan sokféleképpen értelmezik azt. A törvényi szabályozás szerinti üzemmódhoz kapcsolt meghatározást tartják követendőnek. Ugyanakkor magánerdőben az üzemmód váltás szándékának hiánya esetén a „készletgondozó használat" előírása jelentheti a megoldást. A természetvédelmi szempontból preferált jelenleg idős (általában egykorú) erdők esetében a részletek egy részét faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba soroltuk, a többi területen az elkerülhetetlen véghasználati tervezés során a hagyásfa csoportok fennhagyását írtuk elő.	A magántulajdonú erdőkre vonatkozó előírásoknál figyelembe véve.
14	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	A vadállomány inkább túlszaporodott, ugyanis a szaporításban az ember nem vett részt, csak nem eléggé helyettesítette a nagyragadozókat.	Javítva.

15	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	A fokozatos felújítóvágás általános érvényű tiltása részükről nem javasolt, mivel az idős erdőkben a felújulóképesség elvesztése, az állomány pusztulása prognosztizálható a folyamatos erdőborításra történő azonnali átállás vagy esetleg a szálalóvágások esetén is. A szálalóvágásos gazdálkodásra történő átállást már viszonylag fiatalabb korban el kellene kezdeni, adott esetben szálalás felé mutató célzattal. Erdőrészlet és környezete szintjén vizsgálandó kérdések ezek. 16Előzetes írásos szakhatósági vélemény	Jelenleg idős állományoknál figyelembe véve, a megfelelő helyen átfogalmazva.
16	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemén0y	Megjegyzik, hogy a megállapítás, miszerint "a gyertyános-kocsánytalan tölgyesek természetességi állapotát elsősorban az intenzív erdőnevelési és erdőfelújítási eljárások következtében történő eljellegtelenedés rontja", az utóbbi időszak erdőgazdálkodására már kevéssé fogható rá.	Korrigálva.
17	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	Véleményük szerint a ligeterdők esetében az 50 méteres sávjára vonatkozó korlátozás rögzítése és az annak megfelelő előírás az adott erdőrészleten a fontosabb, akár külön részletről akár nagyobb erdőrészlet részéről beszélünk.	A megállapítás minden patakvölgyi állományra értendő.
18	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	A felverődott sarjak közül csak néhány meghagyását javasolják. A hagyásfa foltokat az erdőterv rendelet szerint érintetlenül kell hagyni, ezért hagyásfák.	Figyelembe véve.
19	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	Kifogásolják, hogy kímélendő minden őshonos elegyfafaj, pionír fafaj egyede, valamint hogy az összes sarjat és böhöncöt meg kell hagyni.	Pontosítva: egyede helyett maga a fafaj kímélendő, valamint maximálisan 10%-os mértékig kímélendők a sarjak és böhöncök.
20	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	Egy kisebb arányban a lucosok természetes felújítása folyik	Figyelembe véve, a megfelelő helyen pontosítva.
21	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	A kis légykapóhoz rendelt korlátozásokat túlzónak tartják, mert ez gyakorlatilag érintetlen zárt idős erdőt tételez fel az egész hegységben.	Elvetve. A faj országos és helyi szinten is erősen szorul vissza.
22	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	Véleményük szerint a tókák helyett (amely nem bevált gyakorlat), inkább a nagyobb vízállások létrehozása és a vadlétszám csökkentése hozhat eredményt.	Elvetve. A javaslat a mikroélőhelyek bővülését célozza.
23	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	A feketebordás aranyfutrinkához kötött korlátozásokat túlzónak érzik, gyakorlatilag az egész hegységre vonatkozóan jelent előírásokat.	Zoológus szakértő javaslata szerint nem túlzó.

24	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	A végvágás fogalmilag a felújítóvágások és szálalóvágások utolsó beavatkozása, ezért természetközeli erdőgazdálkodási módszer. Jelen formájában ez a mondat nem értelmezhető.	Javítva.
25	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	Túlzó kikötésnek tartják a kis apollólepkére vonatkozó előírást a folyamatos erdőborítást biztosltó erdőgazdálkodásra voatkozólag, mert az előírás megvalósításhoz alkalmas erdőállomány is szükségeltetik.	Pontosítva: őshonos fafajú lomboserdőkben.
26	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	A kezelési egységek és a részletek megfeleltetése térinformatikai úton lehetséges. A kialakított gazdasági beosztás állandósága a hosszú távú követhetőség szempontjából elengedhetetlen, azt megváltoztatni csak különlegesen indokolt esetekben javasoljuk. A térinformatikai megfeleltetés a részleten belüli esetleges eltérő kezelési egységek pontos területét megadja, annak térképi ábrázolása állományrész határként megoldható.	Az erdőterületek érintő kezelési egységeket többnyire az erdőrészlethatárokhoz igazítottuk.
27	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	A szakhatóság felhívja a figyelmet, hogy a nem védett Natura 2000 területeken az erdőtervben megállapítani kívánt korlátozások alapjául elsősorban a 2009. évi XXXVII. törvény kiemelt paragrafusai és bekezdései szolgálnak alapul.	A megfelelő helyen feltüntetve.
28	Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2017. május 4., Szombathely	Előzetes írásos szakhatósági vélemény	Véleményük szerint az erdészeti tevékenységet nem szükséges az Őrségi Nemzeti Igazgatósággal egyeztetni, ezt jogszabályi szinten kell rendezni. A jelen szabályozás szerint a gazdálkodást az erdőtervben rögzítetteknek megfelelően a gazdálkodókra kell bízni. A körzeti erdőterv készítés során viszont széleskörű jogosítványai voltak a természetvédelmi kezelőnek. Természetesen mindkét félnek fontos az együttműködés, de ezt alapvetően partneri viszonyban kell rendezni.	Figyelembe véve.
29	Szombathelyi Erdészeti Zrt.	2017. május 18., Szombathely	Írásos vélemény a Fenntartási Tervről	A sziklai erdeifenyves esetében megjegyzik, hogy emberi haszonvételek nyomán kialakult kis területet elfoglaló társulás. Gazdasági jelentősége nincs. Mióta a kialakulásához köthető haszonvételi módok háttérbe szorultak, majd a Hosszú-völgyi Erdőrezervátumba kerülve megszűntek, a területen természetes erdődinamikai folyamatok vették át a társulás térbeli és időbeli alakulásának befolyásoló szerepét. A kezelési tervben leírt beavatkozások a Társaság eszközeivel történő végrehajtását valamint az anyagi támogatását nem támogatják. Hozzáteszik, hogy az önkéntesen vállalható előírás javaslatok közül az erdőrezervátum terület és a konkrét társulás helyszíne miatt indokolatlan az E03, E08, E09, E15, E17, E21, E22, E 26, E39, E44, VA02, VA03 kód szerepeltetése.	Az E09, E15 előírás-javaslatok törölve.

30	Szombathelyi Erdészeti Zrt.	2017. május 18., Szombathely	Írásos vélemény a Fenntartási Tervről	A KE-7 mészkerülő lombos erdők esetében kérik az E10 kódú önkéntesen vállalható előírásjavaslat törlését a tervből. A társulások döntően meredek oldalakon találhatóak és a technológia nem áll rendelkezésre, így az önkéntesen vállalható előírás-javaslatok közül az E35-ös ,E40-es és E42-es kódút nem tartják támogathatónak, kérik a törlését. Tarvágást az erdészeti és a Természetvédelmi hatósággal történt megállapodás alapján, amelyet az érvényben lévő üzemterv is tükröz, csak egészségügyi és havária helyzetben alkalmazunk kárfelszámolás esetén, így az E33 kód szerepeltetése felesleges. Kérik az E44 kódú időbeli korlátozás helyett a körzeti erdőterv szerinti időbeni korlát szerepeltetését.	Elvetve.
31	Szombathelyi Erdészeti Zrt.	2017. május 18., Szombathely	Írásos vélemény a Fenntartási Tervről	Amennyiben a Kőszegi-hegység területén az erdeifenyő őshonosnak tekinthető, kérik valamennyi társulás típusban annak tekinteni. Az erdeifenyő fényigényes, felújulása természetes úton a főként lékek kialakításával operáló átmeneti vagy örökerdő üzemmód használatával nem biztosítható így kérik törölni az E03 kezelési javaslatot. A társulások döntően meredek oldalakon találhatóak, így az önkéntesen vállalható előírás-javaslatok közül az E35-ös és E40-es kódút nem tartják támogathatónak, kérik a törlését. Kérik az E44 kódú időbeli korlátozás helyett a körzeti erdőterv szerinti időbeni korlát szerepeltetését.	Az erdeifenyő csak a neki megelelő termőhelyen (mészkerülő lombelegyes fenyvesek ill. KE-8 kezelési egység) őshonos, másutt nem.
32	Szombathelyi Erdészeti Zrt.	2017. május 18., Szombathely	Írásos vélemény a Fenntartási Tervről	A bükkösök és gyertyános-tölgyesek esetében kérik az E44 kódú időbeli korlátozás helyett a körzeti erdőterv szerinti időbeni korlát szerepeltetését. A „kezelési javaslatok indoklása” részben javasolt hagyásfa csoportok jelentős mennyiségű növelést az érvényben lévő előírások tekintettbe vételével nem tartják támogathatónak.	Elvetve.
33	Szombathelyi Erdészeti Zrt.	2017. május 18., Szombathely	Írásos vélemény a Fenntartási Tervről	A fenyőelegyes gyertyános-tölgyeseknél (KE-10) kérik az E44 kódú időbeli korlátozás helyett a körzeti erdőterv szerinti időbeni korlát szerepeltetését. A társulások egy része meredek oldalakon találhatóak és a technológia nem áll rendelkezésre, így az önkéntesen vállalható előírás-javaslatok közül az E35-ös ,E40-es és E42-es kódút nem tartják támogathatónak, kérik a törlését. A „kezelési javaslatok indoklása” részben javasolt fenyőelegy eltüntetését nem tartják támogathatónak.	Elvetve.

34	Szombathelyi Erdészeti Zrt.	2017. május 18., Szombathely	Írásos vélemény a Fenntartási Tervről	Ligeterdőknél (KE-11) is kérik az E44 kódú időbeli korlátozás helyett a körzeti erdőterv szerinti időbeni korlát szerepeltetését. A társulások döntően meredek oldalakon találhatóak és a technológia nem áll rendelkezésre, így az önkéntesen vállalható előírás-javaslatok közül az E35-ös ,E40-es és E42-es kódút nem tartják támogathatónak, kérik a törlését.	Elvetve
35	Szombathelyi Erdészeti Zrt.	2017. május 18., Szombathely	Írásos vélemény a Fenntartási Tervről	Jellegtelen lomberdőknél (KE-13) kérik az E44 kódú időbeli korlátozás helyett a körzeti erdőterv szerinti időbeni korlát szerepeltetését. A társulások egy része meredek oldalakon találhatóak és a technológia nem áll rendelkezésre, így az önkéntesen vállalható előírás-javaslatok közül az E35-ös ,E40-es és E42-es kódút nem tartják támogathatónak, kérik a törlését.	Elvetve
36	Szombathelyi Erdészeti Zrt.	2017. május 18., Szombathely	Írásos vélemény a Fenntartási Tervről	Kultúrfenyvesek (KE-14) esetében kérik az E44 kódú időbeli korlátozás helyett a körzeti erdőterv szerinti időbeni korlát szerepeltetését.	Elvetve.
37	Szombathelyi Erdészeti Zrt.	2017. május 18., Szombathely	Írásos vélemény a Fenntartási Tervről	Kezelési egységektől függetlenül mindenütt javasolják a VA02 és a VA03 kódú kezelési javaslatok mellőzését a kezelési tervből.	Elvetve.

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

HUON20002 Kőszegi-hegység Natura 2000 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

Készítette:
Silva Naturalis Kft.
2020.

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

1.1.1. Éghajlati adottságok

A Kőszegi-hegység amérsékelten hűvös-mérsékelten nedves, illetve a magasabban fekvő területeken a hűvös-nedves éghajlati körzetbe tartozik. Az évi középhőmérséklet Kőszegen 9,2°C, míg a Stájerházaknál 8,5 – 9,0°C, az Írott-kőnél 8,5°C alatt van. A leghidegebb hónap a január, amelynek átlaghőmérséklet -2°C és -3°C között alakul. A legmelegebb nyári hónap a július, átlaghőmérséklete 19°C alatt marad. Hazánk területén itt a legkisebb a hőmérséklet évi közepes ingása, amely nem haladja meg a 21°C-ot. A tél enyhesége és a viszonylagosan kicsi hőingás teszi lehetővé, hogy szubmediterrán növények is megjelenjenek a Kőszegi-hegységben. A hűvös és csapadékban gazdag nyár viszont dealpin fajok előfordulásának teremt kedvező feltételeket. Ez a kettősség a hegység vegetációjának jellemző vonása.
A tenyészidőszak hőösszege 2900-3000 °C. A napsütéses órák éves összege kevesebb, mint 1800 óra, amely a legkisebb érték az ország területén. Ezzel szoros összefüggésben a borultság évi átlaga meghaladja a 60%-ot.
A csapadék éves mennyiségének 30 éves átlaga Kőszegen 800 milliméter körüli. A legújabb, 1981-2010 közötti időszakra vonatkoztatott átlag 799,9 milliméter, ami a korábbi periódushoz (1971-2000) viszonyítva 10 milliméteres növekedést jelent. Ugyanez az érték az 551 méter tengerszint feletti magasságban fekvő Stájerházaknál 912 milliméter. Ennél is több hull a hegység legmagasabb, 800 méter feletti régiójában, ahol meghaladja az 1000 millimétert. A csapadék legnagyobb része a vegetációs időszakban hull. A legcsapadékosabb hónap a június, amikor átlagban 110 mm eső hull.
A páratartalom magas, a relatív nedvesség napi minimuma 64 %. A tél a sok csapadék következtében hóban gazdag, de nem zord, –10°C alatti értékek csak ritkán fordulnak elő. Későn tavaszodik, a nyár hűvös és csapadékos. Az atlantikus klímahatás erősségét jelzik (a júniusi csapadékmaximum mellett) az uralkodó északnyugatias szelek, amely a térségi domborzati viszonyok jellemzően északivá módosítanak.

1.1.2. Vízrajzi adottságok

A legfőbb klimatikus tényezők kedvező értékeinek köszönhetően a Kőszegi-hegység felszíni vizekben gazdagnak tekinthető. A vízzáró palás és fillites rétegek közé víztároló rétegek is települtek, így nem csak a völgyek alján, de a hegyoldalakban is számos forrás ered. Közülük a legmagasabban – 720 méteren – a Hörmann-forrás. Legbővízűbb forrás a Hét(vezér)-forrás, amelynek kifolyójában 450 liter/perc vízhozam mérhető. További források a Szikla-, Borha-, Jávor-, Szénégető-, Enikő-, és Ciklámen-forrás. Jelentéktelenebb, időszakosan elapadó források továbbá a Kereszt-kút, József-forrás, Tőkés-forrás, Mohás-kút, Cseke-forrás, Ebenspanger-forrás, Tündér-forrás, Péterics-forrás, Hordómosó-forrás, Márton-kút, Gyertyán-kút, Sáros-forrás, Elektromos-forrás.
A hegység a Gyöngyös-patak vízgyűjtő területébe tartozik, amelynek közepes vízhozama Kőszegnél 2,1 m^3/s, de árvizek idején elérheti a 18 m^3/s-ot. A hegységből három jelentősebb patak szállítja bele vizét. A hegység belső tömbjében eredő Egér-kutak, Büdös-kút, Árpád-kút és a Szikla-forrás vizéből táplálkozó Stájer- illetve Hármas-patak az országhatár mentén északi irányban szállítják a vizet a Gyöngyösbe. A Hétforrás patakja Rőtfalvánál, a Szerdahelyi-patak Lukácsházánál éri el a Gyöngyöst. A hegység déli részének vizeit összegyűjtő Bozsoki-patak déli irányban lép ki a hegység területéről, Bozsok és az országhatár között lápos, vizenyős mélyedésen folyik keresztül, majd a mélyedés déli peremén felveszi az Arany-patakot, és ezzel egyesülve Szombathelyen torkollik a Perintbe.

1.1.3. Talajtani adottságok

Az Alpok tömbjének legkeletibb nyúlványát a Kőszegi-hegység képezi. Teljes területe 180 km^2, ebből mintegy 45 km^2 található a mai Magyarország területén. A hegység fő masszivumát adó kristályos tömb mindössze 60 km^2. Vonulata a keletről csatlakozó Borostyánkő-hegységen keresztül kapcsolódik az Alpok magasabb fővonulataihoz. Orográfiai szerkezete szabályos, minden égtáj felől jól elkülönülő. Északról a Gyöngyös völgye, nyugatról alacsony nyereg választja el a szomszédos kistájaktól. Keletről és délről a Vasi-Hegyhát alacsony dombvidéke határolja, ide tartozik a Kőszeg előterében található Alsó-erdő, illetve a Bozsok melletti Kovácsi-rét területe is.

A Kőszegi-hegység kristályos magva erősen meggyűrt palarétegekből épül fel, kőzetei az ún. rohonci kristályospala sorozathoz tartoznak. A palás kőzetek a Kisalföld felé törések mentén süllyednek a mélybe, rajtuk felső-pannon üledékek fekszenek. A fő tömeget adó kristályospalák korát egyesek a devonnál is régebbinek tartják, más vélemények szerint karbon-perm idejére tehető a keletkezésük. Utóbbi állítást támasztják alá a cáki konglomerátumba zárt ősmaradványok vizsgálata során kapott eredmények.

A hegységben váztalajok, kőzethatású talajok, barna erdőtalajok, valamint mocsári és ártéri erdők talajai fordulnak elő. A váztalajok közül a köves-sziklás váztalaj meredek oldalon, sziklakibúvásokon található. Termőrétege egészen sekély. E talajtípuson a sziklaerdőket, illetve a zonális és mészkerülő társulások gyenge növekedésű állományait találjuk. A kőzethatású talajok közül ranker és pararendzina található. A ranker talaj kvarcfilliten, zöldpalán képződött, többletvízhatástól független, sekély talaj, fizikai talajfélesége vályog. A hegység mészkerülő lomberdei nagyrészt ezen a talajtípuson fordulnak elő. A pararendzina mészfillit alapkőzetű, átmeneti jellegű talajtípus, a mészkövön, dolomiton kialakult rendzinák és a szilikátokban gazdag ranker talaj között foglal helyet. Többletvízhatástól független, sekély termőrétegű talaj, fizikai talajfélesége vályog. A zonális erdőtársulások állományai fordulnak elő rajta. A barna erdőtalajok a zonális és mészkerülő társulások állományainak adnak otthont; közülük legelterjedtebb az erősen savanyú, nem podzolos barna erdőtalaj. Többletvízhatástól független, esetenként szivárgó vizes hidrológiai kategóriába tartozik, talajfélesége vályog, ritkán agyag. A termőréteg vastagsága középmély, mély. Leginkább zöldpalán, kvarcfilliten keletkezett. Az agyagbemosódásos barna erdőtalaj löszön kialakult talajtípus. Többletvízhatástól független, középmély, illetve igen mély termőréteg vastagságú, fizikai talajfélesége vályog. A legkiválóbb termőképességű erdőtalaj. Viszonylag kis területen található podzolos barna erdőtalaj, melynél jellemző folyamat az agyagszétesés. A mélyfekvésű völgyekben, lejtők alsó harmadában található a pszeudoglejes barna erdőtalaj. Vályogon, agyagon és kvarcfilliten is előfordul. Változó vízellátású, középmély, mély termőrétegű, fizikai talajfélesége legtöbbször agyag.

A talajerózió mértékét a terület egészére vonatkozóan és lokálisan is erősen növelik a napjainkban is kiterjedt térfoglalású tarvágások. Ilyen területek találhatók az Írott-kő oldalban, a Kendig, a Zeiger-nyereg és a Szikla-forrás környékén. Különösen a meredek hegyoldalak vágásterületeire jellemző a csapadékvíz humuszréteget lemosó hatása, amely szélsőségesen savanyú, nyers áványi talajfelszíneket hoz létre.

1.2. Természeti adottságok

Élőhelytípusok szerinti jellemzés

A tervezési terület teljes területének (4018,23 hektár) több mint 95 %-án fás élőhelyeket találunk, amibe a cserjések, erdőfelújítások is beletartoznak. Ezen belül a két legjelentősebb klímazonális erdőtípus (bükkösök és gyertyános-kocsánytalan tölgyesek) összborítása 50,3 %. A bükkösök (K5) részesedése a legnagyobb (30,6 %), a gyertyános-tölgyesek (K2) 19,7 %-ot borítanak. A fenti számadatokba beletartoznak a bükkösök és (főleg) a gyertyános-tölgyesek tűlevelűekkel, valamint más lombos fafajokkal kevert, elegyes állományai, amelyben a táj- vagy társulásidegen elegyfafajok aránya nem éri el a 20%-ot (K2 és K5 élőhelytípusok hibridkategóriái). A korábbi adatok és kutatások eredményei alapján megállapítható, hogy a tervezési terület sokkal nagyobb, megközelítőleg 65 %-án a bükkösök és gyertyános-tölgyesek jelentik a potenciális erdőtársulást.
Az alacsonyabb térfoglalású egyéb természetes fás élőhelytípusok (edafikus erdők) közül a mészkerülő erdők (K7a, K7b, L4a, L4b) részesedése 5,99 %, a ligeterdők (J4, J5) aránya 0,75 %, a mészkerülő lombeelegyes erdefenyveseké (N13) 0,65 %, míg a pontszerűen előforduló törmeléklejtő-erdőké (LY2), sziklaerdőké (LY4) és mészkedvelő erdeifenyveseké (N2) összesen 0,04 %. A korábban kiterjedtebb, de az utóbbi évtizedekben jelentősen leromló állapotú a gesztenyések aránya 1,9 %.
Az ültetett tűlevelű erdők (S4, S5, S7 = 11,2 %), jellegtelen, vegyes fajösszetételű állományok (RDa, RDb = 11,6 %), valamint felújítások, fiatalosok (RB, RC = 10,1 %) területfoglalása összesen 33 %. Akácosok és akácelegyes lomberdők területfoglalása csekélynek mondható, 0,8 %-ot tesz ki.
A gyepek részaránya a tervezési területen csekély, összesen 0,98 %, amibe a kékperjés rétek (D2), franciaperjés kaszálórétek (E1), hegyvidéki rétek (E2), félszáraz irtásrétek (H4), valamint a jellegtelen gyepterületek (OB, OC) tartoznak bele. Elenyésző térfoglalásuk ellenére a biodiverzitás szempontjából igen fontosak, több jelölő, valamint számos ritka és védett állat- és növényfaj élőhelyét jelentik.
Az emberi hatás alatt álló élőhelyek (T, U) összesített arányszáma 3,5%.

Florisztikai jellemzés

A terület florisztikai növényföldrajzát az elmúlt közel másfél évszázad során végzett kutatások eredményeinek tömör összefoglalásával ismertetjük.
A Kőszegi-hegység növényföldrajzi szempontból Magyarország kiemelten fontos területei közé tartozik. Belső, magasabban fekvő részei az alpesi flóratartomány (*Alpicum*) keleti flóravidékéhez (*Noricum*) tartozik. (A Kőszegi-hegységen kívül hazánkban csak a Vendvidék és a Soproni-hegység magasabb régiói tartoznak még ide.) Mint az Alpok keleti előhegye, kelet és dél felől a már szárazabb, kontinentális hatásokkal rendelkező magyar flóratartománnyal (*Pannonicum*) határos, emiatt flórájában a kettő közötti átmeneti jelleg tapasztalható. A szubmediterrán elemeket is tartalmazó Vendvidékkel szemben a Kőszegi-hegység a zittaui (*Ceticum*) flórajárás része, amelyben hangsúlyosabb az alpesi flóraelemek szerepe.
A hegység magasabb régiójára (600 méter felett) jellemző hegyvidéki bükkösökben, illetve az azok vágásain, nyiladékain él az erdei ciklámen (*Cyclamen purpurascens*), fecsketárnics (*Gentiana asclepiadea*), hegyipáfrány (*Oreopteris limbosperma*), fürtös bodza (*Sambucus racemosa*). Florisztikai ritkaság a bordapáfrány (*Blechnum spicant*), a széleslevelű harangvirág (*Campanula latifolia),* osztrák tarsóka (*Thlaspi goesingense*), erdei bükköny (*Vicia sylvatica*), ágas holdruta (*Botrychium matricariifolium*).

A bükkösöket mintegy 600 méteres tengerszint feletti magasság alatt a gyertyános-tölgyesek régiója váltja fel. Állományaik jellegzetes eleme a szelídgesztenye (*Castanea sativa*), a cserje- és gyepszintben a szubatlanti-szubmediterrán elemek uralkodnak. A hegyi lednek (*Lathyrus linifolius*) az országban csak itt fordul elő. A gyertyános-tölgyesek növényzeti övében található a kőszegi Szabó-hegy oldalán, gyümölcsöskertben élő adriai sallangvirág (*Himantoglossum adriaticum*), ugyanitt található a varfű szádorgó (*Orobanche pancicii*) legnagyobb hazai állománya.
A szűk, meredek hegyoldalakkal szegélyezett patakvölgyeket keskeny hegyvidéki égerligetek kísérik. Állományaik páfrányokban különösen gazdagok, az égerligetek állandó elemei mellett tömegesen jelenik meg a széles pajzsika (*Dryopteris dilatata*) és a szálkás pajzsika (*Dryopteris carthusiana*), helyenként gyakori a buglyospáfrány (*Phegopteris connectilis*) (belső patakvölgyek) és a struccharaszt (*Matteuccia struthiopteris*) (Gyöngyös mente). Ritkábban megjelenő fajok a holdviola (*Lunaria rediviva*) (Bozsoki-patak), erdei csillaghúr (*Stellaria nemorum*), pelyvás pajzsika (*Dryopteris pseudomas*) (Hármas-patak) és az országban csak itt megjelenő hármaslevelű kakukktorma (*Cardamine trifolia*) (Hármas-patak).
A különleges termőhelyi viszonyokkal jellemezhető Óház-tető északi letörésén a törmeléklejtő-erdőkhöz hasonló megjelenésű és fajösszetételű erdőállomány alakult ki. A dús lágyszárú szintben széleslevelű bordamag (*Laserpitium latifolium*), völgycsillag (*Astrantia major*), méreggyilok (*Vincetoxicum hirundinaria*) jelenik meg.
A domborzati viszonyok sajátossága nyomán a hegységben elterjedtek a mészkerülő lomberdők (mészkerülő tölgyesek, gyertyános-kocsánytalan tölgyesek, bükkösök). Állományaik mozaikosak, a korábbi erdőkiélés nyomán erodált talajfelszínnel rendelkeznek, fajszegények. Acidofrekvens fajaik között említést érdemel a néhol tömeges erdei sédbúza (*Deschampsia flexuosa*), fekete áfonya (*Vaccinium myrtillus*) és a vánkosmoha (*Leucobryum album*), gyakori a csarab (*Calluna vulgaris*).
A Kalaposkő és a Széleskő környékén, valamint az Írott-kő alatti sziklaletöréseken töredékesen hárs-kőris sziklaerdők is megjelennek. Kis területű állományaikban lisztes berkenye (*Sorbus aria*), havasalji rózsa (*Rosa pendulina*), csepleszmeggy (*Cerasus fruticosa*), sziklai csenkesz (*Festuca pseudodalmatica*), hegyi hagyma (*Allium lusitanicum*), északi fodorka (*Asplenium septentrionale*) jelenik meg.
A velemi Péterics-hegy mészfillites gerincén, ugyancsak igen kis területen megjelenő sziklai erdeifenyves jellegzetessége a lappangó sás (*Carex humilis*), jajrózsa (*Rosa spinosissima*), havasalji rózsa (*Rosa pendulina*), hosszúlevelű aggóvirág (*Tephroseris longifolia*).
Az osztrák-magyar határon 10-20 méteres határsávi pászta fut végig. Növényzete pionír jellegű, helyenként florisztikailag jelentős fajoknak ad életteret. Él itt többek között kapcsos korpafű (*Lycopodium clavatum*), parlagi macskatalp (*Antennaria dioica*), fecsketárnics (*Gentiana asclepiadea*) helyenként igen nagy számban, valamint tündérfürt (*Aruncus sylvestris*).
A gyertyános- tölgyesek és mészkerülő tölgyesek helyén a településekhez közelebb eső részeken (pl. Velem, Cák környékén) az évszázados emberi tevékenység a Kőszegi-hegységre jellemző kultúr szelídgesztenyéseket alakított ki. Sajátos állományképükre jellemző a cserjeszint nélküliség, illetve a lágyszárúakban való gazdagság. Jelentősebb fajok: hegyi hagyma (*Allium lusitanicum*), magyar aszat (*Cirsium pannonicum*), köménylevelű kocsord (*Peucedanum carvifolia*), rutén bordamag (*Laserpitium pruthenicum*), hegyi lednek (*Lathyrus linifolius*), fekete kökörcsin (*Pulsatilla nigricans*).
A déli hegységperem Bozsok feletti félszáraz rétjei adnak otthont a leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*) kis egyedszámú, de stabil állományának.

Zoológiai jellemzés

A Kőszegi-hegység területén zoológiai szempontból is érzékelhető az Alpok közelsége. Az

ízeltlábúak közül csak itt található meg az alhavasi futrinka (*Carabus irregularis*), a feketebordás aranyfutrinka (*Carabus auronitens*) és a kárpáti futrinka (*Carabus linnei*). Különösen a villanypászták alatt megjelenő szedresekben népes alpesi sáska (*Miramella alpina*) állomány él. Legritkább rákfajunknak, a kövi ráknak (*Austropotamobius torrentium*) a Ciklámen-patak ad otthont, de a Pogányokban a szintén védett folyami rák (*Astacus astacus*) egyre zsugorodó állománya is megtalálható. A Hármas-patakban felbukkanó védett halfaj a botos kölönte (*Cottus gobio*). A patakvölgyekben a gyepi béka (*Rana temporaria*), a sárgahasú unka (*Bombina variegata*) és a foltos szalamandra (*Salamandra salamandra*) képviseli a hegyvidéki kétéltű faunát. A hüllők közül leggyakoribb a sziklakibúvásokon, farakásokon a fali gyík (*Lacerta muralis*), de erdei siklóval (*Elaphe longissima*) is találkozhatunk. A hegyvidéki madárfajok közül a megmaradt idős jegenyefenyvesekben és lucfenyvesekben rendszeres fészkelő a keresztcsőrű (*Loxia curvirostra*), a tüzesfejű királyka (*Regulus ignicapillus*), a kormosfejű cinege (*Parus montanus*), a búbos cinege (*Parus cristatus*), a fiatal fenyveses újulatokban az erdei szürkebegy (*Prunella modularis*). A ragadozó madarak közül ritka fészkelő a darázsölyv (*Pernis apivorus*) és a még ritkább a héja (*Accipiter gentilis*). Hazánk területén csak itt költ szórványosan a süvöltő (*Pyrrhula pyrrhula*). Legritkább harkályunk, a fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*) az idős bükkösökben talál otthonra, mint ahogy a gyakoribb hamvas küllő (*Picus canus*) is fészkel itt. A hegyet északon karéjozó Gyöngyös-patak a fokozottan védett vízirigó (*Cinclus cinclus*) ritka fészkelő- és jellemző telelőhelyét jelenti. Az emlősök közül csak itt fordul elő hazánkban az alpesi cickány (*Sorex alpinus*). Viszonylag gyakori kisemlős a mogyorós pele (*Muscardinus avellanarius*) és a nagy pele (*Glis glis*). A hegység idős fákban bővelkedő erdőtömbjei adnak otthont két fokozottan védett denevérfajnak, a nyugati piszedenevérnek (*Barbastella barbastellus*) és a nagyfülű denevérnek (*Myotis bechsteinii*). A kis patkósdenevér *(Rhinolophus hipposideros*) szálláshelyei bányavágatokban és a hegylábi pincékben, présházakban találhatók, míg a terület idős erdőiben táplálkozó közönséges denevér (*Myotis myotis*) szálláshelyei a környező települések épületeinek padlásain találhatók. Lepkék tekintetében a fokozottan védett óriás medvelepke (*Pericallia matronula*) ritka megfigyelései a hegység magasabb pontjairól (pl.: Stájer-házak környéke) ismertek. Korábbi kutatások több mint 700 lepkefaj előfordulásáról számoltak be, sok közülük mára eltűnt, vagy erősen megritkult a területen, mint például a narancslepke (*Colias myrmidone*) vagy a nagy nyárfalepke (*Limenitis populi*). Savanyú alapkőzeten nagy tömegben fordul elő a fekete áfonya (*Vaccinium myrtillus*), amely több tápnövény-specialista lepkefaj előfordulását biztosítja. Ilyen például a hullámos zöldaraszoló (*Jodis putata*), amelynek publikált előfordulása csak a Kőszegi-hegységből és a Soproni-hegyvidékről ismert. A patakok mentén kialakult égerligetekben szintén több olyan lepkefaj fordul elő, amelyek szűk fejlődési optimumuk vagy speciális tápnövény-igényük miatt lokális előfordulásúak.
A hegylábi részeken található üde gyepek lepkefaunájának fennmaradása a rendszeres és extenzív kezelés függvénye. A nagy tűzlepke (*Lycaena dispar rutila*) előfordulása elsősorban az üde körülményektől függ, mivel tápnövényei (sóska-fajok, *Rumex* spp.) a Kőszegi-hegység üde gyepterületein általában megtalálhatóak. Ugyanakkor a vérfű- és sötétaljú hangyaboglárka (*Maculinea teleius, Maculinea nausithous*) összetett fejlődésmenettel rendelkeznek, és igen szűk területen fordulnak elő a Kőszegi-hegységben, kizárólag a vérfüves (*Sanguisorba officinalis*) réteken.

1. táblázat: a területen előforduló élőhelyek Á-NÉR kategóriák szerint

ÁNÉR-kód	Megnevezés	Terület (hektár)	Előfordulási arány (%)
D2	Kékperjés rétek	1,74	0,04
D34	Mocsárrétek	11,02	0,27

ÁNÉR-kód	Megnevezés	Terület (hektár)	Előfordulási arány (%)
D6	Ártéri és mocsári magaskórósok	0,19	0,004
E1	Franciaperjés rétek	10,69	0,27
E2	Veres csenkeszes rétek	0,44	0,01
H4	Félszáraz irtásrétek	2,67	0,07
J4	Fűz-nyár ártéri erdők	2,46	0,06
J5	Égerligetek	27,72	0,69
K2	Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek	793,77	19,68
K5	Bükkösök	1234,37	30,60
K7a	Mészkerülő bükkösök	5,02	0,12
K7b	Mészkerülő gyertyános-tölgyesek	86,62	2,15
L4a	Zárt mészkerülő tölgyesek	103,05	2,55
L4b	Nyílt mészkerülő tölgyesek	47,13	1,17
LY2	Törmeléklejtő-erdők	1,44	0,04
LY4	Tölgyes jellegű sziklaerdők	1,07	0,03
N13	Mészkerülő lombelegyes fenyvesek	26,26	0,65
N2	Mészkedvelő erdeifenyvesek	1,66	0,04
OB	Jellegtelen üde gyepek	12,52	0,31
OD	Lágyszárú özönfajok állományai	0,46	0,01
P1	Őshonos fafajú fiatalosok	1,13	0,03
P2a	Üde és nedves cserjések	5,54	0,14
P2b	Galagonyás-kökényes száraz cserjések	0,37	0,01
P5	Gesztenyések	74,84	1,86
P6	Parkok, kastélyparkok, arborétumok	8,11	0,20
P8	Vágásterületek	125,03	3,10
RA	Őshonos fafajú facsoportok, erdősávok	0,87	0,02
RB	Őshonos fafajú puhafás jellegtelen erdők	164,29	4,07
RC	Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők	386,52	9,58
RDa	Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékok	289,43	7,18
RDb	Őshonos lombos fafajokkal elegyes vegyes erdők	22,15	0,55
S1	Ültetett akácosok	5,39	0,13
S4	Ültetett erdei- és feketefenyvesek	133,81	3,32
S5	Egyéb tájidegen fenyvesek	279,30	6,92
S6	Nem őshonos fafajok spontán állományai	3,213	0,08
S7	Nem őshonos facsoportok, erdősávok, fasorok	3,22	0,09
T1	Egyéves intenzív szántóföldi kultúrák	14,00	0,35
T2	Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák	0,68	0,02
T5	Vetett gyepek, füves sportpályák	3,86	0,10
T7	Intenzív szőlők, gyümölcsösök	7,09	0,18
T8	Extenzív szőlők, gyümölcsösök	30,30	0,75
T9	Kiskertek	32,69	0,81
U2	Kertvárosok	2,31	0,06
U3	Falvak	18,59	0,46
U4	Telephelyek, roncsterületek	3,88	0,10
U10	Tanyák, családi gazdaságok	4,37	0,11

ÁNÉR-kód	Megnevezés	Terület (hektár)	Előfordulási arány (%)
U11	Úthálózat	42,15	1,04
Összesen		**4033,83**	**100,00**

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

8. táblázat: a 2018. évi Natura 2000 adatlapon szereplő közösségi jelentőségű élőhelyek

*Megj.: * kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Terület (hektár)	Reprezentativitás (A-D; %)
9130	Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)	1234,37	A; 55,06
91G0 *	Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal	868,04	B; 38,72
6210	Szálkaperjés-rozsnokos xero-mezofil gyepek	2,67	C; 0,12
9110	Mészkerülő bükkösök (*Luzulo-Fagetum*)	5,02	C; 0,22
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*)	21,71	C; 0,97
91E0 *	Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)	30,16	C; 1,35
6520	Hegyi kaszálórétek	0,44	D; 0,02
6410	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)	1,74	D; 0,08
9180 *	Lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői	2,52	D; 0,11
6430	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai	0,19	Javasolt: D
Összesen		2241,68	100,00

Élőhely neve:	*** Lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői**
Élőhely kódja:	9180 * ** kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*
Élőhely előfordulásai a területen:	Kizárólag az Óház-tető északi kitettségű törmelékes lejtőjén, valamint a Kereszt-kút közelében szórványosan jelenik meg.
Élőhely területi aránya:	Az összterület 0,06 %-a, a Natura 2000 élőhelyek 0,11 %-a.

Élőhely kiterjedése a területen:	2,52 ha.
Élőhely jellemzése:	Törmeléklejtő-erdő kizárólag az Óház-tető északi kitettségű törmelékes lejtőjén, szórványosan jelenik meg. A koronaszintet teljes egészében a nagylevelű hárs (*Tilia platyphyllos*) uralja. Elegyfafajként korai juhar (*Acer pseudoplatanus*), gyertyán (*Carpinus betulus*), mezei juhar (*Acer campestre*) fordul elő. Cserjeszintje gyér (mogyoró - *Corylus avellana*). A lágyszárú szint fajgazdag, leghangsúlyosabb elemei az erdei szélfű (*Mercurialis perennis),* méhfű (*Melittis grandiflora*), varázslófű *(Circaea lutetiana),* széleslevelű bordamag (*Laserpitium latifolium*). Tölgyes jellegű sziklaerdő a Kereszt-kút közelében, keleti kitettségben jelenik meg egyetlen foltban. Lombkoronaszintjében uralkodó a kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*). Cserje- és gyepszintje fajgazdag, jellemző fajai a fekete lednek (*Lathyrus niger*), toronyszál *(Turritis glabra*), olasz harangvirág (*Campanula bononiensis*).
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése**:	Ritka, edafikus erdők, sajátos, jó fajkészletük miatt 4-es és 5-ös besorolásúak.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Nagyon csekély kiterjedése következtében a közelben jellemző turisztikai tevékenység (gyalogos turizmus, gyalogösvények használata, szemetelés) által veszélyzetetett. Ennek következményeként a feldarabolódás fokozódhat a jövőben, aminek hatására eltűnhetnek az érzékenyebb fajok.
Veszélyeztető tényezők:	Állományaikra a csekély kiterjedés és a frekventált helyzetük miatt az emberi zavarás jelenti a legnagyobb veszélyt. Speciális termőhelyigényeik folytán a környező társulások jellemző fajaiból nem érzékelni más fajok térhódítását. F07 - Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek

**Az élőhelyek természetességének értékeléséhez a Németh – Seregélyes-féle, 5 fokozatú skálát használtuk (TDO): 1 = Teljesen leromlott / a regeneráció elején járó állapot; 2 = Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot; 3 = Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot; 4 = Jónak nevezett", „természetközeli" / „jól" regenerálódott állapot; 5 = Természetes állapot.

Élőhely neve:	*** Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)**
Élőhely kódja:	91E0 *
	** kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*
Élőhely előfordulásai a területen:	A Gyöngyös-patakot kísérve, illetve a belső völgyek kiszélesedő völgytalpaiban, keskeny sávban találhatók meg.
Élőhely területi aránya:	Az összterület 0,75 %-a, a Natura 2000 élőhelyek 1,39 %-a.
Élőhely kiterjedése a területen:	30,16 ha
Élőhely jellemzése:	A hegyvidéki égerliget a vízfolyások mentén megjelenő intrazonális erdőtársulás. A Gyöngyös-patakot kísérve, illetve a belső völgyek kiszélesedő völgytalpaiban, keskeny sávban találhatók meg. Állományai három-öt szintesek. Koronaszintje zárt, uralkodó fafaja az enyves éger (*Alnus glutinosa*), mellette azonban szinte mindig megtalálható a korai juhar (*Acer pseudoplatanus*), magas kőris (*Fraxinus excelsior*). Utóbbi fafaj csak erre a társulásra jellemző a hegységben. A szomszédos állományokból gyakran figyelhető meg egyéb fafajok (gyertyán - *Carpinus betulus,* bükk- *Fagus sylvatica,* hegyi szil - *Ulmus glabra*) beszivárgása. A Gyöngyös és a Szerdahelyi-patak mentén az égeresek mellett puhafás ligeterdők (fehér és törékeny fűz - *Salix alba, S, fragilis)* is jelen vannak. A cserjeszint legtöbbször gyér vagy hiányzik, néhol azonban összefüggő is lehet. Gyakori növényei a fekete bodza (*Sambucus nigra*), zselnicemeggy *(Padus avium),* csíkos kecskerágó (*Euonymus europaeus*), földi szeder (*Rubus fruticosus* agg.). Lágyszárú szintje gazdag, Jellemző a bogláros szellőrózsa (*Anemone ranunculoides),* podagrafű (*Aegopodium podagraria*), fehér zászpa *(Veratrum album),* gyapjas boglárka *(Ranunculus lanuginosus*), holdviola (*Lunaria rediviva*). A belső patakvölgyek égeresei igen gazdagok páfrányokban, pl. széles és szálkás pajzsika (*Dryopteris dilatata, D. carthusiana*), hölgypáfrány (*Athyrium filix-femina*).
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése**:	Csak a hegység belső patakvölgyeinek égerligetei jó természetességűek (4, 5), a hegylábi részekre kilépő patakok kiszélesedő árterében álló ligeterdők többnyire erősen zavartak, degredálódtak (2-3).
Élőhely veszélyeztetettsége:	Az élőhely a jelenlegi erdőgazdálkodás mellett aktuálisan nem veszélyeztetett. Hosszabb távon a klímaváltozás egyik főbb

	jellemzőjeként érezhető szélsőséges csapadékviszonyok rontják az élőhely regenerációs képességét. Az általánossá váló hosszabb száraz periódusokban nem valósul meg megfelelő vízellátottság.
Veszélyeztető tényezők:	Özönnövények térhódítása, különösen a magas aranyvessző (*Solidago gigantean*) és az bíbor nebáncsvirág (*Impatiens glandulifera*). Terjedésüknek a Gyöngyös és a kisebb patakokon egyre gyakoribbá váló özönvízszerű árhullámok is kedveznek. Az emberi bolygatás, elszántás, hulladéklerakás, útkezelés elsősorban a Gyöngyös Kőszeghez közel eső szakaszán és a Pogányoknál jelentős. I02 - Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül) N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében
Élőhely neve:	*** Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal**
Élőhely kódja:	91G0 * ** kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*
Élőhely előfordulásai a területen:	A bükkösök övét kb. 500-550 méter tszf. alatt váltja fel (északi kitettségben kb. 300 méteren) és széles sávban a települések felé lealacsonyodó hegylábi területeken jelenik meg.
Élőhely területi aránya:	Az összterület 21,6 %-a, a Natura 2000 élőhelyek 40,06 %-a.
Élőhely kiterjedése a területen:	868,04 ha.
Élőhely jellemzése:	Az élőhelycsoportba foglalt élőhelytípusok közül a klímazonális gyertyános-kocsánytalan tölgyesek a legnagyobb térfoglalásúak. Állományképüket a gyertyán (*Carpinus betulus*) és a kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*) közös uralma jellemzi. A tervezési területen a bükkösök övét kb. 500-550 méter tszf. alatt váltja fel (északi kitettségben kb. 300 méteren), és széles sávban a települések felé lealacsonyodó hegylábi területeken jelenik meg. Állományképükben meghatározó a madárcseresznye (*Cerasus avium*), az alacsonyabb térszíneken jellemző a szelídgesztenye (*Castenea sativa*), a mezei (*Acer pseudoplatanus*) és a hegyi juhar (*Acer platanoides*), magasabb részeken megjelenik a bükk (*Fagus sylvatica*). Az állományok jelentős részében alacsonyabb elegyarányban

	tűlevelűek (elsősorban erdeifenyő – *Pinus sylvestris*) is megfigyelhetők. Cserjeszintjük általában az erdészeti beavatkozások következtében gyér. Az aljnövényzetben helyenként uralkodó az egyvirágú gyöngyperje (*Melica uniflora*) és a hegyi csenkesz (*Festuca drymeia*). A természetközeli állományok jellemzője a kétszikű lágyszárú fajokban való gazdagság (pl. harangvirág-fajok (*Campanula* spp.), szagos müge (*Galium odoratum*), erdei varfű (*Knautia drymeja*), szártalan kankalin (*Primula vulgaris*), göcsös görvélyfű (*Scrophularia nodosa*). Az ide sorolható mészkerülő jellegű gyertyános-kocsánytalan tölgyesek többnyire meredek, erősen kilúgzott oldalakon jelennek meg. Állományképében a kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*) meghatározó. Jellemző lágyszárú fajai a vánkosmoha (*Leucobryum glaucum*), erdei sédbúza (*Deschampsia flexuosa*), réti csormolya (*Melampyrum pretense*), fehér perjeszittyó (*Luzula luzuloides*), árnyékvirág (*Majanthemum bifolium*).
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése**:	Jelentős részben közepesen degradált állományok (3). A jól strukturált, több korosztállyal és fajgazdagabb aljnövényzettel rendelkező állományok 4-es, az aljnövényzet nélküli, és/vagy egykorú kocsonytalan tölgyesek részben 2-es besorolást kaptak.
Élőhely veszélyeztetettsége:	A jelenlegi erdőművelési gyakorlat miatt hosszú távon az eljellegtelenedés, egykorúsítás miatt veszélyeztetett. A klímaváltozás hatása (a jelenlegi gyakorlat mellett) az állományok gyengébb növekedési rátájában, kórokozókkal szembeni érzékenyebbé válásában mutatkozhat meg. Közepesen veszélyeztetett élőhelytípus.
Veszélyeztető tényezők:	Az ide sorolt állományok természetességét elsősorban az intenzív erdőművelési és erdőfelújítási eljárások következtében történő eljellegtelenedés rontja, amely az erdők lágyszárú szintjét fokozottan elszegényíti, elfüvesíti. A holtfa mechanikai úton történő eltávolítása mindenütt megfigyelhető, a társulás természetközeli állapotának kialakulását negatívan befolyásoló tényező. Termőhelyét részben a más fafajokkal történő felújítás is veszélyezteti (főként erdeifenyő). Kisebb veszélyforrás a növényi invázió és a túltartott vadállomány is. B03 - Erdőfelújítás idegenhonos, vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat) B06 - Fakitermelés (kivéve tarvágás) N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

Élőhely neve:	**Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia)**
Élőhely kódja:	6210
Élőhely előfordulásai a területen:	A cáki gesztenyés oldalban, valamint a bozsoki kisüzemi szőlők között, illetve az erdőhatár közvetlen szomszédságában jelenik meg.
Élőhely területi aránya:	Az összterület 0,07 %-a, a Natura 2000 élőhelyek 0,12 %-a.
Élőhely kiterjedése a területen:	2,67 ha.
Élőhely jellemzése:	Az élőhelycsoportba foglalt élőhelytípusok közül a sudár rozsnok (*Bromus erectus*), a tollas szálkaperje (*Brachypodium pinnatum*) uralta gyepek kerültek ide. Állományképükben az alpokalji klíma hatására szerepet kapnak üde réti (pl. réti ecsetpázsit - *Alopecurus pratensis*, enyves zsálya – *Salvia glutinosa*), továbbá a szárazabb pannóniai jellegű sztyepprétekre jellemző fajok (pl. borzas peremizs – *Inula hirta*, vérveres szádorgó – *Orobanche gracilis*, fehér pimpó – *Potentilla alba*, magyar szegfű – *Dianthus pontederae*, tarka nőszirom – *Iris variegata*, bablevelű varjúháj - *Sedum maximum*).
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése**:	A cáki gesztenyés oldalban, valamint a bozsoki kisüzemi szőlők között, illetve az erdőhatár közvetlen szomszédságában megjelenő zárványgyepek nagy értéket képviselnek, állományaik fajokban gazdagok, igen jó természetességűek (4-5-ös).
Élőhely veszélyeztetettsége:	A nem összefüggően, többnyire erősen feldarabolódott, kis élőhelyszigetekből álló megjelenése miatt nagymértékben veszélyzetetett. Megfelelő élőhelykezelés mellett hosszú távú fennmaradására a klímaváltozás csekélyebb hatással van, azonban a meglévő fajkészlet várhatóan a szárazságtűrő fajok dominanciájának irányába fog a jövőben eltolódni.
Veszélyeztető tényezők:	További feldarabolódás, ennek következményeként az eljellegtelenedés, továbbá a kisparcellás művelés

	felhagyásából következő cserjésedés majd erdősödés veszélyzteti. A cáki pincesor fölötti állományt a fűavar felhalmozódása, valamint a kezelés nem előírásszerű elvégzése veszélyzteti. Újabban a területre került legelő szarvasmarhaállomány fokozott igénybevétellel is számolni kell. A09 - Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés L02 - Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlatnak által okozott közvetlen változás)
Élőhely neve:	**Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)**
Élőhely kódja:	6410
Élőhely előfordulásai a területen:	Kizárólag a bozsoki Zsidó-réten található meg.
Élőhely területi aránya:	Az összterület 0,04 %-a, a Natura 2000 élőhelyek 0,08 %-a.
Élőhely kiterjedése a területen:	1,74 ha. Az adatlaphoz képest közel kb. 1 hektáros csökkenés figyelhető meg. Ennek oka a szóban forgó gyepterület (Zsidó-rét) kékperjés láprétként azonosítható gyepterület kiterjedésének csökkenése.
Élőhely jellemzése:	A bozsoki Zsidó-rét réttársulása tartozik ide. A széleken átmenetet képez a kaszálórétek felé. Jellemző faja a kékperje (*Molinia coerulea*), selyemperje (*Holcus lanatus*), őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*), ördögharaptafű (*Succisa pratensis*), bakfű (*Betonica officinalis*), csermelyaszat (*Cirsium rivulare*), deres sás (*Carex flacca*), ritkább a kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe)*, lápi nyúlfarkfű (*Sesleria uliginosa*), északi galaj (*Galium boreale*), serevényfűz (*Salix rosmarinifolia*).
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése**:	Kis területen előforduló, igen értékes gyep, természetessége 4-es besorolású.
Élőhely veszélyeztetettsége:	A jelenlegi környezeti feltételek mellett nagymétékben veszélyeztetett. A leromlás folyamata illetve annak

	felgyorsulása elsősorban az ajánlott kezelési mód (előírásszerűen: kaszálás) minden szempontból pontos és szakszerű betartásával akadályozható meg, hosszú távon a természetesség és a faji diverzitás növelhető is. A vízellátás romlásának okozója az erősen ingadozó csapadékjárás, amely a klímaváltozás következtében a jövőben várhatóan állandósulni fog.
Veszélyeztető tényezők:	Kaszálás elmaradása és rendszertelen, nem előírásszerű elvégzése. A vízellátás romlásának okozója az erősen ingadozó csapadékjárás. A környező kiskertek és gyömölcsösök felől vegyszer és tápanyag rámosódása, a széleken biohulladék lerakása is tapasztalható. A08 - Gyepterület kaszálása vagy vágása A20 - Műtrágya kijuttatása mezőgazdasági területre A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban
Élőhely neve:	**Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*)**
Élőhely kódja:	6510
Élőhely előfordulásai a területen:	A tervezési terület hegylábi részein, többnyire tápanyagszegény, mésztelen talajokon található.
Élőhely területi aránya:	Az összterület 0,54 %-a, a Natura 2000 élőhelyek 1 %-a.
Élőhely kiterjedése a területen:	21,71 ha. Az adatlaphoz képest 4 hektáros területnövekedés mutatható ki.
Élőhely jellemzése:	A tervezési terület hegylábi részein, többnyire tápanyagszegény, mésztelen talajokon előforduló kaszálórétek. Az üde kaszálók és hegyi rétek közül a legelterjedtebb és a legjellegzetesebb réti vegetációtípust képviselik. Fajkészletük alapján néhol a láprétek, másutt a mészkerülő gyepek felé mutat átmenetet. Legnagyobb térfoglalásúak a Pogányvölgy és Cák közötti állományok. Uralkodó füvek a franciaperje (*Arrhenatherum elatius*), csomós ebír (*Dactylis glomerata)*, pelyhes zabfű (*Avenula pubescens*), selyemperje (*Holcus lanatus*), réti here (*Trifolium pretense*), réti lednek (*Lathyrus pratensis*), réti

	boglárka (*Ranunculus acris*), erdei varfű (*Knautia drymeia),* medvetalp (*Heracleum sphondylium*), terebélyes harangvirág (*Campanula patula*), közönséges bakszakáll (*Tragopogon orientalis*), közönséges galaj (*Galium mollugo),* borjúpázsit (*Anthoxanthum odoratum*), réti margitvirág (*Chrysanthemum leucanthemum*), réti csenkesz (*Festuca pratensis*), borzas sás (*Carex hirta*).
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	Túlnyomó többségében közepes természetességi állapotú (3) állományok, a kétszikűekben gazdagabb foltok 4-es kategóriába kerültek.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Az özönnövények jelenléte miatt a legtöbb állománya nagymértékben veszélyeztetett. Megfelelő élőhelykezelés mellett hosszú távú fennmaradására a klímaváltozás csekélyebb hatással van, azonban a meglévő fajkészlet várhatóan a szárazságtűrő fajok dominanciájának, és a félszárazgyepekkel mozaikoló átmeneti állományok kialakulásának irányába fog a jövőben eltolódni.
Veszélyeztető tényezők:	Fennmaradásukat elsősorban a megfelelő kezelés elmaradása, vagy az ellenkező eset, az intenzív taposás (pl. legeltetés) veszélyezteti. A Cák környéki állományokra komoly veszélyt jelent a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) terjedése. A06 - Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése) A09 - Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés L02 - Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlatnak által okozott közvetlen változás) F07 - Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek
Élőhely neve:	**Hegyi kaszálórétek**
Élőhely kódja:	6520
Élőhely előfordulásai a területen:	A Stájer-házaknál található meg.
Élőhely területi aránya:	Az összterület 0,01 %-a, a Natura 2000 élőhelyek 0,02 %-a.

Élőhely kiterjedése a területen:	0,44 ha.
Élőhely jellemzése:	Tipikus megjelenésben a Stájer-házaknál figyelhető meg, Jellemző fűféléje a veres csenkesz (*Festuca rubra*), cérnatippan (*Agrostis capillaris*), cincor (*Cynosurus cristatus*). Hegyvidéki elemekben gazdag a kétszikű flóra, pl. hegyi lednek (*Lathyrus linifolius*), fekete áfonya (*Vaccinium myrtillus*), csarab (*Calluna vulgaris*), szártalan bábakalács (*Carlina acaulis*), közönséges aranyvessző (*Solidago virga-aurea*), palástfű-fajok (*Alchemilla* spp.).
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	Kiemelkedően fajgazdag, természetközeli élőhelyfoltok, 4-es és 5-ös kategóriába kerültek.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Csekély kiterjedésük folytán a jelenlegi jó természetesség ellenére közepesen veszélyeztetett. Hosszú távú megóvásukat a szomszédos élőhelyek kíméletével, az emberi hatás (turisztikai igénybevétel), valamint a környező erdőkben élő vadállomány apasztásával kell elősegíteni. A klímaváltozás hatására a hegyvidéki jellegű fajok túlélőképessége várhatóan csökkenni fog..
Veszélyeztető tényezők:	Turizmus, szemetelés, vadtúrás, taposás, tűzrakás, leégés. F07 - Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek G08 - Hal- és vadállomány kezelése
Élőhely neve:	**Mészkerülő bükkösök (*Luzulo-Fagetum*)**
Élőhely kódja:	9110
Élőhely előfordulásai a területen:	Mindössze két állományuk található a tervezési terület déli részén.
Élőhely területi aránya:	Az összterület 0,12 %-a, a Natura 2000 élőhelyek 0,23 %-a.
Élőhely kiterjedése a területen:	5,02 ha.
Élőhely jellemzése:	A mészkerülő bükkös a bükkös öv önálló mészkerülő

	társulása, amely a tervezési területen csak igen csekély kiterjedésben van jelen. A kisavanyodó, nyers talajfelszínnel rendelkező meredek oldalakon többnyire mészkerülő tölgyesek állnak (91G0 *). Mindössze két állományuk található a tervezési területen. Koronaszintje zárt, a bükk (*Fagus sylvatica*) mellett gyakori a kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*), Szálanként előfordul a nyír (*Betula pendula*), szelídgesztenye (*Castanea sativa*), madárberkenye (*Sorbus aucuparia*). Lágyszárú szintjében uralkodó a fehér perjeszittyó (*Luzula luzuloides*), erdei sédbúza *(Deschampsia flexuosa*), erdei hölgymál (*Hieracium murorum*), fekete áfonya (*Vaccinium myrtillus*).
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése**:	Igen kis kiterjedésben van jelen, természetességük jó (4).
Élőhely veszélyeztetettsége:	Az eljellegtelenedés (típusjelző fajok eltűnése) és az élőhely feldarabolódása következtében közepesen veszélyeztetett. A klímaváltozás hatása (a jelenlegi gyakorlat mellett) az állományok gyengébb növekedési rátájában, kórokozókkal szembeni érzékenyebbé válásában mutatkozhat meg.
Veszélyeztető tényezők:	A Hétforrás közelében található mészkerülő bükkös eljellegtelenedését a környező bükkös állományok (részben széldöntés miatti) letermelése veszélyezteti. A határsávval érintkező részekről pionír fafajok benyomulása figyelhető meg. L01 - Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, kiszáradás, elsüllyedés, szikesedés) N09 – Egyéb változások az abiotikus viszonyokban a klímaváltozás következtében
Élőhely neve:	**Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)**
Élőhely kódja:	9130
Élőhely előfordulásai a területen:	A magasabb régiókat foglalja el, déli oldalakon 500 m-ig, északi oldalakon (pl. a Gyöngyös-patak partjánál) egészen 300 m-ig ereszkedik le.
Élőhely területi aránya:	Az összterület 30,72 %-a, a Natura 2000 élőhelyek 56,97

	%-a.
Élőhely kiterjedése a területen:	1234,36 ha. A felmért állomány mintegy 100 hektárral több, mint ami az adatlapon szerepel.
Élőhely jellemzése:	A tervezési terület legnagyobb kiterjedésű klímazonális társulása. A magasabb régiókat foglalja el, déli oldalakon 500 m-ig, északi oldalakon (pl. a Gyöngyös-patak partjánál) egészen 300 m-ig ereszkedik le. Koronaszintje erősen zárt, benne a közönséges bükk (*Fagus sylvatica*) gyakorlatilag egyeduralkodó, mellette csak ritkán fordul elő madárcseresznye (*Cerasus avium*), hegyi juhar (*Acer pseudoplatanus*), kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*). Szálanként jegenyefenyő (*Abies alba*) is megjelenhet. Az állományok alatti kedvezőtlen fényviszonyok miatt cserjeszint nincs, legfeljebb a szegélyeken, itt-ott fordul elő farkasboroszlán (*Daphne mezereum*), málna (*Rubus idaeus*). A gyepszint fajszegény, sokfelé nudum. Az egykorú, idős bükösök jellemzője a hegyi csenkesz (*Festuca drymeia*) szőnyegszerű állománya (pl. Írott-kő, Hörmann-forrás). Szórványosan van jelen kakicsvirág (*Mycelis muralis*), göcsös görvélyfű (*Scrophularia nodosa*), erdei ibolya *(Viola sylvestris)*, hagymás fogas-ír (*Dentaria bulbifera*), szagos müge (*Galium odoratum*), ciklámen *(Cyclamen purpurascens)*, erdei szélfű (*Mercurialis perennis*), sárga árvacsalán (*Lamium galeobdolon*). Bükkös erdőszegélyen fordul elő a ritka osztrák tarsóka (*Thlaspi goesingense*), farkasölő sisakvirág (*Aconitum vulparia*), fecsketárnics (*Gentiana asclepiadea*).
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	Degradáltságuk igen változó mértékű, de jelentős részben közepesen leromlott állapotúak (3). A több korosztályú, lékekkel, gazdagabb erdőszegély-növényzettel rendelkező állományok természetessége 4-es, esetenként 5-ös.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Viharkárok, szélvihar (széldöntés), illetve folyományai (erózió) miatt közepesen veszélyeztetett. A klímaváltozás hatása (a jelenlegi erdőművelési gyakorlat mellett) az állományok gyengébb növekedési rátájában, kórokozókkal szembeni érzékenyebbé válásában mutatkozhat meg.
Veszélyeztető tényezők:	A montán bükkösök egy részét az elmúlt évszázadban lucfenyővel újították fel, jelenleg ez már nem jellemző. A szubmontán bükkösökre a legnagyobb veszélyt a fafajcserés erdőfelújítások (újabban vörösfenyő,

	duglászfenyő), az egykorúsítás következtében strukturálatlan állományok jelentik. Egyes szélnek kitett területeken a nagy területű széldöntésnek is komoly veszélye van (pl, Zeiger-nyereg, Kendig). B03 - Erdőfelújítás idegenhonos, vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat) L01 - Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, kiszáradás, elsüllyedés, szikesedés) N09 - Egyéb változások az abiotikus viszonyokban a klímaváltozás következtében
Élőhely neve:	**Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai**
Élőhely kódja:	6430
Élőhely előfordulásai a területen:	lásd a térképmellékletben
Élőhely területi aránya:	Az összterület 0,005 %-a, a Natura 2000 élőhelyek 0,01 %-a.
Élőhely kiterjedése a területen:	0,19 ha.
Élőhely jellemzése:	Néhány hegyi patak szegélyén, de főleg a Kőszeg-hegyaljai égeresek, nedves erdőszélek mentén alakultak ki, de legtöbb állományuk nagyon kicsi, külön élőhelyfoltként csak egy értékelhető. Jellemző fajai a réti legyezőfű (*Filipendula ulmaria*), erdei angyalgyökér (*Angelica sylvestris*), halovány aszat (*Cirsium oleraceum*), közönséges medvetalp (*Heracleum sphondylium),* de sokszor megjelennek a mocsárrétek és a magassásosok képviselői is, pl. posványsás (*Carex acutiformis*), réti ecsetpázsit (*Alopecurus pratensis*), őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*), lomenta (*Mentha longifolia*), közönséges lizinka (*Lysimachia vulgaris*).
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése**:	Egyetlen ide sorolt élőhelyfolt, amely jó természetességi állapotú (4).
Élőhely veszélyeztetettsége:	Gyorsan változó élőhelyek, aktuális és jövőbeli fenyegetettségük elsősorban az intenzíven terjedő magaskórós inváziós fajok miatt jelentős. Hosszabb távon a

	klímaváltozás egyik főbb jellemzőjeként érezhető szélsőséges csapadékviszonyok rontják az élőhely regenerációs képességét. Az általánossá váló hosszabb száraz periódusokban nem valósul meg megfelelő vízellátottság.
Veszélyeztető tényezők:	Özönnövények térhódítása, különösen a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) és a bíbor nebáncsvirág (*Impatiens glandulifera*). Emberi bolygatás, elszántás, hulladéklerakás, útkezelés. **A02 -** Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés) I02 - Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)

1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

Megj.: A közösségi jelentőségű fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2018. évi változatát vettük alapul.

9. táblázat: az adatlapon szereplő közösségi jelentőségű növényfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció [1] (országos állományhoz viszonyított arány) (A-D)
II.	adriai sallangvirág (*Himantoglossum adriaticum*)	B
II.	leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)	C

Faj neve:	**adriai sallangvirág *(Himantoglossum adriaticum)***
Irányelv melléklete:	II.
Faj elfordulásai a területen:	Fokozottan védett kosborfaj. A Nyugat-Dunántúlon igen ritka, a Kőszegi-hegység területén 2004-től ismert a Szabó-hegyen a Panoráma út felett, gyömöcsösben. A vizsgált terület határán belül Bozsok külterületén, zártkertben újonnan került elő 2020-ban.
Állománynagyság (jelöléskor):	100-200 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	100-200 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	A 2020-ban megtalált állomány egyetlen virágzó tövek számolt.
Faj veszélyeztetettsége:	Erősen veszélyeztetett. A klímaváltozás a faj szempontjából kedvező, a szárazabbá váló klíma hatására országos viszonylatban is terjedőben lévő faj. Félszárazgyepekben, felhagyott gyümölcsös- és gesztenyéskertekben további populációk előkerülése nem kizárt.
Veszélyeztető tényezők:	Állományának fennmaradása az élőhelyül szolgáló zártkert tulajdonosa által elvégzett élőhelykezeléstől nagyban függ. A virágzásban végzett, túl gyakori fűnyírózás épp úgy veszélyezteti, mint a kezelés elmaradása és a terület cserjésedése. A06 - Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)

[1] Állománynagyság az országos állománynagysághoz viszonyítva: A: 100 % ≥ p > 15 %; B: 15 % ≥ p > 2 %; C: 2 % ≥ p > 0 %; D: nem szignifikáns populáció

	A08 - Gyepterület kaszálása vagy vágása
Faj neve:	**leánykökörcsin *(Pulsatilla grandis)***
Irányelv melléklete:	II.
Faj elfordulásai a területen:	A Nyugat-Dunántúlon igen ritka szárazgyepi növényfaj. Nagyobb számban ma már csak a bozsoki Zsidó-réten él, a korábban jelzett cáki lelőhelyről évek óta nem került elő. Kisebb, néhány tőből álló, igen veszélyeztetett populációi ismertek még a bozsoki országhatár menti gyepekből, illetve Kőszegen a Tanító bányája fölötti gyepből.
Állománynagyság (jelöléskor):	100-200 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	100-200 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	2016-ban mindössze 4 virágzó tövet sikerült megfigyelni. A Zsidó-réten és az üde kaszálóréteken a nem megfelelő időben és az előírások figyelmen kívül hagyásával elvégzett kaszálás a populáció megsemmisüléséhez vezet.
Faj veszélyeztetettsége:	Erősen veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nem megfelelő élőhelykezelés: kaszálás elhagyása vagy nem előírásszerű elvégzése. A06 - Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése) A08 - Gyepterület kaszálása vagy vágása

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Megj.: A közösségi jelentőségű fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2018. évi változatát vettük alapul.

10. táblázat: az adatlapon aktuálisan szereplő közösségi jelentőségű állatfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció [1] (országos állományhoz viszonyított arány) (A-D)
II., IV.	kétcsíkos hegyiszitakötő (*Cordulogaster heros*)	B
II., V.	kövi rák (*Austropotamobius torrentium)*	B
II., IV.	nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)	B

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció [1] (országos állományhoz viszonyított arány) (A-D)
II., IV.	vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)	C
II., IV.	sötétaljú hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*)	C
II., IV.	nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)	C
II.	nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)	C
II.	botos kölönte (*Cottus gobio*)	C
II., IV.	sárgahasú unka (*Bombina variegata*)	C
II., IV.	közönséges denevér (*Myotis myotis*)	C
II., IV.	kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)	C
II., IV.	csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*)	C

Faj neve:	**nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)**
Irányelv melléklete:	II, IV
Faj előfordulásai a területen:	A teljes területen előfordul. Szálláshelyei az odvas és/vagy kéregleválásos idős élő vagy lábonszáradt faegyedekben találhatók.
Állománynagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	400-600 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány egyedszámában feltehetően számottevő változás nincs, mivel az alkalmas élőhelyek kiterjedése sem változott.
Faj veszélyeztetettsége:	Az intenzív erdőgazdálkodás miatt a faj aktuálisan veszélyeztetett, ugyanakkor állományának megőrzése a jelenlegi feltételek mellett is biztosítottnak látszik.
Veszélyeztető tényezők:	A faj állományait az idős, odvas faegyedek, az álló holtfa eltávolítása, ill. az idős fákat tartalmazó erdőrészletek háborgatása veszélyezteti. B08 - Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)

Faj neve:	**kis patkósdenevér *(Rhinolophus hipposideros*)**
Irányelv melléklete:	II, IV
Faj előfordulásai a területen:	A hegység peremterületein fordul elő nagyobb gyakorisággal. Szálláshelyei bányavágatokban és a hegylábi pincékben, présházakban találhatók.
Állománynagyság (jelöléskor):	50-100 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	50-100 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány egyedszámában feltehetően számottevő változás nincs, mivel az alkalmas élőhelyek kiterjedése sem változott.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj aktuálisan nem tekinthető veszélyeztettnek, hosszú távú megőrzése biztosított.
Veszélyeztető tényezők:	Potenciálisan a barlangok zavarása vagy lezárása veszélyeztetheti. F07 - Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek

Faj neve:	**közönséges denevér (*Myotis myotis*)**
Irányelv melléklete:	II, IV
Faj előfordulásai a területen:	A teljes területen előfordul, a kolóniák táplálkozó-területei az idős erdőállományok. Szálláshelyei a környező települések épületeinek padlásain találhatók.
Állománynagyság (jelöléskor):	500 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	500 egyed

Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány egyedszámában feltehetően számottevő változás nincs, mivel az alkalmas élőhelyek kiterjedése sem változott.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj szaporodóhelyeinek átalakítása miatt aktuálisan veszélyeztetett, megfelelő intézkedések nélkül hosszú távú megőrzése nem biztosított.
Veszélyeztető tényezők:	A faj állományait elsősorban a szülőkolóniák szálláshelyeinek átalakítása, lezárása, valamint a fakonzerváló szerek használata, másodsorban az egykorú erdőállományok nagy területeken történő letermelése veszélyezteti. Szálláshelyül szolgáló épületek lezárása, intenzív erdőgazdálkodás miatti táplálékhiány. F02 - Építkezés vagy átalakítás (pl. lakott területé vagy településé) meglévő városi vagy rekreációs területeken B06 - Fakitermelés (kivéve tarvágás)
Faj neve:	**csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*)**
Irányelv melléklete:	II, IV
Faj előfordulásai a területen:	A fajnak nincs előfordulási adata a tervezési területen, ugyanakkor potenciális élőhelyei nagy kiterjedésben jelen vannak, ezért előkerülésére a jövőben számítani lehet
Állománynagyság (jelöléskor):	10-20 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	10-20 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincs detektálható állományváltozás.
Faj veszélyeztetettsége:	Rendkívül kicsi állománymérete miatt kifjezetten veszélyeztetett, hosszú távú megőrzése bizonytalan.
Veszélyeztető tényezők:	Elsősorban a kis populációkra jellemző sztochasztikus hatások veszélyeztetik. L05 - Csökkenő termékenység / genetikai leromlás (pl. beltenyésztés vagy endogámia)

Faj neve:	**sárgahasú unka (*Bombina variegata*)**
Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj elfordulásai a területen:	A faj szóránYosan fordul elő, az éppen aktulásian rendelkezésre álló szaporodóhelyek függvényében. A tervezést megelepozó felmérések során a Kövi-dűlőben (Kőszeg -459932, 228425), a Hétforrás patakban (Kőszeg -457646, 230431), az Enikő-forrásnál (Kőszeg - 457674, 228332), a cáki kőfejtő (Cák - 458804, 226970), a Keresztkút II. utáni farakodó kanyarban (Kőszeg- 456028, 232323) út melletti időszakos kis vízállásban került elő.
Állománynagyság (jelöléskor):	P (előfordul)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	50-500 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	A sárgahasú unka sosem volt gyakori a Kőszegi-hegységben. Kevés előfordulási adata van a fajnak. Alkalmi előfordulásai elsősorban a kerékcsapákban kialakuló tartós pocsolyákból, árkokban visszamaradó sekély vizekből, forrásfoglalások mellett kialakuló pocsolyákból illetve patakmeder vízfolyásából származnak. Áramló vízfolyásokban ritkábban található meg. A szórványosan rendelkezésre álló korábbi adatokból az állomány változása nehezen becsülhető meg, de úgy tűnik, csökkenő tendenciát mutat.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj a szárazodás miatt aktuálisan veszélyeztetettnek tekinthető, hosszú távon a megőrzése nem biztosított.
Veszélyeztető tényezők:	A Kőszegi-hegységben viszonylag kevés olyan pocsolya, vízállás van, ami kellő víztömeggel rendelkezik, időszakosan fel tud melegedni, az egyre szárazabbá váló nyarakon sem szárad ki, vagyis alkalmas az unkák és egyéb kétéltűek szaporodására. A klímaváltozás miatt szélsőségesebbé váló időjárás, a tartósan száraz időszakok miatt kiszáradó pocsolyák, vízgyűjtők, valamit az özönvízszerű esőzések nyomán lezúduló víztömegek hátrányosan érintik a kétéltűek, így a sárgahasú unka szaporodóhelyeit is. A patakok iszapos, vízállásos ágai gyakran emlősdagonyaként szolgálnak, nem alkalmasak kétéltűek szaporodására. Olyan alkalmas kerékcsapából is alig van, ami vízzel töltődhetne fel és nem szárad ki. Vizsgálni kellene, hogy a békákat érintő betegségek (kitridiomikózis) terjedése mennyire játszik közre a sárgahasú unka állományának csökkenésében. N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás)
Faj neve:	**kövi rák (*Austropotamobius torrentium*)**

Irányelv melléklete:	II., V.
Faj elfordulásai a területen:	Jelenleg csak a Stájer-házaknál fakadó Ciklámen-forrás patakjából (Kőszeg- 455107, 228456; 455050, 228528) és annak mellékágaiból (Kőszeg- 454931, 228416; 454879, 228460), azok összefolyása alatt a Stájer-patakban (Kőszeg-454937, 228549) ismert az előfordulása.
Állománynagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	100-500 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	A faj állománya stabilnak mutatkozik, a legkorábbi (2001.) felméréshez képest kissé gyarapodik. Kismértékű terjeszkedés is megállapítható, mert olyan helyen is felbukkant (Ciklámen-patak befolyása a Stájer-patak völgyi szakaszába), ahol korábban nem volt megtalálható. A kis létszámú populációk állománya feltehetően stabil, mivel az élőhelyében nem történt jelentős változás a terület jelölése óta.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj aktuálisan ugyan nem veszélyeztetett, de rendkívül kis állománynagysága és szűk elterjedése miatt sérülékeny, így hosszú távú megőrzése csak nagy odafigyeléssel biztosítható.
Veszélyeztető tényezők:	Potenciálisan az élőhelyét jelentő patakokon jelentkező kis szennyeződés is komoly kárt tenne az amúgy igen sekély és kis vízhozamú patakban élő rák állományban. A patak bal mellékágát érintő bükkállomány gyérítése azon a területen elindította a cserjésedést, s az árnyékolás csökkenése hátrányosan érintheti a rákállomány. A kutatás is csak indokolt esetben, korlátozottan, s csak a kövi rákra veszélyt jelentő rákpestis (*Aphanomyces*) terjesztését megelőző óvintézkedések betartása mellett lehetséges. Potenciális veszélyt jelent a vízviszonyok változása is (évről-évre csökkenő vízhozam mutatkozik a Ciklámen-forrásnál). B06 - Fakitermelés (kivéve tarvágás) F14 - Felszíni vagy felszín alatti vizek pontszerű szennyezését okozó egyéb lakossági vagy rekreációs tevékenységek és struktúrák L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás)

Faj neve:	**nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)**
Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj elfordulásai a területen:	Potenciális élőhely több is van a tervezési területen, ahol számos, a jelenlétére utaló jel (rágás, röpnyílás) valószínűsíti a faj meglétét.

Állománynagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány változásai nehezen becsülhetőek, mivel a korábbi időszakból nem rendelkezünk mennyiségi adatokkal a területet illetően.
Faj veszélyeztetettsége:	Az intenzív erdőgazdálkodás miatt nagymértékben veszélyeztetett, hosszú távú megőrzéséhez a gazdálkodás átalakítására van szükség.
Veszélyeztető tényezők:	A vágásos erdőgazdálkodás, a holtfa eltávolítása és az idegenhonos fafajokkal történő felújítás veszélyeztetik. B03 - Erdőfelújítás idegenhonos, vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat) B08 - Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)

Faj neve:	**nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)**
Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj elfordulásai a területen:	Mészkerülő tölgyesekben, valamint idősebb, több korosztályt is tartalmazó, holt faanyagban gazdagabb gyertyános-tögyesekben, ritkábban bükkösökben és fenyvesekben többfelé előfordul. A tervezést megalapozó felmérések során a Zeiger-nyereg, Stölzer, Hörmann-forrás, Kis-Kendig, Vörös-kereszt, Vörös-föld, Írott-kő, Kendig, Hármas-patak, Stájerházak, Cáki gesztenyés oldal, Hétforrás területéről került elő.
Állománynagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány változásai nehezen becsülhetőek, mivel a korábbi időszakból nem rendelkezünk mennyiségi adatokkal a területet illetően.
Faj veszélyeztetettsége:	Az intenzív erdőgazdálkodás miatt nagymértékben veszélyeztetett, hosszú távú megőrzéséhez a gazdálkodás átalakítására van szükség.
Veszélyeztető tényezők:	A vágásos erdőgazdálkodás, a holtfa eltávolítása és az idegenhonos fafajokkal történő felújítás veszélyeztetik. B03 - Erdőfelújítás idegenhonos, vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat) B08 - Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)

Faj neve:	**vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)**
Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj elfordulásai a területen:	Egyedül a bozsoki Zsidó-réten található számára alkalmas élőhely.
Állománynagyság (jelöléskor):	P (előfordul)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	P (előfordul)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A faj számára a Kőszegi-hegységben a bozsoki Zsidó-rét és környékének vérfüves üde rétjei felelnek meg, így azok kaszálási időpontja nagyban befolyásolja a populáció évenként kimutatható nagyságát.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagymértékben veszélyeztetett, egyetlen állománya sérülékeny, megőrzése kizárólag a területkezelés szigorú szabályozásával biztosítható.
Veszélyeztető tényezők:	A júliusi kaszálás eltűnteti a hernyók kizárólagos tápnövényét, az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) virágait. Az augusztusi kaszálás során pedig a növényzettel együtt elpusztítják az őszi vérfű virágzatában fejlődő hangyaboglárka (*Maculinea*) hernyókat. A kaszálás felhagyása következtében megjelenő inváziós növényfajok és a természetes szukcesszió átalakítják a lágyszárú növényzetet, amely következtében eltűnik a faj lárválís tápnövénye. A06 - Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése) A08 - Gyepterület kaszálása vagy vágása

Faj neve:	**sötétaljú hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*)**
Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj elfordulásai a területen:	Egyedül a bozsoki Zsidó-réten található számára alkalmas élőhely.
Állománynagyság (jelöléskor):	P (előfordul)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	P (előfordul)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A faj számára a Kőszegi-hegységben a bozsoki Zsidó-rét és környékének vérfüves üde rétjei felelnek meg, így azok kaszálási

	időpontja nagyban befolyásolja a populációk évenként kimutatható nagyságát.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagymértékben veszélyeztetett, egyetlen állománya sérülékeny, megőrzése kizárólag a területkezelés szigorú szabályozásával biztosítható.
Veszélyeztető tényezők:	A júliusi kaszálás eltűnteti a hernyók kizárólagos tápnövényét, az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) virágait. Az augusztusi kaszálás során pedig a növényzettel együtt elpusztítják az őszi vérfű virágzatában fejlődő hangyaboglárka (*Maculinea*) hernyókat. A kaszálás felhagyása következtében megjelenő invazív növényfajok és a természetes szukcesszió átalakítják a lágyszárú növényzetet, amely következtében eltűnik a faj lárvális tápnövénye. A06 - Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése) A08 - Gyepterület kaszálása vagy vágása
Faj neve:	**kétcsíkos hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*)**
Irányelv melléklete:	II.
Faj elfordulásai a területen:	A faj az érintett terület szinte minden vízfolyásában előfordul: Hétvezér-forrás, Pap-rét, Vogelsangbahn, Hármas-patak, Szikla-forrás, Büdös-Árpád-forrás, Büdös-kút, Stájer-patak, Ciklámen-forrás, Kőbányai-patak, Jávor-Borha-forrás, Szent-kút, Szerdahelyi-patak, Bozsoki-patak, Sötét-völgy.
Állománynagyság (jelöléskor):	C (gyakori)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A rendelkezésre álló adatok alapján a fajnak erős populációi találhatóak meg a területen, állománya stabil, mivel az élőhelyében nem történt jelentős változás az érintett patakszakaszokon.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj élőhelyeinek kiterjedt volta és jó ökológiai állapotuknak köszönhetően aktuálisan nem veszélyeztetett a területen, hosszú távú megőrzése biztosított.
Veszélyeztető tényezők:	Potenciálisan a jövőben a következő folyamatok veszélyeztethetik a fajt. A környező erdőállományok folyamatos borításának/borítottságának a megszűnése, ezzel párhuzamosan a vízhőmérséklet emelkedése, kisebb vízfolyások időszakos kiszáradása, vízfolyások mikrohabitat jellegének megváltozása. Turisztikai szempontú további forrásfoglalások és környezetük kiépítése (zavarás növekedése), a vízfolyások feltáró utakkal történő

	további fragmentációja, és a vízfolyásokat érő bármely szennyezés, melyek közvetve és/vagy közvetlenük érinthetik a faj populációit. B06 - Fakitermelés (kivéve tarvágás) F07 - Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek F14 - Felszíni vagy felszín alatti vizek pontszerű szennyezését okozó egyéb lakossági vagy rekreációs tevékenységek és struktúrák N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

Faj neve:	**botos kölönte *(Cottus gobio)***
Irányelv melléklete:	II.
Faj elfordulásai a területen:	Hármas–patak, Ciklámen patak
Állománynagyság (jelöléskor):	100-500 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	100-500 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	A Natura 2000 területen ezt megelőzően nem történt a jelölő halfajok állományának nagyságára vonatkozó becslés, így a botos kölönte állományváltozásának a nyomon követéséhez sincs megfelelő alap adatunk.
Faj veszélyeztetettsége:	A kis populációméretből és elszigeteltségből eredő sztochasztikus hatások miatt nagymértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Vízminőség romlása, vízkivétel, élőhelyek átalakulása, illegális technikai sportok az élőhelyén. F07 - Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek F14 - Felszíni vagy felszín alatti vizek pontszerű szennyezését okozó egyéb lakossági vagy rekreációs tevékenységek és struktúrá N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

11. táblázat: az adatlapon nem szereplő, felvételre javasolt közösségi jelentőségű állatfajok

Irányelv melléklete	**Faj név**	**Populáció** [1] **(országos állományhoz viszonyított arány) (A-D)**
II., IV.	nagy tűzlepke (*Lycaena dispar rutilus*)	C
II., IV.	nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*)	C

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció [1] (országos állományhoz viszonyított arány) (A-D)
II., IV.	alpesi tarajosgőte (*Triturus carnifex*)	D
II.	*csíkos medvelepke (*Euplagia quadripunctaria*)	D

** kiemelt közösségi jelentőségű faj*

Faj neve:	**nagy tűzlepke (*Lycaena dispar rutilus*)**
Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj elfordulásai a területen:	Az üde réteken mindenütt előfordul, de ezek kiterjedése rendkívül kicsi a területen.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett az élőhelyeinek kis kiterjedése miatt.
Veszélyeztető tényezők:	A nem megfelelő időben végzett kaszálás hatására megszűnik a számára alkalmas élőhely. A kaszálás felhagyása következtében megjelenő inváziós növényfajok és a természetes szukcesszió átalakítják a lágyszárú növényzetet, amely következtében eltűnik a faj lárvális tápnövénye. A06 - Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése) A08 - Gyepterület kaszálása vagy vágása

Faj neve:	**nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*)**
Irányelv melléklete:	II, IV
Faj előfordulásai a területen:	A teljes területen előfordul. Szálláshelyei az odvas és/vagy kéregleválásos idős élő vagy lábonszáradt faegyedekben találhatók.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	50-100 egyed

Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert
Faj veszélyeztetettsége:	Az intenzív erdőgazdálkodás miatt a faj aktuálisan veszélyeztetett, ugyanakkor állományának megőrzése a jelenlegi feltételek mellett is biztosítottnak látszik.
Veszélyeztető tényezők:	B08 - Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

12. táblázat. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős növényfajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség
ágas holdruta	*Botrychium matricariifolium*	FV	Waisbecker és Gáyer 20. század eleji közlése óta most került elő első ízben a hegységből. Az új felfedezésig országos szinten is kipusztultnak tartott páfrányféle. Állománya mintegy 35-40 tövet számlál.
széleslevelű harangvirág	*Campanula latifolia*	FV	Hazánkban mindössze két lelőhelyen előforduló ritka hegyvidéki flóraelem. Kötődik a montán jellegű bükkösökhöz. A területen az Írott-kő lábánál kb. 100 egyede él, a populáció létfeltételeit évek óta bekerítéssel biztosítják.
fehér vánkosmoha	*Leucobryum glaucum*	V	A mészkerülő jellegű erdők típusjelző mohafaja, szélsőséges termőhelyi viszonyokat jelez. A területen a természetközeli mészkerülő erdők jelzőfaja.
kapcsos korpafű	*Lycopodium clavatum*	V	Országosan ritka haraszt, élőhelyei a szárazodás miatt folyamatosan csökkenőben vannak.
kis holdruta	*Botrychium lunaria*	V	Rapszodikus megjelenésű, sérülékeny, aprócska harasztnövény, hegységbéli előfordulása időszakos.
zöld fodorka	*Asplenium viride*	V	Stájerházaknál élő sziklalakó páfrány, a hegységben igen ritka.
bükkös buglyospáfrány	*Phegopteris connectilis*	V	Útbevágásokban, de különösen a belső patakvölgyek égereseiben, határsávi pionír állományaiban sokfelé él. Az erdőművelési gyakorlat miatt élőhelyei folyamatosan csökkennek.
pelyvás pajzsika	*Dryopteris pseudomas*	V	A Hármas-patak mentén került elő, új fajnak tekinthető a Kőszegi-hegységben.
karéjos vesepáfrány	*Polystichum aculeatum*	V	A Gyöngyös mentén többfelé megtalálható patakmenti égeresekben.
közönséges tölgyespáfrány	*Gymnocarpium dryopteris*	V	Nedves útbevágásokban, mohapárnák között néhány helyen él. Az erdőművelési gyakorlat miatt élőhelyei folyamatosan csökkennek.
tölcséres hegyipáfrány	*Oreopteris limbosperma*	V	Az Írott-kő környékén él. Az Alpokalján él a hazai populáció csaknem egésze.
struccharaszt	*Matteuccia struthiopteris*	V	A Gyöngyös mentén többfelé megtalálható patakmenti égeresekben.
fehérmájvirág	*Parnassia palustris*	V	A Bozsoki Zsidó-réten él egyetlen állománya, a vízellátás kedvezőtlenebbé

			válása miatt gyengülő tendenciát mutat, évek óta nem került elő.
lápi nyúlfarkfű	*Sesleria uliginosa*	V	A Bozsoki Zsidó-réten él egyetlen állománya, a vízellátás kedvezőtlenebbé válása miatt az állomány gyengülő tendenciát mutat.
hegyi lednek	*Lathyrus linifolius*	V	Csak a Kőszegi-hegység területén élő faj. Erdőszéleken, nyílt erdőkben, hegyi réten sokfelé él, stabil állománnyal rendelkezik.
fekete kökörcsin	*Pulsatilla nigricans*	V	A hegység félszáraz gyepjeinek ritka karakterfaja, a gyepek leromlásával eltűnőfélben van. A bozsoki szőlők között 2-3 szubpopulációja él, tengődik.
varfű szádorgó	*Orobanche pancicii*	NV	Kőszegi populációja országos szinten a legjelentősebb. Kis területre koncentrált állománya a Szabó-hegy környéki gyertyános-tölgyesekben és szélein, illetve kertekben figyelhető meg.
kétlevelű sarkvirág	*Platanthera bifolia*	V	A hegylábi természetszerű tölgyelegyes lomberdők nem ritka orchideája. Kőszeg és Velem között többfelé látható.
gérbics	*Limodorum abortivum*	V	A hegységből korábban nem ismert korhadéklakó orchidea, 2015-ben került elő. A keresztkúti vendégházak közelében 2016-ban újabb kis állománya került elő, gyertyános fiatalosban.
fürtös bodza	*Sambucus racemosa*	V	Alhavasi reliktum cserjefaj, a Kőszegi-hegység jellegzetessége. Néhány példánya főként a Stölzer, Paradicsomos környékén él.
fehér zászpa	*Veratrum album*	V	Igen jelentős állománya él, a patakvölgyekben sokfelé tömeges.
osztrák zergevirág	*Doronicum austriacum*	V	A Hörmann-forrás, Kis-Kendig és Vörös-kereszt környékén él, erdőszéleken, útbevágásokban.
fecsketárnics	*Gentiana asclepiadea*	V	A magasabban fekvő területek jellegzetes növénye, különösen határsávi részeken, pásztákon, útbevágásokban, erdőszéleken virágzik gazdagon.
parlagi macskatalp	*Antennaria dioica*	V	Ritka mészkerülő növény, az Írott-kő alatt, határsávi acidofil gyepben került elő egy állománya.
havasalji tarsóka	*Thlaspi caerulescens*	V	Kőszeghegyalja kaszálógyümölcsöseiben fordul elő, az országban egyedül itt található meg.
turbánliliom	*Lilium martagon*	V	Néhány előfordulása került elő gyertyános-tölgyesekből.

holdviola	*Lunaria rediviva*	V	Természetes szurdokerdők jelzőfaja. A Bozsoki-patak völgyének értékes növényfaja.
rutén bordamag	*Laserpitium pruthenicum*	NV	Jó természetességi állapotú erdei élőhelyek ritka előfordulású termőhelyjelző növénye. Kevés termőhelye ismert hazánkban. Az egyik velemi gesztenyésben szép állománya él.
fehér madársisak	*Cephalanthera damasonium*	V	A hegylábi tölgyelegyes lomberdők nem ritka orchideája. Kőszeg és Velem között többfelé látható.
kardos madársisak	*Cephalanthera longifolia*	V	A hegylábi tölgyelegyes lomberdők nem ritka orchideája. Kőszeg és Velem között többfelé látható.
tarka nőszirom	*Iris variegata*	V	Bozsoki szőlők feletti száraz tölgyesekben, erdőszéleken, *Festuca pseudodalmatica*-s gyepekben szórványosan él.
agár sisakoskosbor	*Anacamptis morio*	V	Bozsoki és Cáki szőlők közötti réteken, gyepekben.
erdei bükköny	*Vicia sylvatica*	V	Igen jelentős előfordulása került elő a Hétforrás közelében, útbevágásban. A Kőszegi-hegységből utoljára Waisbecker jelezte 1899-ben.
gömbtermésű sárma	*Ornithogalum sphaeocarpum*	V	Pogányvölgy égeresében szép állománya él.

13. táblázat. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős állatfajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség
nagy nyárfalepke	*Limenitis populi*	FV	Igen ritka lepkefaj országos szinten is.
darázsölyv	*Pernis apivorus*	FV	A jó állapotú, zavartalan erdők rtika fészkelője.
fali gyík	*Lacerta muralis*	V	A hegység a védett faj egyik fontos élőhelye.
foltos szalamandra	*Salamandra salamandra*	V	A hegység a védett faj egyik fontos élőhelye, a jó állapotú üde erdőket jelzi.
havasi cickány	*Sorex alpinus*	V	A hegység a védett faj egyik fontos élőhelye.
nagyfejű alhavasi futrinka	*Carabus irregularis cephalotes*	V	Magyarországon a Kőszegi- és a Soproni-hegységben vannak előfordulási adatai. A faj zárt erdőkben él, ahol a bükk is megtalálható. Irodalmi adatok alapján a legtöbb egyedét földön fekvő bükk, mézgás éger és bibircses nyír rönkök kérge alatt találták.
feketebordás aranyfutrinka	*Carabus auronitens kraussi*	V	Hazánkban a Soproni- és a Kőszegi-hegység erdeiben fordul elő. Fenyvesekben és lomberdőkben (bükkösök, patakparti égerligetek) előfordul. A felmérések során az következő helyszínről sikerült kimutatni a faj jelenlétét: Hörmann-forrás (454473, 227121). Elsősorban fakéreg alatt és földön fekvő holtfában találták meg. Korábbi irodalmi adatok alapján előfordul az Írott-kő, a Hármashatár-hegy, a Hármas-patak, a Kendig, a Sárosfa-forrás, a Stájerházak és a Hörmann-forrás környékén.

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

14. táblázat: a tervezési területen jellemző művelési ágak megoszlása

Művelési ág	Kiterjedés (ha)	Megoszlás
erdő	3733,74	92,92
fásított terület	4,02	0,10
gyümölcsös	86,39	2,15
kert	13,66	0,34
kivett	103,67	2,58
legelő	6,43	0,16
rét	52,64	1,31
szántó	17,68	0,44

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

15. táblázat: a tervezési terület tulajdonosi csoportjai

Tulajdonosi csoport/kezelő	Kiterjedés (%)
állami erdő- és vadgazdaságok	77,79
kiemelt állami vállalatok és intézmények	0,04
központi költségvetési szervek	4,51
magántulajdon	3,81
mezőgazdasági termelőszövetkezetek	0,02
önkormányzatok	0,05
saját kezelésben lévő területek	14,62
tartós földhasználat	0,01
vízgazdálkodási társulat	0,15

1.3.3. Területhasználat és kezelés

1.3.3.1. Mezőgazdaság

Gyepgazdálkodás

A tervezési terület hegylábi peremrészein egykori kiterjedt hegyi rétek, kaszálók jelentős része mára beerdősült vagy leromlott. Ennek ellenére még találunk kiemelkedő értéket képviselő állományokat. A gyepként értékelhető élőhelyek részaránya a tervezési területen jelenleg csekély, valamivel kevesebb, mint 1 %. Ezen belül a Natura 2000 élőhelyként értékelhető kékperjés rétek, üde kaszálórétek, hegyi rétek és félszáraz gyepek összesen 0,67 %-ot foglalnak el. Elenyésző térfoglalásuk ellenére a biodiverzitás szempontjából igen fontosak, sok ritka és védett állat- és növényfaj élőhelyét jelentik. A veres csenkeszes hegyi rétek kis területű állományait a Stájerházaknál és a bozsoki szőlők erdőhatárral érintkező északi peremén találjuk. Csekély kiterjedésük folytán a jelenlegi jó ellenállóképesség ellenére is veszélyben vannak. Megóvásukat a szomszédos élőhelyek kíméletével, az emberi hatás csökkentésével (Stájerházak) lehet elősegíteni. Kaszálását a Stájerházak épületeit fenntartó Szombathelyi Erdészeti Zrt. rendszeresen elvégzi. A bozsoki Zsidó-réten előforduló kékperjés rét kiemelkedő rovartani és botanikai értéket

képvisel. A kékperjés folt egy nagyobb mezofil kaszálórét mélyebb részén található. Jelentős természetvédelmi problémát a rét hosszú távú szárazodása okozza, aminek következtében a fokozott vízigényű fajok (pl. fehérmájvirág - *Parnassia palustris,* lápi nyúlfarkfű – *Sesleria uliginosa,* osztrák tárnicska - *Gentianella austriaca*) sínylődnek, nem virágoznak. A bozsoki szőlők között számos helyen megtalálható üde kaszálók diverzitását és stabilitását egyes fűfajok (pl. sudár rozsnok - *Bromus erectus,* franciaperje - *Arrhenatherum elatius*) agresszívvé váló térhódítása veszélyezteti. A folyamatnak az általános szárazodáson túl kedvez a nem megfelelő hasznosítás, illetve annak elmaradása. A rendkívül mozaikosan megjelenő foltok természetvédelmi szempontból megfelelő kezelését konkrét természetvédelmi tervezéssel lehet megvalósítani. A Cáki gesztenyés oldal félszáraz gyepjei egy kisebb részét szarvasmarhával történő legeltetéssel hasznosítják. Kőszegszerdahely hegylábi szőlős-gyümölcsösében él (mindössze néhány telken) a havasalji tarsóka (*Thlaspi caerulescens*), amelyet a nem megfelelő hasznosítás veszélyeztet. A kaszálás mind nagyobb területre kiterjedő felhagyása vagy rendszertelenné válása a faj számára kedvező ökológiai feltételek megszűnéséhez, hosszabb távon a faj eltűnéséhez vezet.

Szántógazdálkodás

A területen jelentéktelen a szántók területfoglalása. Egyéves (gabonafélék: őszi búza, őszi árpa, rozs, zab, őszi káposztarepce, mustár) és évelő (takarmánylucerna) növénykultúrák a tervezési területen Bozsok, Kőszegszerdahely, Velem és Cák községhatárokban fordul elő. A szántók kis területűek (többnyire ún. nadrágszíjparcellák), de művelésük jellemzően vegyszeresen, intenzív módon történik. Bozsok környékén néhány szántót extenzív módon kezelnek. A szántók nem képviselnek jelentős természeti értéket a tervezési területen, és egyetlen jelölő fajnak sem szolgálnak élőhelyül. A tervezési területtel közvetlenül szomszédos egyik szántóföldön (a bozsoki Zsidó-réttől délre) értékes, ritka vetési gyomnövényekben gazdag extenzív jellegű parcella található, megőrzése kívánatos. A szántókkal érintkező jelölő gyepes és erdei élőhelyek szegélyzónái, a vegyszerezés, műtrágyázás miatt, mindenütt gyomosodnak, jellegtelenednek.

1.3.3.2. Erdészet

A területen jelentős erdőgazdálkodási tevékenység zajlik, az erdőművelés igyekszik megőrizni a jellemző erdőtársulást. Az erdőfelújítási munkálatok csak kevés hagyásfát és hagyás-facsoportot hagynak, a vágásos erdőgazdálkodás jellemző, elenyésző a folyamatos erdőborítást eredményező kezelési mód. Az Yvette ciklon jelentős kárt okozott az erdőállományokban, különösen a bükkösökben. Viszonylag kevés az idős bükkös és fenyves állomány. Az Írott-kő és a Kendig környéki fenyvesek a klímaváltozás nyomán keletkező szárazodás és szúkártétel miatt pusztulnak. A felújítás őshonos fafajokkal történik. Bizonyos helyeken még őshonos gyümölcstermő fafajok (berkenye fajok, vackor stb.) ültetése is történt (Vörös-kereszt). A bükkösök és a tölgyesek vonatkozásában a legfontosabb cél a folyamatos erdőborítást biztosító erdőkezelési módok kiterjesztése volna, hiszen a vágásos erdőgazdálkodásnál, a vég- vagy a tarvágás után hosszú időre (20-30 év) kiszorulnak onnan az odúlakó fajok (harkályok, légykapók, cinegék). Kívánatos volna, ha a vágásos erdőgazdálkodással kezelt erdőrészletek erdőfelújításánál lényegesen több hagyásfa-csoport maradna, mert az idős facsoportok fészkelőhelyet biztosítanak a ragadozó madarak számára. Az idősebb korú erdőkbe (gyertyános-tölgyesek) – a háborítatlanság biztosítása mellett – újra visszatelepedhetne a fekete gólya. A több közösségi jelentőségű és védett faj (pl. fehérhátú fakopáncs, fekete harkály, nagy hőscincér, szarvasbogarak) érdekében a lábon álló és kidőlt, holt faanyag mennyiségét növelni szükséges (sok tölgyes olyan, „mintha kigereblyézték volna”, a holt faanyagot legföljebb a gyorsan lebomló rőzsekupacok jelentik). A hegyalji területeken lévő ligetes szelídgesztenyések sajnos a szelídgesztenye kéregrák *(Cryphonectria parasitica)* gombabetegség

miatt igen rossz állapotban vannak. Van ugyan újulat, de a betegség hajtásszárító hatása gyorsan megmutatkozik. A nem őshonos fafajok (pl. fehér akác) csak a hegylábi területeken (Pogányok) találtak teret.

A tervezési terület erdőállományai rendeltetés szerint

Erdők rendeltetése	Terület (ha)
Védelmi rendeltetésű erdők	
Természetvédelmi	3547,01

A tervezési területen előforduló jelenlegi és távlati faállománytípusok

	Bükkös	Gyer-tyános-töl-gyes	Kt. tölgyes	Ks. tölgyes	Akácos	Gyerty ános	Juharos	Kőrises	Ek. lombos	Égere s	Hársas	Nyíres	Erdei-fenyves	Luc-fenyves	Egyéb fenyves	Jelenlegi összesen
Bükkös	1.434,68	10,63	2,26										7,07			**1.454,64**
Gyertyános-tölgyes	8,58	131,95	9,08										3,26			**152,87**
Kocsánytalan tölgyes	154,38	334,27	380,06	3,87									2,67			**875,25**
Akácos		10,31	7,20		0,89						5,04		4,38			**27,82**
Gyertyános	13,85	28,47				35,41							4,87			**82,60**
Juharos	0,80		0,29													**1,09**
Kőrises								0,26								**0,26**
Ek.lombos	2,28	18,07				1,20	2,42	0,43	8,18				2,76			**35,34**
Hazai nyáras													10,64			**10,64**
Füzes										0,29						**0,29**
Égeres										32,70						**32,70**
Hársas	3,35	13,26	18,84								2,15		2,39			**39,99**
Nyíres	15,59											49,35	7,87	6,42		**79,23**
Erdeifenyves	134,61	52,36	24,37										212,35			**423,69**
Feketefenyves	10,35		0,41													**10,76**
Lucfenyves	118,06	14,14	11,16							1,38			6,42	33,66		**184,82**
Egyéb fenyves	4,03	14,16	23,41												1,51	**43,11**
Üres	55,44	7,68	19,33			0,02				1,32			6,84	1,28		**91,91**
Távlati összesen	**1.956,00**	**635,30**	**496,41**	**3,87**	**0,89**	**36,63**	**2,42**	**0,69**	**8,18**	**35,69**	**7,19**	**49,35**	**271,52**	**41,36**	**1,51**	**3.547,01**

A tervezési területen előforduló fafajok korosztályok szerint

Fafaj	1-10	11-20	21-30	31-40	41-60	61-80	81-100	101-120	121-140	141-	Összesen
kocsánytalan tölgy	35,31	41,36	43,67	19,46	119,58	144,39	224,89	189,21	37,92	15,22	871,01
vörös tölgy			1,99	0,70	1,57	0,08					4,34
csertölgy			0,39		1,04	1,40		1,32		0,82	4,97
bükk	63,32	184,39	52,85	60,77	71,56	274,44	212,64	230,58	129,34	18,59	1.298,48
gyertyán	0,12	6,32	10,13	36,54	35,26	15,02	15,14	12,32	2,55	0,66	134,06
akác	1,03	1,75	7,37	11,83	9,88	0,84					32,70
hegyi juhar	5,13	1,87	2,28	2,22	6,78	3,05	0,35	0,42			22,10
korai juhar					0,35	0,09					0,44
mezei juhar	0,08	0,33		0,12	0,14		0,06				0,73
mezei szil					0,97						0,97
magas kőris	0,45		1,78	3,91	0,75	2,91	1,63	0,10			11,53

Fafaj	1-10	11-20	21-30	31-40	41-60	61-80	81-100	101-120	121-140	141-	Összesen
madárcsereszn ye	0,24	1,07		0,61	0,87	0,46	0,27				3,52
madárberkeny e	0,73		0,23								0,96
szelídgesztenye	0,17	3,52	2,35	5,97	15,97	26,71	19,93	6,35	2,24		83,21
rezgő nyár		1,52	8,14	8,85	1,80						20,31
fefér fűz		0,11									0,11
kecskefűz			1,41	0,30	0,17						1,88
mézgás éger	0,88	1,20	1,29	14,00	17,44	7,10	2,47	0,22			44,60
kislevelű hárs		0,77	1,30	5,98	14,24	9,18	4,60	0,21			36,28
nagylevelű hárs							1,11				1,11
bibircses nyír	0,85	6,44	14,38	24,58	5,66	0,50	1,19				53,60
erdeifenyő	23,85	25,88	19,63	28,26	63,85	113,58	68,59	84,02	26,88	2,90	457,44
simafenyő					0,11						0,11
feketefenyő						0,99	2,90	6,72	0,60		11,21
lucfenyő	17,53	25,42	13,23	29,99	45,03	33,55	23,39	21,05	2,69		211,88
vörösfenyő	1,37	15,33	29,26	10,49	14,82	20,17	11,33	26,38	2,80	1,20	133,15
duglászfenyő		0,25			2,79	0,62	1,35				5,01
jegenyefenyő					4,12	3,48	0,40	1,13			9,13
oregoni hamisciprus						0,26					0,26
Összesen	151,06	317,53	211,68	264,58	434,75	658,82	592,24	580,03	205,02	39,39	3.455,10

A tervezési terület erdőállományai üzemmódok szerint

Üzemmód	Terület (ha)
Vágásos	2.388,22
Örökerdő	42,81
Faanyagtermelést nem szolgáló	452,65
Átalakítás alatt álló	663,33

1.3.3.3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

Az erdőkben túltartott a nagyvad (elsősorban a vaddisznó) állománya, károkat okoz a hegyalji gyepekben, kiskertekben, az erdők aljnövényzetében (védett fajok kitúrásával) és nehézzé teszi az erdők természetes felújítását, valamint a földön fészkelő madarak fészkelését ellehetetleníti. Az időszakos kisebb vízállások, pocsolyák mindenütt dagonyákká válnak, a kétéltűek szaporodási esélyeit is csökkentve. Az előbbiek megakadályozása miatt a nagyvad (elsősorban a túlszaporodott vaddisznók) állományainak jelentős apasztására van szükség. Az apróvadállomány nem jelentős, csak elenyésző hatást gyakorol a jelölő értékekre, így ezekkel a terv nem foglalkozik részletesebben.

A tervezési terület teljes egészében a 18-150110-503 kódszámú vadászterülettel van átfedésben. A vadászatra jogosult a Szombathelyi Erdészeti Zrt. A tervkészítők kérésére a vadászati hatóság nem adta át a vadgazdálkodási üzemtervet, így annak értékelésére nem volt lehetőség.

A tervezési területen, mivel az szinte teljes egészében országos jelentőségű védett természeti terület, mindennemű halászati és horgásztevékenység engedélyköteles (1996. évi LIII. törvény 38. § (1) h) pont), a hegység patakjai egyébként sem alkalmasak horgászati tevékenységre.

1.3.3.4. Vízgazdálkodás

A tervezési területen vízgazdálkodási szempontból hasznosított víztér nem található. A hegységből a hegységperem irányába áramló kisvízfolyások a tervezési területen kívül érik el a Gyöngyös-patakot. A víztestek kezelője a Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság.

1.3.3.5. Turizmus

A tervezési terület turisztikai szempontból jelentős célpontnak számít. A hegységet átszelő aszfaltozott utakon, parkolókban (pl. Hörmann-forrás, Okmányos, Vörös-kereszt) különösen hétvégenként fordul meg sok kiránduló, ilyenkor a gépkocsiforgalom is jelentősen megnő. Negatív hatásuk többfelé észrevehető, az utak szélén eldobott pillepalackok, papírhulladék, esetenként fém és üveg italosdobozok formájában. Szerencsére azonban a helyzet nem kritikus, a kirándulók többsége nem szemetel. A kilátók (Óház, Írott-kő) és a források (Hétforrás, Hörmann-forrás), valamint a Szent Vid-kápolna környékén hasonló, de arányaiban kisebb mértékű a jelenség.
Cák és Bozsok térségében a lovasturizmus is egyre jelentősebb turisztikai tényezővé válik, a lovasok által használt területrészeket (földutakat, de esetenként kaszálókat is) fokozottabb taposási terhelés éri.

1.3.3.6. Ipar

Iparterület a tervezési területen belül nem található.

1.3.3.7. Infrastruktúra

A hegységet keresztülszelő aszfaltozott úthálózat részben le van zárva a közforgalom elől. A személygépkocsikkal mindenki által használható utakon (Velem és a Hörmann-forrás, illetve Velem és az Okmányos pihenő között) a rendszeres forgalom következtében jelentősebb az élőhelyek zavarása. A korábbi katonai objektumok és határőrörsök (Kereszt-kút, Hörmann-forrás) környezete elhagyatott, romos, sok az építési hulladék és törmelék. E területek rendezése kívánatos volna, ugyanakkor a Hörmanni örs környezetében a természetes szukcesszió folyamataként az élőhelyi környezet diverzebbé válása, számos őshonos, a környékről az intenzív erdőgazdálkodás következtében eltűnt növény- és állatfaj visszatelepülése figyelhető meg. E tényező is felhívja a figyelmet a természetkímélő erdőgazdálkodás jelentőségére.

1.3.3.8. Egyéb

Egyéb területhasználat nem történik a területen.

2. Felhasznált irodalom

AMBRUS A. - BÁNKÚTI K. - KOVÁCS T. (1992): A Kisalföld és a Nyugat-magyarországi peremvidék Odonata faunája. Győr-Moson-Sopron megyei múzeumok, Győr (Tanulmányok 2.)

AMBRUS A.-BÁNKÚTI K.-KOVÁCS T. (1995): Az Őrség szitakötő faunája (Odonata) - Savaria 22(2): 49-62.

AMBRUS A.-BÁNKÚTI K.-KOVÁCS T. (1996): Adatok a Kisalföld és a Nyugat-magyarországi peremvidék Odonata faunájához - Odonata - stadium larvale 1: 39-50.

AMBRUS A. - BÁNKÚTI K. - KOVÁCS T. (1998): Data to the Odonata fauna of the Kisalföld, and the West-Hungarian marginal zone II. - Odonata - stadium larvale 2: 9-16.

ANTAL J. - BARTHA D. - BÁLINT S. - BÖLÖNI J. - KIRÁLY G. - MARKOVICS T .- SZMORAD F. (1994): A Kőszegi-hegység virágos flórája. In: BARTHA D. (szerk.): A Kőszegi-hegység vegetációja - Kőszeg-Sopron, pp.: 64-99.

ANTAL J.-BARTHA D.-BÁLINT S.-BÖLÖNI J.-KIRÁLY G.-MARKOVICS T.-SZMORAD F. (1994): A Kőszegi-hegység virágos flórája. In: BARTHA D. (szerk.): A Kőszegi-hegység vegetációja - Kőszeg-Sopron, pp.: 64-99.

BARTHA D. (szerk., 1994): A Kőszegi-hegység vegetációja - Kőszeg-Sopron, 198 pp.

BECHTOLD I. (1975): A háromujjú harkály (hőcsik) előfordulása Kõszeg környékén, Vasi Szemle. 29, 2: 279-282.

BECHTOLD I. (1987): Az uhu (Bubo bubo) elõfordulása a Kõszegi-hegységben, Alpokalja Természeti Képe, 2:145-147.

BECHTOLD I.(1982): A Kőszegi Tájvédedmi Körzet élővilága, Vasi Szemle. 36, 2: 207-214.

BÓDIS J. (2017): Az adriai sallangvirág (*Himantoglossum adriaticum*) magyarországi állományai és lelőhelyeik tájhasználatának története. – Kitaibelia 22 (1): 84-94.

BORBÁS V. (1898): Vasvármegye növénygeográfiai viszonyai. In: BOROVSZKY S. (szerk.): Magyarország Vármegyéi és Városai: Vasvármegye - Apollo, Budapest, pp. 497-536.

BÖLÖNI J., MOLNÁR ZS., KUN A. (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei. A hazai vegetációtípusok leírása és határozója. ÁNÉR 2011. MTA ÖBKI, pp. 441.

CSAPODY I. (1980): A Kőszegi Tájvédelmi Körzet botanikai értékei - Vasi Szemle 34 (2): 290-294. o.

DANKOVICS R. (1996): Kétéltű, hüllő faunisztikai vizsgálatok Vas megyében, Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató, Szombathely, 1.

DANKOVICS R. (2001): Kétéltű-hüllő faunisztika és monitoring, Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató, Szombathely, 6.

DÉVAI GY. (2014b): Ritka hegyiszitakötő Cordulegaster heros (Theischinger, 1979). In: HARASZTHY L. (szerk.): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár: 181-184.

DIJKSTRA K.-D. B. (ed.) (2006): Field guide to the dragonflies of Britain and Europe. British Wildlife Publishing, Gillingham.

EKK I. (1985): Adatok a Kőszegi-hegység nagylepkefaunájához . Folia entomologica hungarica 46(2): 217-218.

FEHÉR CS. E. (1996): Beszámoló az 1996-os Vas megyei Denevérkutató Vándortábor eredményeiről. In: Cinege – Vasi Madártani Tájékoztató. 1. szám, Szombathely, 1996.

Földművelésügyi Minisztérium, Környezetügyért Felelős Helyettes Államtitkárság, Természetmegőrzési Főosztály (2018): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez. (2018. februári állapot, a 2013-ban elfogadott útmutató átdolgozott változata.)

FREH A. (1883): Kőszeg és vidékének viránya - Kőszegi kath. gimn. Értesítő (1882/83), Kőszeg, pp. 3-63.

GERENCSÉR N. (2013): A hegyi szitakötő - Cordulegaster bidentatus és a ritka hegyiszitakötő - Cordulegaster heros (Odonata) élőhelyhasználata a Kőszegi-hegység területén. Diplomamunka. Nyugat-magyarországi Egyetem, Erdőmérnöki Kar, Sopron

GYURÁCZ J., LUKÁCS Z., VÖRÖS N. (2010): Vas megye madarainak névjegyzéke, Cinege, Vasi

Madártani Tájékoztató, Szombathely, 15.
HARKA Á., SALLAI Z. (2007) Magyarország halfaunája p.:198-199
HEGYESSY G., KOVÁCS T., NAGY F., PALOTÁS F. (1999): Az Alpokalja cincérei II. (Coleoptera: Cerambycidea). Savaria 25(2): 205-242.
HEGYESSY G., MERKL O. (2014): Nagy hőscincér. Cerambyc cerdo Linnaeus, 1758. In: HARASZTHY L. (szerk.): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár, 260-264.
ILLÉS P. (2004): A kövi rák (Austropotamobius torrentium) előfordulása a Kőszegi-hegységben, – Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató, Szombathely, 9.
ILLÉS P. (2004): Veszélyben a hazai rákállomány (Decapoda), – Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató, Szombathely, 10.
ILLÉS P. (2008): A kövi rák (Austropotamobius torrentium) újabb előfordulása a Kőszegi-hegységben. – Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató, Szombathely, 13.
ILLÉS P. (2010): Három tízlábú (Decapoda) rákfaj a Kőszegi Tájvédelmi Körzet területén – Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató, Szombathely, 15.
ILLÉS P., KISZELY P. (2006): Tízlábú rák (Decapoda) állományok változása Vas megyében – Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató, Szombathely, 11.
KESZEI B. (1994): Adatok a Kőszeg környéki védett növényekről - Vasi Szemle 48 (2): 166-178.
KESZEI B. (2003): Újabb adatok a kis holdruta (Botrychium lunaria SW. IN SCHRAD.) élőhelyének természetességi állapotáról a Kőszegi-hegységben - Vasi Szemle 57 (2): 216-226.
KESZEI B.-KIRÁLY G.-KULCSÁR L. (1999): Újabb adatok Kőszeg környékének edényes flórájához - Vasi Szemle 53 (3): 335-340.
KIRÁLY G. (1996): A Kőszegi-hegység edényes flórája - Tilia 3: 1-414.
KIRÁLY G. (1997a): A Kőszegi-hegység flóra és vegetáció-változásai az elmúlt 150 évben - Tilia, 5: 322-353.
KIRÁLY G.- MESTERHÁZY A. (2005): Az adriai sallangvirág (Himantoglossum adriaticum H. BAUMANN) újrafelfedezése a Kõszegi-hegységben
KIRÁLY G.-KIRÁLY A. (1998a): Kiegészítések Vas megye flórájának ismeretéhez - Vasi Szemle 52 (3): 278-286.
KIRÁLY G.-KIRÁLY A. (1998b): Adatok Magyarország flórájának és vegetációjának ismeretéhez - Kitaibelia 3 (1): 113-119.
KOVÁCS J. A.-TAKÁCS B. (1994): A cáki gesztenyés oldal edényes flórája és növényzete - Kanitzia 2: 9-42.
KOVÁCS J. A.-TAKÁCS B. (1997): A cáki gesztenyés oldal edényes flórája és növényzete - Kitaibelia 2 (2): 220-225.
KOVÁCS T. - AMBRUS A. (2001): Ephemeroptera, Odonata and Plecoptera larvae from rivers of Rába and Lapincs (Hungary) - Folia Historico Naturalia Musei Matraensis 25: 145-162.
KOVÁCS T. - AMBRUS A. (2010): Szitakötő faunisztikai vizsgálata a Szigetközben. In: GUBÁNYI A. - MÉSZÁROS F. (szerk.): Aszigetköz állatani értékei. Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest: 39-48.
KUTSCHI P. (2015): A fehérhátú fakopáncs (Dendrocopos leucotos) előfordulása a Kőszegi-hegységben, Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató, Szombathely, 20.
MERKL O. (2014): Nagy szarvasbogár. Lucanus cervus Linnaeus 1758. In: Haraszthy L. (szerk.): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár, 238-242.
NAGY F. (1999): A nappali lepkefauna kutatásának eredményei az Alpokalján (Lepidoptera) - Savaria, a Vas megyei Múzeumok Értesítője (1998) 25(2): 153-166.
NAGY F. (2014): Vas megye nagylepkéi - Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum, Szombathely, 376 pp.
NAGY, F., SZÉL, GY. & VIG, K. (2004): Vas megye futóbogár faunája (Coleoptera: Carabidae). – Praenorica, Folia historico-naturalia, 7: 235 pp.
NÉMETH CS. (1996): Kis légykapó (Ficedula parva) állományfelmérés a Kőszegi-hegységben, Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató, Szombathely, 1.
NÉMETH CS. (2000): Adatok a Kőszegi-hegység és Kőszeg-hegyalja madártani viszonyainak ismeretéhez 1995-2000, Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató, Szombathely, 5.

NÉMETH CS. (2001): A Kőszegi-hegység erdőgazdálkodásának madárvédelmi vonatkozásai, Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató, Szombathely, 6.
NÉMETH CS. (2001): Megfigyelések az uhu (Bubo bubo) viselkedéséről és táplálkozásáról, Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató, Szombathely, 6.
NÉMETH CS. (2007): Adatok a Kőszegi-hegység kis légykapó (Ficedula parva) állományának ismeretéhez, Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató, Szombathely, 12.
NÉMETH CS. (2009): Adatok a Kőszegi-hegység kis légykapó (Ficedula parva) állományának ismeretéhez, Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató, Szombathely, 14.
NYÍRŐ M. (1985): Adatok a Kőszegi-hegység nagylepke faunájához - Savaria, a Vas megyei Múzeumok Értesítője (1981) 15: 67-77.
RAKONCZAY Z. (szerk.) (1989): Vörös Könyv. Akadémiai Kiadó, Budapest 360 pp.
RÉZBÁNYAI L. (1974): A Kőszegi-hegység nagylepkefaunája (Lepidoptera) - Folia entomologica hungarica 27 (N. S.) (2): 139-182.
ROZNER GY. - LŐKKÖS A. - FERINCZ Á. (2010): Perliminary studies on the distribution of Large Golden Ringed Dragonfly (Cordulegaster heros Theischinger, 1979) and Golden Ringed Dragonfly (Cordulegaster bidentata Sélys, 1843) in the Kőszeg-mountains. - Folia Historica Naturalia Musei Matraensis 34: 37-40.
SÁFIÁN SZ., SCHERER Z., STRAUSZ M., HORVÁTH B. & KOROMPAI T. (2016): Lepkék - Lepidoptera. In: Haraszthy L. & Sáfián Sz. (szerk.): Védett állatfajok elterjedési atlasza Vas, Zala és Somogy megye Natura 2000 területein. - Somogy Természetvédelmi Szervezet, Somogyfajsz, p: 63-95.
Sallai Z., Ambrus A., Kóródi B. (2016): Botos kölönte (Cottus gobio) a Kőszegi-hegységben. Halászat 109/2: 14.
SÁR J. (1994): A Dél- és Nyugat-Dunántúl fakéreg alatt gyűjtött bogarai (Coleoptera). Folia Historico Naturalia Musei Matraensis 18: 81-95.
SZÉL GY., RETEZÁR I., BÉRCES S., FÜLÖP D., SZABÓ K. & PÉNZES ZS. (2007): Magyarország futrinkái. – In: Forró L. (szerk.): A Kárpát-medence állatvilágának kialakulása. Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest, pp. 81–106.
SZENT-IVÁNY J. (1937): Kőszeg vidékének lepke-faunája I. Nagylepkék (Macrolepidoptera) - Vasi Szemle 4: 365-380.
TÓTH S. (2006): A ritka hegyiszitakötő (Cordulegaster heros Theischinger, 1979) előfordulása a Zselicben. - Natura Somogyiensis 9: 141-144.
UHERKOVICH Á. (1980): Az Alpokalja nagylepkéinek (Macrolepidoptera) faunisztikai alapvetése (Nyugat-Magyarország nagylepkefaunája II.) - Savaria, a Vas megyei Múzeumok Értesítője (1975-76) 9-10: 27-55.
WAISBECKER A. (1891): Kőszeg és vidékének edényes növényei - 2. javított és bővített kiadás, Kőszeg, 70 pp.

3. Térképek

3.1. *A tervezési terület áttekintő térképe*

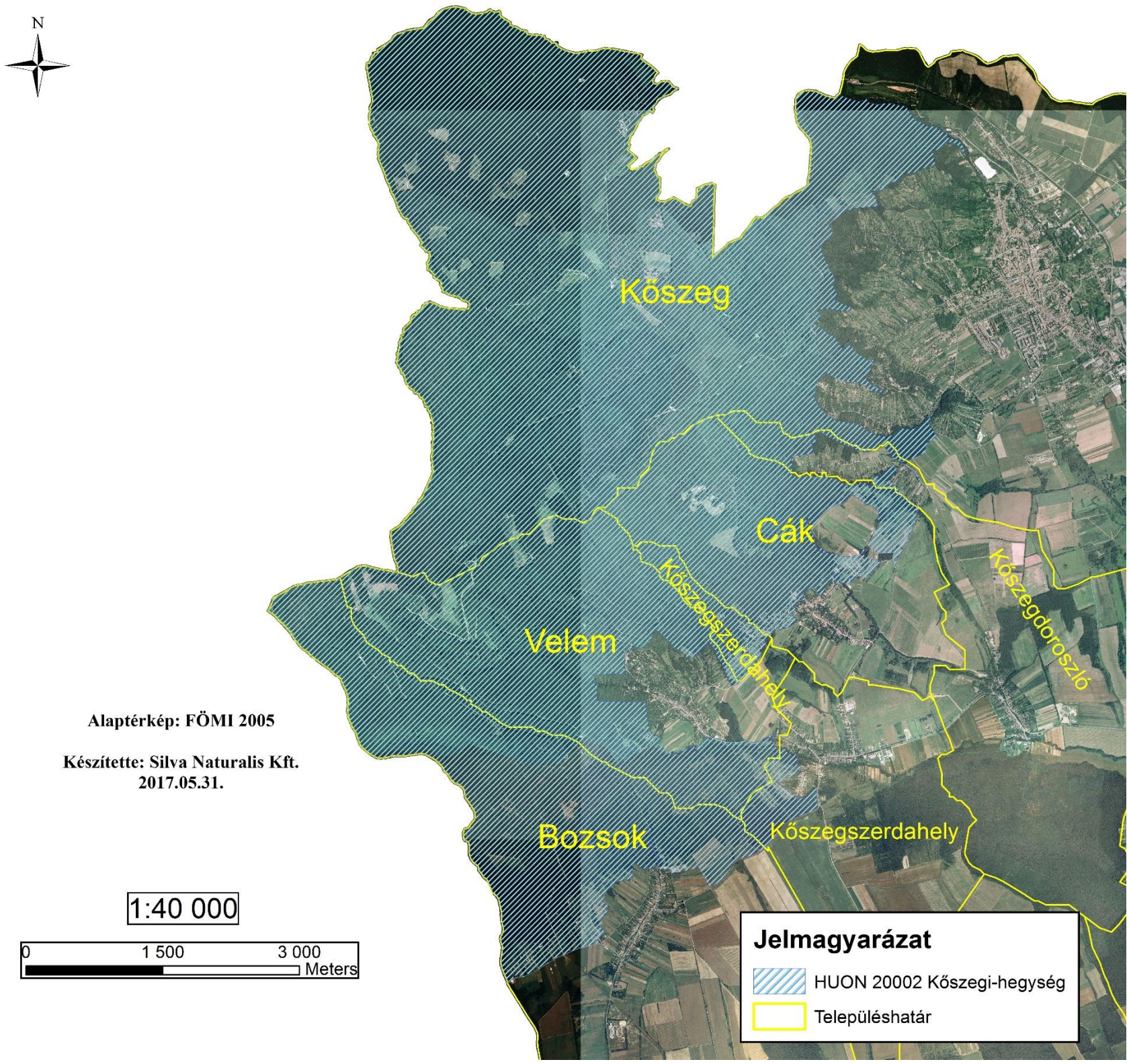

3.2. *A tervezési terület élőhelytérképe*

3.2.1. A tervezési területen előforduló ÁNÉR-élőhelyek 1. (északi rész)

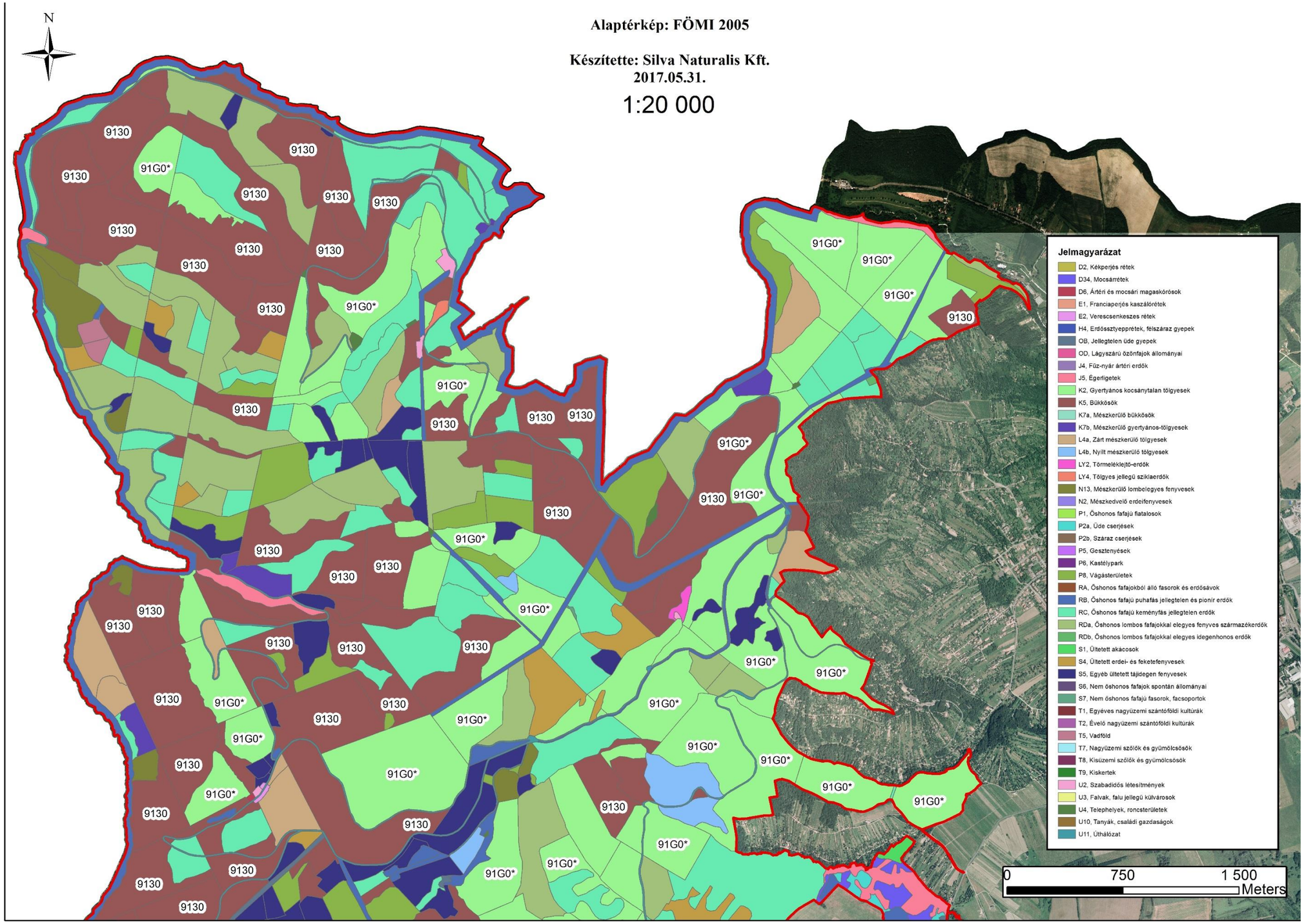

3.2.2. A tervezési területen előforduló ÁNÉR-élőhelyek 2. (déli rész)

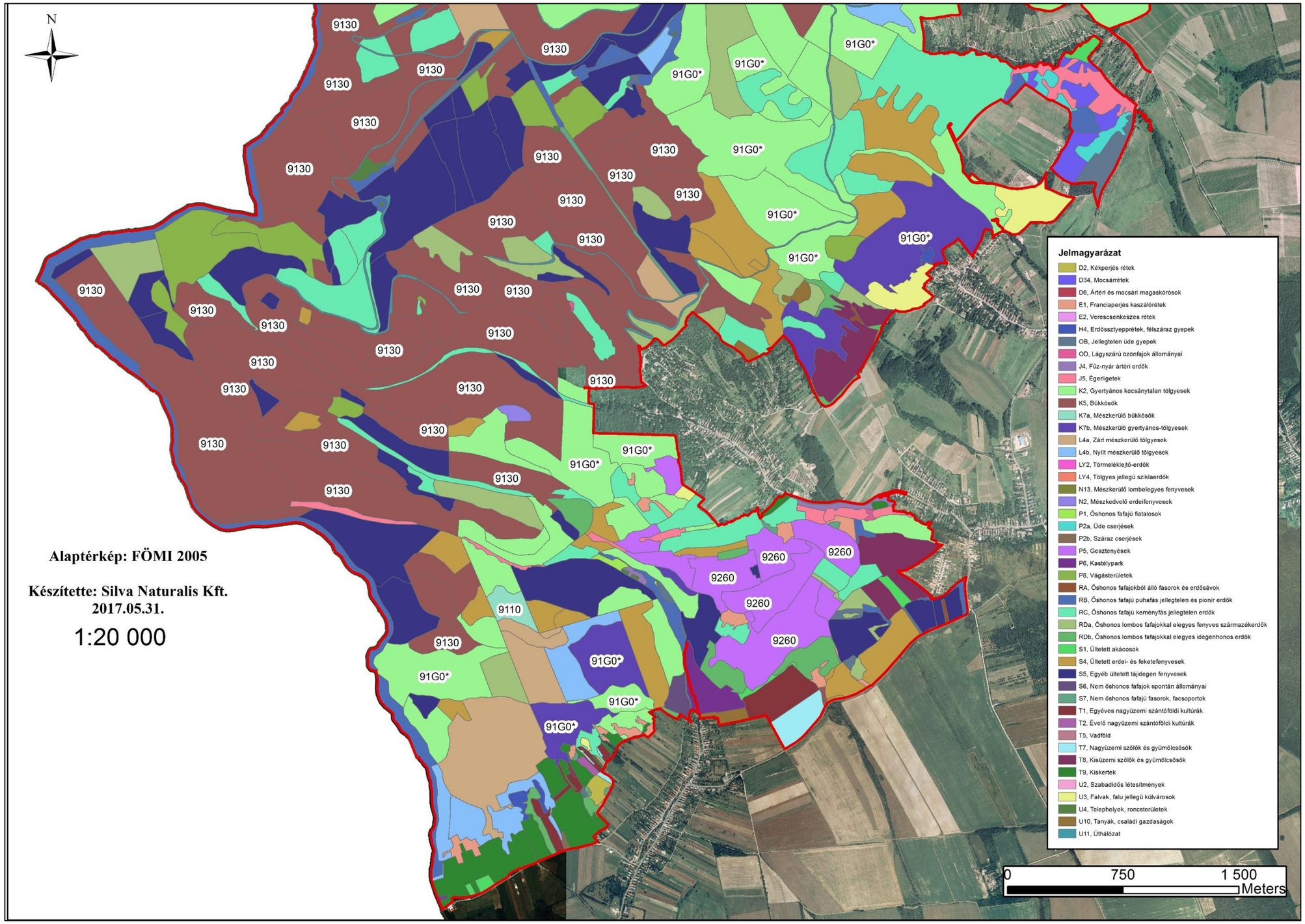

3.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek 1. (északi rész)

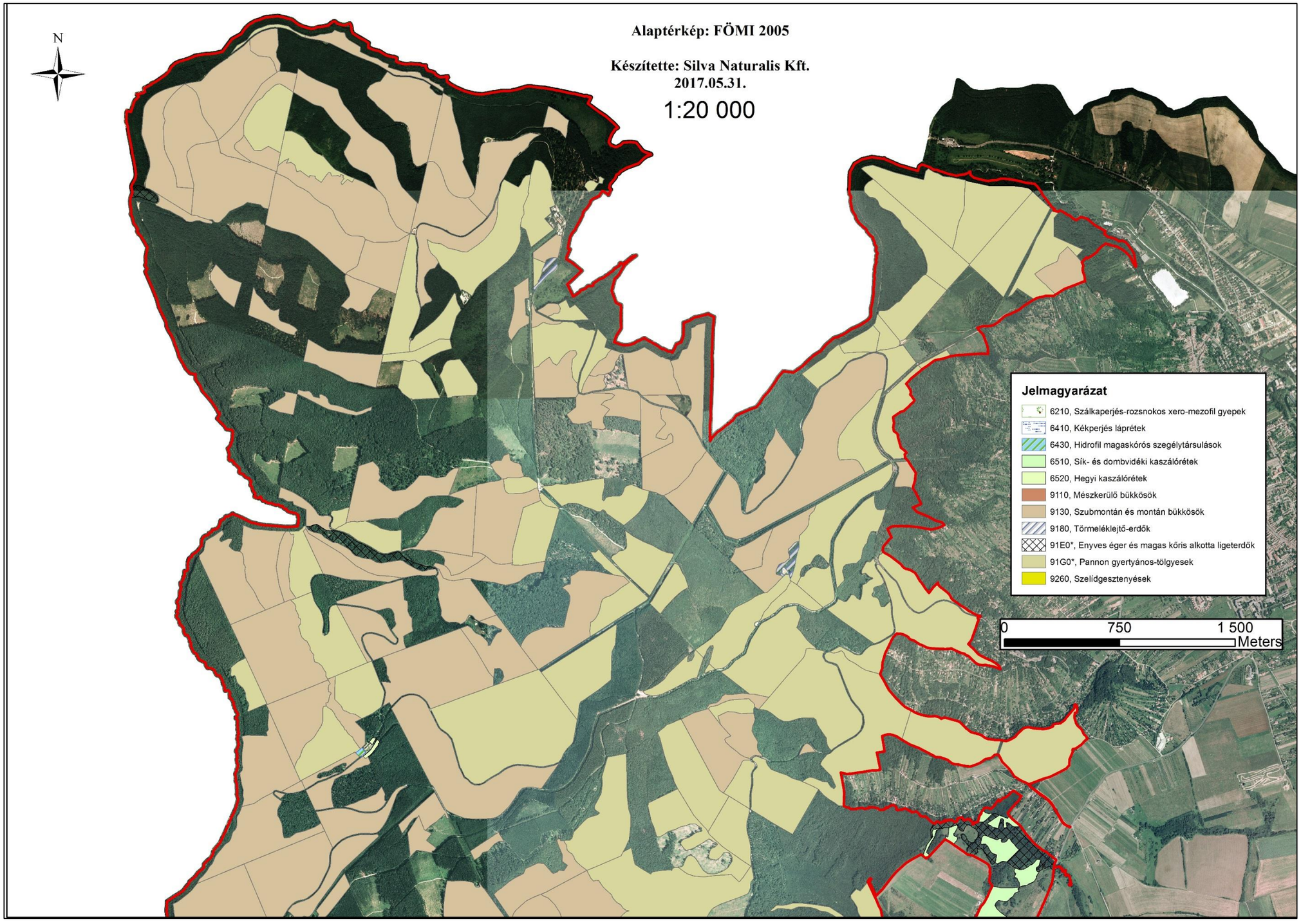

3.2.4. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek 2. (déli rész)

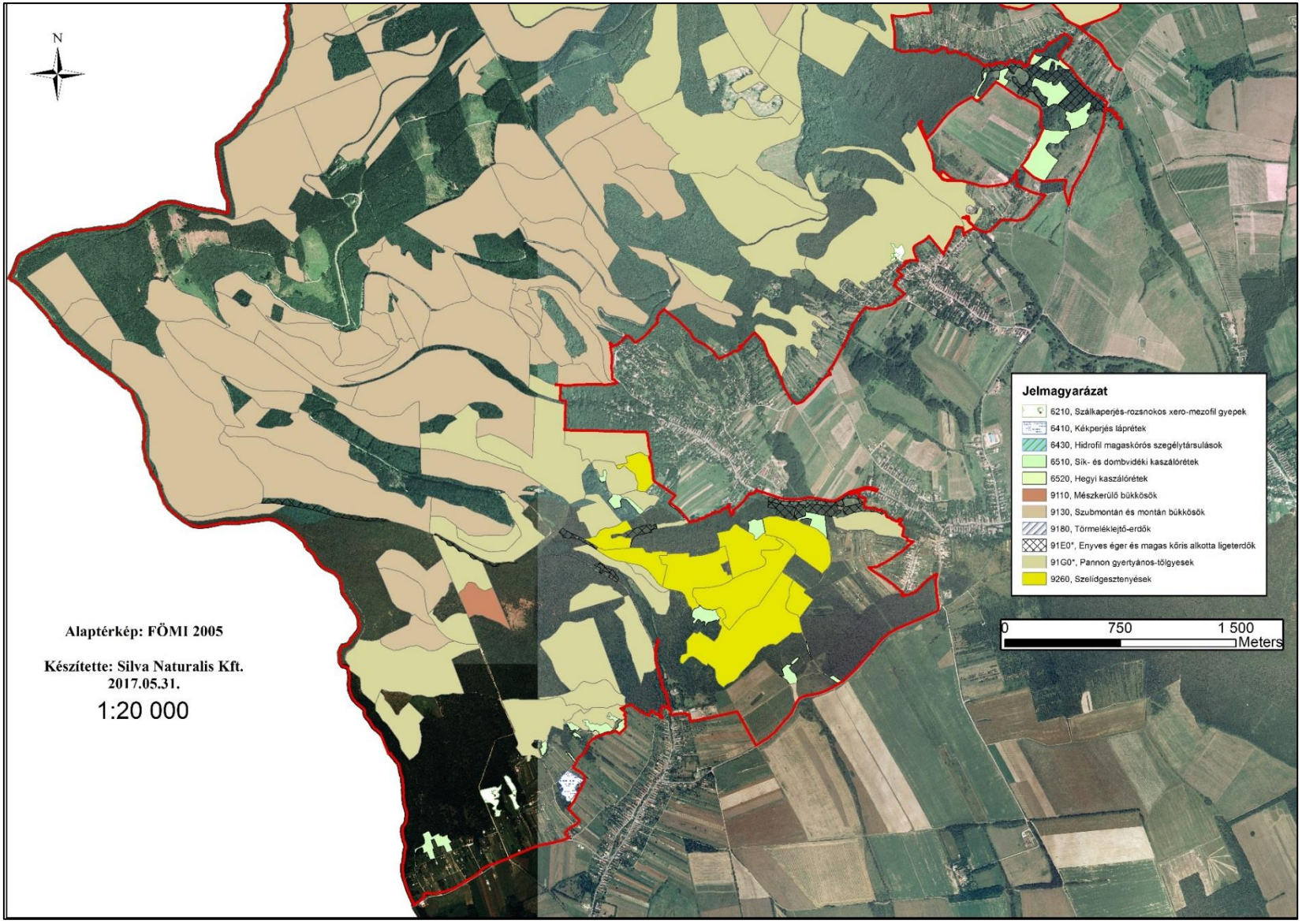

AGRÁRMINISZTÉRIUM

Nyilatkozat

A HUON20002 Kőszegi-hegység kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUON20002 Kőszegi-hegység Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, **jóváhagyta:**

Agrárminisztérium Helyettes Államtitkár * 9. *

Balczó Bertalan
természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2020. július „24."